

Banca Națională a Moldovei

Nr. 07-01102/11/1666

31.05.2022

Dlui Igor GROSU
Președintele Parlamentului
Parlamentul Republicii Moldova

Stimate Domnule Președinte,

Prin prezenta, ținând cont de dispozițiile Legii nr. 548-XIII cu privire la Banca Națională a Moldovei din 21.07.1995 și ale Legii nr. 797-XIII pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului din 02.04.1996, Banca Națională a Moldovei Vă remite alăturat Raportul anual pentru anul 2021, care conține:

- a) situațiile financiare confirmate de auditorul extern;
- b) activitatea și operațiunile sale pentru anul financiar încheiat;
- c) situația economică a statului.

* Anexe:

1 exemplar – Situațiile financiare consolidate și individuale pentru anul încheiat la 31 decembrie 2021 (138 pagini);
1 exemplar – Raport anual 2021 (202 pagini).

Cu respect,

Octavian ARMAȘU
Guvernator

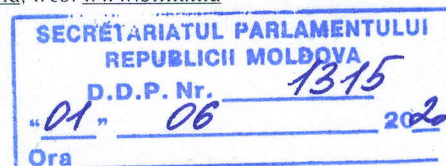
Digitally signed by Armașu Octavian
Date: 2022.05.31 16:03:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

ex. A. Popova
tel. 022 82 23 16

Adresa: Bulevardul Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
Tel: (+373) 22 822 606, Fax: (+373) 22 220 591, email: official@bnm.md, web: www.bnm.md

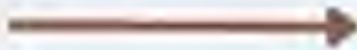
* în format electronic

Banca
Națională
a Moldovei

RAPORT ANUAL

2021

Note

Raportul anual 2021 a fost examinat și adoptat de Consiliul de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei în ședința din 27 mai 2022 și a fost înaintat Parlamentului Republicii Moldova în conformitate cu prevederile din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.544, cu modificările ulterioare).

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și Infrastructurii și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chisinău
tel.:(373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591
pagina web: <http://bnm.md>*

Cuprins

Cuvânt înainte	4
Sumar	6
1 Contextul internațional	11
1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime	11
1.2 Evoluția economiilor importante	14
1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț	14
2 Situația economică a Republicii Moldova	16
2.1 Sectorul real	16
2.2 Evoluția inflației	25
2.3 Sectorul public și politica fiscală	32
2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2021 (date provizorii) ¹	34
2.5 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova	39
3 Politica monetară	42
3.1 Obiectivul politicii monetare	42
3.2 Deciziile de politică monetară	42
3.3 Realizarea politicii monetare	44
3.4 Condițiile monetare și valutare	48
3.5 Piața monetară	55
3.6 Piața valutară	59

¹Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <https://www.bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-anul-2021-date-trimestriale-provizorii>

4	Supravegherea bancară	68
4.1	Evoluția sectorului bancar	68
4.2	Activitatea de supraveghere a BNM	79
4.3	Evaluarea riscurilor sectorului bancar	83
4.4	Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului .	86
5	Infrastructurile pieței financiare	89
5.1	Reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare	89
5.2	Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice	91
5.3	Sistemul automatizat de plăți interbancare	93
5.4	Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare	94
5.5	Instrumentele de plată fără numerar	95
6	Activitatea de emisie a numerarului	100
6.1	Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)	100
6.2	Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului . . .	103
6.3	Emisiunea numismatică	107
7	Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare	108
7.1	Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci	108
8	Relații internaționale	111
8.1	Colaborarea internațională	111
9	Cadrul instituțional și de organizare	127
9.1	Governarea corporativă a Băncii Naționale	127
9.2	Perspectivă de dezvoltare	139
9.3	Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei	140
9.4	Management și organizare	145
9.5	Managementul resurselor umane	146
9.6	Auditul intern	149
9.7	Tehnologia informației	151

10 Activitatea de cercetare	152
11 Comunicarea externă	154
12 Educația financiară	157
13 Analiza situației financiare la nivel individual și consolidat pentru anul 2021	159
13.1 Considerații generale	159
13.2 Analiza rezultatului financiar la nivel individual	160
13.3 Analiza poziției financiare la nivel individual	163
13.4 Rezultatul financiar al filialei	163
13.5 Analiza poziției financiare a filialei	163
13.6 Analiza comparativă a poziției financiare și a rezultatului financiar consolidat	164
13.7 Capital și rezerve	164
14 Depozitarul central unic al valorilor mobiliare	166
15 Alte aspecte de răspundere socială	170
A Anexe	180

Lista acronimelor

AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BL	Buget local
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BS	Bugetul de Stat
BASS	Bugetul asigurărilor sociale de stat
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CEF	Centrul de Excelență în Finanțe
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei altor bănci
CIF	Cost, asigurare și navlu
CNP	Card not present
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
COVID-19	Sindromul respirator acut 2019-nCoV
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DCU	Depozitarul Central Unic
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
EACHA	Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă
EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
EUR	Moneda unică europeană
FAOAM	Fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală

FMI	Fondul Monetar Internațional
ICAAP	Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri
IORWG	Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
MDL	Leul moldovenesc
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OPEC+	Cooperarea OPEC cu producătorii de petrol din afara OPEC în încercarea de a reduce producția și de a crește prețul petrolului
PCSBFT	Prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului
PIB	Produsul intern brut
RM	Republica Moldova
SADD	Sistemele automatizate de deservire la distanță
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SREP	Procesul de supraveghere și evaluare
SRF	Sistemul Rezervelor Federale
SUA	Statele Unite ale Americii
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolarul SUA
USDXX	Indicele dolarului SUA
VLC	Valute liber convertibile
VMC	Valori mobiliare corporative
VMS	Valori mobiliare de stat
VNC	Valute neconvertibile

Cuvânt înainte

Anul 2021 a fost un an al recuperării pentru economia Moldovei, în același timp, un an în care situația economică, și nu doar economică, atât pe plan internațional cât și pe plan intern, s-a schimbat dramatic.

Prima jumătate a anului a fost marcată de criza pandemică și de restricțiile legate de situația epidemiologică, care au afectat în continuare activitatea economică, viața oamenilor și consumul populației. Dar, pe măsura atenuării efectelor crizei pandemice, eforturile de susținere a economiei din majoritatea statelor lumii au început să se materializeze, economia se redresa rapid, fiind însoțită de o inflație tot mai accentuată, odată cu asimilarea resursele alocate.

A doua jumătate a anului ar putea fi caracterizată prin schimbarea completă a contextului economic internațional. Mai multe tensiuni și riscuri, acumulate de-a lungul timpului, au generat criza energetică, creșterea accelerată a prețurilor la produsele alimentare, precum și agravarea situației geopolitice din regiune. Urmărilor acestor evenimente s-au resimțit la noi în forma unor șocuri și presiuni asupra prețurilor.

În pofida acestor factori, economia Moldovei a consemnat în 2021 o creștere record a produsului intern brut de 13,9 la sută comparativ cu anul anterior. Această creștere fără precedent s-a datorat inflației, care a înregistrat o ascensiune pronunțată pe parcursul anului.

Reformele sistemice și profunde efectuate pe parcursul ultimilor ani în domeniul bancar au contribuit la atingerea unui nivel înalt de reziliență și stabilitate. Astfel, băncile nu doar au depășit fără dificultăți semnificative perioada crizei pandemice, dar au și făcut parte din mecanismele de susținere a populației și economiei, fiind pregătite să sprijine prin creditare creșterea economică.

Nivelul activelor oficiale de rezervă ale Băncii Naționale au continuat să crească pe parcursul anului, ajungând la 3,9 miliarde dolari SUA. Volumul acestora asigură un nivel suficient și confortabil de acoperire a operațiunilor comerciale internaționale și o **protecție împotriva eventualelor șocuri interne și externe**, pentru a menține stabilitatea și reziliența monedei naționale.

Pe fondul crizelor simultane din ultima perioadă, al căror impact se amplifică, Banca Națională depune eforturi privind temperarea consecințelor șocurilor asupra prețurilor, menținerea unui echilibru ce ar întruni, concomitent, condiții restrictive de politică monetară și condiții stimulative pentru creșterea economică, precum și asigurarea stabilității financiare și a monedei naționale. Eforturi care vor conduce, odată cu depășirea crizelor și reducerea riscurilor unor șocuri externe, la redresarea rapidă a economiei și la reluarea creșterii sustenabile.

Octavian Armașu

Guvernator

Sumar

Contextul internațional

În anul 2021, economia mondială a început să se recupereze după criza pandemică de COVID-19, chiar dacă restricțiile sociale și economice în perioadele de acutizare au fost reactivate. Recuperarea în economiile avansate a fost mai robustă decât în economiile emergente și în curs de dezvoltare, pe fundalul unor politici monetare și fiscale mai stimulative și al unui grad de vaccinare mult mai ridicat. Restabilirea cererii mondiale într-un ritm mai alert decât oferta a determinat creșterea prețurilor de producție și de consum până la cele mai înalte niveluri din ultimii zeci de ani. Aceasta a determinat înăsprirea condițiilor monetare și fiscale în măsura în care să încetinească creșterea prețurilor, dar să nu afecteze recuperarea economică încă fragilă. Un factor al majorării costurilor a fost dereglarea sistemului mondial de transport și logistică în urma crizei pandemice. De asemenea, recuperarea mai rapidă a cererii mondiale de petrol, în condițiile în care capacitatea de producție OPEC+ a fost limitată, a determinat creșterea cotațiilor petroliere în medie cu 65,0 la sută. Amplificarea crizei gazelor în Europa a cauzat creșterea cotațiilor europene la gazele naturale până la 2 000 USD/1 000 m³ în luna decembrie 2021. Deși recolta de anumite produse agricole a fost relativ satisfăcătoare, creșterea costurilor de finanțare, energetice, de transport, depozitare și logistică au generat majorarea semnificativă a prețurilor mondiale la produsele alimentare. Majoritatea monedelor economiilor emergente au avut o tendință ușoară de depreciere în a doua jumătate a anului, pe fondul discuțiilor privind creșterea ratelor dobânzilor SRF. Cel mai mult s-a depreciat lira turcească, ca urmare a politicilor economice netradiționale.

Evoluții ale activității economice din Republica Moldova

În anul 2021, PIB s-a majorat cu 13,9 la sută comparativ cu nivelul din anul 2020, în mare măsură, susținut de cererea internă din partea populației în contextul majorării venitului disponibil, de un mediu favorabil cu rate ale dobânzii relativ reduse, de o recoltă bogată, dar și de activitatea economică pozitivă din regiune, care și-a revenit treptat după efectele adverse asociate pandemiei. În structură, această dinamică a fost determinată, preponderent, de evoluția consumului și a formării brute de capital. În acest sens, consumul gospodăriilor populației a fost cu 15,5 la sută superior celui din anul precedent, fapt determinat, preponderent, de majorarea venitului disponibil al populației și de creșterea creditării, iar formarea brută de capital a generat o contribuție de 5,7 puncte procentuale la dinamica PIB. Exporturile au înregistrat o creștere de 17,5 la sută comparativ cu anul 2020, în condițiile recuperării cererii externe, dar și a unei recolte bogate în sectorul

agricol. Consumul administrației publice s-a majorat cu 2,0 la sută comparativ cu anul precedent. Creșterea cererii interne a determinat o dinamică pozitivă a importurilor, acestea fiind cu 19,2 la sută superioare celor din anul precedent. În cadrul sectoarelor economiei naționale, cel mai pronunțat impact pozitiv a fost exercitat de dinamica sectorului agricol. Acesta², în contextul condițiilor agrometeorologice favorabile, a înregistrat o creștere de 45,0 la sută comparativ cu anul 2020. Totodată, o contribuție pozitivă pronunțată a fost determinată de creșterea valorii adăugate brute în comerț și transporturi, sectoare care și-au revenit după ce au fost afectate sever de restricțiile aferente COVID-19 din anul 2020. Evoluții pozitive au fost înregistrate și în alte sectoare, cum ar fi cel financiar, industrial, cel al comunicațiilor, asistență socială și medicală. Pe de altă parte, o dinamică negativă în anul 2021 se atestă în sectorul construcțiilor.

Evoluția inflației

În anul 2021, rata medie anuală a inflației IPC a constituit 5,1 la sută, fiind cu 1,3 puncte procentuale superioară celei din anul 2020. Pe parcursul anului 2021, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie ascendentă pronunțată. Aceasta s-a majorat de la 0,4 la sută în luna decembrie 2020 până la 13,9 la sută în luna decembrie 2021. Traectoria ascendentă a ratei anuale a inflației a fost susținută de majorarea prețurilor la produsele alimentare, la petrol, și la alte materii prime pe piața internațională, fapt ce s-a reflectat în majorarea prețurilor acestor produse pe piața locală. Un impact pronunțat a fost determinat de ajustarea tarifelor la gaz și energia termică în luna noiembrie 2021 în contextul creșterii prețurilor la gazele naturale pe piața regională. În același timp, creșterea inflației în anul 2021 a fost susținută de presiunile din partea cererii pe fundalul majorării venitului disponibil al populației, dar și al majorării creditării. Presiuni inflaționiste au fost exercitate și de dinamica ratei de schimb în anul 2021. Recolta bună din anul 2021 a întârziat temporar, pe parcursul lunilor de vară, propagarea efectelor creșterii pronunțate a prețurilor la produsele alimentare observate pe piața internațională și regională. Ulterior însă, în ultimele luni ale anului, odată cu substituirea fructelor și legumelor autohtone cu cele de import, prețurile la produsele alimentare pe piața internă au accelerat pronunțat, generând cel mai mare impact asupra ratei anuale a IPC.

La finele anului 2021 s-au acumulat devieri majore la mai multe categorii de prețuri reglementate atât la nivelul administrației publice centrale, cât și celei locale. Pe parcursul ultimilor 5-10 ani, serviciile respective au fost subvenționate direct sau indirect de bugetele locale, iar unii prestatori de servicii au acumulat devieri negative semnificative ca urmare a neajustării tarifelor la costuri. De menționat că, aceste tensiuni inflaționiste se pot materializa în viitor și vor contribui la evoluția inflației atât prin efectul direct, precum și prin efecte secundare asupra altor mărfuri și servicii.

²Agricultură, silvicultură și pescuit.

Promovarea politicii monetare

Conduita politicii monetare pe parcursul anului 2021 poate fi divizată în două perioade distincte. În prima perioadă, de la începutul anului până la finele lunii iulie, deciziile de politică monetară au fost îndreptate spre atenuarea impactului pandemiei asupra activității economice prin crearea condițiilor monetare adecvate care să contribuie la readucerea inflației în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5,0 la sută, urmărind menținerea unei suficiențe de lichidități, și diminuarea costului creditelor bancare prielnice pentru susținerea cererii interne, inclusiv a activității de creditare, precum și stimularea consumului și a investițiilor.

BNM a micșorat norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești de la 32,0 la sută până la 26,0 la sută. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost menținută pe parcursul anului 2021 la nivelul de 30,0 la sută. Deciziile au vizat majorarea lichidităților disponibile pentru băncile licențiate, în vederea prevenirii riscului de lichiditate și consolidării stabilității sectorului bancar din Moldova.

A doua jumătate a anului 2021 a fost influențată de amplificarea riscurilor și incertitudinilor la nivel global, regional și național generate de recuperare după criza pandemică COVID-19, de incertitudinea asociată crizei energetice globale, iar perspectivele condițiilor economice în contextul acestor evenimente au fost precare. Astfel, în a doua parte a anului, BNM a operat măsuri de înăsprire graduală a politicii monetare cu scopul de a atenua presiunile inflaționiste generate de efectele de runda a doua a creșterii prețurilor la nivel global, a costurilor de producție și de distribuție a resurselor energetice și a produselor alimentare. Totodată, presiunile inflaționiste au fost generate și din partea cererii agregate interne susținute de majorarea venitului populației (fondului de salarizare, asistenței sociale, remiterilor etc.) și mărirea volumului creditelor de consum și al celor ipotecare.

În acest context, Comitetul executiv al BNM a decis să majoreze gradual rata dobânzii de politică monetară de la 2,65 la sută până la 6,50 la sută anual. Prin creșterea ratei de bază s-a urmărit crearea condițiilor monetare necesare să tempereze ritmurile de creștere a prețurilor de consum.

Ritmul anual de creștere a masei monetare în sens larg în anul 2021 a constituit 11,3 la sută. Agregatul monetar M2 a crescut cu 9,5 la sută anual, banii în circulație s-au majorat cu 6,3 la sută anual. Rata medie a dobânzilor la creditele noi acordate în moneda națională în anul 2021 a constituit 7,40 la sută anual, totodată, rata medie la depozitele noi atrase a reprezentat 3,48 la sută anual.

Sistemul bancar

La situația din 31.12.2021, în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei (BNM).

Sectorul bancar, pe perioada anului 2021, conform datelor prezentate de către bănci, este caracterizat de lichiditate înaltă, de creșterea activelor, a creditelor, a fondurilor proprii, a depozitelor persoanelor fizice și juridice. De asemenea, profitul aferent exercițiului în comparație cu anul precedent s-a majorat până la mărimea prepandemică.

Chiar dacă a fost înregistrată o majorare ușoară a sumei creditelor neperformante, calitatea portofoliului de credite s-a îmbunătățit comparativ cu finele anului precedent, ca urmare a ritmului de creștere mai mare a portofoliului de credite față de cel al creditelor neperformante, precum și a diminuării ponderii creditelor expirate cu 1,4 puncte procentuale până la 3,1 la sută.

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudенțială. Pentru anul 2021, programul de supraveghere prudенțială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernantei și a controlului intern, evaluarea planurilor de redresare etc.).

Pe parcursul anului 2021, la băncile licențiate au fost efectuate 7 controale tematice pe teren planificate. În vederea înlăturării încălcărilor și deficiențelor constatate în cadrul controalelor, față de două bănci au fost dispuse măsuri de supraveghere și o bancă a fost sancționată cu avertisment.

În anul 2021, în sectorul bancar a continuat tendința de consolidare a fondurilor proprii, care au constituit 15,2 miliarde lei, fiind în majorare cu 11,2 la sută.

Totodată, toate băncile respectă cerința față de indicatorul „Rata fondurilor proprii totale”, inclusiv cu amortizoare de capital. Rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar conform datelor prezentate de băncile licențiate înregistrează valoarea de 25,9 la sută, fiind în micșorare cu 1,4 puncte procentuale față de finele anului precedent.

În anul 2021, BNM a continuat supravegherea băncilor în baza procesului de supraveghere și evaluare SREP. Astfel, de către Comitetul executiv al BNM au fost aprobate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare (SREP) cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci, în funcție de profilul de risc individual, care de asemenea sunt respectate.

În același timp, băncile au menținut un nivel înalt de lichiditate și profitabilitate.

Astfel, valoarea indicatorului lichidității pe termen lung (principiul I al lichidității) a constituit 0,74 (limita ≤ 1), fiind practic la același nivel ca și la finele anului precedent.

Lichiditatea curentă pe sector (principiul II al lichidității) a constituit 48,6 la sută (limita ≥ 20 la sută), fiind în micșorare cu 2,1 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

De asemenea, la situația din 31.12.2021, toate băncile au respectat și principiul III al lichidității, care prezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1).

Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 358,5 la sută, fiind în majorare cu 40,5 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile (limita ≥ 70 la sută – începând cu 1 ianuarie 2021).

Profitul aferent exercițiului financiar încheiat la 31.12.2021 pe sectorul bancar a constituit 2,3 miliarde lei, majorându-se față de anul precedent cu 53,3 la sută. Pentru anul 2021 rentabilitatea activelor³ și a capitalului⁴ băncilor licențiate a înregistrat valori de 2,0 la sută și respectiv 12,3 la sută, fiind în creștere respectiv cu 0,5 puncte procentuale și cu 3,6 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

De asemenea, a continuat creșterea activelor și a depozitelor, respectiv cu 14,2 la sută până la 118,5 miliarde lei și cu 13,1 la sută până la 90,1 miliarde lei. Comparativ cu sfârșitul anului precedent, a fost înregistrată majorarea portofoliului de credite pe sectorul bancar cu 23,5 la sută până la 56,4 miliarde lei. Pe parcursul anului a descrescut ponderea creditelor neperformante în portofoliul de credite cu 1,2 puncte procentuale, constituind 6,1 la sută.

³Rentabilitatea activelor=venitul net anualizat/media activelor.

⁴Rentabilitatea capitalului=venitul net anualizat/media capitalului acționar.

Capitolul 1

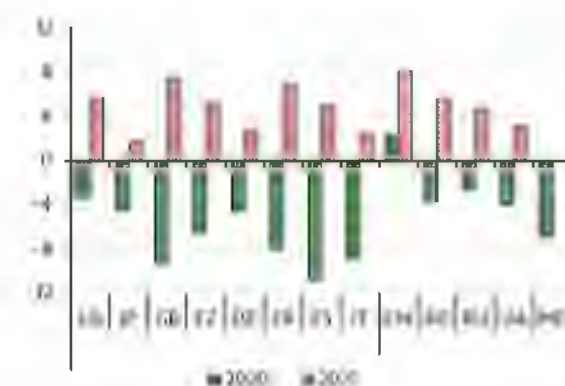
Contextul internațional

1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime

În anul 2021 economia mondială a început să se recupereze după criza pandemică COVID-19, chiar dacă restricțiile sociale și economice în perioadele de acutizare au fost reactivate. Recuperarea în economiile avansate a fost mai robustă decât în economiile emergente și în curs de dezvoltare, pe fundalul continuării unor politici monetare și fiscale mai stimulative și a unui grad de vaccinare mult mai ridicat. Restabilirea cererii mondiale într-un ritm mai alert decât oferta a determinat creșterea prețurilor de producție și de consum până la cele mai înalte niveluri din ultimii zece de ani. Aceasta a determinat înăsprirea condițiilor monetare și fiscale în măsura în care să încetinească creșterea prețurilor, dar să nu afecteze recuperarea economică încă fragilă. Un factor al majorării costurilor a fost dereglarea sistemului mondial de transport și logistică în urma crizei pandemice. De asemenea, recuperarea mai rapidă a cererii mondiale de petrol, în condițiile în care capacitatea de producție OPEC+ a fost limitată, a determinat creșterea cotațiilor petroliere în medie cu 65,0 la sută. Amplificarea crizei gazelor în Europa a cauzat creșterea cotațiilor europene la gazele naturale până la 2 000 USD/1 000 m³ în luna decembrie 2021. Deși recolta de anumite produse agricole a fost relativ satisfăcătoare, creșterea costurilor de finanțare, energetice, de transport, depozitare și logistică au generat majorarea semnificativă a prețurilor mondiale la produsele alimentare. Majoritatea monedelor economiilor emergente au avut o tendință ușoară de depreciere în a doua jumătate a anului, pe fondul discuțiilor privind creșterea ratelor dobânzilor SRF. Cel mai mult s-a depreciat lira turcească, ca urmare a politicilor economice netradiționale.

În anul 2021, majoritatea economiilor au înregistrat o creștere economică robustă datorită unei baze semnificativ joase în anul 2020. Per ansamblu, în anul 2021 **economia mondială** a crescut cu 5,9 la sută, după un declin de 3,1 la sută înregistrat în anul 2020⁵. **Economiile avansate** au crescut în medie cu 5,0 la sută, după ce s-au contractat în medie cu 4,5 la sută în anul 2020. Astfel, economia SUA a crescut cu 5,7 la sută, a Japoniei cu 1,7 la sută, a Regatului Unit al Marii Britanii cu 7,5 la sută și a zonei euro cu 5,2 la sută. **Economiile emergente și în curs de dezvoltare** au crescut în anul 2021 în medie cu 6,5 la sută, după ce s-au contractat cu 2,0 la sută în anul 2020. Astfel, economia Chinei a crescut cu 8,1 la sută, iar cea a Federației Ruse cu 4,7 la sută. Creșterea în economiile vecine și principali parteneri de comerț a fost de 5,6 la sută în România și 3,1 la sută în Ucraina (Graficul 1.1).

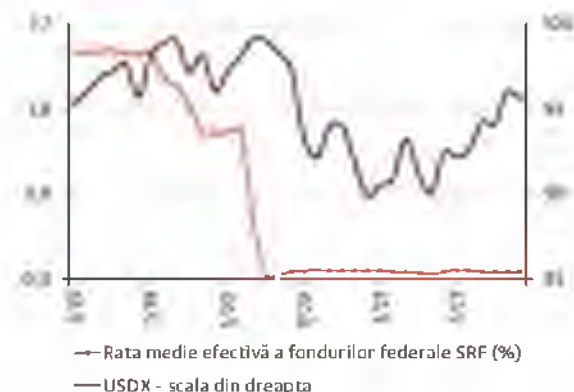
Graficul 1.1: Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2020 și 2021 (%)^{*}

Sursa: FMI - World Economic Outlook Update - ianuarie 2022, Oficiile de statistică ale țărilor vizate;
^{*} US - Statele Unite ale Americii, JP - Japonia, GB - Regatul Unit al Marii Britanii, EZ - Zona euro, DE - Germania, FR - Franța, ES - Spania, IT - Italia, CN - China, RO - România, RU - Federația Rusă, UA - Ucraina, MD - Republica Moldova

⁵FMI, World Economic Outlook Update January 2022

Graficul 1.2. Evoluția Indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

Sursa: SRF, Bloomberg

Tabelul 1.1: Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2021 (%)*

	USD	
	2021/ 2020	Dec.21/ Dec.20
Economii avansate		
EUR	3,5	7,7
JPY	2,8	9,7
GBP	-6,7	1,0
AUD	8,0	-5,8
CAD	7,0	0,1
CHF	-2,5	3,6
SEK	-6,8	8,5
Economii emergente și în curs de dezvoltare		
ARS	34,6	23,3
BGN	-3,6	7,6
BRL	4,6	9,9
BYR	4,1	-1,0
CNY	-6,5	-2,6
HUF	-1,5	10,1
INR	-0,3	2,4
PLN	-0,9	11,0
RON	-2,0	9,5
RUB	2,4	-0,4
TRY	26,8	75,3
UAH	1,2	-3,4
ZAR	-10,3	6,6
Republica Moldova		
MDL	2,1	2,8

Sursa: paginile web a Băncilor Centrale vizate, calcule BNM;
 *USD - Dolarul SUA, EUR - moneda unică europeană, JPY - Yenul japonez, GBP - Lira sterlină, AUD - Dolarul australian, CAD - Dolarul canadian, CHF - Francul elvețian, SEK - Coroana suedeză, ARS - Peso argentinian, BGN - Leva bulgară, BRL - Realul brazilian, BYR - Rubla bielorusă, CNY - Yuanul chinezesc, HUF - Florintul ungar, INR - Rupia indiană, PLN - Zlotul polonez, RON - Leul românesc, RUB - Rubla rusească, TRY - Lira turcească, UAH - Hrivna ucraineană, ZAR - Randul sud-african

În anul 2021, **dolarului SUA**, per ansamblu, s-a apreciat în raport cu alte monede de circulație internațională, în special în a doua jumătate a anului 2021. Astfel, indicele USD a crescut până la un nivel mediu de 96 în noiembrie 2021. Factorul de bază al aprecierii dolarului SUA a constituit diminuarea volumului **procurărilor de active** ale Rezervelor Federale și prognozele privind majorarea ratelor în anul 2022. Dacă în prima jumătate a anului 2021 Rezerva Federală insista pe faptul că presiunile inflaționiste sunt temporare și că economia SUA încă nu și-a revenit complet după criză, în a doua jumătate creșterea ritmului inflației anuale până la 7,0 la sută în decembrie 2021 și diminuarea ratei șomajului până la 3,9 la sută i-au convins pe guvernatorii Rezervelor Federale că este momentul de a diminua stimularea monetară și, ulterior, de a înăspri condițiile monetare în anul 2022 pentru a reveni la nivelul - țintă al inflației de 2,0 la sută medie anuală. Printre alți factori ai aprecierii dolarului SUA în anul 2021 pot fi menționați ritmul înalt al vaccinării populației, diminuarea accelerată a restricțiilor sociale și economice și continuarea politicilor fiscale prociclice.

Monedele economiilor avansate au avut o evoluție mixtă în anul 2021, în funcție de evoluția economică, de condițiile monetare în raport cu cele ale SRF, de nivelul inflației și de gradul de avansare a procesului de vaccinare a populației. Astfel, **moneda unică europeană** s-a depreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 3,5 la sută pe parcursul anului și cu 7,7 la sută în bază anuală la sfârșit de an, deoarece inflația anuală în zona euro a crescut până la 5,0 la sută (decembrie 2021), dar BCE a continuat politica monetară stimulantivă în volumele pandemice. **Lira sterlină** s-a apreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 6,7 la sută pe parcursul anului 2021, recuperând pierderile drastice aferente crizei pandemice din anul 2020 și beneficiind de relaxarea mult mai rapidă a restricțiilor sociale și economice aferente COVID-19. De asemenea, în decembrie 2021, Banca Angliei a majorat rata de bază de la 0,1 la 0,25 la sută. **Yenul japonez** s-a depreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 2,8 la sută pe parcursul anului și cu 9,7 la sută în decembrie în bază anuală. În tabelul 1.1 poate fi vizualizată evoluția mai multor valute ale economiilor avansate.

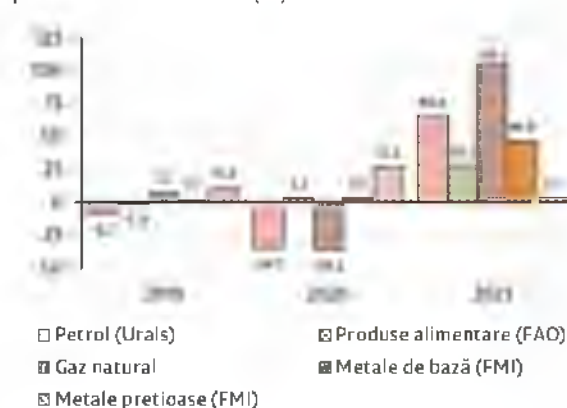
Evoluția monedelor economiilor emergente și în curs de dezvoltare a fost, ca de obicei, mult mai dispersată. Astfel, o depreciere semnificativă a înregistrat **lira turcească** din cauza politicilor netraditionale privind corelația dintre ratele dobânzilor și inflație. Aceasta s-a depreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 26,8 la sută pe parcursul anului 2021, iar valoarea din luna decembrie 2021 a fost cu 75,3 la sută mai mică față de anul precedent. Inflația anuală în Turcia a crescut de la 15,0 la sută în ianuarie 2021 până la 36,1 la sută în decembrie 2021, iar Banca Centrală a Turciei a diminuat rata de bază treptat începând cu luna septembrie 2021 de la 19,0 la 14,0 la sută. De asemenea, peso argentinian a continuat să se deprecieze din cauza problemelor sustenabilității datoriei de stat din ultimii ani. În regiune majoritatea economiilor cu regim de țintire a inflației au majorat ratele în a doua jumătate a anului pentru a contracara presiunile inflaționiste semnificative. **Leul românesc** s-a apreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 2,0 la sută pe parcursul anului, dar s-a depreciat cu 9,5 la sută în bază anuală în luna decembrie 2021. **Zlotul polonez** s-a apreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 0,9 la sută pe parcursul anului, dar s-a depreciat cu 11,0 la sută în bază anuală în luna decembrie 2021. **Rubla**

rusească s-a depreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 2,4 la sută pe parcursul anului, dar s-a apreciat cu 0,4 la sută în bază anuală în luna decembrie 2021. **Hrivna ucraineană** s-a depreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 1,2 la sută pe parcursul anului, dar s-a apreciat cu 3,4 la sută în bază anuală în luna decembrie 2021. Pentru comparație, **leul moldovenesc** s-a apreciat în raport cu dolarul SUA în medie cu 2,1 la sută pe parcursul anului și cu 2,8 la sută față de finele anului 2020. În tabelul 1.1 poate fi vizualizată evoluția mai multor valute ale economiilor emergente și în curs de dezvoltare.

Restabilirea cererii mondiale într-un ritm mai alert decât oferta a determinat creșterea prețurilor de producție și de consum până la cele mai înalte niveluri din ultimii zeci de ani. Majorarea costurilor în prima etapă a fost determinată de dereglarea sistemului mondial de transport și logistică în urma crizei pandemice. De asemenea, recuperarea mai rapidă a cererii mondiale de petrol, în condițiile în care capacitatea de producție OPEC+ a fost limitată, a determinat creșterea cotațiilor petroliere în medie cu 65,6 la sută. Amplificarea crizei gazelor în Europa a cauzat creșterea cotațiilor europene la gazele naturale până la 2 000 USD/1 000 m³ în luna decembrie 2021. Per ansamblu, în anul 2021, în Republica Moldova cotațiile la gazele naturale importate au crescut cu 105,3 la sută în raport cu anul 2020. Metalele de bază au crescut în medie cu 46,8 la sută, iar cele prețioase doar cu 3,7 la sută în condițiile în care riscurile pandemice s-au redus, iar valoarea lichidităților a fost în creștere. Deși recolta de anumite produse agricole a fost relativ satisfăcătoare, creșterea costurilor de finanțare, energetice, de transport, depozitare și logistică a cauzat majorarea semnificativă a prețurilor mondiale la produsele alimentare. Conform indicelui FAO, prețurile la produsele alimentare pe piața internațională au crescut în anul 2021 în medie cu 28,2 la sută, dintre care uleiurile cu 65,8 la sută, zahărul cu 37,5 la sută, cerealele cu 27,2 la sută, lactatele cu 17,0 la sută și carnea cu 12,9 la sută (Graficul 1.3)

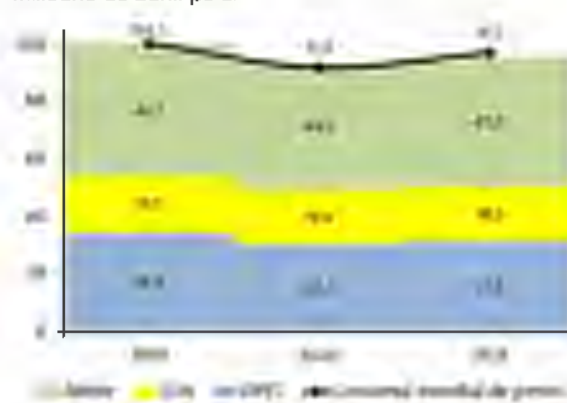
Cotațiile la petrol în anul 2021 au fost influențate de creșterea cererii de petrol mai rapid decât oferta. Începând cu august 2021 OPEC și aliații săi au decis creșterea producției cu 400 mii de barili pe zi lunar până în 2022, în încercarea de a contracara creșterea prețurilor benzinei, pe fondul temerilor că, creșterea inflației ar putea submina redresarea economică după COVID-19. Astfel, **producția medie lunară a OPEC** în anul 2021 a fost de 31,6 milioane barili pe zi, în creștere cu 2,9 la sută față de 30,7 în 2020, dar în scădere cu 8,7 la sută față de producția OPEC pre-pandemică. De asemenea, SUA și alte țări producătoare de petrol au crescut producția față de anul 2020, dar nu au atins nivelurile ofertei pre-pandemice. Totodată, consumul mondial de petrol a crescut în anul 2021 în medie cu 5,7 la sută față de 1,7 la sută cât a crescut producția mondială de petrol (Graficul 1.4).

Graficul 1.3: Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor Internaționale (%)

Sursa: Ministerul Dezvoltării Economice al Federației Ruse, ANRE, FAO

Graficul 1.4: Oferta și consumul mondial de petrol, milioane de barili pe zi

Sursa: Administrația SUA privind informația energetică

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț în anul 2021 (%)

	Zona euro	România	Federația Rusă	Ucraina
PIB	5,7	5,6	4,7	4,1
PIB mediu	2,8	3,1	6,7	6,3
Șomaj	5,0	8,2	6,4	19,0
PIB Dez. 20	7,8	7,1	5,6	5,1
PIB Dez. 21	7,8	7,1	5,6	5,1
Prețurile în construcții	5,2	4,8	6,0	5,7
Export*	14,1	20,1	45,8	24,2
Import*	20,8	22,1	26,7	18,9
Rata	3,1	3,5	4,8	x
Prețurile				

Sursa: Eurostat, INSEE al României, Serviciul Federal de Statistică Federației Ruse, Serviciul Statistică de Stat al Ucrainei

*Date privind comerțul extern cu bunuri

1.2 Evoluția economiilor importante

Statele Unite ale Americii

În anul 2021, produsul intern brut al SUA a crescut cu 5,7 la sută, după ce în anul 2020 s-a contractat cu 3,4 la sută. Rata medie a șomajului în SUA a constituit 5,4 la sută, diminuându-se de la 6,3 la sută la începutul anului până la 3,9 la sută la sfârșitul anului. Rata medie a inflației a fost de 4,6 la sută, fiind atins un maxim de 7,0 la sută în luna decembrie 2021. Producția industrială a crescut cu 5,6 la sută, după un declin de 7,2 la sută în anul 2020.

Zona euro

În anul 2021, economia zonei euro a crescut cu 5,2 la sută, după ce s-a redus cu 6,6 la sută în anul 2020. Producția industrială în zona euro a crescut cu 7,8 la sută, dintre care în Germania – cu 4,0 la sută și în Franța – cu 6,0 la sută. Producția în construcții s-a majorat în medie cu 5,2 la sută, importurile – cu 21,4 la sută, iar exporturile – cu 14,1 la sută. Rata medie a șomajului pentru anul 2021 a constituit 7,7 la sută față de 8,0 la sută în 2020. Deoarece presiunile proinflaționiste s-au accentuat, în anul 2021 prețurile de consum în zona euro au crescut în medie cu 2,6 la sută, iar la sfârșitul anului inflația era deja de 5,0 la sută (Tabelul 1.2).

1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț

România

În anul 2021, economia României a crescut cu 5,6 la sută, după ce s-a contractat cu 3,7 la sută în anul 2020. Producția industrială a înregistrat o creștere semnificativă de 7,1 la sută, dar sectorul construcțiilor nu și-a revenit complet, reducându-se neesențial cu 0,6 la sută. De asemenea, creșterea cererii mondiale a determinat majorarea exporturilor cu 20,1 la sută, iar consumul intern a propulsat creșterea importurilor cu 22,1 la sută. Ritmul mediu anual al inflației în 2021 a fost de 5,1 la sută, înregistrând în luna decembrie un maxim de 8,2 la sută (Tabelul 1.2).

Federația Rusă

Produsul intern brut al Federației Ruse a crescut cu 4,7 la sută în anul 2021, după un declin de 2,7 la sută în anul 2020. Pe parcursul anului 2021, producția industrială s-a majorat în medie cu 5,3 la sută, iar producția în construcții cu 6,0 la sută. Creșterea cererii externe și a producției de petrol au cauzat o majorare semnificativă a exporturilor (+45,8 la sută), concomitent, au crescut și importurile cu 26,7 la sută. Rata medie a șomajului în anul 2021 a fost de 4,8 la sută. Prețurile de consum s-au majorat în medie cu 6,7 la sută, iar spre sfârșitul anului inflația a crescut până la 8,4 la sută, pe fundalul efectelor secundare ale

politicilor stimulative aferente pandemiei COVID-19, al creșterii prețurilor interne la produsele alimentare și al deprecierei rublei rusești (Tabelul 1.2).

Ucraina

Produsul intern brut al Ucrainei a crescut în anul 2021 cu 3,1 la sută, după un declin de 4,0 la sută înregistrat în 2020. Pe parcursul perioadei analizate producția industrială s-a majorat în medie cu 1,1 la sută, iar activitatea de construcții a crescut cu 5,1 la sută. Totodată, exporturile și importurile s-au majorat în medie cu 34,3 și, respectiv, cu 33,9 la sută. Inflația medie anuală a constituit 9,4 la sută, iar în luna decembrie 2021 a fost de 10,0 la sută (Tabelul 1.2).

Capitolul 2

Situația economică a Republicii Moldova

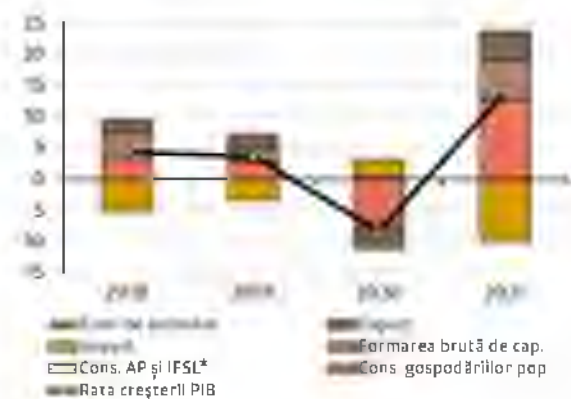
2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

În anul 2021, activitatea economică în Republica Moldova a accelerat pronunțat după declinul din anul precedent. Evoluția respectivă a fost susținută, preponderent, de cererea internă din partea populației în contextul majorării venitului disponibil, de un mediu favorabil cu rate ale dobânzii relativ reduse, de o recoltă bogată, dar și de activitatea economică pozitivă din regiune care și-a revenit treptat după efectele adverse asociate pandemiei. În acest fel, PIB s-a majorat cu 13,9 la sută comparativ cu nivelul din anul 2020. În trimestrul I, PIB a înregistrat o creștere de 8,4 la sută, accelerând până la 16,5 la sută în trimestrul II 2021. Ulterior, dinamica anuală s-a temperat până la 11,6 la sută în perioada iulie-septembrie 2021, după care a accelerat din nou până la valoarea de 18,9 la sută în trimestrul IV 2021 comparativ cu perioada similară a anului 2020.

De menționat că, la începutul anului 2022, BNS a recalculat și a revizuit PIB pentru anii 2020 și 2021 în contextul revizuirii indicatorilor macroeconomici pentru anii 2014-2020, fapt ce a avut un impact pronunțat asupra dinamicii PIB din perioadele precedente. Potrivit BNS⁶, principalele premise care au cauzat necesitatea revizuirii conturilor naționale au fost revizuirea datelor demografice conform noțiunii noi de populație cu reședință obișnuită, care a substituit noțiunea de populație stabilă și revizuirea și actualizarea surselor de date statistice și administrative.

Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

*AP – administrația publică, IFSL – instituții fără scop lucrativ

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), evoluția pozitivă a activității economice în anul 2021 a fost determinată, preponderent, de dinamica consumului și a formării brute de capital. În acest sens, consumul gospodăriilor populației a fost cu 15,5 la sută superior celui din anul precedent și a generat astfel un impact de 12,6 puncte procentuale asupra dinamicii PIB, iar formarea brută de capital a generat o contribuție de 5,7 puncte procentuale la dinamica PIB. Exporturile au înregistrat o creștere de 17,5 la sută comparativ cu anul 2020 și o contribuție pozitivă de 4,9 puncte procentuale. Un impact pozitiv, dar de o magnitudine mai mică (0,4 puncte procentuale) asupra activității economice a fost determinat de dinamica consumului administrației publice, care s-a majorat cu 2,0 la sută comparativ cu anul precedent. Creșterea cererii interne a determinat o dinamică pozitivă a importurilor, acestea fiind cu 19,2 la sută superioare celor din anul precedent, exercitând astfel o

⁶<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=7323>

contribuție negativă pronunțată (9,8 puncte procentuale) asupra dinamicii PIB, fapt ce a compensat din impactul pozitiv generat de subcomponentele menționate anterior.

Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), creșterea PIB în 2021 a fost susținută de majoritatea sectoarelor economiei naționale. Cel mai pronunțat impact pozitiv (4,2 puncte procentuale) a fost exercitat de dinamica sectorului agricol. Acesta⁷, în contextul condițiilor agrometeorologice favorabile pentru unele culturi agricole din anul 2021 a înregistrat o creștere de 45,0 la sută comparativ cu anul precedent. Totodată, o contribuție pozitivă pronunțată (3,8 puncte procentuale) a fost determinată de creșterea de 14,5 la sută a valorii adăugate brute în comerț⁸ și de 45,9 la sută a valorii adăugate în transport și depozitare, sectoare care și-au revenit după ce au fost afectate sever de restricțiile aferente COVID-19 din anul precedent. Sectorul informațiilor și comunicațiilor s-a majorat cu 24,3 la sută comparativ cu anul 2020 și a contribuit cu 1,2 puncte procentuale la dinamica PIB. Dinamica industriei a generat un aport de 1,1 puncte procentuale la evoluția PIB, preponderent, în contextul creșterii valorii adăugate brute în industria energetică cu 46,6 la sută. Industria prelucrătoare a înregistrat o dinamică negativă minoră (-0,2 la sută). Sectorul activităților financiare și asigurări s-a majorat cu 9,5 la sută comparativ cu anul 2020. Evoluții pozitive pronunțate în anul 2021 s-au înregistrat și în sectoarele „artă, activități de recreere și de agrement” (66,3 la sută), „sănătate și asistență socială” (8,5 la sută), „învățământ” (7,9 la sută), „sectorul administrativ”⁹ (42,3 la sută) care împreună au determinat o contribuție de circa 1,7 puncte procentuale¹⁰ la dinamica PIB. Impozitele nete pe produse s-au majorat cu 17,1 la sută și au generat un impact pozitiv de 2,3 puncte procentuale asupra dinamicii PIB în anul 2021. Pe de altă parte, o dinamică negativă în anul 2021 se atestă în sectorul construcțiilor, a cărui valoare adăugată brută s-a diminuat cu 16,0 la sută.

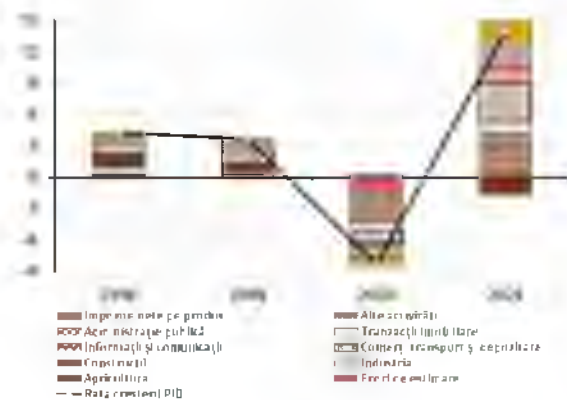
Consumul populației

În anul 2021, consumul final al gospodăriilor populației s-a majorat pronunțat, fiind cu 15,5 la sută mai mare decât în anul 2020. Totodată, acest ritm anual a fost superior cu 23,8 puncte procentuale celui din anul 2020 (Graficul 2.3). Dinamica respectivă a consumului final al gospodăriilor populației a fost determinată, preponderent, de creșterea cheltuielilor pentru procurarea serviciilor cu 19,1 la sută și a cheltuielilor pentru procurarea bunurilor cu 13,5 la sută, respectiv.

Evoluția pozitivă a consumului populației a fost susținută de majorarea venitului disponibil al acesteia, dar și de majorarea volumului creditelor, în contextul unor rate ale dobânzii relativ reduse în perioada respectivă.

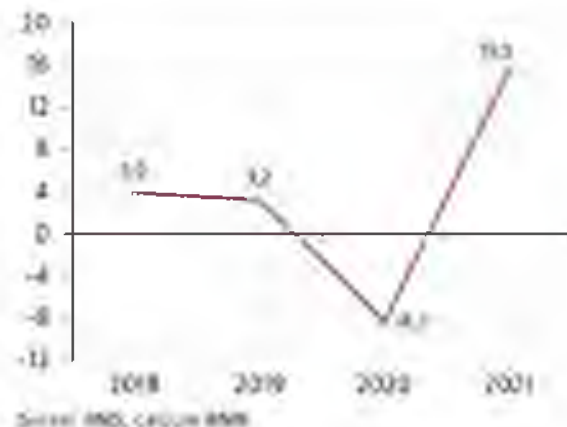
Astfel, în anul 2021, principalele surse de finanțare ale consumului (fondul de salarizare, prestații sociale, credite, remiteri) conform

Graficul 2.2. Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (puncte procentuale)

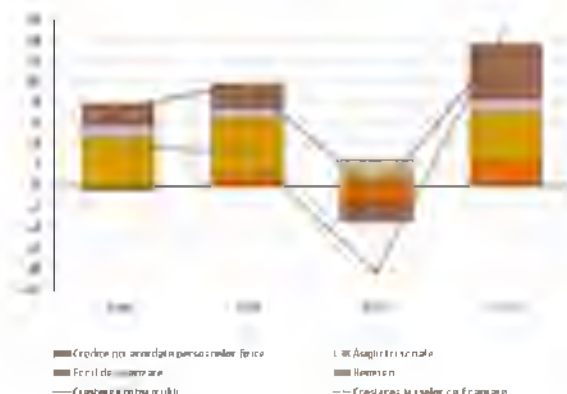
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.3. Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4. Evoluția surselor de finanțare a consumului populației (% față de anul precedent) și contribuțiile componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

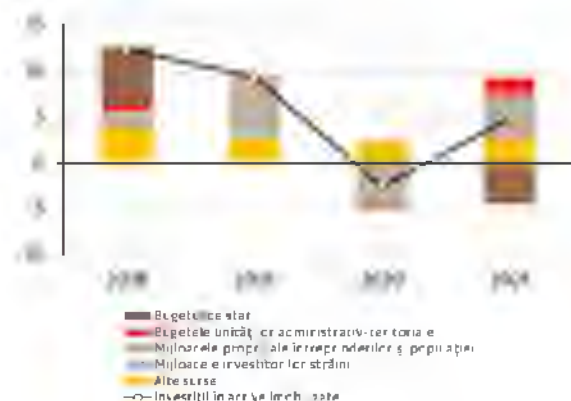
⁷Agricultură, silvicultură și pescuit.
⁸Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor
⁹Activități de servicii administrative și activități de servicii suport.
¹⁰Parțial subcomponenta alte activități din graficul 2.2.

Graficul 2.5: Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

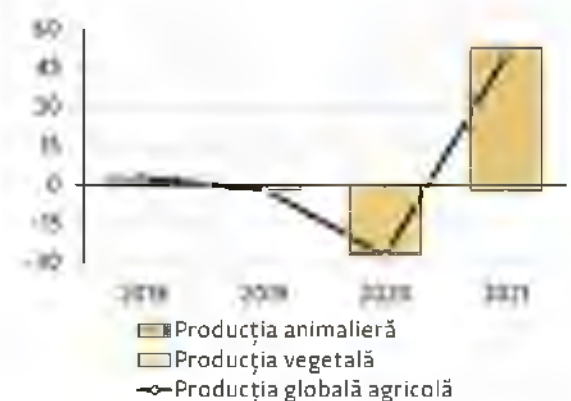
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.6: Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

estimărilor, în ansamblu, s-au majorat în termeni reali cu circa 13,7 la sută, după declinul sever din anul precedent (Graficul 2.4). Această dinamică a fost determinată, în cea mai mare parte, de creșterea volumului creditelor noi acordate persoanelor fizice și a fondului de salarizare. Totodată, un impact pozitiv, dar de o magnitudine mai redusă, a fost determinat de dinamica remiterilor și a prestațiilor sociale.

Pe de altă parte, menținerea unor restricții, precum și existența unor așteptări încă prudente cu privire la evoluția ulterioară a economiei în contextul numărului de cazuri de COVID-19 pe parcursul anului 2021 pot fi considerate un impediment în dinamica consumului gospodăriilor populației în perioada respectivă.

Investiții

În anul 2021, investițiile s-au majorat cu circa 24,0 la sută în comparație cu anul 2020 (Graficul 2.5). Dinamica respectivă poate fi atribuită, preponderent, impactului pronunțat din partea subcomponentei variația stocurilor (22,2 puncte procentuale), fapt susținut și de recolta bogată din anul 2021. Formarea brută de capital fix a înregistrat o creștere de doar 1,7 la sută și a determinat astfel un aport mai modest la evoluția investițiilor. În cadrul acesteia, investițiile în mașini și utilaje s-au majorat cu 6,5 la sută, iar cele în construcții s-au contractat cu 0,7 la sută.

Dinamica investițiilor în perioada de referință a fost influențată negativ de incertitudinea aferentă COVID-19 și persistența unor restricții în activitatea agenților economici. În același timp, creșterea globală a cotațiilor materiilor prime și a cheltuielilor de transport au afectat rezultatele companiilor, perturbând planurile de investiții. Pe de altă parte, dinamica investițiilor a fost susținută de menținerea ratelor dobânzii la un nivel relativ redus.

Analizând rata anuală a investițiilor în active imobilizate după sursele de finanțare se conturează ideea că evoluția acestora a fost susținută, în principal, de investițiile efectuate din mijloacele proprii ale întreprinderilor și populației, precum și de creditele și împrumuturile din cadrul altor surse de finanțare. Totodată, un impact pozitiv pronunțat a fost determinat de investițiile finanțate din bugetele unităților administrativ-teritoriale (Graficul 2.6). Sursele provenite din cadrul bugetului de stat, precum și mijloacele investitorilor străini au consemnat o dinamică negativă în anul 2021.

Producția agricolă

În anul 2021, producția globală agricolă s-a majorat cu 49,9 la sută în comparație cu anul precedent (Graficul 2.7). Dinamica respectivă a fost determinată de majorarea volumului producției vegetale cu 75,5 la sută. Totodată, volumul producției animaliere s-a diminuat cu 7,0 la sută în comparație cu anul 2020. Astfel, cele mai mari creșteri ale volumelor producției au fost înregistrate

la culturile de grâu (de 2,7 ori), porumb pentru boabe (de 3,0 ori), rapiță (cu 95,3 la sută), floarea soarelui (cu 92,9 la sută), sfecla de zahăr (cu 50,1 la sută) și fructe, nuci și pomușoare (28,7 la sută). În același timp, contractarea volumului producției în sectorul zootehnic a fost determinat de diminuarea producției aferente tuturor tipurilor de produse (carne, lapte și ouă).

De remarcat că, înregistrarea unei recolte agricole bogate în anul 2021, prin suprapunere cu prețurile înalte pe piețele internaționale la produsele agricole (grâu, floarea soarelui, porumb), au facilitat recuperarea sectorului agricol (aferent sectorului vegetal) după seceta severă din anul 2020. Pe de altă parte, volumul producției în sectorul zootehnic a continuat dinamica negativă din anii precedenți.

Producția industrială

Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a majorat în termeni reali cu 12,1 la sută față de anul 2020 (Graficul 2.8). Această evoluție a fost determinată, preponderent, de creșterea producției în industria prelucrătoare (subcomponenta cu cea mai mare pondere) cu 11,4 la sută. Totodată, în sectoarele „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” și în industria extractivă s-au înregistrat majorări de 16,1 la sută și, respectiv, 11,9 la sută ale volumului producției. În industria prelucrătoare cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „fabricarea de mobilă” (74,4 la sută), „repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor” (58,8 la sută), „prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale impletite” (42,8 la sută), „industria metalurgică” (41,1 la sută) și „fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie” (25,4 la sută).

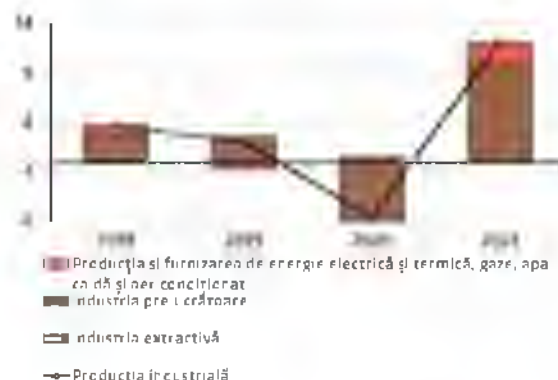
Transportul de mărfuri

În anul 2021, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 19,2 la sută mai multe mărfuri comparativ cu anul 2020 (Graficul 2.9). Această creștere a fost determinată de majorarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate pe cale rutieră (20,8 la sută), feroviară (15,6 la sută) și aeriană (6,4 la sută). În același timp, transportul de mărfuri pe cale fluvială s-a diminuat în termeni anuali cu 26,2 la sută.

Transportul de pasageri

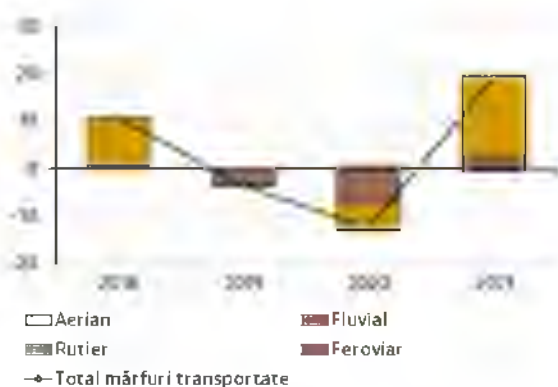
În anul 2021, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 9,5 la sută mai mulți pasageri comparativ cu anul 2020 (Graficul 2.10). Această creștere a fost determinată de majorarea în termeni anuali a numărului pasagerilor transportați pe cale aeriană (de 2,2 ori) și rutieră (9,3 la sută). În același timp, numărul de pasageri transportați pe cale fluvială și feroviară s-a diminuat în termeni anuali cu 20,1 și 17,0 la sută, respectiv.

Graficul 2.8. Evoluția producției Industriale (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

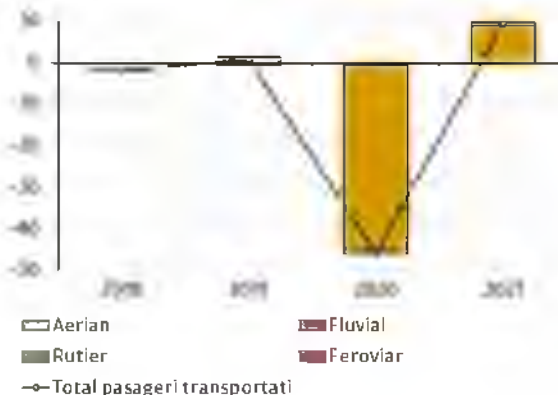
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.9. Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.10: Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% față de anul precedent) și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.11: Evoluția în termeni reali a comerțului Intern (% față de anul precedent)

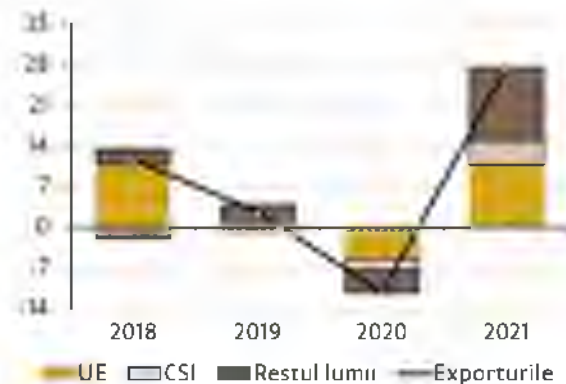
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.12: Evoluția comerțului cu ridicata (% față de anul precedent), prețuri curente

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe categorii de țări (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Comerțul cu amănuntul

În anul 2021, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul (în prețuri comparabile) s-a majorat cu 12,0 la sută, acest ritm fiind în creștere cu 7,4 puncte procentuale față de cel din anul 2020. Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației a înregistrat în aceeași perioadă o creștere considerabilă în termeni anuali, de 71,3 la sută (Graficul 2.11), ritm cu 87,0 puncte procentuale superior celui din anul precedent.

Comerțul cu ridicata

În anul 2021, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata s-a majorat cu 24,5 la sută (prețuri curente), acest ritm anual fiind superior cu 30,1 puncte procentuale față de cel din anul 2020 (Graficul 2.12). Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor a înregistrat în aceeași perioadă o majorare în termeni anuali de 28,1 la sută (prețuri curente), cu 43,6 puncte procentuale superioară celei din anul 2020.

Comerțul extern

Recuperarea cererii pe plan internațional și regional, prin suprapunere cu o recoltă agricolă internă bogată au creat precondiții favorabile pentru dinamica comerțului extern al Republicii Moldova în anul 2021¹¹. În acest sens, rata anuală a exporturilor în anul 2021 a consemnat un nivel de 27,5 la sută, fiind cu 38,7 puncte procentuale superior celui din anul 2020. Dinamica ascendentă a ratei anuale a exporturilor a fost determinată de evoluția exporturilor către toate categoriile de țări (Graficul 2.13). De menționat că, revigorarea exporturilor în anul 2021 a fost determinată, în principal, de relaxarea restricțiilor economice și sociale impuse la nivel regional și local, care au avut drept scop combaterea răspândirii virusului COVID-19. În anul 2021, ponderea exporturilor către UE a constituit circa 61,1 la sută, iar cele către țările CSI și cele clasificate ca „Restul lumii” au constituit 14,8 și 24,1 la sută, respectiv.

Pe categorii de produse, majorarea pronunțată a ratei anuale a exporturilor în anul 2021 a fost determinată de evoluția exportului de „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi”, „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau reprodus sunete”, „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” și de „articole din metale, pietre și ceramică” (Graficul 2.14). Consemnarea unei recolte agricole record în anul 2021, prin suprapunere cu revigorarea cererii externe au creat precondiții favorabile pentru majorarea pronunțată a exportului de produse

¹¹S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

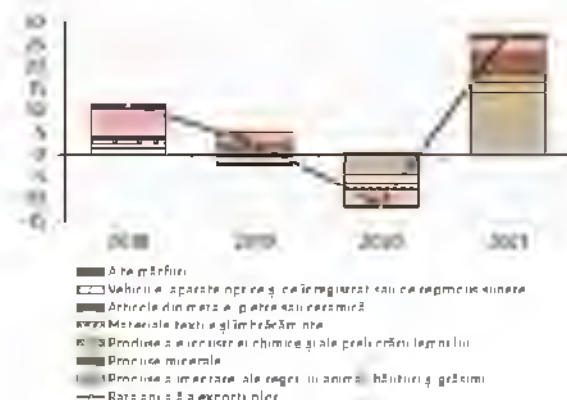
agroalimentare. De menționat că, industria automobilistică la nivel mondial, în anul 2020, a fost una din sectoarele afectate pronunțat de pandemia de COVID-19. Totodată, în anul 2021 s-a atestat o revigorare a sectorului auto, astfel determinând dinamica pozitivă a exporturilor aferent grupei „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau de reprodus sunete”.

Analizând evoluția exportului după originea produselor, se poate evidenția că majorarea ratei anuale a exporturilor în anul 2021 a fost determinată, în principal, de creșterea exporturilor de mărfuri autohtone (Graficul 2.15). Totodată, reexporturile de asemenea au consemnat o dinamică pozitivă, dar mai modestă.

Rata anuală a importurilor în anul 2021 a consemnat un nivel de 32,5 la sută sau cu 39,8 puncte procentuale superior celui din anul 2020. Majorarea pronunțată a ratei anuale a importurilor în anul 2021 a fost susținută de evoluția importurilor din toate grupele principale de țări (Graficul 2.16). În anul 2021, ponderea importurilor din UE a constituit circa 43,9 la sută, iar a celor din CSI și din țările clasificate ca „Restul lumii” – 26,5 și 29,6 la sută, respectiv.

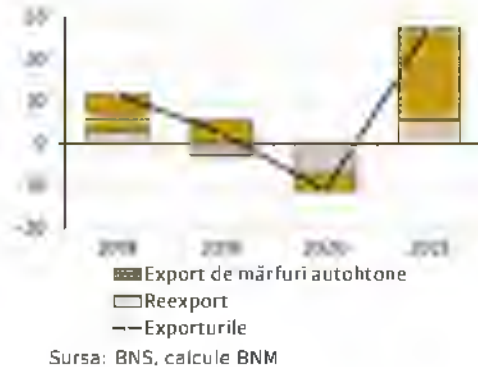
Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.17), majorarea ratei anuale a importurilor în anul 2021 a fost influențată, în principal, de evoluția importurilor de „produse minerale”, „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” și „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau reprodus sunete”.

Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)

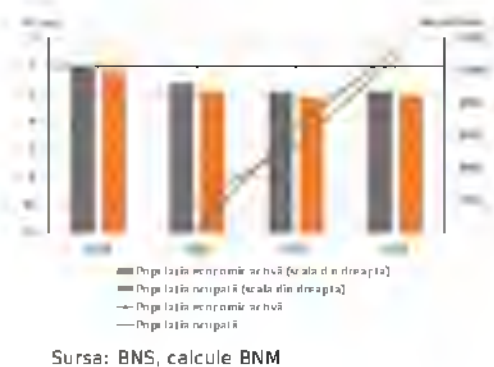

Sursa: BNS, calcule BNM

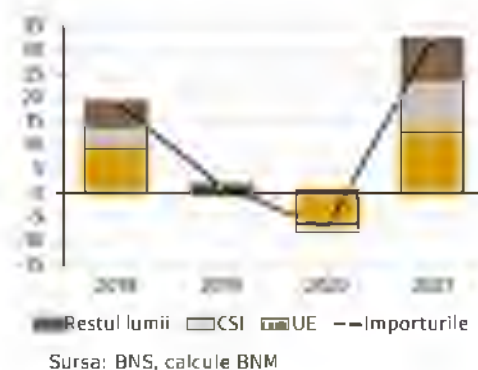
Graficul 2.15: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. după origine (p.p.)

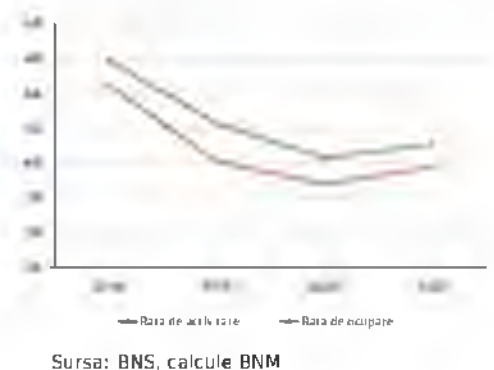
Graficul 2.18. Populația economic activă și populația ocupată

Graficul 2.16: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)

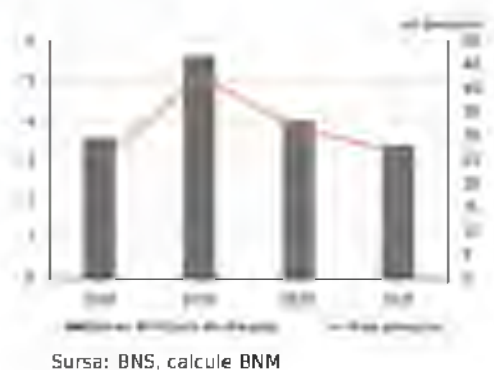
Graficul 2.19: Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)

Graficul 2.17: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)

Graficul 2.20: Evoluția numărului de someri și a ratei somajului (%)

Piața muncii

Forța de muncă

După declinul sever din anul 2020, în contextul restricțiilor aferente COVID-19, în anul 2021 atât populația economic activă, cât și cea ocupată a înregistrat o dinamică pozitivă. Astfel, populația economic activă a constituit 871,6 mii persoane fiind cu 0,5 la sută superioară celei din anul 2020, iar populația ocupată a constituit 843,4 mii, fiind cu 1,1 la sută superioară celei din anul 2020 (Graficul 2.18).

În același timp, rata de activitate a constituit 41,1 la sută, fiind cu 0,8 puncte procentuale superioară celei din anul 2020, iar rata de ocupare a înregistrat 39,8 la sută, cu 1,0 puncte procentuale superioară celei din anul 2020 (Graficul 2.19).

Totodată, numărul șomerilor în anul 2021 s-a diminuat cu circa 4,9 mii persoane până la valoarea de 28,2 mii persoane. Rata șomajului a constituit 3,2 la sută, fiind inferioară (cu 0,6 puncte procentuale) celei din anul 2020 (Graficul 2.20).

Veniturile salariale

În anul 2021, situația de pe piața muncii s-a ameliorat comparativ cu anul precedent. Fondul de salarizare pe economie a înregistrat o dinamică anuală pozitivă bine conturată (16,1 la sută). Ajustat la IPC, fondul de salarizare s-a majorat cu 10,7 la sută comparativ cu anul 2020. În același timp, s-a atestat o dinamică ascendentă a numărului mediu de salariați în economia națională, aceasta intrând în palierul pozitiv cu valoarea de 3,1 la sută (Graficul 2.21). Evoluția reflectă, în bună măsură, și manifestarea unui efect de bază asociat încadrării unui număr însemnat de angajați în șomaj în urmă cu un an, la izbucnirea pandemiei.

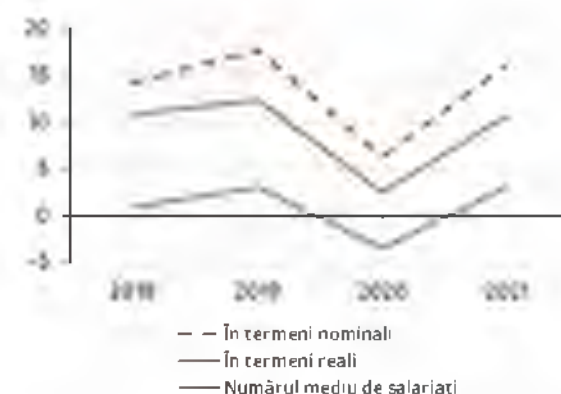
Toate sectoarele economiei au consemnat creșteri ale fondului de salarizare. Totodată, cele mai importante contribuții pozitive la dinamica fondului de salarizare vin din partea sectoarelor sănătate și asistență socială, informații și comunicații, comerț.

Pe latura factorilor fundamentali, relansarea activităților economice a impulsionat creșterea fondului de salarizare, deși unele restricții aferente pandemiei COVID-19 sunt în continuare valabile, persistând și unele incertitudini legate de evoluția situației epidemiologice.

În contextul susținerii și aprecierii efortului personalului medical în lupta contra pandemiei de COVID-19, fondul de salarizare destinat sistemului medical a continuat să dețină cea mai mare contribuție la dinamica pozitivă a fondului de salarizare. Totodată și fondul de salarizare din sectorul informații și comunicații, comerț a înregistrat creșteri semnificative.

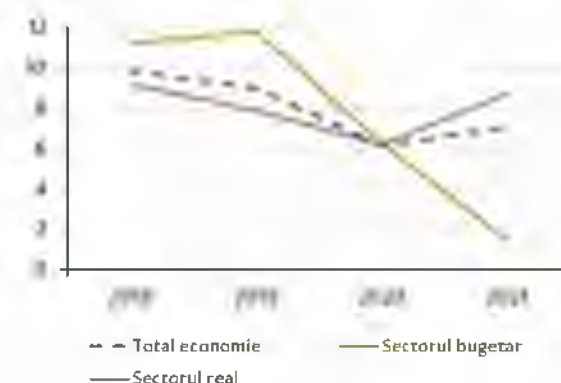
În perioada analizată, câștigul salarial mediu în economia națională a consemnat o creștere de 12,4 la sută în comparație cu anul 2020. În sectorul bugetar al economiei s-a înregistrat o creștere mai modestă a câștigului salarial mediu, de 6,5 la sută, în timp ce în sectorul real – de 14,2 la sută. Salariile cadrelor medicale, care

Graficul 2.21: Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.22. Salariul mediu real (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

au crescut etapizat pe parcursul anului, au înregistrat cele mai semnificative majorări. În termeni reali, ritmul anual de creștere a câștigului salarial mediu pe economie a constituit 7,0 la sută în anul 2021 (Graficul 2.22), în sectorul real – 8,7 la sută, iar în sfera bugetară – 1,4 la sută.

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum (IPC)

În anul 2021, rata medie anuală a IPC a constituit 5,1 la sută, fiind cu 1,3 puncte procentuale superioară celei din anul 2020 (Tabelul 2.1). Pe parcursul anului 2021, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie ascendentă pronunțată. Aceasta s-a majorat de la 0,4 la sută în luna decembrie 2020 până la 13,9 la sută în luna decembrie 2021, intersectând astfel, în luna august 2021, intervalul de 5,0 la sută \pm 1,5 puncte procentuale stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu (Graficul 2.23).

Accelerarea prețurilor în perioada sus-menționată a fost determinată de majorarea prețurilor la produsele alimentare, la petrol, precum și la alte materii prime pe piața internațională, fapt ce s-a reflectat în majorarea prețurilor acestor produse pe piața locală. Mai întâi, în primele luni ale anului, a început creșterea ratei anuale a prețurilor la combustibili, după care, în a doua parte a anului au accelerat și celelalte subcomponente ale IPC (Graficul 2.24). Un impact pronunțat a fost determinat de ajustarea unor tarife aferente prețurilor reglementate în a doua parte a anului precedent, printre care și ajustarea tarifelor la gaz și la energia termică în luna noiembrie 2021 în contextul creșterii prețurilor la gazele naturale pe piața regională (Graficul 2.25). În același timp, creșterea inflației în anul 2021 a fost susținută de presiunile din partea cererii în contextul majorării venitului disponibil al populației, dar și al majorării creditării. Presiuni inflaționiste au fost exercitate și de dinamica ratei de schimb în anul 2021. Recolta bună din anul 2021 a întârziat temporar, pe parcursul lunilor de vară, propagarea efectelor creșterii pronunțate a prețurilor la produsele alimentare observate pe piața internațională și regională. Ulterior însă, în ultima parte a anului, odată cu substituirea fructelor și legumelor autohtone cu cele de import, prețurile la produsele alimentare pe piața internă au accelerat pronunțat, generând cel mai mare impact asupra ratei anuale a IPC.

Inflația de bază¹²

Pe parcursul anului 2021, ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie ascendentă. Acesta s-a majorat semnificativ, de la 1,6 la sută în luna decembrie 2020 până la 8,9 la sută în luna decembrie 2021.

Pe latura factorilor fundamentali, s-au evidențiat influențe din partea recuperării consumului final al populației. Dinamica pozitivă a fondului de salarizare atât pentru sectorul real, cât și pentru

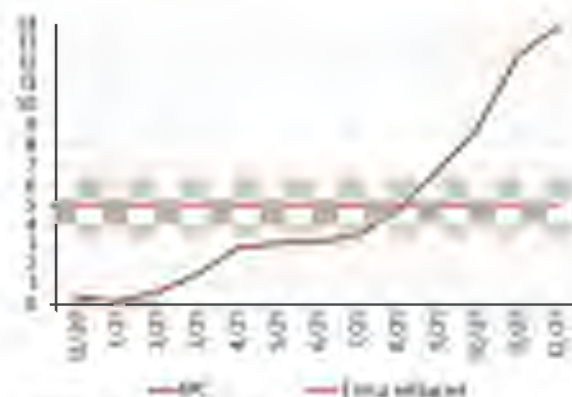
¹²Inflația de baza este calculată de BNS prin excluderea prețurilor ce sunt în afara ariei de influență a măsurilor de politică monetară promovată de BNM, cum ar fi cele la produsele alimentare și băuturi, combustibili, produsele și serviciile cu prețuri reglementate.

Tabelul 2.1: Rata medie anuală a IPC

	2018	2019	2020	2021
IPC, f.a.p., %	3,1	4,8	3,8	5,1

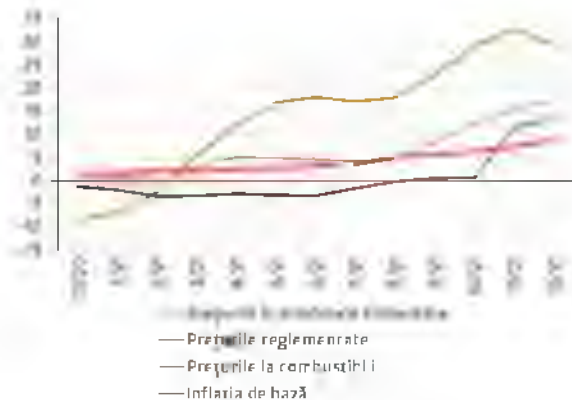
Sursa: BNS

Graficul 2.23: Rata anuală a IPC (%)

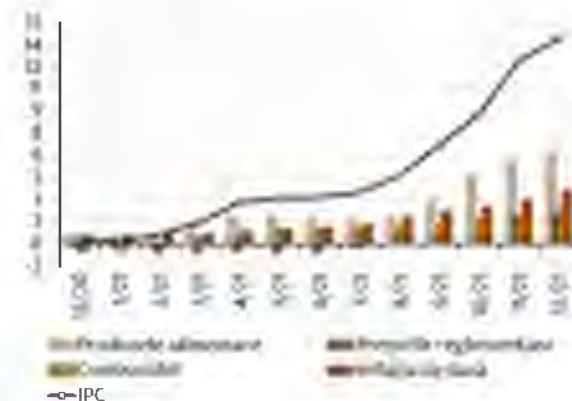
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.24: Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.25. Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.26: Contribuția subcomponentelor (puncte procentuale) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

cel bugetar, împreună cu ascensiunea galopantă a creditării, în special a persoanelor fizice pentru creditele noi acordate pentru consum și imobil, au generat un impact pozitiv asupra cererii agregate, antrenând conturarea presiunilor inflaționiste asupra subcomponentelor inflației de bază. Totodată, deprecierea ușoară a monedei naționale față de principalele valute de referință a susținut majorarea ratei anuale a inflației de bază. În anul 2021, cursul oficial mediu de schimb al leului moldovenesc a înregistrat o depreciere de 2,1 la sută față de dolarul SUA și de 6,0 la sută față de moneda unică europeană.

În anul de gestiune, parcursul inflaționist a fost marcat, preponderent, de creșterea prețurilor la subcomponentele „îmbrăcăminte”, „mijloace de transport, piese auto”, „altele”. Și pe segmentul „recreere și cultură” și „materiale de construcție” putem observa o creștere semnificativă a prețurilor (Graficul 2.26).

În același timp, inflația de bază a continuat să recepteze în manieră persistentă presiuni pe canalul costurilor.

Articolele de „îmbrăcăminte” și „încălțăminte” s-au scumpit semnificativ. Majorarea prețurilor la materia primă pe piețele internaționale a provocat scumpiri ale bunurilor produse sau importate în țară. Totodată, penuria continuă de containere din întreaga lume a crescut costurile aprovizionării cu bunuri din China.

Subcomponenta „altele” a înregistrat creșteri, preponderent, pentru „echipamente de telefon și telefax” și „servicii de transport”, în special în luna noiembrie și decembrie 2021. Călătoriile cu taxiul au devenit mai scumpe în contextul ajustărilor de preț la gazele naturale, ce a determinat și creșterea prețului pentru 1 m³ de gaz metan la stațiile de alimentare.

Segmentul de „recreere și cultură” a atestat scumpiri esențiale, în special a crescut prețul pachetelor de servicii turistice internaționale. În contextul limitării capacității de cazare a unităților turistice pentru respectarea normelor legale cu privire la măsurile de siguranță aferente pandemiei, acestea și-au restrâns considerabil activitatea, ceea ce a dus la majorarea costurilor. În plus, rămân în continuare relevante presiunile inflaționiste specifice gestionării crizei sanitare (costuri aferente materialelor sanitare, dezinfectanților etc.), resimțite mai acut în domeniile de activitate cele mai expuse contactului uman direct (referindu-ne la serviciile incluse în inflația de bază, este vorba despre sectorul HoReCa, serviciile culturale și recreative).

Creșterea semnificativă a prețurilor la „materialele de construcție”, înregistrată cu precădere în a doua jumătate a anului de gestiune, reflectă avalanșa de scumpiri ale acestora la nivel internațional, odată cu relansarea economiilor pe fondul relaxării măsurilor restrictive aferente COVID-19.

Totodată, modificările operate în cadrul politicii fiscale a statului la începutul anului 2021, cu privire la majorarea accizelor, s-au reflectat în creșterea prețurilor la țigări.

Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2021, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat o dinamică pronunțat ascendentă, astfel aceasta s-a majorat cu 15,8 puncte procentuale, până la nivelul de 17,5 la sută în luna decembrie 2021. Dinamica ascendentă a ratei anuale a fost condiționată, în principal, de majorarea contribuțiilor din partea grupelor „legume”, „carne, preparate și conserve din carne”, „cartofi”, „produse de morărit și panificație” și „lapte și produse lactate” (Graficul 2.27). Majorarea pronunțată a prețurilor la produsele alimentare pe plan internațional, a prețurilor la resursele energetice prin suprapunere cu revigorarea cererii agregate a creat presiuni inflaționiste considerabile asupra prețurilor la produsele alimentare comercializate pe piața locală (presiuni alimentate atât la nivel de costuri, cât și de cerere).

În primele opt luni ale anului rata anuală a prețurilor la produsele alimentare s-a menținut la un nivel relativ scăzut, determinat de recolta agricolă bogată consemnată în anul 2021. Astfel, odată cu începerea procesului¹³ de substituire a produselor autohtone cu cele de import am asistat la o corecție pronunțată a prețurilor și, ca rezultat, la accelerarea pronunțată a ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare în ultimele patru luni ale anului. De menționat că, în anul 2021 prețurile la produsele alimentare pe piața internațională s-au majorat cu circa 30,0 la sută în comparație cu cele din anul 2020, astfel generând presiuni proinflaționiste pronunțate asupra pieței interne.

Totodată, revigorarea cererii agregate externe a generat presiuni majore asupra prețurilor la materia primă. Astfel, în pofida faptului că în anul 2021 am avut o recoltă bogată de culturi agricole, prețul de comercializare a acestora a rămas la un nivel ridicat, iar pentru unele culturi a fost în creștere. În acest context, presiunile inflaționiste asupra grupelor „produse de morărit și panificație”, „grăsimi” și „carne și preparate din carne” s-au majorat esențial, iar ca rezultat prețurile pentru aceste produse pe piața internă au fost într-o continuă creștere.

De menționat că, criza energetică globală consemnată în anul 2021 a exercitat presiuni inflaționiste pronunțate asupra prețurilor la produsele alimentare. Astfel, majorarea pe parcursul anului 2021 a prețurilor la carburanți cu circa 30,0 la sută au influențat semnificativ cheltuielile de transportare. Totodată, ajustarea substanțială, în luna noiembrie 2021, a tarifului la gazul în rețea, de asemenea, a contribuit la majorarea costurilor și, respectiv, la amplificarea presiunilor inflaționiste.

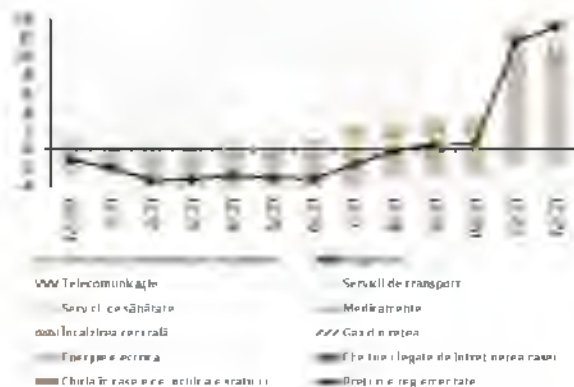
Totodată, revigorarea rapidă a activității economice, după relaxarea restricțiilor impuse pe fundalul pandemiei de COVID-19, a contribuit la poziționarea cererii agregate în palierul pozitiv în a doua jumătate a anului 2021. În acest context, în perioada analizată, au fost consemnate presiuni inflaționiste din partea cererii agregate, care, adițional factorilor anterior menționați, au contribuit la amplificarea presiunilor inflaționiste.

Graficul 2.27: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (puncte procentuale)

¹³În trimestrul IV al fiecărui an se atestă o substituie a legumelor autohtone cu cele de import, care tradițional sunt mai scumpe ca cele autohtone.

Graficul 2.28: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

Prețurile reglementate

După primele zece luni de evoluții apropiate valorilor nule sau chiar negative, rata anuală a prețurilor la bunurile și serviciile reglementate a consemnat o evoluție pronunțată în ultimele două luni ale anului 2021. Astfel, în perioada ianuarie-octombrie 2021, prețurile reglementate au înregistrat o valoare medie de -1,8 la sută. Ulterior, în ultimele două luni ale anului, aceasta a conturat o traiectorie ascendentă, majorându-se până la 13,3 la sută în luna decembrie 2021 (Graficul 2.28).

Dinamica modestă din primele zece luni a prețurilor reglementate s-a datorat, preponderent, diminuării prețurilor la energia electrică cu 7,8 la sută ca urmare a aprobării tarifelor de către ANRE la 26 ianuarie 2021¹⁴. În acest sens, ca rezultat al estimărilor efectuate, ANRE a constatat devieri tarifare pozitive semnificative formate pe parcursul anului 2020, ceea ce a permis inițierea procedurilor de revizuire a prețurilor pentru energia electrică și diminuarea acestora. Astfel, consumatorii finali deserviți de Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. ale căror instalații de utilizare sunt racordate la rețelele electrice de distribuție de tensiune joasă au achitat cu 9,9 la sută mai puțin decât tariful anterior. Consumatorii finali deserviți de S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” ale căror instalații de utilizare sunt racordate la rețelele electrice de distribuție de tensiune joasă au achitat cu 4,9 la sută mai puțin decât prețul vechi. De menționat că, în cadrul ratei anuale a prețurilor reglementate impactul negativ din partea prețurilor la energia electrică a persistat până la sfârșitul anului 2021.

Totodată, dinamica negativă a ratei anuale a prețurilor reglementate din prima jumătate a anului 2021 a fost susținută și de efectul diminuării tarifului la gazul din rețea, conform solicitării S.A. „Moldovagaz” și aprobate de către ANRE la 28 octombrie 2020¹⁵.

Pe de altă parte, începând cu luna iulie 2021, dinamica pozitivă a prețurilor reglementate a fost susținută de creșterea taxelor administrative (subcomponentul „alte servicii” neevidențiate mai înainte) cu 196,6 la sută. Această majorare a fost determinată de creșterea de către Agenția Serviciilor Publice¹⁶ a taxei pentru înregistrarea căsătoriei la starea civilă, perfectarea buletinului de identitate și perfectarea pașaportului străin. Ulterior, mai multe servicii ale ASP s-au ieftinit¹⁷. Decizia respectivă a fost luată la inițiativa ASP, în urma unei analize a costurilor și resurselor disponibile. În cadrul modificărilor se regăsește serviciul pentru înregistrarea căsătoriei, acest serviciu a devenit gratuit pentru populație (tariful până la ajustare a fost 260 de lei).

Dinamica ascendentă pronunțată a ratei anuale a prețurilor reglementate în ultimele două luni ale anului precedent a fost determinată, preponderent, de creșterea prețurilor la gazul din rețea și încălzirea centralizată cu 81,2 și 23,7 la sută respectiv, cumulativ pentru lunile noiembrie 2021 și decembrie 2021. În

¹⁴<http://www.anre.md/anre-a-aprobat-micșorareapreturilor-pentru-energia-electrica-3-21>

¹⁵<http://www.anre.md/anre-a-aprobat-preturile-reglementate-pentru-furnizarea-gazelor-naturale-de-catre-sa-moldovagaz-in-contextul-obligatiei-de-serviciu-public-3-190>

¹⁶<https://monitorul.gov.md/ro/monitor/2300>

¹⁷<https://monitorul.gov.md/ro/monitor/2327>

acest sens, pe data de 9 noiembrie 2021, ANRE, în baza calculelor prezentate de S.A. „Moldovagaz”, a aprobat un tarif de 10 260 lei/1 000 m³ (fără TVA) pentru gazele naturale furnizate în punctele de ieșire din rețelele de distribuție a gazelor naturale de presiune joasă, în vigoare din data de 1 noiembrie 2021.

Totodată, pe data de 20 noiembrie 2021, ANRE a aprobat prețurile provizorii la energia electrică produsă și tarifele pentru energia termică livrată consumatorilor, care au intrat în vigoare la 1 noiembrie 2021¹⁸. Astfel, tariful la căldură pentru consumatorii conectați la sistemul centralizat gestionat de „Termoelectrica” a crescut de la 1 122 lei/Gcal până la 1 772 lei/Gcal sau cu 57,9 la sută.

Luând în considerație principiul de reflectare a cheltuielilor efective a gospodăriilor casnice, ajustarea de tarife a fost redată parțial de BNS, având în vedere că Guvernul a decis compensarea unei anumite părți din majorare. Astfel, Guvernul va compensa diferența de tarif pentru consumul de gaze, în perioada noiembrie 2021 – martie 2022, după cum urmează: pentru primii 50 metri cubi consumați, vor fi compensate 67,0 la sută din diferența dintre prețul din luna de facturare și cel din luna octombrie 2021, iar pentru următorii 100 metri cubi consumați – 50,0 la sută din diferența respectivă¹⁹. În ceea ce privește compensațiile la energia termică, pentru prima gigacalorie consumată, Guvernul va compensa 67,0 la sută din diferența dintre prețul din luna de facturare și cel din luna octombrie 2021.

În același timp, pe parcursul anului au fost sesizate contribuții pozitive la dinamica prețurilor reglementate din partea prețurilor la medicamente, serviciilor medicale și de transport, însă cu un impact mai puțin semnificativ.

La finele anului 2021 s-au acumulat devieri majore la mai multe categorii de prețuri reglementate atât la nivelul administrației publice centrale, cât și celei locale. Pe parcursul ultimilor 5-10 ani, serviciile respective au fost subvenționate direct sau indirect de bugetele locale, iar unii prestatori de servicii au acumulat devieri negative semnificative ca urmare a neajustării tarifelor la costuri. De menționat că, aceste tensiuni inflaționiste se pot materializa în viitor și vor contribui la evoluția inflației atât prin efectul direct, precum și prin efecte secundare asupra altor mărfuri și servicii.

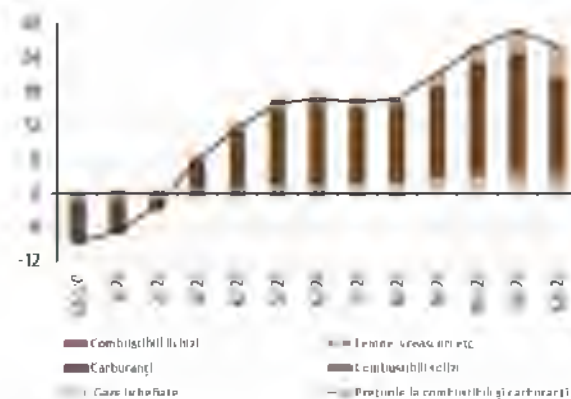
Prețurile la combustibili

În anul 2021, rata anuală a prețurilor la combustibili și carburanți s-a caracterizat printr-o dinamică, preponderent, ascendentă. Astfel, aceasta s-a majorat de la -6,8 la sută în luna ianuarie 2021 până la nivelul de 29,3 la sută în luna decembrie 2021. Dinamica respectivă a fost susținută, în special, de creșterea prețurilor la carburanți, precum și la gazele lichefiate ca urmare a majorării considerabile a prețurilor la petrol pe piața internațională. Astfel,

¹⁸ANRE a ajustat prețurile provizorii la energia electrică produsă și tarifele pentru energia termică livrată consumatorilor

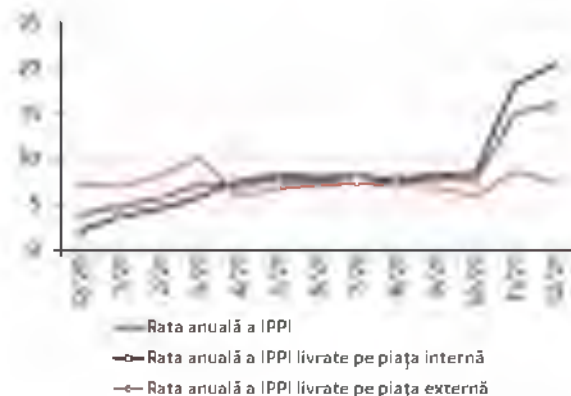
¹⁹<https://gov.md/ro/content/guvernul-va-compensa-diferenta-de-tarife-pentru-gazele-naturale-si-energia-termica-perloada>

Graficul 2.29: Contributia componentelor (puncte procentuale) la cresterea anuală a prețurilor la combustibili (%)

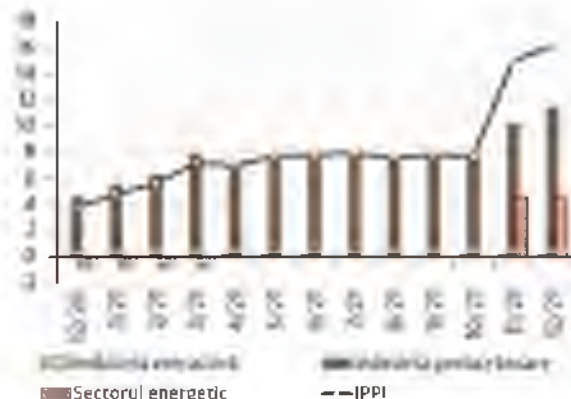
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.30: Rata anuală a prețurilor în industrie (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.31: Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (puncte procentuale)

Sursa: BNS, calcule BNM

prețul mediu la petrolul marca Urals în anul 2021 a constituit circa 68,8 dolari SUA/baril, cu 65,6 la sută mai mare față de prețul mediu al petrolului în anul 2020 (Graficul 2.29). Merită a fi menționat că, pe data de 14 iunie 2021, în cadrul ședinței publice în regim online a Consiliului de Administrație al ANRE a fost aprobată Metodologia de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere (în vigoare din 1 iulie 2021)²⁰. Totodată, după runda de consultări pe data de 1 septembrie 2021 de către ANRE a fost aprobată Hotărârea privind modificarea unor prevederi din Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 254 din 14.06.2021²¹. Astfel, prețurile de comercializare cu ridicata au devenit libere, la fel ca și prețurile de vânzare cu amănuntul a gazului lichefiat, iar ANRE publică zilnic doar prețurile maxime de vânzare cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard – benzină și motorină. Dinamica ascendentă a ratei anuale a prețurilor la combustibili și carburanți în anul 2021 a fost susținută și de evoluția prețurilor la gazele lichefiate.

Pe parcursul anului 2021, prețurile la lemne au generat contribuții pozitive mai pronunțate la evoluția prețurilor la combustibili și carburanți comparativ cu cele din anul 2020. Dinamica ascendentă a prețurilor la cărbune pe piața internațională și incertitudinea aferentă prețului de import la gazul natural a susținut majorarea prețurilor la cărbune și la lemne pe piața internă în ultima parte a anului.

Prețurile producției industriale

În primele zece luni ale anului 2021, rata anuală a prețurilor în industrie a consemnat o traiectorie ușor ascendentă, iar în ultimele două luni ale anului aceasta s-a accelerat pronunțat. Astfel, în luna decembrie 2021 rata anuală a prețurilor în industrie a constituit 16,1 la sută, fiind cu 12,3 puncte procentuale superioară celei din luna decembrie 2020. De menționat că, pe parcursul anului 2021 rata anuală a prețurilor la produsele livrate pe piața internă s-a poziționat, preponderent, la un nivel superior celei aferente prețurilor la produsele livrate pe piața externă (Graficul 2.30).

Analizând evoluția ratei anuale a prețurilor în industrie după principalele ramuri, se conturează că, similar perioadelor precedente, contribuția majoră la formarea ratei anuale o are industria prelucrătoare (Graficul 2.31). De remarcat că, rata anuală a prețurilor în industria prelucrătoare a fost relativ stabilă în primele zece luni ale anului 2021, iar în lunile noiembrie și decembrie 2021 aceasta s-a majorat vizibil. Majorarea pe parcursul anului 2021 a ratei anuale a prețurilor în industria prelucrătoare a fost determinată, în cea mai mare parte, de creșterea prețurilor în industria alimentară, fabricarea băuturilor, produselor textile, alte produse de minerale nemetalifere și în cea de producere a mobilei și prelucrării lemnului. Prețurile din sectorul energetic s-au majorat semnificativ în ultimele două luni ale anului 2021, astfel înregistrând în luna decembrie o rată

²⁰<https://www.anre.md/anre-a-aprobat-metodologia-de-calcul-si-aplicare-a-preturilor-la-produsele-petroliere-3-273>

²¹<https://www.anre.md/noi-modificari-la-procedura-de-stabilire-a-preturilor-la-produsele-petroliere-3-309>

anuală de 63,8 la sută. Totodată, prețurile din industria extractivă au consemnat ritmuri mai modeste de creștere, iar impactul exercitat asupra prețurilor din industrie a fost unul neglijabil.

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2021, rata anuală a prețurilor în construcții a consemnat o traiectorie ascendentă. Astfel, în trimestrul IV 2021 aceasta s-a poziționat la nivelul de 4,3 la sută, fiind cu 3,4 puncte procentuale superioară celei din trimestrul IV 2020 (Graficul 2.32).

Graficul 2.32. Evoluția ratelor anuale a prețurilor în construcții (%)

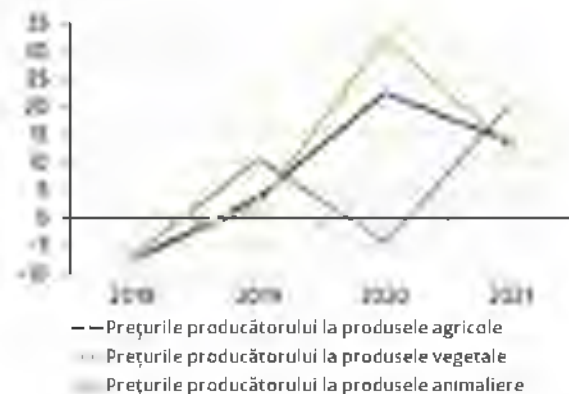

Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul 2021, prețurile producătorului la produsele agricole s-au majorat cu 13,7 la sută în comparație cu cele din anul precedent. Această evoluție a fost determinată de creșterea prețurilor la produsele animaliere și cele vegetale cu 20,4 și 12,6 la sută, respectiv (Graficul 2.33).

Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost determinată, preponderent, de majorarea prețurilor la „soia” (45,3 la sută), „rașiță” (41,0 la sută), „floarea-soarelui” (25,3 la sută), „porumb” (13,0 la sută) și a celor la „grâu” (10,2 la sută). De menționat că, în anul 2021 recolta agricolă a fost una foarte bună pentru majoritatea produselor, iar prețurile de comercializare a acestora s-au majorat în comparație cu cele din anul 2020²². Creșterea prețurilor pentru cea mai mare parte a grupelor de produse a fost determinată de prețurile la nivel internațional, care s-au majorat pe fundalul revigorării activității economice la nivel mondial.

Graficul 2.33: Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)

Sursa: BNS

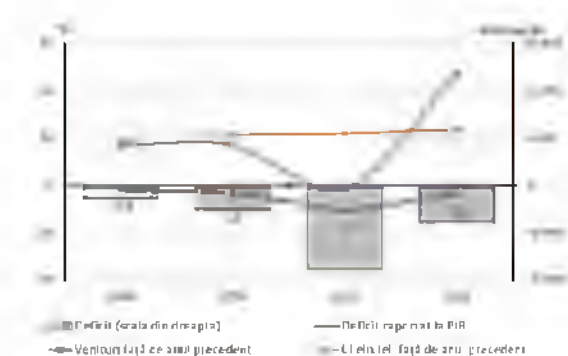
Majorarea prețurilor la produsele animaliere a fost determinată de creșterea prețurilor la toate categoriile de produse. Astfel, prețurile la ouă, carne (în masă vie) și lapte s-au majorat cu 29,0, cu 20,6 și cu 5,6 la sută, respectiv. De menționat că, diminuarea volumului producției animaliere pentru al cincilea an consecutiv a contribuit la diminuarea constantă a ofertei de produse animaliere pe piață internă. Drept consecință, diminuarea ofertei de produse animaliere prin suprapunere cu creșterea costurilor de producere a influențat dinamica ascendentă a prețurilor producătorului la produsele animaliere.

²²Pe fundalul secetei pronunțate consemnate în anul 2020, recolta agricolă a fost una modestă, iar prețurile la produsele vegetale s-au majorat semnificativ.

2.3 Sectorul public și politica fiscală

Executarea bugetului public național

Graficul 2.34: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

În anul 2021, indicatorii bugetului public național au fost afectați de riscurile și incertitudinile cauzate de evoluția situației pandemice COVID-19. Ca rezultat, veniturile și cheltuielile publice s-au majorat cu un ritm mai accelerat, deficitul bugetar a constituit 4 640,5 milioane lei. Recuperarea activității economice, relansarea cererii interne și majorarea importurilor au susținut veniturile populației și ale agenților economici și respectiv impozitele și taxele colectate la bugetul de stat. Astfel, conform datelor furnizate de către Ministerul Finanțelor, veniturile acumulate la bugetului public național au constituit 77 373,1 milioane lei, cu 23,5 la sută peste nivelul veniturilor acumulate anul 2020 (Graficul 2.34). Raportate la datele PIB, veniturile colectate în anul 2021 au constituit 32,0 la sută, cu 0,6 puncte procentuale mai mult față de anul precedent.

Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 63,8 la sută (49 388,8 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 28,3 la sută (21 839,1 milioane lei), iar ponderea altor venituri și granturi 4,8 la sută (3 697,8 milioane lei) și respectiv 3,2 la sută (2 447,4 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare.

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 2 447,4 milioane lei sau de 3,8 ori mai mult față de anul 2020. Raportate la PIB, granturile au constituit 1,0 la sută, cu 0,7 puncte procentuale mai mult față de anul 2020. Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale și țările donatoare reprezintă o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea Republicii Moldova.

În același timp, pentru asigurarea sănătății publice, ameliorarea efectelor pandemiei și susținerea populației, au fost majorate cheltuielile bugetare. Ca rezultat, cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 82 013,6 milioane lei, înregistrând o creștere de 11,9 la sută față de anul 2020. Din totalul de cheltuieli, ponderea cea mai mare au avut-o cheltuielile pentru protecția socială (35,9 la sută), pentru ocrotirea sănătății au reprezentat 16,2 la sută, iar pentru învățământ 13,3 la sută. Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 33,9 la sută sau cu 2,8 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2020. De menționat că, pe parcursul anului 2021, din bugetul de stat (BS) au fost efectuate transferuri către bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și bugetele locale (BL), în sumă de 31 168,8 milioane lei (în creștere cu 15,8 la sută față de anul 2020). Partea majoră a transferurilor au fost îndreptate către bugetele locale, aproximativ 46,9 la sută din totalul transferurilor, fiind urmate de transferurile către BASS, circa 34,4 la sută, FAOAM beneficiind de o finanțare mai modestă, de 18,7 la sută.

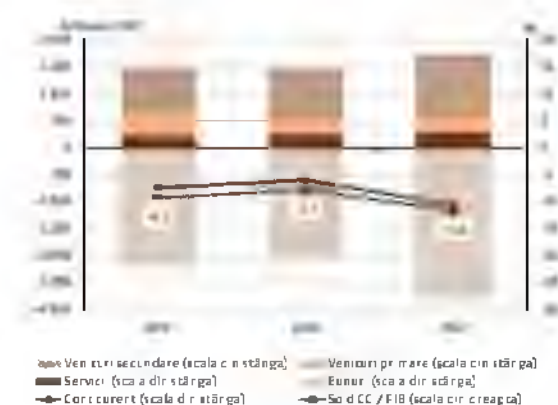
În acest context, în anul 2021, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 4 640,5 milioane lei. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 1,9 la sută, cu 3,4 puncte procentuale sub nivelul anului 2020. Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din împrumuturi externe nete în sumă de 8 299,6 milioane lei, ceea ce reprezintă 3,4 la sută din PIB (în descreștere cu 0,2 puncte procentuale față de anul precedent), din datorii și împrumuturi interne în sumă de 3 772,7 milioane lei sau 1,6 la sută din PIB (în descreștere cu 1,2 puncte procentuale față de anul precedent). Totodată, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetelor componente ale bugetului public național la finele anului au constituit 11 868,3 milioane lei.

2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2021 (date provizorii)²³

Balanța de plăți

Conform datelor preliminare, în anul 2021, soldul **contului curent al balanței de plăți** a Republicii Moldova a înregistrat un deficit de 1 590,1 milioane USD, care s-a majorat cu 78,2 la sută comparativ cu cel consemnat în anul 2020. Raportat la PIB, contul curent a constituit -11,6 la sută (față de -7,7 la sută în anul 2020) (Graficul 2.35, tabelul A.1). Această dinamică a fost determinată de majorarea considerabilă a deficitului comerțului exterior cu bunuri (+35,4 la sută) și diminuarea balanței veniturilor primare, în timp ce balanțele veniturilor secundare și a serviciilor s-au majorat.

Graficul 2.35: Contul curent – componente principale

Graficul 2.36: Exportul de bunuri, pe zone geografice (milioane USD)

Deficitul *comerțului exterior cu bunuri*²⁴ înregistrat în balanța de plăți a constituit 4 190,4 milioane USD, majorându-se cu 35,4 la sută din cauza creșterii mai accentuate a importurilor de bunuri (+1 713,9 milioane USD) decât a exporturilor (+617,8 milioane USD). Raportul dintre soldul deficitar al comerțului exterior cu bunuri și PIB a fost de -30,6 la sută (față de -26,8 la sută în anul 2020).

Exportul de bunuri înregistrat în balanța de plăți (fără bunurile după/pentru prelucrare) a totalizat 2 562,3 milioane USD (+31,8 la sută comparativ cu anul 2020). În anul 2021 s-a majorat considerabil atât volumul fizic al exporturilor de bunuri cât și valoarea lor acestora, inclusiv datorită majorării prețurilor la bunurile exportate.

Structura geografică a exporturilor de bunuri în anul 2021 reflectă faptul că 55,8 la sută au fost direcționate către țările UE-27²⁵, 18,6 la sută au fost orientate către țările CSI, iar restul de 25,6 la sută din exporturi au fost destinate altor țări. Exporturile de bunuri către toate cele 3 regiuni au înregistrat majorări, iar contribuții semnificative au avut exporturile către categoria „alte țări” care au crescut cu 73,4 la sută față de anul 2020 și către țările UE-27 – cu 21,7 la sută, fiind urmate de cele către țările CSI care au sporit cu 23,4 la sută (Graficul 2.36).

Din punctul de vedere al structurii exporturilor pe categorii de bunuri, creșterea a fost determinată de categoria „produse agroalimentare”, al căror export a crescut 32,0 la sută față de anul 2020, în special, pe seama majorării exporturilor de produse ale regnului vegetal (grâu și meslin, porumb, semințe de rapiță

²³Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <https://www.bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-anul-2021-date-trimestriale-provizorii>

²⁴Datele privind comerțul exterior cu bunuri, elaborate în conformitate cu metodologia balanței de plăți (BPM6), și conțin un șir de ajustări comparativ cu datele elaborate de BNS, pentru mai multe detalii privind ajustările recomandăm consultarea metodologiei <https://www.bnm.md/ro/content/conturile-internationale-metodologia-de-compile-si-baza-informatiionala>.

²⁵UE-27 – Uniunea Europeană fără Marea Britanie

etc.). Produsele agroalimentare au predominat în continuare în structura exporturilor de bunuri cu o pondere de 56,2 la sută din total. De asemenea, au crescut exporturile de metale comune și articole din acestea (+ de 2,7 ori sau până la 133,6 milioane USD comparativ cu 49,0 milioane USD în 2020), mașini și aparate (+12,9 la sută față de anul 2020, preponderent fire și cabluri), vehicule și aparate de zbor (+ de 3,0 ori sau până la 48,4 milioane USD față de 16,4 milioane USD în 2020).

Importul de bunuri înregistrat în balanța de plăți (fără bunurile după/pentru prelucrare) a constituit 6 752,6 milioane USD (+34,0 la sută comparativ cu anul 2020). Cea mai mare contribuție la majorarea importurilor de bunuri au avut-o cele din țările UE-27, care au crescut cu 30,6 la sută, urmate de importurile din țările CSI, care au sporit cu 41,8 la sută și cele din alte țări – cu 31,4 la sută. Astfel, în structura geografică a importurilor de bunuri, în anul 2021, UE-27 i-au revenit 51,3 la sută din total, CSI – 29,8 la sută, altor țări – 18,9 la sută (Graficul 2.37).

Din punctul de vedere al structurii importurilor pe categorii de bunuri, creșterea a fost determinată de categoria „*produse minerale*”, al căror import a sporit cu 78,7 la sută comparativ cu anul 2020 (pe seama majorării prețurilor produselor petroliere), precum și a importului de mașini și aparate cu 28,3 la sută, produselor agroalimentare – cu 19,5 la sută mai mult decât în anul 2020.

Importul de *produse energetice și electricitate*, în anul 2021, a constituit 1 037,4 milioane USD, înregistrând o majorare de 85,4 la sută în raport cu anul 2020, ca urmare a creșterii prețurilor pe piețele internaționale. Astfel, cea mai semnificativă creștere a avut-o importul de gaz natural (în stare gazoasă) – de 2,3 ori, combustibilii diesel cu 65,6 la sută, benzine auto – cu 75,0 la sută, cărbune – cu 16,6 la sută, în timp ce importul de energie electrică s-a micșorat cu 19,0 la sută (Graficul 2.38).

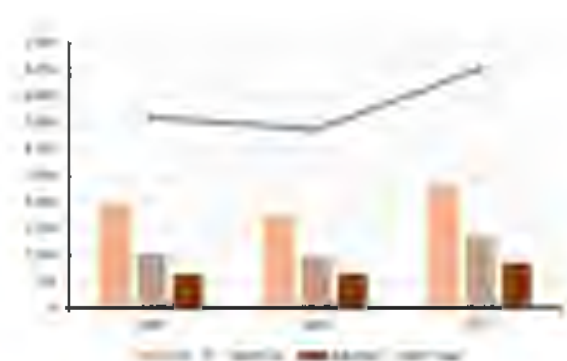
Excedentul comerțului exterior cu *servicii* a crescut cu 19,7 la sută față de anul 2020, până la 457,5 milioane USD. Această evoluție a fost determinată de majorarea mai semnificativă a exporturilor de servicii (+356,9 milioane USD) decât a importurilor (+281,7 milioane USD).

Raportul dintre balanța serviciilor și PIB a constituit 3,3 la sută, menținându-se la nivelul anului 2020 (Graficul 2.39). În cadrul exporturilor, cea mai mare contribuție pozitivă au avut-o serviciile de călătorii. În cadrul serviciilor de călătorii, cele personale s-au majorat cu 32,5 la sută, iar călătoriile de afaceri cu 31,5 la sută. De asemenea, o creștere semnificativă (+35,5 la sută) a avut și exportul serviciilor de informatică, precum și serviciile de transport, care s-au majorat cu 32,2 la sută comparativ cu anul 2020.

Majorarea importurilor de servicii a rezultat din creșterea importurilor de servicii de transport (+38,5 la sută, în special transportul de mărfuri care a sporit cu 35,3 la sută) și de călătorii (+34,4 la sută față de anul 2020).

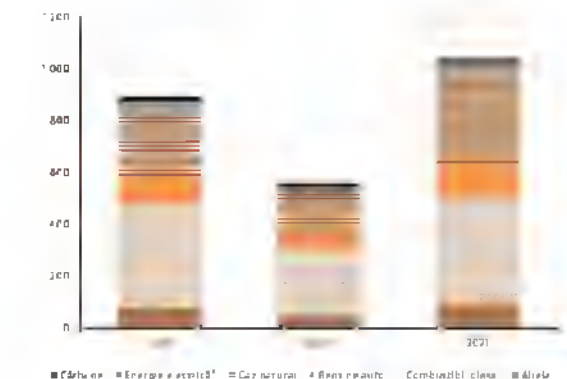
Excedentul *veniturilor primare* a scăzut cu 3,5 la sută față de anul 2020 până la 376,9 milioane USD, constituind 2,8 la sută raportat

Graficul 2.37: Importul de bunuri, pe zone geografice, prețuri CIF (milioane USD) (%)

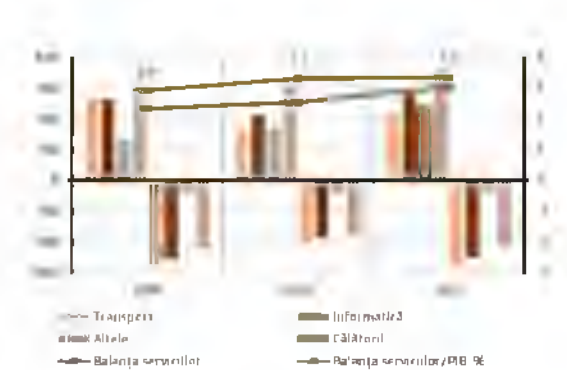
Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare, selecții la import după principiul țării de livrare)
Nota: BNS prezintă importul după principiul țării de origine.

Graficul 2.38: Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare)
* Import net

Graficul 2.39: Exportul și importul de servicii (milioane USD)

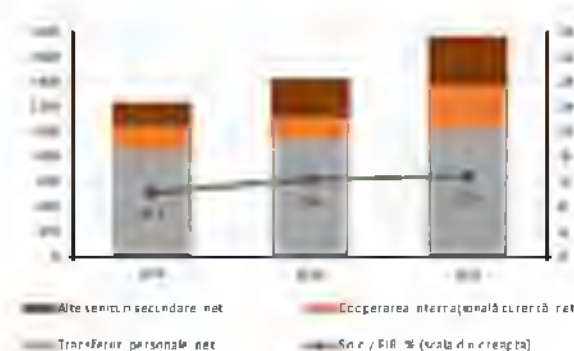
Sursa: BNM

Graficul 2.40: Veniturile primare, pe componente (milioane USD)

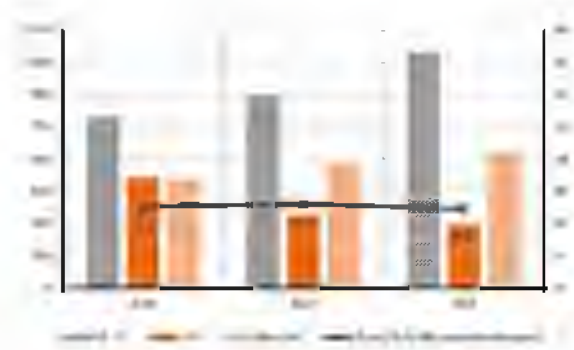
Sursa: BNM

Graficul 2.41: Veniturile secundare, pe componente (milioane USD)

Sursa: BNM

Graficul 2.42: Distribuția geografică a remiterilor personale (milioane USD)

Sursa: BNM

la PIB (Graficul 2.40). Această diminuare fost determinată de creșterea mai semnificativă a ieșirilor (+42,4 milioane USD) decât a intrărilor (+28,9 milioane USD). Astfel, remunerarea salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți a crescut cu 5,4 la sută, până la 863,8 milioane USD, concomitent, s-au majorat plățile din veniturile din investiții directe (+12,8 la sută).

Veniturile secundare au înregistrat o creștere a excedentului cu 23,6 la sută față de anul 2020, până la 1 765,8 milioane USD (12,9 la sută raportat la PIB) (Graficul 2.41). Transferurile personale primite din exterior de rezidenții moldoveni s-au majorat cu 15,5 la sută și au însumat 1 220,8 milioane USD. Valoarea netă a asistenței tehnice, ajutorului umanitar și a granturilor primite în cadrul cooperării internaționale de toate sectoarele instituționale practic s-a dublat în anul 2021 și a constituit 349,0 milioane USD.

Remiterile personale²⁶ primite de rezidenții Republicii Moldova în anul 2021, au constituit 2 028,1 milioane USD (în creștere cu 12,0 la sută față de anul 2020), ceea ce reprezintă 14,8 la sută relativ la PIB (-0,9 puncte procentuale comparativ cu anul 2020). Majorarea intrărilor de remiteri a fost determinată de creșterea intrărilor din țările UE-27 și alte țări (+23,2 la sută și +10,0 la sută, respectiv) (Graficul 2.42). În același timp, remiterile din țările CSI s-au diminuat (cu 13,8 la sută față de anul 2020), atât din cauza restricționării călătoriilor lucrătorilor sezonieri, cât și din cauza deprecierei rublei rusești. Concomitent, remiterile către nerezidenți (debit) au constituit 427,7 milioane USD, în creștere cu 30,3 la sută.

Contul de capital a consemnat un deficit de 51,0 milioane USD, care s-a redus cu 22,4 la sută față de anul 2020. Intrările nete de asistență din exterior primite de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 24,7 milioane USD (în creștere de 2,1 ori comparativ cu anul 2020), în timp ce ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat au scăzut cu 2,0 la sută și au totalizat 75,7 milioane USD.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, **necesarul net de finanțare** externă a constituit 1 641,1 milioane USD, ceea ce reprezintă 12,0 la sută în raport cu PIB (față de 8,3 la sută în anul 2020).

În anul 2021, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 1 602,6 milioane USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 1 147,1 milioane USD generate de tranzacțiile efective, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 455,4 milioane USD (Graficul 2.43).

Pasivele s-au majorat, în special, datorită angajamentelor sub formă de *credite comerciale și avansuri*, în valoare de 360,5 milioane USD, primite de la partenerii comerciali nerezidenți, precum și a tragerilor nete de 301,2 milioane USD înregistrate la

²⁶Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă suma remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara-gază și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice.

împrumuturile externe (trageri – 827,0 milioane USD, rambursări – 525,8 milioane USD) (tabelul A.2).

Administrația publică a contractat în anul 2021 împrumuturi externe noi în valoare de 378,8 milioane USD, de la următorii creditori: Fondul Monetar Internațional – 79,8 milioane USD, Asociația Internațională de Dezvoltare – 76,4 milioane USD, Banca Europeană de Investiții – 61,7 milioane USD, Comisia Europeană – 57,7 milioane USD, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei – 44,4 milioane USD, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 41,3 milioane USD, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 12,8 milioane USD, Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă – 4,3 milioane USD și alți creditori. Rambursările efectuate de administrația publică în aceeași perioadă au constituit 141,2 milioane USD. Banca Națională a Moldovei a rambursat 45,6 milioane USD din împrumuturile contractate anterior de la FMI. Băncile licențiate au efectuat trageri nete în sumă de 45,1 milioane USD, iar celelalte sectoare – trageri nete de 64,1 milioane USD.

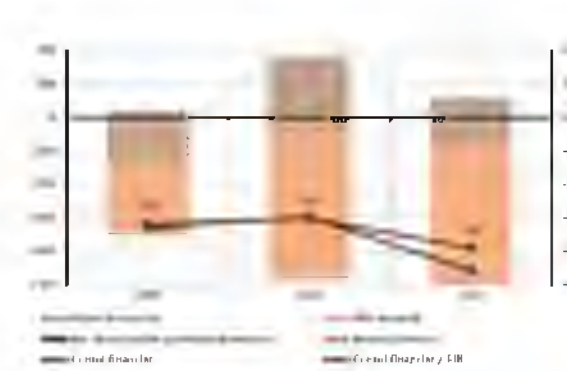
Angajamentele externe sub formă de *investiții directe* s-au majorat cu 244,8 milioane USD pe parcursul anului 2021, dinamică determinată de reinvestirea profiturilor în sumă de 123,1 milioane USD, de creșterea netă a participațiilor la capital și a acțiunilor în posesia nerezidenților cu 100,5 milioane USD, precum și de trageri nete de împrumuturi de la investitorii direcți din străinătate în sumă de 21,3 milioane USD (Graficul 2.44).

Majorarea pasivelor, pe parcursul anului 2021, a fost favorizată și de alocarea de *drepturi speciale de tragere*, în valoare de 234,5 milioane USD (în trimestrul III 2021), de către Fondul Monetar Internațional în vederea combaterii crizei economice globale.

Diminuarea netă a **activelor externe** a fost determinată de scăderea cu 625,7 milioane USD a activelor sub formă de *numerar și depozite* (din care activele *altor sectoare* s-au redus cu 834,2 milioane USD, în timp ce activele băncilor licențiate s-au majorat cu 208,5 milioane USD). Concomitent, au crescut *activele oficiale de rezervă* ale BNM cu 205,8 milioane USD.

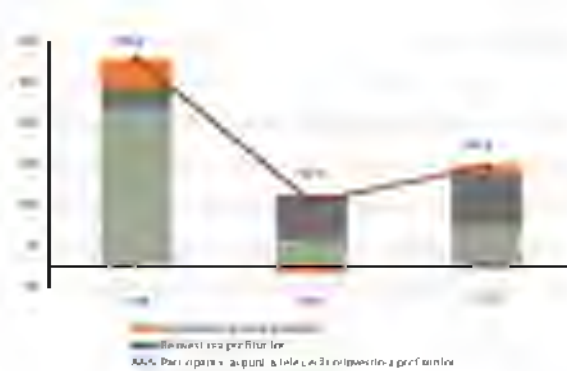
Partenerii comerciali nerezidenți au efectuat achitări nete în valoare de 49,8 milioane USD la *creditele comerciale și avansurile* acordate lor anterior de către rezidenții moldoveni. În același timp, au crescut activele externe nete ale rezidenților sub formă de *împrumuturi* – cu 15,8 milioane USD, iar activele externe nete ale rezidenților sub formă de *investiții directe* în străinătate – cu 5,9 milioane USD.

Graficul 2.43: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

Sursa: BNM
Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital

Graficul 2.44: Investiții directe, acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)

Sursa: BNM

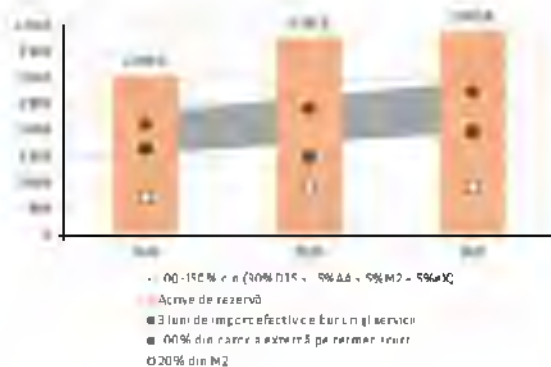
Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2021

Graficul 2.45: Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

Graficul 2.46: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)

Sursa: BNM

Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AA – alte angajamente, M2 – masa monetară, EX – export de bunuri și servicii.

Graficul 2.47: Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

*Poziții calculate conform valorii de bilanț

Poziția investițională internațională (PII) a Republicii Moldova, la 31.12.2021, a constituit -5 661,0 milioane USD (sau 41,4 la sută raportat la PIB), soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2020 cu 4,3 la sută (tabelul A.3, graficul 2.45).

Poziția *activelor financiare externe* a însumat 6 266,4 milioane USD, în creștere cu 7,1 la sută de la începutul anului, iar a *pasivelor* – 11 927,4 milioane USD, majorându-se cu 5,7 la sută.

Creșterea poziției *activelor financiare* s-a datorat altor schimbări (+1 019,0 milioane USD). Concomitent, fluxul negativ înregistrat în balanța de plăți (-455,4 milioane USD), fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (-147,4 milioane USD) și modificarea prețurilor instrumentelor financiare (-1,8 milioane USD) au influențat poziția activelor financiare în sensul scăderii.

Din punctul de vedere al structurii PII pe categorii funcționale, majorarea poziției **activelor financiare externe** pe parcursul anului 2021 a fost determinată de creșterea cu 17,4 la sută a poziției activelor sub formă de *alte investiții*, cu 3,1 la sută a poziției *activelor de rezervă* și cu 1,5 la sută a celor sub formă de *investiții directe*. Concomitent, pozițiile activelor sub formă de *investiții de portofoliu* și *derivatele financiare* s-au diminuat cu 44,9 la sută.

Poziția activelor oficiale de rezervă, de asemenea, s-a majorat (+3,1 la sută) și a constituit 3 901,9 milioane USD la 31.12.2021, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență: acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 5,9 luni de import efectiv); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 142,2 la sută); acoperirea a 20 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 83,3 la sută); acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria externă pe termen scurt + 15 la sută din alte angajamente externe + 5 la sută din M2 + 5 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 199,2 la sută) (Graficul 2.46).

Evoluția poziției **pasivelor** a fost determinată de creșterea cu 9,2 la sută a angajamentelor sub formă de *alte investiții* și cu 1,1 la sută a celor sub formă de *investiții directe* (Graficul 2.47).

Poziția angajamentelor sub formă de *alte investiții* s-a majorat, în special, pe seama creșterii de 13,9 la sută înregistrate la *creditele comerciale și avansurile* altor sectoare, precum și de majorarea de 2,3 ori a poziției *drepturilor speciale de tragere*, datorită fluxului din balanța de plăți (+234,5 milioane USD), care reprezintă alocările de DST de către FMI drept suport în combaterea crizei economice globale.

Poziția angajamentelor sub formă de *investiții directe* s-a majorat cu 1,1 la sută de la începutul anului 2021. Poziția investițiilor directe în capitalul propriu a totalizat 2 884,9 milioane USD (+2,6 la sută comparativ cu 31.12.2020), iar a instrumentelor de natură datorică – 1 915,9 milioane USD (-1,0 la sută). În distribuția

geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, investitorilor din țările UE-27 le-a revenit ponderea majoritară de 85,9 la sută, cei din CSI au deținut o pondere de 0,8 la sută din totalul capitalului propriu acumulat, iar cei proveniți din alte țări – de 13,3 la sută.

Principalele activități economice care au atras investiții străine directe sub formă de capital propriu sunt: activitățile financiare și de asigurări (31,7 la sută), comerțul cu ridicata și amănuntul (25,4 la sută) și industria prelucrătoare (20,0 la sută) (Graficul 2.48).

2.5 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova

Datoria de stat

La sfârșitul anului 2021, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 77 752,7 milioane lei, reprezentând 32,2 la sută din PIB. Datoria de stat a crescut, la finele anului 2021, cu 9 932,0 milioane lei sau cu 14,6 la sută, din contul majorării datoriei de stat externe recalculată în moneda națională (cu o contribuție pozitivă de 8,7 puncte procentuale) și a datoriei de stat interne (cu o contribuție pozitivă de 5,9 puncte procentuale). Ca pondere în PIB, datoria de stat internă a constituit 13,8 la sută, iar datoria externă 18,4 la sută (Graficul 2.49).

La 31 decembrie 2021, datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 57,2 la sută și datoria de stat internă în proporție de 42,8 la sută.

Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2021 s-a majorat cu 11,8 la sută față de 31 decembrie 2020 și a constituit 2 506,1 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei, a totalizat la sfârșitul anului de raportare 44 471,3 milioane lei, superioară comparativ cu finele anului 2020 cu 15,3 la sută.

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2021, a înregistrat valoarea de 33 281,4 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2020 cu 13,8 la sută. Majorarea datoriei de stat interne cu 29,0 la sută a fost determinată de emisiunile suplimentare de VMS pe piața primară. De menționat că în 2021 au fost răscumpărate VMS emise la 4 octombrie 2016 pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 260,0 milioane lei. Astfel, la finele anului 2021, datoria internă a fost formată din VMS emise pe piața primară (56,4 la sută), VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (37,1 la sută) și VMS convertite (6,5 la sută).

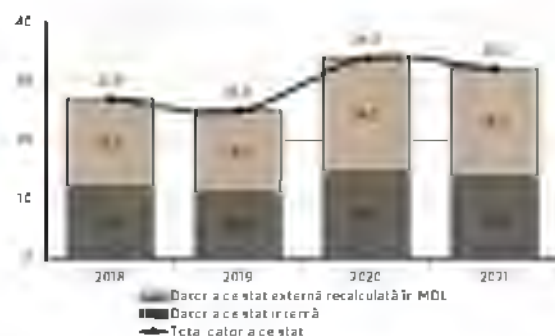
În anul 2021, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 897,3 milioane lei (cu 12,7 la sută mai mult comparativ cu anul 2020). Serviciul datoriei de stat externe a constituit 378,0 milioane lei (cu 4,6 la sută mai mult comparativ cu anul 2020), iar serviciul datoriei de stat interne 1 519,3 milioane lei (cu 14,9 la sută mai mult comparativ cu anul 2020).

Graficul 2.48: Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2021, pe activități economice (conform CAEM 2), %

Sursa: BNM

Graficul 2.49: Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

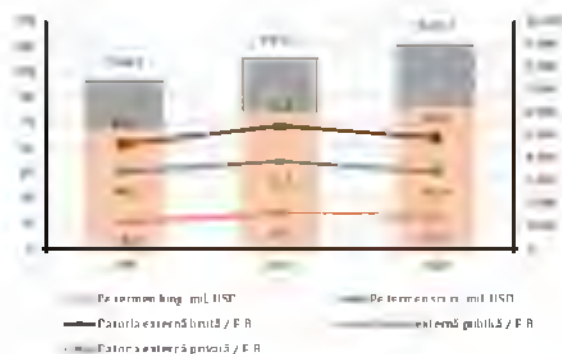

Sursa: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule BNM

Datoria externă a Republicii Moldova

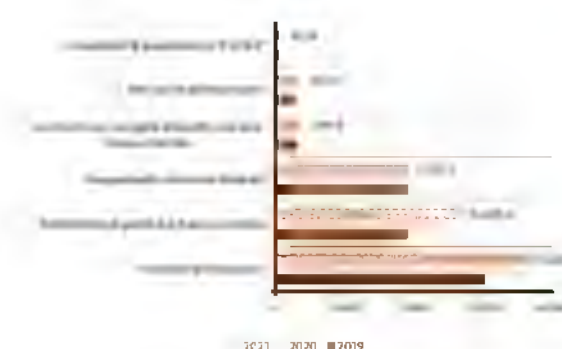
Datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut pe parcursul anului 2021 cu 6,8 la sută și a totalizat 9 013,7 milioane USD la 31.12.2021, ceea ce constituie 65,9 la sută raportat la PIB (-7,3 puncte procentuale față de 31.12.2020, datorită PIB-ului în creștere) (Graficul 2.50, tabelul A.4).

Graficul 2.50: Datoria externă brută în dinamică

Sursa: BNM

Graficul 2.51: Structura datoriei externe – prezentare sectorială, (milioane USD)

Sursa: BNM

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (scadența originală), majorarea datoriei externe pe parcursul anului 2021 a fost determinată de sporirea datoriei pe termen lung cu 4,3 la sută, comparativ cu situația din 31.12.2020, care a constituit 6 269,5 milioane USD la 31.12.2021. Datoria externă pe termen scurt s-a majorat cu 13,1 la sută pe parcursul anului 2021 și a constituit 2 744,2 milioane USD la 31.12.2021. Raportul dintre datoria pe termen lung și datoria pe termen scurt a reprezentat 228,5 la sută. Acest raport este cu 19,3 puncte procentuale mai mic față de situația din 31.12.2020.

Datoria externă pe termen scurt a cuprins: credite comerciale și avansuri (constituite din avansuri primite pentru exporturi și facturi neachitate pentru importuri) – 88,1 la sută, depozite bancare (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 5,3 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 3,0 la sută, împrumuturi intragrup – 0,4 la sută, alte împrumuturi pe termen scurt – 3,2 la sută. Datoria externă pe termen lung a cuprins: împrumuturi intragrup – 17,4 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 9,4 la sută, alocări DST – 6,3 la sută, credite comerciale și avansuri – 1,1 la sută, alte împrumuturi pe termen lung – 65,8 la sută.

Datoria externă publică a reprezentat 30,3 la sută din totalul datoriei externe, însumând 2 731,0 milioane USD²⁷ (+12,4 la sută de la începutul anului). Datoria externă privată s-a cifrat la 6 282,7 milioane USD, crescând cu 4,6 la sută față de 31.12.2020.

Din punctul de vedere al sectoarelor instituționale, la 31.12.2021, cea mai mare pondere din datoria externă totală le-a revenit societăților nefinanciare – 40,8 la sută (-0,3 puncte procentuale față de 31.12.2020). Acestea au fost urmate de administrația publică cu o pondere de 28,9 la sută (+2,2 puncte procentuale), creditarea intragrup în cadrul investițiilor directe (care nu are distribuție sectorială), inclusiv datoriile pentru importul de gaze naturale – 21,3 la sută (-1,7 puncte procentuale), societățile care acceptă depozite, exclusiv banca centrală cu o pondere de 4,0 la sută (+0,2 puncte procentuale), alte societăți financiare – 3,4 la sută (+0,2 puncte procentuale), BNM – 1,0 la sută (-0,7 puncte procentuale), gospodăriile populației – 0,6 la sută, având aceeași pondere ca la sfârșitul anului 2020 (Graficul 2.51).

²⁷Inclusiv tranșele la creditele ECF și EFF primite în decembrie 2021 de la FMI (reflectate conform îndrumarului metodologic al FMI Statistica DE, 2014 <https://www.imf.org/external/np/sta/ed/ed.htm> para 2.26); datele publicate de MF privind soldul datoriei de stat la situația din 31.12.2021 nu includ aceste sume, ele fiind reflectate cu data de 28.01.2022 (data intrării în vigoare a Legii nr. 7 din 21.01.2022 și Legii nr. 8 din 21.01.2022, care aproba atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional).

Conform situației de la 31.12.2021, principalul creditor al statului este FMI cu 33,4 la sută (912,0 milioane USD¹⁵), urmat de Grupul Băncii Mondiale cu o pondere de 29,8 la sută din totalul datoriei publice sau 813,5 milioane USD (dintre care datoria față de AID a constituit 701,4 milioane USD, față de BIRD – 112,1 milioane USD) și BEI cu 15,5 la sută (422,2 milioane USD).

În structura pe valute a împrumuturilor externe din cadrul *datoriei publice* au predominat angajamentele în DST cu o pondere de 51,3 la sută, în timp ce împrumuturile externe din cadrul *datoriei private* au fost contractate, preponderent, în euro (51,7 la sută) și în dolari SUA (44,1 la sută).

Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova

Datoria Guvernului față de Banca Națională

La situația din 31 decembrie 2021, datoria statului față de Banca Națională sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a însumat 14 414,6 milioane lei la valoare nominală și era constituită din:

- obligațiuni de stat emise și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 în vederea executării obligațiilor Ministerului Finanțelor derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015 – 12 351,2 milioane lei. Rata dobânzii (cuponului) aferentă acestora a constituit 1,40 la sută pentru scadențele de 6 – 9 ani și 5,30 la sută pentru scadențele de 10 – 25 ani;
- valori mobiliare de stat obținute în portofoliul BNM în urma convertirii împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor de la BNM – 2 063,4 milioane lei. Pe parcursul anului 2021, VMS obținute în portofoliul propriu al BNM ca rezultat al reemisiunilor efectuate au avut scadența de până la un an (BT), rata medie a dobânzii fiind de 6,54 la sută.

În 2021 au fost răscumpărate VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 260,0 milioane lei.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

La 31 decembrie 2021, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor plasate la Banca Națională a fost nul.

Pe parcursul anului 2021, Ministerul Finanțelor a plasat la Banca Națională depozite în scopul gestionării resurselor contului unic trezorerial în volum total de 25,8 milioane lei cu scadența până la 31 decembrie 2021.

La 31 decembrie 2021, soldul Contului unic Trezorerial al Ministerului Finanțelor deschis la Banca Națională a fost de 6 745,36 milioane lei, iar soldul disponibilităților la vedere în valută ale Ministerului Finanțelor lei în echivalent de 7 681,85 milioane lei (155,48 milioane USD și 244,98 milioane EUR).

Capitolul 3

Politica monetară

3.1 Obiectivul politicii monetare

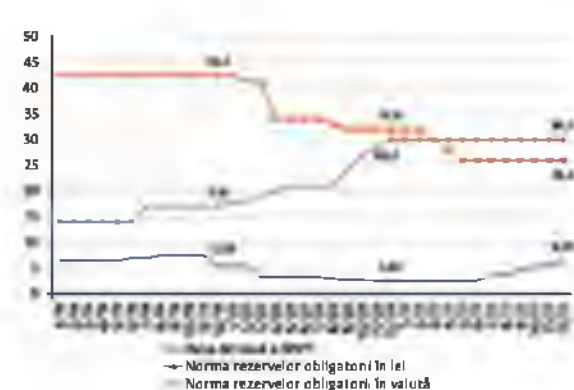
În conformitate cu prevederile Legii nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2021, BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobate de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit tinta continuă a inflației, măsurată prin indicele prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică (BNS), la nivelul de 5,0 la sută cu o posibilă deviere de $\pm 1,5$ puncte procentuale.

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2021 o politică monetară de înăsprire graduală, cu scopul de a atenua presiunile inflaționiste generate de efectele de runda a doua a creșterii prețurilor la nivel global, a costurilor de producție și de distribuție a resurselor energetice și a produselor alimentare.

3.2 Deciziile de politică monetară

Graficul 3.1: Evoluția instrumentelor politicii monetare

Sursa: BNM

Conduita politicii monetare pe parcursul anului 2021 poate fi divizată în două perioade distincte. În prima perioadă, de la începutul anului până la finele lunii iulie, deciziile de politică monetară au fost îndreptate spre atenuarea impactului pandemiei asupra activității economice prin crearea condițiilor monetare adecvate care să contribuie la readucerea inflației în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5,0 la sută, urmărind menținerea unei suficiente de lichidități, și diminuarea costului creditelor bancare prielnice pentru susținerea cererii interne, inclusiv a activității de creditare, precum și stimularea consumului și a investițiilor.

Astfel, în prima parte a anului 2021, Banca Națională a Moldovei a continuat să întreprindă măsuri de relaxare a politicii monetare începute pe parcursul anului precedent.

În această perioadă, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești a fost micșorată pe parcursul anului 2021 până la nivelul de 26,0 la sută.

Deciziile au vizat majorarea lichidităților disponibile pentru băncile licențiate, în vederea prevenirii riscului de lichiditate și consolidării stabilității sectorului bancar. Totodată, diminuarea normei rezervelor obligatorii își propunea drept obiectiv să susțină relansarea activității economice, urmărind menținerea trendului ascendent al activității de creditare a economiei reale, diminuarea costului creditelor bancare și stimularea în continuare a utilizării instrumentelor în moneda națională în detrimentul celor în valută.

A doua jumătate a anului 2021 a fost influențată de amplificarea riscurilor și incertitudinilor la nivel global, regional și național generate de recuperare după criza pandemică COVID-19, de incertitudinea asociată crizei energetice globale, iar perspectivele condițiilor economice în contextul acestor evenimente au fost precare. În majoritatea țărilor cererea internă s-a restabilit într-un ritm mai alert decât oferta și a determinat creșterea prețurilor de producție și consum până la cele mai înalte niveluri din ultimii zece de ani. În aceste condiții, băncile centrale au luat măsuri de înăsprire a condițiilor monetare în măsura în care să încetinească creșterea prețurilor, dar să nu afecteze recuperarea economică încă fragilă. Astfel, în a doua parte a anului, BNM a operat măsuri de înăsprire graduală a politicii monetare cu scopul de a atenua presiunile inflaționiste generate de efectele de runda a doua a creșterii prețurilor la nivel global, a costurilor de producție și de distribuție a resurselor energetice și a produselor alimentare. Totodată, presiunile inflaționiste au fost generate și din partea cererii agregate interne susținute de majorarea venitului populației (fondului de salarizare, asistenței sociale, remiterilor etc.) și mărirea volumului creditelor de consum și al celor ipotecare.

În acest context, Comitetul executiv al BNM a decis să majoreze gradual rata dobânzii de politică monetară de la 2,65 la sută până la 6,50 la sută anual (Graficul 3.1). Prin creșterea ratei de bază s-a urmărit crearea condițiilor monetare necesare să tempereze ritmurile de creștere a prețurilor de consum.

3.3 Realizarea politicii monetare

Operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor obligatorii au continuat să joace un rol-cheie în implementarea politicii monetare. BNM a utilizat intens și într-o manieră flexibilă atât instrumentele menite să absoarbă excesul de lichidități de pe piață, cât și pe cele destinate furnizării de lichidități băncilor, recurgând în ambele posturi deopotrivă la operațiuni de piață monetară și la facilitățile permanente oferite băncilor. Norma rezervelor obligatorii aferentă pasivelor în lei ale băncilor a fost diminuată cumulativ cu 6,00 puncte procentuale, iar cea aferentă rezervelor obligatorii aplicabile pasivelor în valută ale băncilor a fost menținută la nivelul anului anterior.

Operațiunile de piață monetară

Emiterea certificatelor BNM

Intervențiile BNM în calitate de vânzător pe piața valutară în volum net de 305,4 milioane USD (circa 5 410,7 milioane lei), amplificate de impactul expansionist al operațiunilor Ministerului Finanțelor pe piața monetară, dar parțial atenuate de diminuarea normei rezervelor obligatorii în MDL, au afectat volumul operațiunilor destinate absorbției de lichiditate, care s-a restrâns cu circa 1/3 comparativ cu cel înregistrat în anul 2020. Situația a fost reflectată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care s-a diminuat cu 1 395,6 milioane lei și a înregistrat 4 525,5 milioane lei (Graficul 3.2).

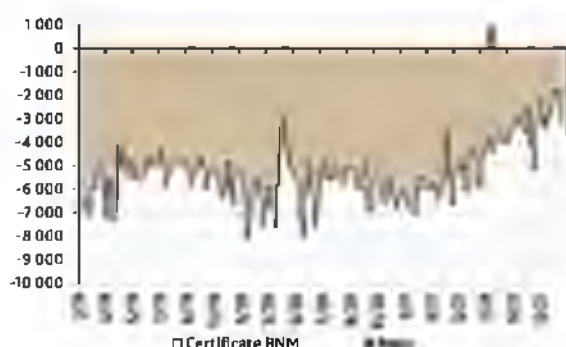
Soldul zilnic al CBN a atins un vârf în ianuarie, maxima de 7 063,6 milioane lei, și s-a comprimat gradual până la finele anului, înregistrând și valoarea minimă la începutul lunii decembrie, 1 821,2 milioane lei, urmare a vânzărilor consistente de valută efectuate de BNM în perioada august-decembrie 2021. Soldul plasamentelor CBN la finele anului 2021 a constituit 3 701,3 milioane lei la preț de vânzare.

BNM a derulat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază a BNM. Pe ansamblul anului 2021, rata medie ponderată a CBN plasate s-a cifrat la 3,41 la sută, față de 3,56 la sută înregistrată în anul precedent.

Operațiuni repo

Banca Națională a continuat derularea pe tot parcursul anului 2021 a operațiunilor repo, oferind un sprijin suplimentar băncilor în gestionarea lichidităților. Acestea s-au realizat la inițiativa Băncii Naționale săptămânal, prin procedura licitațiilor fără plafon, conform calendarului operațiunilor de politică monetară. Astfel, BNM a derulat licitații repo pe termen de 14 zile la rata fixă (rata de bază plus o marjă de 0,25 puncte procentuale). Reducerea nivelului de lichidități pe piața monetară a fost asociată cu o intensificare a apelului băncilor la operațiunile repo, concentrate

Graficul 3.2: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

În a doua jumătate a anului. Astfel, volumul de lichiditate livrat (1 387,0 milioane lei) a fost net superior celui din anul anterior (181,0 milioane lei).

Facilitățile permanente

Coridorul ratelor de dobândă aferente facilităților permanente utilizat de BNM pe parcursul anului 2021 a semnalizat în continuare orientarea generală a politicii monetare, contribuind la menținerea ratelor dobânzilor de pe piața monetară, preponderent, în limitele coridorului ratelor, în condițiile în care relația strânsă dintre rata de politică monetară și ratele dobânzilor de pe piață reprezintă un factor important pentru transmisia monetară.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente au stagnat în prima jumătate a anului 2021, urmând un trend ascendent format din patru majorări, însoțit de îngustarea coridorului în partea a doua a anului. Astfel, în lunile iulie și septembrie, Banca Națională a majorat cu câte un punct procentual ratele de dobândă la creditele și depozitele overnight, până la 7,15 la sută, și, respectiv, 2,15 la sută.

La ședința extraordinară din 5 octombrie 2021, Comitetul executiv al BNM, continuând înăsprirea politicii monetare, pe lângă majorarea clasică a ratelor de dobândă, a optat și pentru o măsură suplimentară – diminuarea coridorului facilităților permanente cu 0,50 puncte procentuale, de la +/-2,50 la sută la +/-2,00 la sută, cu menținerea simetriei acestuia. Rata dobânzii aferente facilității de creditare a fost majorată cu 0,35 puncte procentuale până la 7,50 la sută, iar la depozitele overnight cu 1,35 puncte procentuale până la 3,50 la sută.

În luna decembrie 2021, ratele de dobândă au fost din nou majorate cu câte 1,00 puncte procentuale, ca la finele anului 2021 să atingă nivelul de 8,50 la sută la creditele overnight și 4,50 la sută la depozitele overnight.

Pe parcursul anului 2021, băncile au utilizat ambele facilități permanente, preponderent la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii.

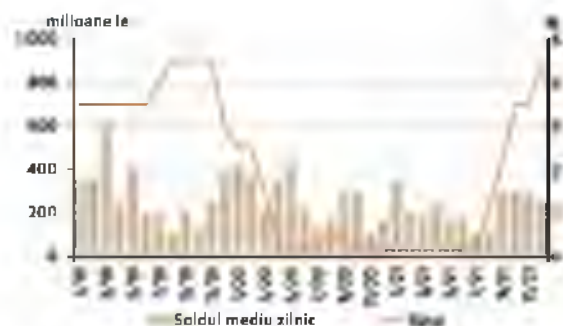
Facilitatea de depozit overnight

Utilizarea pe parcursul întregului an a facilității de depozit pentru absorbirea excedentului net din sistemul bancar a presupus o capacitate mai bună a băncilor de administrare a mijloacelor pe termen scurt.

Apelul băncilor la facilitatea de depozit oferită de BNM, deși în scădere comparativ cu anul precedent, a rămas totuși consistent, îndeosebi spre finele perioadelor de constituire a rezervelor obligatorii, pe măsură ce băncile își îndeplineau obligația de menținere a rezervelor obligatorii.

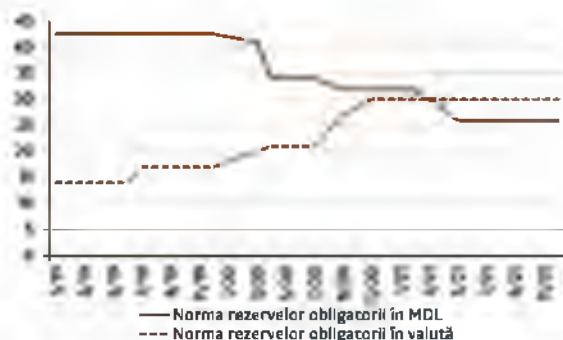
Volumul total al depozitelor overnight plasate de bănci la Banca Națională în anul 2021 a însumat 59,3 miliarde lei (2020: 73,37 miliarde lei), ceea ce indică un sold mediu zilnic de 219,1 milioane lei (2020: 262,6 milioane lei).

Graficul 3.3. Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii

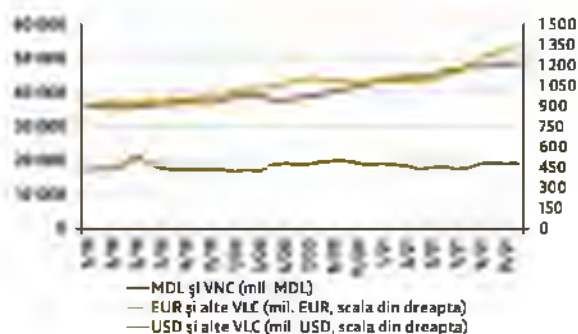
Sursa: BNM

Graficul 3.4: Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2019-2021 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.5: Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2019-2021 (medii pe perioade de observare)

Sursa: BNM

Soldul mediu lunar al plasamentelor overnight ale băncilor a înregistrat valori neuniforme pe parcursul anului 2021, maxima (347,8 milioane lei) fiind înregistrată în luna ianuarie, iar minima (93,9 milioane lei) în luna iulie (Graficul 3.3).

Facilitatea de credit overnight

Facilitatea de credit a fost solicitată, în special, la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii de către un număr restrâns de bănci, pentru a se conforma cerințelor stabilite prin regimul rezervelor obligatorii.

Suma totală a creditelor overnight acordate de BNM în anul 2021 s-a cifrat la 2 191,5 milioane lei, înregistrând o majorare semnificativă comparativ cu anul precedent (326,0 milioane lei).

Rezervele obligatorii

La începutul anului 2021, în scopul creării condițiilor monetare care să contribuie la readucerea inflației în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta de 5,0 la sută, Comitetul executiv al BNM a continuat măsurile stimulative de politică monetară adoptate în a doua jumătate a anului precedent.

Deciziile de diminuare a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă au fost adoptate pentru susținerea relansării activității economice, urmărind menținerea unei suficiențe de lichidități adecvate și, în special, a trendului ascendent al activității de creditare a economiei reale, asigurând suficiența de lichidități necesare în acest scop (Graficul 3.4). Astfel, norma rezervelor obligatorii în MDL a fost diminuată de la 32,0 la sută până la 26,0 la sută, iar cea în valută a fost menținută la nivelul de 30,0 la sută, în condițiile în care sectorul bancar a continuat să dispună și de un exces de lichidități valutare. Hotărârile au fost orientate spre atenuarea riscurilor asociate unui impuls fiscal negativ și au corespuns scopului strategic de echilibrare a condițiilor de intermediere financiară în moneda națională și în valută.

În acest sens, rezervele obligatorii în MDL menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2021 – 15 ianuarie 2022 s-au cifrat la 12 514,6 milioane lei, în scădere cu 8,5 la sută comparativ cu rezervele menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2020 – 15 ianuarie 2021, mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile (VNC) din care acestea se constituie consemnând o creștere de 12,6 la sută (Graficul 3.5).

La situația din 31 decembrie 2021, rezervele obligatorii în valute liber convertibile (VLC) menținute de bănci au însumat 144,5 milioane USD și 404,2 milioane EUR. Comparativ cu 31 decembrie 2020, rezervele obligatorii în dolari SUA au crescut cu 1,5 la sută, iar în EUR – cu 24,4 la sută, pe fondul creșterii mijloacelor atrase supuse rezervării în valutele respective cu circa 1,6 și 24,5 la sută, respectiv.

Potrivit art.17 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, rezervele obligatorii pot fi remunerate, iar în concordanță cu cadrul normativ aferent, în cazul în care rezervele obligatorii sunt remunerate, se plătesc dobânzi pentru partea ce depășește 5 la sută din pasivele în baza cărora rezervele obligatorii se constituie.

Respectiv, în anul 2021, cheltuielile BNM cu dobânzile pentru rezervele obligatorii au constituit 132,4 milioane lei, în creștere cu circa 40,0 la sută comparativ cu anul 2020. Totodată, rata aplicată la facilitatea de depozit overnight a BNM, de la care se remunerează rezervele obligatorii în MDL, a urcat de la 0,15 la sută până la 4,44 la sută la finele anului de raportare.

Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2021, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă atât în calitate de cumpărător, cât și de vânzător de valută, în scopuri de politică monetară, pentru a evita fluctuațiile excesive ale leului în contextul surplusului sau deficitului însemnat de valută pe piața intrabancară în diferite perioade ale anului.

Pe parcursul perioadei analizate, volumul intervențiilor nete de vânzare ale Băncii Naționale a Moldovei efectuate pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești a constituit 305,38 milioane dolari SUA. Suplimentar, au fost realizate conversii valutare cu instituțiile Băncii Mondiale sub formă de procurări nete de 4,64 milioane dolari SUA (Graficul 3.6).

Totodată, în perioada de gestiune, BNM a efectuat operațiuni de tip swap de cumpărare în valoare de 36,46 milioane dolari SUA (dintre care 28,46 milioane dolari SUA echivalentul a 25,00 milioane euro).

Graficul 3.6: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anii 2019-2021

Sursa: BNM

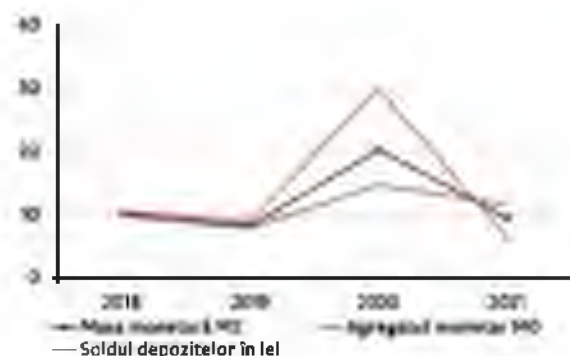
3.4 Condițiile monetare și valutare

Dinamica indicatorilor monetari

Efectul crizei pandemice a fost reflectat și în evoluția indicatorilor monetari, care pe parcursul anului 2021 au înregistrat creșteri accentuate. Astfel, ritmul anual de creștere al masei monetare în sens larg la sfârșitul anului 2021 a constituit 11,3 la sută în termeni anuali. Comportamentul tuturor agregatelor monetare pe parcursul anului de referință a fost similar.

Masa monetară

Graficul 3.7: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de anul precedent)

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2021, pandemia de COVID-19 a afectat în continuu activitatea economică pe plan național și mondial. Totodată, recuperarea mai rapidă a economiei mondiale și a principalilor parteneri de comerț extern ai Republicii Moldova, alături de presiunile inflaționiste susținute de cererea agregată internă, care a fost alimentată de recuperarea consumului populației pe fundalul creșterii fondului de salarizare în economie, a volumului creditelor noi acordate și a transferurilor de mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice, au influențat piața monetară a Republicii Moldova. Ca rezultat, masa monetară (M2) a crescut cu 9,5 la sută în anul 2021, fiind cu 10,7 puncte procentuale sub nivelul creșterii anuale din 2020 (Graficul 3.7).

Analiza mai detaliată a agregatului monetar M2 reflectă menținerea ritmului de creștere în jurul valorilor de 20,0 la sută anual până în trimestrul III 2021, după care, în trimestrul IV 2021, fiind influențat și de efectul bazei, ritmul de creștere a componentelor agregatului monetar M2 a încetinit. Atât depozitele în lei, cât și componenta „banii în circulație” au înregistrat pe parcursul anului 2021 același comportament. Astfel, la finele anului 2021, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2020 cu 11,5 la sută și cu 6,3 la sută respectiv.

Evoluția depozitelor în lei moldovenesti a fost determinată, în mare parte, de creșterea depozitelor la vedere atât ale persoanelor fizice, cât și ale persoanelor juridice, care la sfârșitul lunii decembrie a atins 14,3 la sută. Depozitele la termen au avut, la fel, o contribuție pozitivă, creșterea acestora constituind 8,0 la sută.

La sfârșitul lunii decembrie 2021, banii în circulație au însumat 31,7 miliarde lei, fiind în creștere de la începutul anului cu 1,9 miliarde lei. Ritmul anual de creștere a „banilor în circulație” spre finele anului 2021 a încetinit până la 6,3 la sută anual. Pe parcursul anului s-a observat în medie o creștere a rulajelor de casă față de anul trecut. Cele mai semnificative contribuții la creșterea numerarului în circulație au avut-o fluxurile nete din operațiuni cu conturile curente și de depozit, fluxurile nete din operațiunile cu valută de la persoanele fizice și plățile pentru creditele persoanelor fizice.

În același timp, masa monetară (M3) a înregistrat o creștere anuală de 11,3 la sută, ritmul de creștere fiind mai mic față de 2020 cu 8,4 puncte procentuale (Graficul 3.8).

La sfârșitul anului 2021, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit 15,6 la sută, fiind determinat de contribuția majoră a depozitelor la vedere. Depozitele la termen în valută recalculate în lei au înregistrat o creștere de 4,7 la sută anual, în timp ce depozitele la vedere au crescut cu 25,9 la sută.

La sfârșitul anului 2021, ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a constituit 58,3 la sută, iar ponderea depozitelor în valută – 41,7 la sută respectiv.

În structura depozitelor în lei moldovenești, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei la finele lunii decembrie 2021 a constituit 43,3 la sută, fiind în descreștere cu 1,4 puncte procentuale față de finele lunii decembrie 2020. Ce ține de structura depozitelor în valută, 44,1 la sută reprezintă depozitele la termen, cu 4,6 puncte procentuale sub nivelul înregistrat în anul 2020.

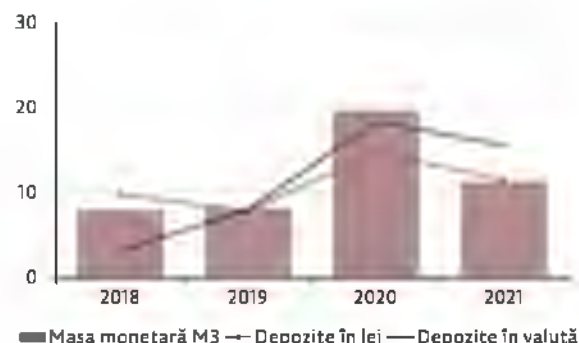
Piața creditelor

La finele anului 2021, ritmul anual de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie de către băncile licențiate a înregistrat 21,0 la sută, superior celui de la sfârșitul anului 2020 cu 10,7 puncte procentuale (Graficul 3.9). Dinamica anuală a soldului creditelor acordate în economie a fost determinată, în mare parte, de accelerarea creșterii componentei creditelor acordate persoanelor fizice în MDL, cota cărora la sfârșit de an a constituit 40,1 la sută, superioară celei de la finele anului 2020 cu 5,7 puncte procentuale. La sfârșitul anului 2021, ritmul anual de creștere a soldului creditelor acordate persoanelor fizice în MDL s-a majorat cu 24,6 puncte procentuale comparativ cu cel de la finele anului 2020 și a constituit 41,0 la sută. Creșterea a fost determinată de evoluția accelerată a creditelor noi acordate în MDL, în contextul trendului descendent al ratelor dobânzilor.

La finele anului de raportare, soldul creditelor acordate persoanelor juridice, ponderea cărora a constituit 59,1 la sută, a consemnat un ritm de creștere de 10,8 la sută, superior celui de la finele anului 2020 cu 3,6 puncte procentuale. Creșterea a fost cauzată de majorarea soldului creditelor acordate atât în moneda națională, cât și în valută recalculat în MDL.

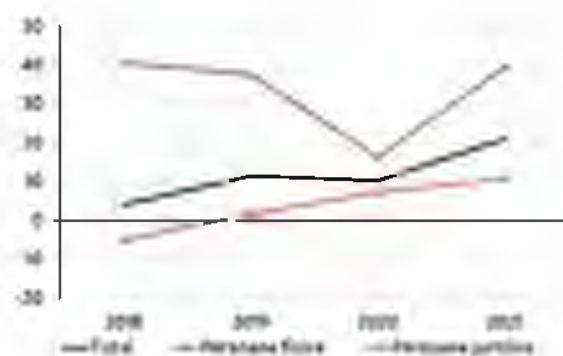
Soldul creditelor în moneda națională acordate în economie a înregistrat un ritm de creștere anuală dublu comparativ cu finele anului 2020 (30,7 la sută, față de 14,1 la sută la sfârșitul anului 2020) (Graficul 3.10). Ponderea soldului creditelor acordate în economie în moneda națională a constituit 69,0 la sută și a crescut cu circa 5 puncte procentuale. De menționat că ritmul de creștere a soldului creditelor acordate nemijlocit în valută s-a redus comparativ cu finele anului 2020.

Graficul 3.8: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de anul precedent)

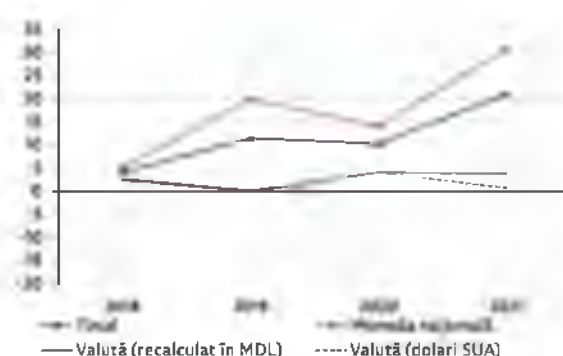
Sursa: BNM

Graficul 3.9: Soldul creditelor acordate în economie (% creștere la sfârșit de an)

Sursa: BNM

Graficul 3.10: Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (% creștere la sfârșit de an)

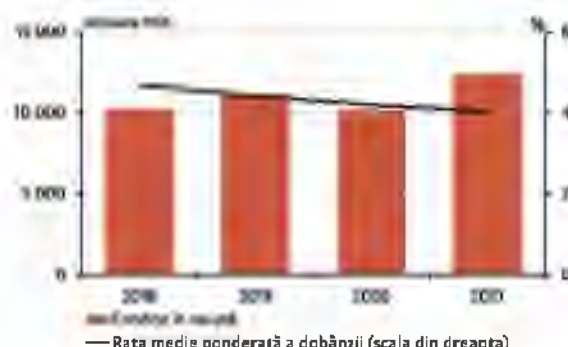
Sursa: BNM

Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL

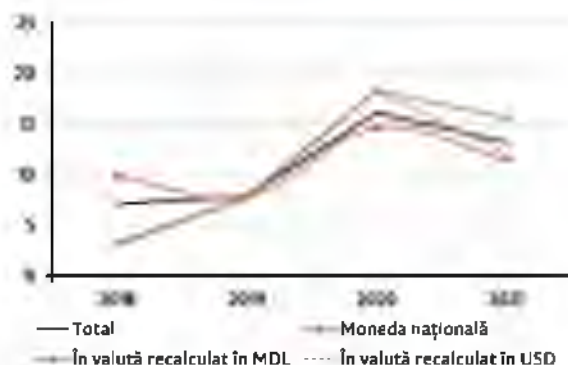
Sursa: BNM

Graficul 3.12: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei

Sursa: BNM

Graficul 3.13: Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (%), creștere la sfârșii de an

Sursa: BNM

Evoluția creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Dinamica anuală a creditelor noi acordate de către băncile licențiate a reflectat, pe parcursul anului 2021, revigorarea creditării stimulată, inclusiv, de tendința descendentă a ratelor dobânzilor. Creșterea anuală a creditelor noi acordate a fost influențată semnificativ de evoluția componentei în moneda națională.

În anul 2021, volumul total al creditelor noi acordate de către băncile licențiate în moneda națională a avut o dinamică ascendentă și a constituit 32 584,6 milioane lei, superior celui din 2020 cu 41,8 la sută (Graficul 3.11). Ca urmare a acestei evoluții ponderea creditelor noi acordate în MDL în totalul creditelor a crescut până la 72,4 la sută. Avansul s-a produs ca urmare a creșterii semnificative a creditelor acordate persoanelor fizice, chiar și față de nivelurile pre-pandemice. Ponderea componentei creditelor acordate persoanelor fizice s-a mărit la 48,7 la sută în anul 2021, față de 40,5 la sută în 2020. La nivel sectorial, creditelor acordate persoanelor fizice în scop de consum le-a revenit cota de 60,7 la sută din totalul creditelor acordate în MDL persoanelor fizice, iar creditelor acordate pentru procurarea imobilului – cota de 31,8 la sută.

În anul 2021, volumul creditelor acordate în valută recalculat în lei a fost de 2,6 ori inferior celui al creditelor acordate în moneda națională. Volumul total al creditelor acordate în valută, inclusiv atașate la cursul valutar, recalculat în lei a înregistrat 12 416,3 milioane lei, superior celui din 2020 cu 22,1 la sută (Graficul 3.12). Analogic anului precedent, cota majoritară din volumul creditelor în valută recalculat în lei și atașate la cursul valutei le revine creditelor acordate persoanelor juridice (98,2 la sută).

Piața depozitelor

La finele anului 2021, variația anuală a soldului total al depozitelor a constituit 13,2 la sută, inferioară față de 31 decembrie 2020 cu 2,9 puncte procentuale (Graficul 3.13), ca urmare a reducerii ritmului anual de creștere a depozitelor la vedere (Graficul 3.14). Accelerarea creșterii economice în 2021 a determinat evoluția soldului depozitelor la vedere, care la sfârșitul anului a înregistrat un ritm de creștere de 18,9 la sută față de 32,7 la sută la finele 2020. Dinamica anuală a depozitelor la termen a constituit 6,6 la sută, superior celui de la 31 decembrie 2020 cu 5,1 puncte procentuale. Analogic anului 2020, la sfârșitul anului 2021, soldul depozitelor la vedere a depășit soldul depozitelor la termen. Astfel, soldul depozitelor la vedere, la 31 decembrie 2021, a constituit 56,4 la sută.

Din perspectiva structurii soldului pe monede, ambele componente, atât în lei, cât și în valută, au înregistrat dinamici anuale mai reduse comparativ cu anul 2020 (Graficul 3.13). Ca urmare, la 31 decembrie 2021, dinamica soldului depozitelor în lei a constituit 11,5 la sută, inferioară față de finele anului precedent cu 3,2 puncte procentuale, iar a depozitelor în valută recalculat în MDL 15,6 la sută, inferioară cu 2,8 puncte procentuale. Similar anilor precedenți, la finele anului 2021, ponderea majoritară a constituit soldul depozitelor în moneda națională, 58,3 la sută. Ponderea depozitelor atrase de la persoanele fizice în soldul total al depozitelor atrase în MDL a constituit la sfârșitul anului de raportare 64,3 la sută.

Evoluția depozitelor noi atrase la termen de către băncile licențiate

În anul 2021, depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate au avut o dinamică ascendentă comparativ cu anul precedent. Dinamica anuală a volumului total al depozitelor noi atrase la termen a constituit 18,4 la sută, iar volumul 29 396,6 milioane lei. În anul 2021, volumul depozitelor atât pe segmentul monedei naționale, cât și pe cel în valută recalculat în MDL s-a majorat (Graficul 3.15, Graficul 3.16).

Volumul total al depozitelor atrase la termen în moneda națională a constituit 19 095,5 milioane lei, superior celui din 2020 cu 16,4 la sută, pe seama majorării depozitelor la termen ale persoanelor fizice și juridice. Cota depozitelor la termen atrase de la persoanele fizice a constituit 66,5 la sută. Volumul depozitelor atrase la termen de la persoanele fizice a înregistrat o majorare de 12,4 la sută comparativ cu 2020. De menționat că, volumul total al depozitelor atrase la termen în lei de la persoanele juridice s-a majorat cu 25,2 la sută comparativ cu anul 2020.

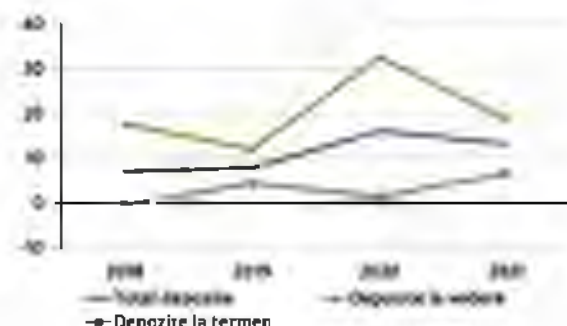
Pe segmentul depozitelor atrase la termen în valută recalculat în lei, de asemenea, s-au înregistrat creșteri. Comparativ cu anul 2020, volumul total al depozitelor noi atrase în valută recalculat în lei s-a majorat cu 21,5 la sută, ca urmare a evoluției depozitelor atrase de la persoanele fizice și juridice. Depozitelor atrase la termen în valută recalculat în lei de la persoanele fizice le-a revenit cota de 85,0 la sută.

Ratele dobânzilor la depozitele și creditele noi acordate de către băncile licențiate

În perioada ianuarie-iunie 2021, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a menținut rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară la nivelul stabilit în noiembrie 2020, de 2,65 la sută anual. Ulterior, începând cu sfârșitul lunii iulie 2021, Comitetul executiv al BNM a început șirul de majorări ale ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt. Ca urmare, au fost cinci etape de majorări, cu câte 1,0 puncte procentuale în iulie și septembrie, 1,85 puncte procentuale în total în octombrie și 1,0 puncte procentuale în decembrie.

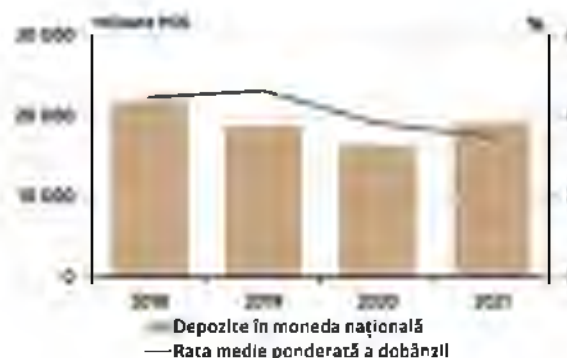
Astfel, la finele anului 2021, rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară a constituit 6,50 la sută anual. Ratele dobânzilor la depozitele noi atrase la termen și la creditele noi acordate în moneda națională de către băncile licențiate au înregistrat creșteri doar spre finele anului de raportate (Graficul 3.17).

Graficul 3.14: Dinamica soldului depozitelor atrase la vedere și la termen (% creștere la sfârșit de an)

Sursa: BNM

Graficul 3.15: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL

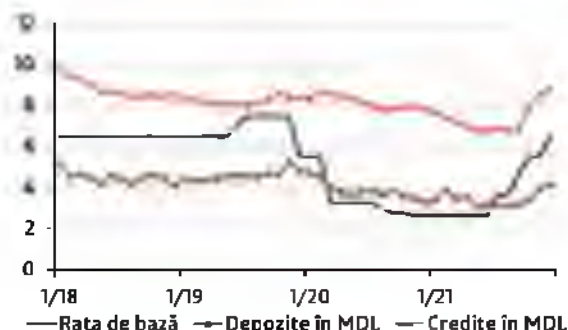
Sursa: BNM

Graficul 3.16: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculat în MDL

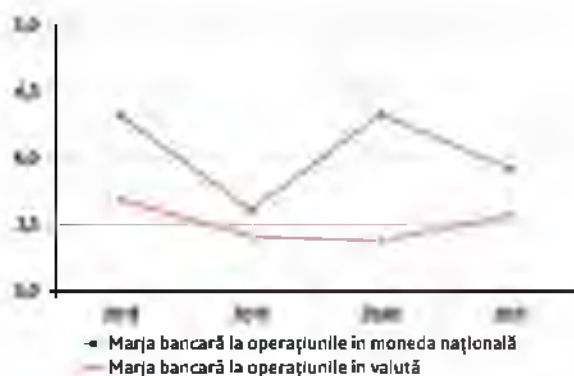
Sursa: BNM

Graficul 3.17: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (% anual)

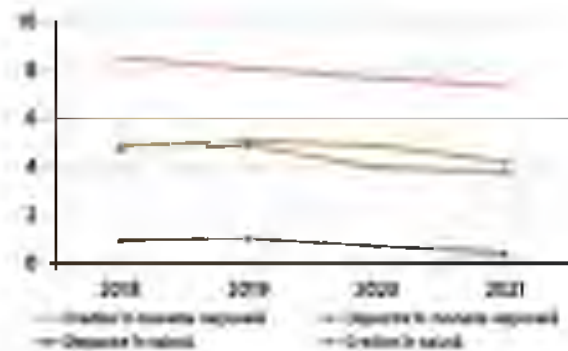
Sursa: BNM

Graficul 3.18: Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (puncte procentuale)

Sursa: BNM

Graficul 3.19: Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșitul de an (% anual)

Sursa: BNM

Rata aferentă creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Rata medie ponderată nominală a dobânzii la creditele noi acordate în MDL în anul 2021 a constituit 7,40 la sută anual, inferioară celei din anul 2020 cu 0,75 puncte procentuale (Graficul 3.11). Valoarea minimă a ratei medii ponderate a dobânzii la creditele noi acordate în MDL a fost înregistrată în luna august, iar rata maximă în luna decembrie 2021 (Graficul 3.17). Pentru anul 2021, rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în MDL persoanelor juridice a constituit 8,24 la sută anual, inferioară celei din 2020 cu 0,25 puncte procentuale, iar rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate persoanelor fizice 6,53 la sută anual sau cu 1,1 puncte procentuale mai puțin față de anul precedent.

Pe ansamblul anului 2021, rata medie ponderată la creditele acordate în valută a constituit 4,04 la sută anual, inferioară celei din 2020 cu 0,16 puncte procentuale (Graficul 3.12). Analogic anului precedent, reducerea ratei a fost influențată de ratele dobânzilor la creditele acordate persoanelor juridice, a căror pondere a fost predominantă.

Rata aferentă depozitelor noi atrase la termen

În anul 2021, ratele dobânzilor la depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate au variat în intervalul de la 3,11 la sută anual până la 4,13 la sută anual în decembrie 2021 (Graficul 3.17). Rata medie ponderată a depozitelor atrase la termen în moneda națională în anul 2021 a constituit 3,48 la sută anual, inferioară celei din 2020 cu 0,34 puncte procentuale (Graficul 3.15). Evoluția acesteia a fost determinată, în mare parte, de rata medie ponderată a dobânzii la depozitele în MDL atrase de la persoanele fizice, a căror pondere a constituit 66,5 la sută. Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase de la persoanele fizice în moneda națională a constituit 3,95 la sută anual, inferioară celei din anul 2020 cu 0,37 puncte procentuale.

Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase la termen în valută, pentru anul 2021, a constituit 0,47 la sută anual (nivel minim istoric), inferioară celei din 2020 cu 0,35 puncte procentuale (Graficul 3.16).

Marja bancară la operațiunile noi

În anul 2021, pe segmentul monedei naționale, marja bancară la operațiunile noi în lei s-a redus, comparativ cu anul precedent, cu 0,41 puncte procentuale, înregistrând valoarea de 3,92 puncte procentuale, ca efect al reducerilor mai mari ale ratelor dobânzilor la creditele acordate decât la depozitele la termen. Pe segmentul valutei marja bancară a înregistrat o creștere ușoară și a constituit 3,57 puncte procentuale (Graficul 3.18).

Ratele dobânzilor la solduri

Pe lângă impactul scăderii pe parcursul anului 2021 a ratelor dobânzilor la tranzacțiile noi și al situației create pe piața monetar-valutară, ratele medii ponderate ale dobânzilor la soldul în MDL atât al depozitelor la termen, cât și al creditelor acordate s-au redus (Graficul 3.19).

Rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului creditelor acordate în moneda națională la sfârșitul anului 2021 a constituit 7,33 la sută anual, inferioară celei de la sfârșitul anului 2020 cu 0,33 puncte procentuale. Rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului creditelor în valută și atasate la cursul valutei a constituit 4,22 la sută anual, inferioară celei de la sfârșitul anului 2020 cu 0,65 puncte procentuale.

Rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului depozitelor la termen în lei, la sfârșitul anului 2021, a constituit 3,74 la sută anual, inferioară cu 0,22 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent. La rândul său, rata medie ponderată a dobânzii aferente soldului depozitelor în valută s-a redus comparativ cu finele anului 2020 cu 0,29 puncte procentuale și a constituit 0,43 la sută anual.

La sfârșitul anului 2021, marjele bancare aferente soldurilor depozitelor și creditelor s-au redus. Marja bancară aferentă soldului în moneda națională a constituit 3,59 puncte procentuale față de 3,70 puncte procentuale din 2020. Marja bancară la soldurile în valută a înregistrat 3,79 puncte procentuale, față de 4,15 puncte procentuale în 2020.

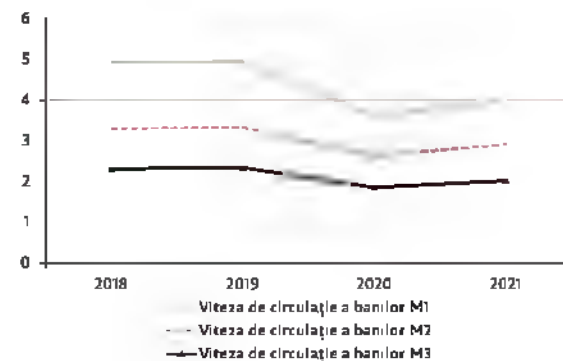
Indicatori monetari

După o decelerare în anul 2020 a indicatorilor vitezei de circulație a banilor, în anul 2021 viteza de circulație s-a accelerat. Tendința de accelerare a fost specifică pe tot parcursul anului și a fost determinată de sporirea activității economice reale, dar și de un ritm de creștere superior al PIB-ului nominal față de ritmul de creștere al agregatelor monetare.

Viteza de circulație a agregatului monetar M1 s-a majorat cu 0,36 puncte procentuale, înregistrând un nivel de 4,0 puncte (Graficul 3.20), coeficientul vitezei de circulație a agregatului monetar M2 a accelerat cu 0,28 puncte procentuale, până la 2,9 puncte. Totodată, viteza de circulație a agregatului monetar M3 a înregistrat 2,0 puncte, fiind cu 0,16 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în anul precedent.

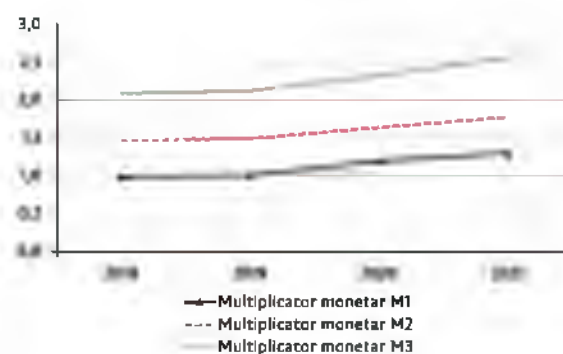
În ultimii ani multiplicatorii monetari au crescut încontinuu și pe parcursul anului 2021 s-au menținut pe un trend ascendent. Tendința respectivă a fost determinată de activizarea cererii de credite din partea sectorului real al economiei naționale, de accelerarea vitezei de circulație a banilor, creșterea cererii de credite de consum din partea persoanelor fizice, precum și de sporirea cheltuielilor sectorului public.

Graficul 3.20: Viteza de circulație a banilor

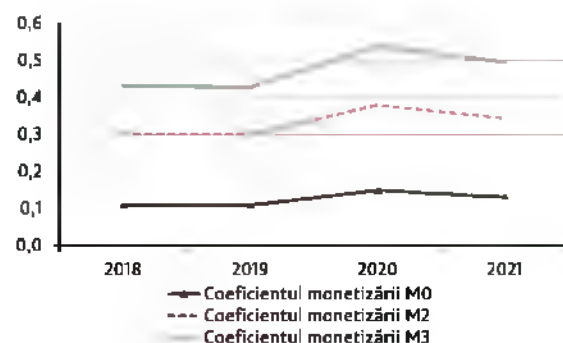
Sursa: BNM

Graficul 3.21: Indicatorii multiplicatorului monetar

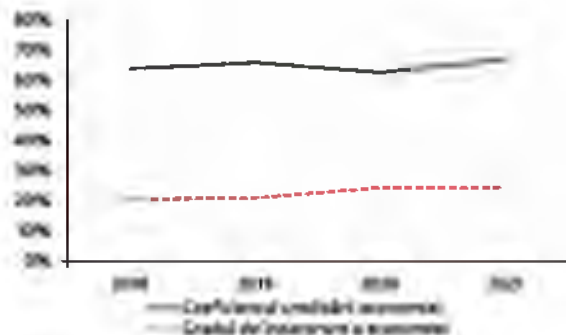
Sursa: BNM

Graficul 3.22: Coeficient al monetizării economiei

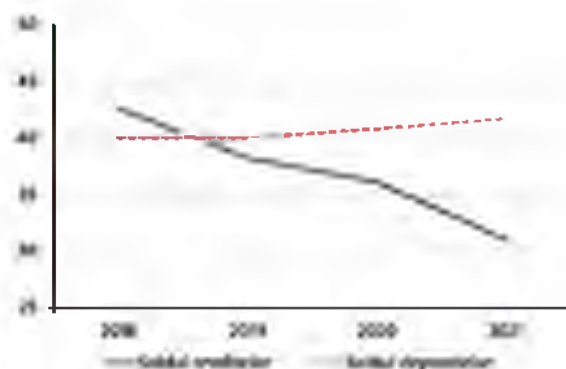
Sursa: BNM

Graficul 3.23: Coeficientul creditării economiei și gradul de îndatorare

Sursa: BNM

Graficul 3.24: Gradul de dolarizare în economie (%)

Sursa: BNM

În anul 2021, cea mai mare creștere a înregistrat multiplicatorul monetar M3 cu 0,23 puncte procentuale, până la 2,56 puncte (Graficul 3.21), multiplicatorul monetar M2 a crescut cu 0,14 puncte procentuale, până la 1,77 puncte, iar multiplicatorul monetar M1 a atins nivelul de 1,30 puncte, fiind cu 0,11 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în anul precedent.

După o creștere accelerată pe parcursul anului 2020 și prima parte a anului 2021, coeficientul monetizării economiei la finele anului 2021 a avut o tendință de decelerare pe toate componentele. Această evoluție a fost determinată de ciclul de stimulativitate/înăsprire a politicii monetare pe parcursul anilor 2020-2021. Astfel, la finele anului 2021, coeficientul monetizării M3 a atins nivelul de 0,50 puncte (Graficul 3.22), fiind cu 0,04 puncte procentuale sub nivelul anului trecut. Coeficientul monetizării M2 a înregistrat nivelul de 0,34 puncte, fiind, la fel, cu 0,04 puncte procentuale sub nivelul anului 2020. Coeficientul monetizării M0 s-a diminuat cu 0,02 puncte procentuale față de anul 2020 și la finele anului a înregistrat nivelul de 0,13 puncte.

Gradul de îndatorare a economiei pe parcursul anului 2021 a rămas neschimbat în comparație cu anul precedent și a constituit 24,4 la sută. Menținerea îndatorării economiei la același nivel a fost determinat de faptul că ritmul de creștere a creditelor acordate de către sectorul bancar a coincis cu ritmul de creștere a activității economice.

Totodată, coeficientul creditării economiei (raportul dintre credite și depozite) s-a majorat pe parcursul anului 2021 cu 4,3 puncte procentuale, până la 67,0 la sută (Graficul 3.23), ca urmare a ritmurilor mai înalte de creștere a creditelor față de cele de creștere a depozitelor. De menționat că tendința gradului de îndatorare și a coeficientului creditării economiei au fost determinate, în mare parte, de măsurile stimulative ale politicii monetare care au avut drept obiectiv încurajarea investițiilor și consumului în detrimentul economisirii.

Gradul de dolarizare al soldului creditelor acordate în economie și-a păstrat tendința de reducere și la sfârșitul anului 2021 a constituit 31,0 la sută din totalul soldului creditelor, inferior celui de la finele anului precedent cu 5,1 puncte procentuale, ca urmare a creșterii mai pronunțate a creditării în moneda națională pe parcursul anului 2021. Dolarizarea depozitelor a înregistrat o creștere minoră de 0,9 puncte procentuale și la finele anului a constituit 41,7 la sută (Graficul 3.24).

3.5 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

În calitate de agent al statului în organizarea plasării valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont, în anul 2021 Banca Națională a organizat și derulat 125 licitații de plasare a titlurilor de stat.

În condițiile majorării substanțiale a necesarului de finanțare al Ministerului Finanțelor, având în vedere constrângerile generate de incertitudinea eliberării tranșelor de finanțare externă, în contextul electoral al anului 2021, Ministerul Finanțelor a majorat substanțial volumele de VMS oferite la licitații, intervenind și în structura scadențelor VMS. Astfel, pe lângă cele tradițional propuse spre vânzare, în premieră au fost lansate pe piață VMS cu scadența de 7 ani, începând cu al II trimestru al anului.

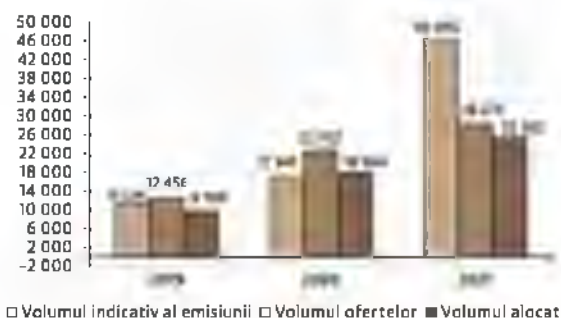
Totuși, în condițiile specifice ale anului 2021 apetitul investitorilor pentru aceste tipuri de plasamente a fost unul modest. Volumul solicitat raportat la cel indicativ a fost supraunitar doar în primele două luni ale anului, după care devine profund subunitar și se menține pe acest trend până la finele anului. Chiar și în aceste condiții, Ministerul Finanțelor a reușit plasarea unui volum record din perspectivă istorică, de 25 262,8 milioane lei pe ansamblul perioadei (Graficul 3.25).

Ratele de dobândă pe piața VMS au fost cvazistabile în primele opt luni, oscilând în jurul valorii de 5,00 la sută, după care se plasează pe un trend rapid ascendent, ca în decembrie să atingă maxima acestui an de 8,99 la sută, extrem superioară valorii ratei de bază de 6,50 la sută (Graficul 3.26). Ascensiunea a fost antrenată, și de această dată, în principal de modificările operate asupra ratei de bază a BNM, căreia i s-au alăturat influențe mai modeste venite de pe alte segmente: interesul investitorilor pentru acest tip de plasamente și majorarea substanțială a necesarului de finanțare al Ministerului Finanțelor

Investitorii nebancaari au fost în continuare prezenți pe piața VMS grație atractivității ratelor de dobândă aferente VMS, volumele procurate de aceștia pe parcursul anului 2021 au fost similare celor din anul 2020 (1 863,7 milioane lei) ca valoare absolută, dar înregistrând o diminuare ca pondere în volumul total adjudecat (de la 10,2 la sută la 7,4 la sută) comparativ cu anul 2020.

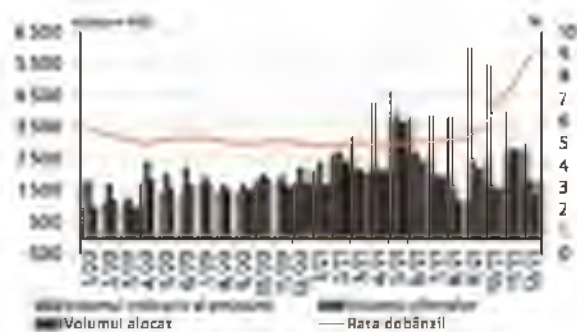
În condițiile specifice ale anului 2021, investitorii, exprimându-și aversiunea față de risc, au optat pentru VMS cu termenul de circulație până la un an, acestea având cea mai mare pondere în totalul VMS emise. Mișcări ample în structura pe scadențe nu s-au atestat, doar o diminuare mai sensibilă a ponderii obligațiunilor de stat. Urmare acestui fapt, scadența medie a titlurilor emise s-a diminuat de la 314 zile la 281 zile (Graficele 3.27 și 3.28).

Graficul 3.25: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 3.26: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

Sursa: BNM

Graficul 3.27: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2020

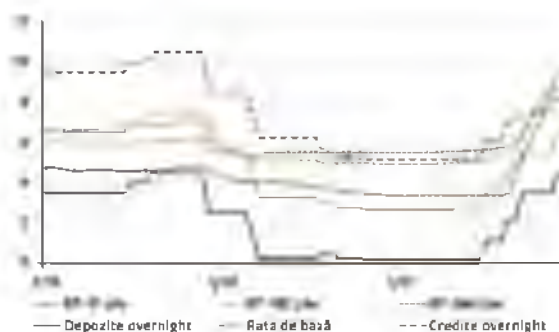
Sursa: BNM

Graficul 3.28: Structura emisiunilor de VMS pe scadente în anul 2021

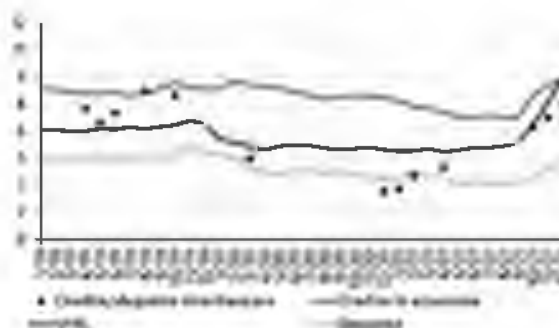
Sursa: BNM

Graficul 3.29: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadenta până la un an (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.30: Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

Sursa: BNM

În primele opt luni ale anului 2021, ratele dobânzilor aferente VMS s-au menținut același pattern specific celei de-a doua jumătăți a anului anterior, după care au crescut fulminant și s-au apropiat foarte mult ca valoare. Ratele de dobândă înregistrate la final de an au constituit 8,73, 9,41 și 9,45 la sută anual pentru scadențele de 91, 182 și 364 zile, corespunzător, fiind net superioare valorilor consemnate la finele anului 2020 și reflectând așteptările privind continuarea ciclului de majorare a ratei dobânzii de politică monetară în perioada imediat următoare (Graficul 3.29).

Însă aceste creșteri pronunțate din ultimul trimestru al anului 2021 s-au făcut mai puțin resimțite în media anuală aferentă VMS adjudecate, aceasta sporindu-și valoarea cu doar jumătate de punct procentual pe ansamblul anului 2021. Astfel și amplitudinea creșterilor a fost similară din perspectiva scadenței titlurilor, înregistrând ajustări de dimensiuni comparabile pentru toate maturitățile: 0,66, 0,61 și, respectiv, 0,43 puncte procentuale pentru bonurile cu termenul de circulație de 91, 182 și 364 zile, respectiv.

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în tabelul 3.1.

În ierarhia randamentelor pe piața financiară întâietatea a fost păstrată în continuare de către dobânzile la creditele în economie. Câștigurile oferite de investițiile în valori mobiliare de stat au fost superioare celor oferite de depozitele bancare. Însă, ratele dobânzilor aferente VMS și-au reluat și apoi accelerat creșterea în ultimul trimestru al anului, distanțându-se semnificativ de cele aferente depozitelor și devansând în luna decembrie dobânzile la credite (Graficul 3.30).

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31.12.2021, a consemnat 18 778,1 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.31). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 18 052,0 milioane lei, înregistrând o creștere de 3 981,5 milioane lei la finele anului gestionar față de finele anului precedent. Din VMS aflate în circulație la 31.12.2021, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 28,5 la sută, de la 3 la 6 luni – 35,5 la sută, de la 6 la 12 luni – 24,8 la sută, peste 1 an – 11,2 la sută.

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Parametrii cantitativi ai pieței secundare a VMS în anul 2021 au continuat ascensiunea valorică caracteristică anilor precedenți (Graficul 3.32).

Volumul total al tranzacțiilor pieței secundare a depășit nivelul de 1 miliard, însumând 1 308,0 milioane lei, față de 988,0 milioane lei în anul precedent, valoarea maximă lunară (179,9 milioane lei) fiind înregistrată în luna septembrie.

Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la un an tranzacționate pe piața secundară au urmat tendința pieței primare a VMS, acestea la rândul lor fiind receptivă la evoluția ratelor de politică monetară ale BNM. Astfel, după o ușoară fluctuație în jurul valorii de 5,00 la sută înregistrată în perioada ianuarie-octombrie, ratele dobânzilor pieței secundare au urcat brusc în ultimele două luni ale anului, atingând nivelul maxim de 8,65 la sută în luna decembrie.

Rata dobânzii medie anuală s-a cifrat la 5,55 la sută (2020: 5,11 la sută), în condițiile în care termenul mediu ponderat s-a diminuat până la 205 zile (2020: 240 zile).

Cât privește structura VMS comercializate pe piața secundară, în continuare cele mai tranzacționate rămân a fi titlurile cu scadența până la un an (Graficele 3.33 și 3.34). În acest context, comparativ cu anul precedent, se observă absența în curbă a BT cu termenul până la o lună și a OS de 3 ani și concomitent preferința investitorilor pentru titlurile cu scadența de jumătate de an, în defavoarea celor cu scadența de 3 luni.

Evoluția indicatorilor pieței interbancare în lei moldovenești

Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a reactionat prompt la modificările operate asupra ratei de politică monetară a BNM în a doua jumătate a anului 2021.

Curba randamentelor CHIBOR 2W a rămas relativ stabilă în primele opt luni ale anului, dar preponderent peste limita de sus a coridorului ratelor stabilit de BNM. Sub impactul majorărilor succesive operate asupra ratei de bază, la începutul lunii septembrie aceasta s-a reînscris pe o traiectorie ascendentă, însă amplitudinea creșterii a fost una modestă. Creșterea cotațiilor s-a accelerat temporar la începutul lunii decembrie, receptând cu intensitate majorarea operată asupra ratei de bază în această perioadă și a continuat să oscileze în proximitatea limitei superioare a coridorului ratelor de dobândă până la finele anului. Cotația CHIBOR 2W înregistrată la finele anului a fost superioară celei consemnate în ultima zi a anului precedent (+2,07 puncte procentuale), constituind 8,19 la sută (Graficul 3.35).

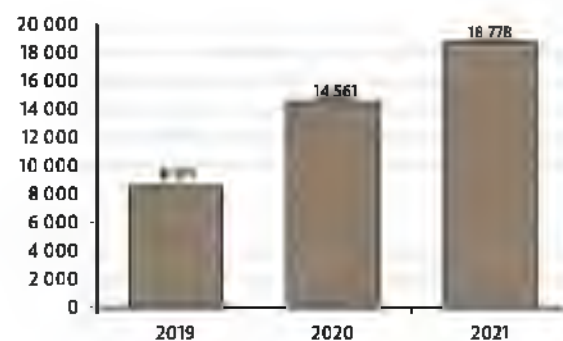
Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadente (%)

	2021	2020
BT-91 zile	4,51	3,85
BT-182 zile	5,73	5,12
BT-364 zile	5,94	5,51
VMS cu scadența până la un an	5,63	5,13
OS-2 ani	5,58	5,84
OS-3 ani	5,95	6,08
OS-5 ani	6,20	6,37
OS-7 ani	6,69	-

Sursa: BNM

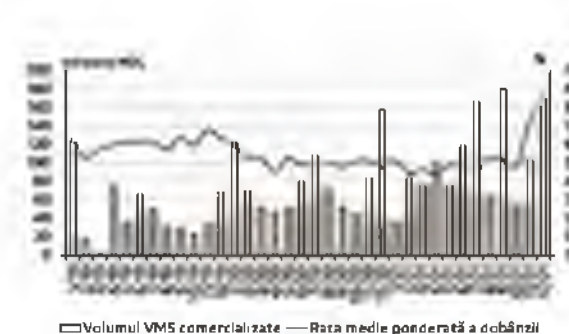
Notă: pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor.

Graficul 3.31. Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

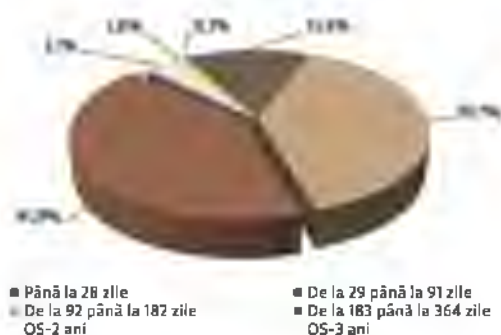
Sursa: BNM

Graficul 3.32. Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2019-2021

Sursa: BNM

Graficul 3.33: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2020

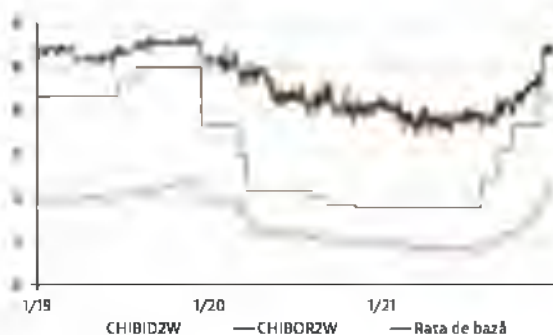
Sursa: BNM

Graficul 3.34: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2021

Sursa: BNM

Graficul 3.35: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

Piața creditelor/depozitelor interbancare în lei moldovenești

În contextul înăsprii condițiilor lichidității pe piața monetară, apelul băncilor la piața interbancară s-a amplificat, totodată, rolul ratelor dobânzilor la creditele/depozitele interbancare în mecanismul transmisiei monetare rămâne în continuare scăzut.

Pe ansamblul anului 2021, pe piața creditelor/depozitelor interbancare au fost înregistrate tranzacții de către un număr restrâns de participanți, toate fiind pe termen foarte scurt (overnight). Volumul total al tranzacțiilor s-a majorat la 662,0 milioane lei, de la 55,0 milioane lei în anul precedent, jumătate din ele revenindu-i ultimului trimestru al anului, când s-a înregistrat o scădere mai însemnată a lichidității pe piața interbancară.

În ultimele luni ale anului s-au înregistrat și cele mai înalte rate ale dobânzilor pe piața interbancară (maxima de 7,60 la sută – luna decembrie), acestea urmând tendința ratelor de politică monetară ale BNM și, totodată, încadrându-se în limitele coridorului ratelor.

Valoarea medie ponderată anuală a randamentului creditelor/depozitelor interbancare a urcat de la 3,15 la sută în anul precedent până la 4,87 la sută în anul 2021.

3.6 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

După o contracție în anul 2020, în 2021, rulajul total al valutilor tranzactionate contra lei moldovenești a crescut cu 27,0 la sută până la echivalentul a 17 924,6 milioane dolari SUA (tabelul A.5), pe fondul relansării economiei și a comerțului internațional de mărfuri și servicii. În raport cu anul 2019, de asemenea a fost înregistrată o creștere solidă de 15,3 la sută.

Ritmul de creștere față de anul precedent a rulajului operațiunilor prin virament a fost mai alert (+28,3 la sută) comparativ cu rulajul operațiunilor în numerar (+23,5 la sută), contribuind astfel la majorarea ponderii rulajului pieței valutare prin virament în total până la 73,8 la sută (Graficul 3.36).

Structura pe tip de contrapartide a operațiunilor prin virament a rămas relativ neschimbată față de anul precedent, ponderea majoritară fiind în continuare deținută de persoanele juridice, cu 93,0 la sută din rulajul operațiunilor, în timp ce persoanelor fizice le-au revenit 7,0 la sută.

În ce privește operațiunile de schimb valutar în numerar, 63,3 la sută au fost efectuate prin intermediul birourilor de schimb valutar ale băncilor licențiate. După o scădere mai pronunțată în anul precedent, rulajul operațiunilor de schimb valutar realizate de casele de schimb valutar s-a recuperat într-un ritm mai rapid (+36,4 la sută) comparativ cu rulajul operațiunilor prin intermediul birourilor de schimb valutar ale băncilor licențiate (+16,1 la sută).

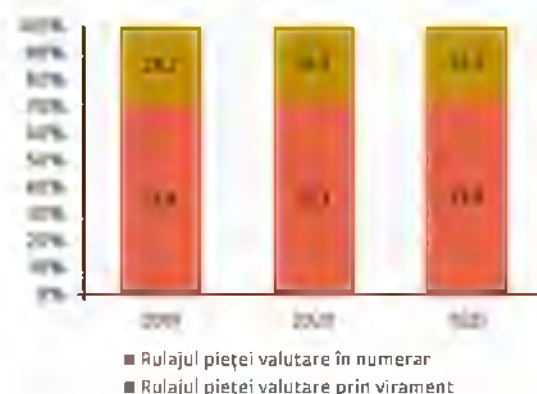
Euro a continuat să dețină ponderea majoritară în structura pe valute a rulajului total al pieței valutare interne – 53,3 la sută, cu toate că a înregistrat o ușoară scădere comparativ cu anul precedent (-1,5 puncte procentuale) (Graficele 3.37 și 3.38). În timp ce pe segmentul de tranzacții în numerar al pieței valutare, moneda unică europeană continuă să dețină o pondere dominantă cu peste 70,0 la sută din rulaj, pe segmentul tranzacțiilor în virament structura este mai echilibrată, dolarului SUA revenindu-i 49,3 la sută, urmat de euro cu 47,2 la sută (Tabelul A.6).

Moneda unică europeană și-a menținut poziția dominantă și în ce privește numărul de tranzacții. Circa două treimi din operațiunile de schimb valutar cu persoanele juridice nebancale au fost contra euro (Graficul 3.39).

Operațiunile cu euro predomină ca număr în cazul tranzacțiilor până la echivalentul a 500 mii dolari SUA, conversiile cu sume mai mari fiind în continuare realizate, preponderent, în dolari SUA (Graficele 3.40 și 3.41).

Rulajul operațiunilor de schimb valutar contra MDL efectuate de băncile licențiate s-a cifrat la 16 021,6 milioane dolari SUA, în creștere cu 26,0 la sută față de anul precedent. După o scădere accentuată în anul precedent, rulajul operațiunilor efectuate cu

Graficul 3.36: Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anul 2019-2021

Sursa: BNM

Graficul 3.37: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2020 (%)

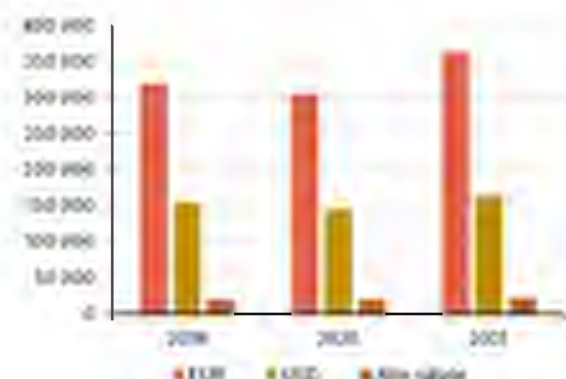
Sursa: BNM

Graficul 3.38: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2021 (%)

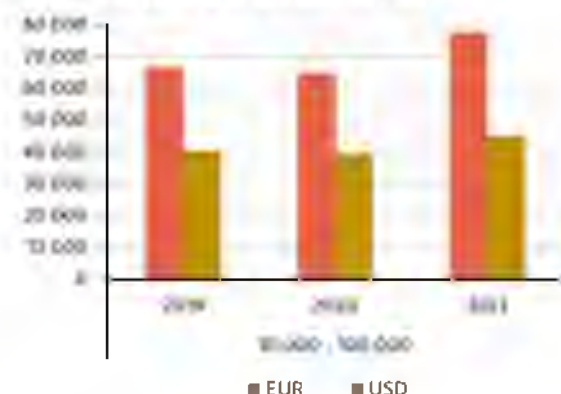
Sursa: BNM

Graficul 3.39: Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute

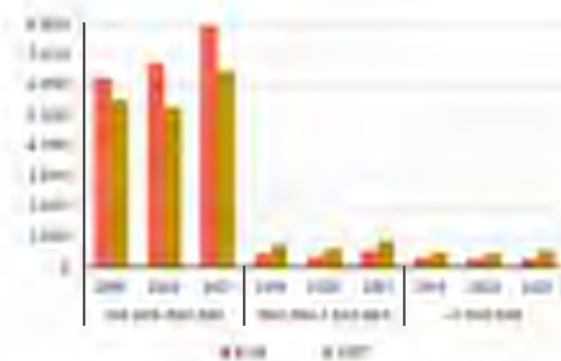
Sursa: BNM

Graficul 3.40: Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul val la 10.000 până la 100.000 dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.41: Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100.000 dolari SUA)

Sursa: BNM

persoanele juridice a sporit cu 29,1 la sută. Atât procurările, cât și vânzările către agenți economici au crescut în proporții comparabile. În același timp, rulajul operațiunilor cu persoanele fizice și casele de schimb valutar s-a majorat în proporții mai mici, cu 18,5 la sută, fiind observată o creștere mai pronunțată a vânzărilor către acestea (+44,5 la sută) comparativ cu procurările (+13,2 la sută).

Evoluții pozitive au fost înregistrate și pe segmentul interbancar al pieței valutare interne, atât între băncile rezidente (+40,6 la sută), cât și cu cele nerezidente (+141,6 la sută). În acest sens, ponderea tranzacțiilor interbancare în rulajul total al băncilor licențiate a sporit până la 5,4 la sută, comparativ cu 4,5 la sută în anul precedent.

În anul 2021, per ansamblu, pe piața valutară internă s-a înregistrat un deficit de valută, procurările nete de la persoane fizice, case de schimb valutar și din alte surse (2 629,5 milioane dolari SUA) fiind sub nivelul cererii nete de la agenți economici (2 949,5 milioane dolari SUA²⁸). În aceste condiții, pe parcursul anului, BNM a intervenit prin vânzări nete de valută către băncile licențiate în sumă de 305,4 milioane dolari SUA. În primul semestru a fost înregistrat un surplus de valută și, respectiv, realizate procurări nete de valută de către BNM, iar în al doilea semestru, odată cu creșterea cererii de valută pentru importul de resurse energetice, BNM a intervenit prin vânzări nete (tabelul A.7).

Dinamica activelor și obligațiunilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului de raportare, **activele și obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate** au crescut cu câte 11,7 la sută. Astfel, la 31 decembrie 2021, soldurile acestora au constituit 2 391,9 milioane dolari SUA și, respectiv, 2 392,5 milioane dolari SUA. Prin excluderea diferențelor de curs, majorarea a fost mai mare – de 18,4 la sută și, respectiv, de 18,5 la sută. În aceste condiții, activele și obligațiunile valutare au crescut ușor în pondere în totalul activelor și datoriilor băncilor, până la 35,5 la sută și până la 42,9 la sută, comparativ cu anul 2020.

Activele și obligațiunile valutare bilanțiere rămân a fi majoritar denuminate în euro. În anul 2021, cota acestei monede a continuat să se consolideze, revenindu-i puțin peste 3/4 în structura ambilor indicatori (Graficele 3.42 și 3.44).

În structura activelor pe elemente, s-au evidențiat dinamicele pozitive ale disponibilităților băncilor, care s-au cifrat la 866,9 milioane dolari SUA la sfârșitul anului de raportare, majorându-se cu 24,1 la sută față de anul precedent, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 30,5 la sută (Graficul 3.43). Disponibilitățile în valută au reprezentat 36,2 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere. În special, au crescut în sold mijloacele păstrate în conturile „Nostro” deschise în băncile din străinătate (tabelele A.8 și A.9).

²⁸Suma include și unele conversii valutare realizate de o bancă licențiată cu o bancă nerezidentă în numele unei companii locale cu capital străin

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2021, ponderea majoritară i-a revenit monedei unice europene – 74,4 la sută, urmată de dolarul SUA – 21,7 la sută, rubla rusească – 0,9 la sută și alte valute – 3,0 la sută.

Pe fondul creșterii mijloacelor atrase în valută, la situația din 31 decembrie 2021, soldul *rezervelor obligatorii în valută* a constituit 604,8 milioane dolari SUA – cu 11,6 la sută mai mult în raport cu finele anului 2020, cifrându-se la 25,3 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere.

Pe parcursul anului 2021, per ansamblu, activitatea de creditare în valută a băncilor licențiate a înregistrat o creștere ușoară, evoluând diferit în funcție de moneda creditului. Astfel, portofoliul de credite acordate în dolari SUA (inclusiv cele acordate în lei atașate la cursul leului față de dolarul SUA) a crescut cu 27,7 la sută, în timp ce portofoliul de credite acordate în euro (inclusiv cele acordate în lei atașate la cursul leului față de euro) s-a majorat în proporții mai mici, cu 5,3 la sută (fără diferențele de curs) și s-a restrâns cu 2,2 la sută, potrivit cursului efectiv.

În aceste condiții, în comparație cu sfârșitul anului 2020, soldul creditelor în valută (inclusiv cele atașate la cursul valutei) s-a majorat cu 9,6 la sută (fără diferențele de curs) sau cu 2,7 la sută (curs efectiv), până la 929,4 milioane dolari SUA (dintre care 108,1 milioane dolari SUA au fost atașate la cursul valutei). Soldul creditelor în valută nu a depășit 42,1 la sută în structura activelor valutare bilanțiere, iar la finele anului de raportare s-a cifrat la 38,9 la sută – cu circa 3,4 puncte procentuale mai puțin decât în ultima zi a anului 2020.

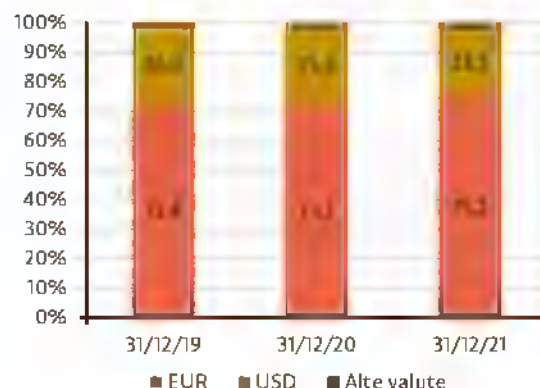
Cât despre partea de pasiv, creșterea acestuia a fost generată de atragerea de către bănci a mijloacelor în euro (+15,1 la sută, fără diferențele de curs), în dolari SUA creșterea fiind nesemnificativă (+1,0 la sută).

În structura obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, 90,1 la sută au revenit celor tradiționale: **depozitele la termen și la vedere**²⁹ ale clienților non-bancari (în continuare – conturi valutare). La finele anului 2021, soldul conturilor valutare a constituit 2 155,6 milioane dolari SUA – în creștere cu 11,9 la sută, iar prin excluderea diferențelor de curs – cu 18,5 la sută în raport cu sfârșitul anului 2020 (Graficul 3.45, tabelele A.10 și A.11).

În anul 2021, clienții băncilor, atât persoane fizice, cât și juridice, au preferat să-și majoreze plasamentele în conturile la vedere, atât în euro, cât și în dolari SUA în detrimentul depozitelor la termen. Respectiv, soldul mijloacelor păstrate la vedere în conturile clienților a crescut cu 19,6 la sută, până la 1 475,6 milioane dolari SUA, iar soldul celor la termen s-a diminuat cu 1,9 la sută, până la 680,0 milioane dolari SUA.

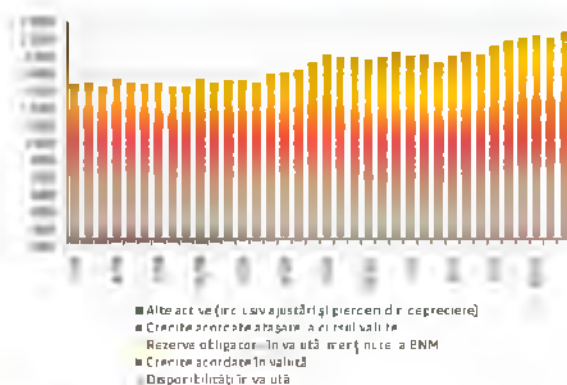
Cu toate acestea, depozitele la termen în valută atrase de la clienții non-bancari ai băncilor, majoritar de la persoanele fizice,

Graficul 3.42: Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.43: Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

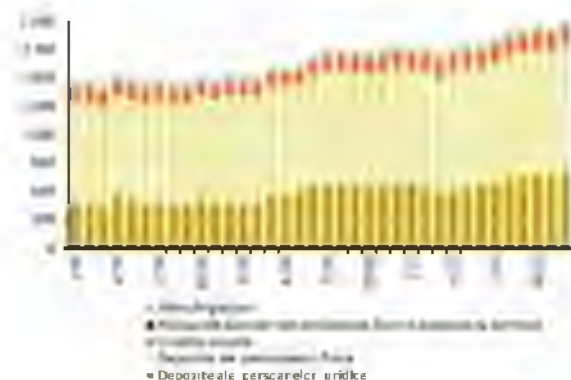
Graficul 3.44: Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

Sursa: BNM

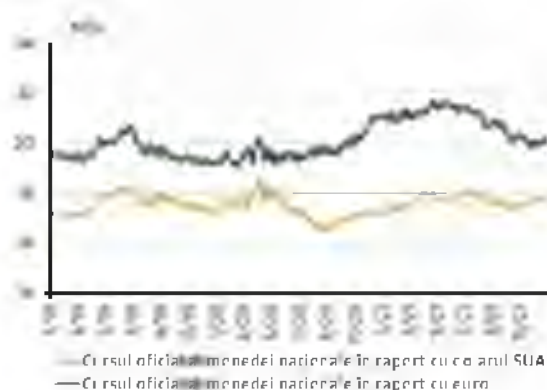
²⁹Conturi curente și depozite la vedere

Graficul 3.45: Obligatiunile valutare bilantiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

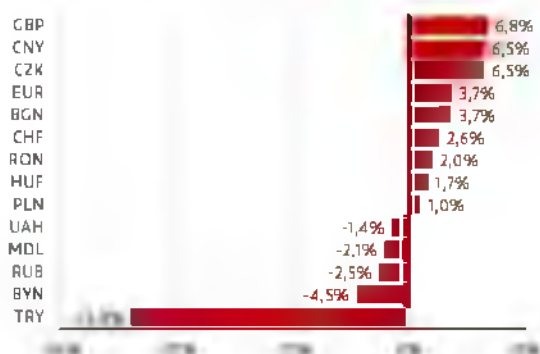
Sursa: BNM

Graficul 3.46: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

Sursa: BNM

Graficul 3.47. Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali al Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.21/31.12.20 (%)

Sursa: BNM

au acoperit în proporții importante, de 83,2 la sută, creditele acordate în valută de băncile licențiate (fără cele atașate la cursul valutei).

La situația din 31 decembrie 2021 față de 31 decembrie 2020, datoriile în valută ale băncilor în raport cu persoanele fizice s-au redus cu 2,4 puncte procentuale în pondere în totalul obligațiunilor valutare bilantiere, cu toate că soldul acestora s-a majorat cu 7,1 la sută (+13,6 la sută, fără diferențele de curs), până la 1 334,7 milioane dolari SUA. Această dinamică s-a datorat unei creșteri mai pronunțate a soldului conturilor valutare ale persoanelor juridice non-bancare, cu 20,7 la sută (+27,5 la sută, fără diferențele de curs), până la 820,9 milioane dolari SUA, preponderent, pe fondul unui fenomen temporar de conversie a economiilor din lei în valută, urmărit pe piața valutară locală, drept reacție la conturarea unor tendințe inflaționiste. În acest sens, la finele anului de raportare, soldul conturilor valutare ale persoanelor fizice și ale celor juridice non-bancare s-a cifrat la 55,8 la sută și, respectiv, la 34,3 la sută (+2,5 puncte procentuale) în totalul obligațiunilor valutare bilantiere ale băncilor licențiate.

În anul 2021, soldul creditelor primite de bănci, preponderent din partea instituțiilor financiare străine, s-a majorat cu 24,8 la sută (fără diferențele de curs), până la 166,9 milioane dolari SUA, spre deosebire de anii precedenți, când nivelul de atragere a creditelor externe era relativ redus.

La sfârșitul anului de raportare, 7,3 la sută din obligațiunile valutare bilantiere ale băncilor licențiate au fost în raport cu nerezidenții, comparativ cu 7,0 la sută la situația din 31 decembrie 2020.

Activele și obligațiunile condiționale în valută, la sfârșitul anului 2021, au consemnat aproximativ aceleași valori – 31,8 milioane dolari SUA, reflectând angajamentele băncilor locale de a realiza majoritar conversii de tip valută/valută (tabelul A.12).

Pe parcursul anului 2021, sectorul bancar a înregistrat poziții valutare nete relativ echilibrate, astfel valorile acestora raportate la fondurile proprii per sector bancar nu au depășit $\pm 5,0$ la sută față de limita prudencială de 20,0 la sută. La nivel individual, băncile au înregistrat fluctuații mai mari, dar niciuna din ele nu a încălcat limitele prudenciale în această perioadă.

Evoluția cursului nominal și real efectiv

Potrivit cursului de la finele anului 2021, moneda națională s-a depreciat cu 3,1 la sută în raport cu dolarul SUA și s-a apreciat cu 4,9 la sută față de moneda unică europeană (Graficul 3.46). În valori medii, leul moldovenesc s-a depreciat față de ambele valute, cu 2,1 la sută față de dolarul SUA și cu 6,0 la sută față de euro.

Referitor la dinamica valutilor țărilor cu ponderi notabile în comerțul exterior al RM și, respectiv, incluse în coșul REER, cele din țările membre UE, inclusiv lira sterlină și renminbi chinezesc s-au întărit față de dolarul SUA, iar valutele rămase au pierdut

poziții în raport cu acesta, deprecierea mai mare decât cea a leului moldovenesc înregistrând lira turcească – 23,9 la sută, rubla belarusă – 4,5 la sută și rubla rusească – 2,5 la sută (Graficul 3.47). În acest sens, în anul 2021, leul s-a depreciat, în medie, cu 2,3 la sută în termeni nominali și cu 2,9 la sută în termeni reali față de valutele țărilor – parteneri comerciali principali, deprecierea fiind determinată de toate valutele incluse în coșul REER, cu excepția lirei turcești (Graficele 3.48 și 3.49). Potrivit valorilor de la finele anului, leul s-a apreciat cu 10,3 la sută în termeni reali.

Anul 2021 s-a caracterizat prin relansarea cererii interne, inclusiv pentru produsele de import, precum și prin seria de scumpiri pe piețele externe ale resurselor energetice, produselor alimentare și ale materiilor prime, care au afectat nivelul prețurilor în Moldova și percepția participanților pieței referitor la puterea de cumpărare a leului. Balanța comercială s-a deteriorat cu 37,6 la sută, în condițiile în care importul de mărfuri și servicii a crescut cu 33,6 la sută, iar exportul – cu 30,3 la sută. Cu o cerere mai mare de valută au venit și unele companii cu capital străin care au distribuit o parte din rezultatul financiar către investitorii externi, plățile de dividende, la un nou maxim istoric, majorându-se cu 15,5 la sută. Prin urmare, cererea netă de valută din partea agenților economici (în continuare – cerere) cifrându-se la 2 949,5 milioane USD a sporit cu 28,3 la sută față de anul 2020, cea din partea importatorilor de resurse energetice majorându-se semnificativ, cu 59,3 la sută. În același timp, oferta netă de valută de la persoanele fizice (în continuare – ofertă) a crescut mai lent în anul 2021, cu 4,1 la sută, majorarea remiterilor nete personale, de 8,0 la sută, explicând această creștere.

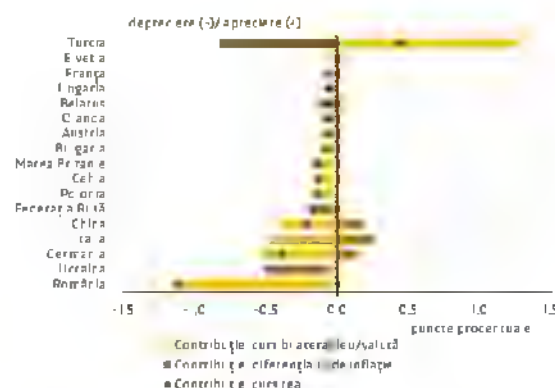
În aceste circumstanțe, în anul 2021, piața valutară a operat în condiții de cerere netă de valută. Gradul de acoperire a cererii prin ofertă coborând până la 80,8 la sută comparativ cu 99,6 la sută în anul precedent (Graficul 3.50), această dinamică creând premise pentru intervențiile BNM de vânzare netă de valută în volum de 305,4 milioane dolari SUA.

O valoare minimă a gradului de acoperire a cererii prin ofertă, de 23,7 la sută, a fost atinsă în luna noiembrie a anului 2021, când modificarea condițiilor contractuale pentru importul de gaze naturale din Federația Rusă s-a soldat cu o creștere majoră de prețuri, provocând anticipații inflaționiste și determinând preferința temporară a persoanelor fizice și juridice pentru economii în valută. Pentru a preveni destabilizarea pieței valutare și o volatilitate puternică a cursului monedei naționale, BNM a acoperit necesitățile pieței de valută prin vânzarea a 237,1 milioane dolari SUA, ceea ce a constituit circa 77,6 la sută din totalul intervențiilor nete de vânzare realizate de BNM pe ansamblul anului 2021.

În anul 2021 s-au consemnat și perioade temporare de surplus de valută și, respectiv, de o inversare a trendului cursului spre o apreciere determinată de oferta sezonieră de valută în perioada estivală și de sărbători, dar și de unele intrări de valută prin investiții străine directe, în special în domeniul retail și prin finanțare externă, în special în favoarea administrației publice.

Oferta netă de valută din partea persoanelor fizice a continuat să fie denominată, preponderent, în euro (74,6 la sută³⁰), ponderea

Graficul 3.48. Contribuția monedelor principalelor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2021

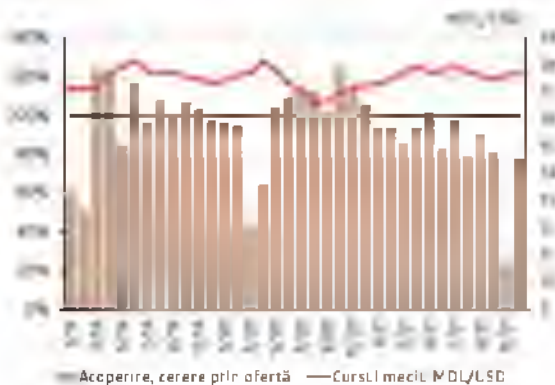
Sursa: BNM

Graficul 3.49. Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor principalelor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 01/2019 – 12/2021

Sursa: BNM

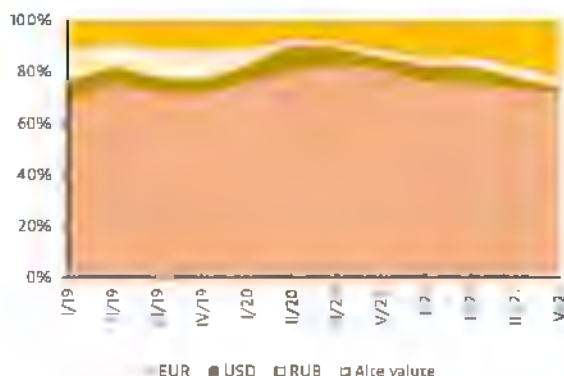
Graficul 3.50: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

Sursa: BNM

³⁰Calculată prin aplicarea unui curs constant

Graficul 3.51: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)

Sursa: BNM

altor valute, predominant a lirei sterline, la fel, fiind în creștere evidentă (Graficul 3.51).

Activele oficiale de rezervă

Potrivit situației de la finele anului, activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 3 901,9 milioane dolari SUA, majorându-se cu 3,1 la sută în raport cu finele anului 2020, ca urmare a unor fluxuri importante de asistență financiară din partea partenerilor principali de dezvoltare ai Republicii Moldova. În acest sens, s-au remarcat următoarele intrări de credite și granturi externe:

- FMI a alocat DST țărilor membre pentru depășirea consecințelor economice cauzate de pandemie, Republicii Moldova revenindu-i echivalentul a 234,5 milioane dolari SUA. Totodată, în decembrie, în urma încheierii unui nou program de politici economice și financiare cu Republica Moldova, FMI a debursat prima tranșă de suport bugetar, sub formă de împrumut în sumă echivalentă cu 79,8 milioane dolari SUA;
- Comisia Europeană a acordat, în numele UE, suport bugetar sub formă de granturi în sumă echivalentă cu 110,1 milioane dolari SUA pentru susținerea reformei poliției, proiectului de reziliență la COVID-19 și pentru depășirea crizei energetice și ultima tranșă de împrumut, în sumă echivalentă cu 49,7 milioane dolari SUA, în cadrul programului de asistență macrofinanciară;
- Banca Mondială, prin intermediul instituțiilor sale AID și BIRD a alocat în cadrul mai multor proiecte echivalentul a 78,1 milioane dolari SUA, dintre care 43,6 milioane dolari SUA sub formă de suport bugetar pentru susținerea proiectelor: răspuns de urgență la COVID-19 și modernizare a administrării fiscale;
- Banca Europeană de Investiții a alocat credite în sumă echivalentă cu 55,0 milioane dolari SUA pentru reabilitarea drumurilor și susținerea proiectului Livada Moldovei;
- Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei a debursat mijloace în sumă echivalentă cu 44,7 milioane dolari SUA pentru finanțarea unor proiecte de răspuns de urgență la COVID-19 și susținerea IMM, precum și în cadrul inițiativei Asigurarea cu ambulanțe de care a beneficiat Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

La finele anului 2021, activele oficiale de rezervă au acoperit în proporții suficiente importul efectiv de mărfuri și servicii, circa 5,9 luni de import.

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16, 53 și 71 din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare a statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea macrofinanciară a țării, de a onora plățile aferente obligațiunilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității ca obiectiv secund, primordiale fiind siguranța și lichiditatea rezervelor. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite de investiții.

În tabelul A.13 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și tehnicile aplicate pentru diminuarea expunerii.

Începând cu luna iulie 2013, în colaborare cu Banca Mondială, se implementează alocarea strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții) în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit.

Răspândirea rapidă a virusului COVID-19, pe parcursul anului 2020, a determinat autoritățile monetare la nivel mondial să utilizeze un spectru larg de măsuri și să ia decizii de politică monetară în vederea atenuării efectelor pandemiei asupra economiilor. Anul 2021 s-a remarcat prin creșterea perspectivelor procesului de vaccinare împotriva COVID-19, însă incertitudinea a persistat, fiind determinată de incapacitatea de prognozare a traiectoriei ulterioare de propagare, în special în contextul înregistrării unor noi tulpini ale virusului, precum și a impactului economic și a timpului necesar pentru recuperare.

Procesul de gestionare a rezervelor valutare este condiționat de evoluția economiei mondiale, de deciziile principalelor bănci centrale ale lumii, în special ale autorităților monetare din SUA, zona euro și Marea Britanie, considerând importanța monedelor acestor țări în structura activelor oficiale de rezervă.

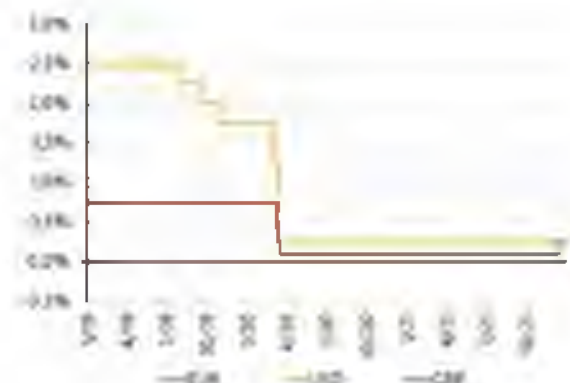
În acest sens, autoritățile monetare din aceste țări au optat, în majoritatea ședințelor de politică monetară derulate în anul 2021, pentru menținerea ratelor de politică monetară. Astfel, rata de referință a Rezervei Federale din SUA s-a poziționat în intervalul 0-0,25 la sută, cea a Băncii Centrale Europene la nivelul de 0 la sută, iar cea a Băncii Angliei la 0,10 la sută, fiind majorată la

Graficul 3.52: Ratele profitabilității ale valorilor mobiliare guvernamentale cu scadență la 2 ani

Sursa: Bloomberg

Graficul 3.53: Ratele de politică monetară în SUA, UE, Marea Britanie

Sursa: Băncile centrale vizate

Graficul 3.54: Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2019-2021 (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

0,25 la sută abia la 15 decembrie 2021 în contextul presiunilor inflaționiste.

Trendul evoluției acestor economii este reflectat și în dinamica randamentelor titlurilor guvernamentale (Graficul 3.52). Evoluția ratelor de politică monetară stabilite de către autoritățile monetare este prezentată în graficul 3.53. Aceste evoluții au avut un impact semnificativ asupra performanței financiare a Băncii Naționale prin prisma diminuării rentabilității rezervelor valutare.

Activele oficiale de rezervă, la 31 decembrie 2021 față de 31 decembrie 2020, s-au majorat cu 3,1 la sută sau cu circa 118 milioane dolari SUA (de la 3 784 până la 3 902 milioane dolari SUA). În cadrul gestionării rezervelor valutare, politica investițională a Băncii Naționale este una prudentă, activele fiind alocate în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene și alți emitenți guvernamentali) și non-guvernamentale (emise de agenții).

Deși în contextul pandemic și al nivelului scăzut al ratelor dobânzii s-a remarcat o creștere a apetitului la risc al investitorilor, Banca Națională a manifestat vigilență cu privire la expunerea la risc. În acest sens, ajustarea cadrului de reglementare conex a impus limite și constrângeri suplimentare în vederea diminuării expunerii la risc în condițiile de incertitudine.

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, din 8 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr.168 din 30 decembrie 2015), BIRD este consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20,0 la sută din rezervele valutare. La 31 decembrie 2021, ponderea activelor gestionate extern constituia 5,6 la sută din rezervele valutare.

În anul 2021, considerând conjunctura nefavorabilă a piețelor financiare, portofoliul valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat (anterior portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență) nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2021, constituia circa 167 milioane dolari SUA sau 4,3 la sută din rezervele valutare, nivelul maxim al portofoliului fiind limitat la 25,0 la sută din rezerve.

Potrivit situației de la sfârșitul anului de raportare, 47,2 la sută din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 18,6 la sută constituie plasamentele la termen, iar 34,2 la sută sunt menținute sub formă de numerar și disponibilități în conturi corespondente (Graficul 3.54).

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și de randamentele instrumentelor investiționale, ce sunt în strânsă corelație cu deciziile de politică

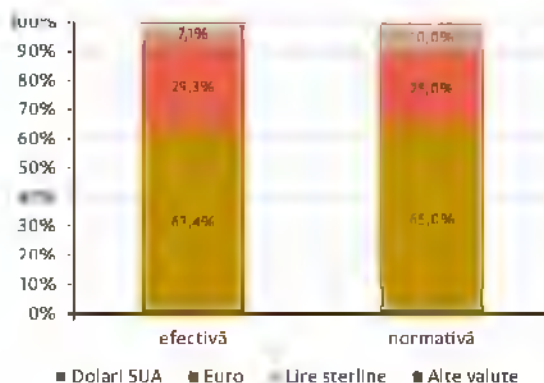
monetară și alte pachete de stimulente care au avut tendința de a înclina balanța într-o direcție sau alta, reieșind din viteza de reacție, adaptarea politicilor, transmisia, efectul scontat etc. Către finele anului 2021 s-a conturat o volatilitate mai înaltă a principalelor perechi valutare pe fondul speculațiilor mai intense cu privire la măsurile de politică monetară și perspectivele macroeconomice incerte. Suplimentar, a devenit tot mai evident faptul că, creșterea inflației globale nu va fi tranzitorie cum se anticipa anterior. Creșterea prețurilor resurselor energetice ca urmare a redresării cererii și necorelării acesteia cu oferta, din prisma impactului major asupra consumului, a constituit un impediment în restabilirea globală. Astfel, presiunile inflaționiste semnificative au determinat autoritățile monetare să-și adapteze deciziile de politică monetară într-un mod în care ar face față o perioadă mai îndelungată acestor presiuni.

Evoluția mediului economic mondial a influențat deciziile investitoriale și compoziția valutară a rezervelor. În acest context, cota majoritară (potrivit valorilor de la sfârșit de an) în structura rezervelor valutare a revenit dolarului SUA – 63,44 la sută (Graficul 3.55).

Totodată, compoziția valutară a rezervelor se încadrează în limitele de deviere admisibile de +/-10 puncte procentuale de la structura valutară normativă.

Pornind de la evoluția economiei mondiale în anul 2021, în special a SUA, UE și a Marii Britanii, de la conjunctura piețelor financiare și dinamica ratelor de schimb față de dolarul SUA (valuta de raportare a rezervelor), gestionarea rezervelor valutare a generat un profit de 4,89 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 0,13 la sută.

Graficul 3.55: Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2021

Sursa: BNM

Capitolul 4

Supravegherea bancară

4.1 Evoluția sectorului bancar

Indicatorii de bază ai sistemului bancar

La situația din 31.12.2021, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova a constituit 636, dintre care 289 sucursale și 347 agenții.

În sectorul bancar la situația din 31.12.2021 activau 8 282 persoane. În medie fiecărui angajat i-au revenit în gestiune active în valoare de 14,3 milioane lei, în creștere cu 1,4 milioane lei (10,6 la sută) comparativ cu finele anului 2020.

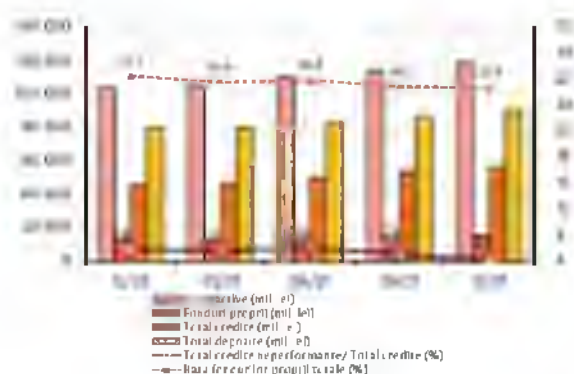
Situația financiară a sectorului bancar la 31.12.2021 era satisfăcătoare. Băncile sunt suficient capitalizate, fondurile proprii au constituit 15 158,4 milioane lei, fiind în creștere cu 1 532,5 milioane lei (11,2 la sută) față de anul precedent, iar rata fondurilor proprii totale rămâne a fi la un nivel înalt, înregistrând valoarea de 25,9 la sută, fiind în descreștere cu 1,4 puncte procentuale față de 2020 din cauza majorării expunerilor la risc. Conform rapoartelor prezentate de bănci, toate băncile au respectat indicatorul „Rata fondurilor proprii totale” (limita pentru fiecare bancă $\geq 10,0$ la sută) și cerințele suplimentare impuse prin măsuri de supraveghere.

Dinamica principalilor indicatori financiari este redată în graficul 4.1.

Profitul aferent exercițiului încheiat la 31.12.2021 a constituit 2 301,9 milioane lei pe sector, majorându-se față de anul precedent cu 800,7 milioane lei (53,3 la sută), ca urmare a majorării veniturilor din dobânzi cu 739,2 milioane lei (16,9 la sută), a veniturilor din onorarii și comisioane – cu 545,5 milioane lei (27,6 la sută), precum și a micșorării deprecierii activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere în sumă de 386,6 milioane lei (75,6 la sută). Concomitent, s-au micșorat cheltuielile cu dobânzi cu 71,0 milioane lei (5,4 la sută), iar cheltuielile neafere dobânzilor au crescut cu 449,6 milioane lei (9,0 la sută).

Pentru anul 2021, rentabilitatea activelor³¹ și a capitalului³² băncilor a înregistrat valori de 2,0 la sută și respectiv 12,3 la sută,

Graficul 4.1: Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2020 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

³¹Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

³²Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului

fiind în creștere față de anul precedent cu 0,5 puncte procentuale și respectiv cu 3,6 puncte procentuale.

Activele totale au însumat 118 534,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2021 cu 14 760,6 milioane lei (14,2 la sută).

La 31.12.2021, soldul portofoliului de credite brut (prudential) a constituit 47,5 la sută din totalul activelor sau 56 359,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul perioadei analizate cu 10 716,0 milioane lei (23,5 la sută). Concomitent, creditele neperformante s-au majorat cu 90,8 milioane lei (2,7 la sută) până la 3 460,5 milioane lei, iar ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a micșorat cu 1,2 puncte procentuale, constituind 6,1 la sută.

Soldul depozitelor a sporit pe parcursul anului 2021 cu 10 443,2 milioane lei (13,1 la sută) până la 90 081,9 milioane lei.

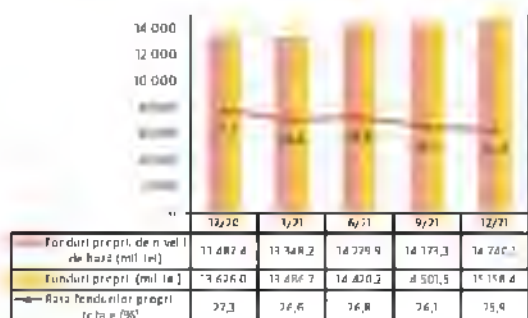
Fondurile proprii

La situația din 31.12.2021, fondurile proprii pe sector, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 15 158,4 milioane lei, înregistrând o creștere de 1 532,5 milioane lei (11,2 la sută) pe parcursul anului.

Creșterea fondurilor proprii a fost determinată de reflectarea de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și după obținerea permisiunii BNM privind includerea în fondurile proprii a profiturilor realizate în sumă totală de 1 405,2 milioane lei. Concomitent, s-au micșorat alte active necorporale cu 136,5 milioane lei, precum și diferența pozitivă dintre reducerile pentru pierderi la active și angajamentele condiționale (reducerile prudentiale) și reducerile pentru pierderi din deprecierea activelor și provizioanelor (reduceri IFRS) cu 97,5 milioane lei.

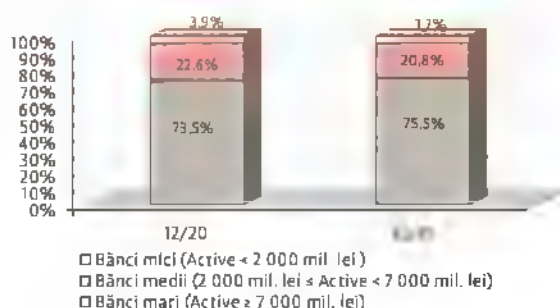
În anul 2021, BNM, având în vedere că efectele pandemiei COVID-19 persistau, creând incertitudini asupra mediului economic extern al băncilor, precum și în scopul menținerii de către băncile licențiate a unui nivel adecvat al fondurilor proprii și al lichidității pentru asigurarea viabilității și stabilității acestora, în contextul efectelor ulterioare ale pandemiei COVID-19, a recomandat băncilor să aplice o abordare prudentă privind decizia de distribuire a dividendelor, să analizeze exhaustiv circumstanțele macroeconomice, rezultatele testărilor la stres, precum și adecvarea capitalului, ținând cont de impactul și efectele materializate și ulterioare ale pandemiei asupra calității activelor. Dacă urmare a analizei efectuate va fi considerată oportună distribuirea capitalului sub forma de dividende, băncilor le-a fost recomandată limitarea acestora până la cel mult 25 la sută din profitul cumulată pentru anii 2019 și 2020. Respectiv, luând în considerare recomandările menționate, pe parcursul anului de raportare, 5 bănci (OTP Bank S.A., BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., „FinComBank” S.A., BC „ProCredit Bank” S.A.) au distribuit capital (dividende) în sumă totală de 636,5 milioane lei.

Graficul 4.2. Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021

Sursa: BNM

Graficul 4.3: Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.4: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

Structura fondurilor proprii totale este formată integral la 9 bănci din fonduri proprii de nivel 1 de bază (total pe sector – 14 740,1 milioane lei), iar 2 bănci (BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A.) dispun și de fonduri proprii de nivel 2 (împrumuturi subordonate în sumă de 299,8 milioane lei și respectiv în sumă de 118,5 milioane lei).

La situația din 31.12.2021, rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 25,9 la sută, fiind în micșorare cu 1,4 puncte procentuale față de finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută). Totodată, băncile au respectat și cerința aferentă indicatorului „Rata fondurilor proprii totale”, luând în considerare amortizoarele de capital. Astfel, suplimentar la cerința de fonduri proprii minime de 10 la sută, băncile sunt obligate să mențină fonduri proprii de nivel 1 de bază necesare pentru a îndeplini cerințele privind amortizorul de conservare a capitalului (2,5 la sută), amortizorul anticiclic de capital (0,0 la sută), amortizorul de risc sistemic (1 la sută/3 la sută) și, după caz, amortizorul aferent societății de importanță sistemică (0,5 la sută/1,0 la sută/1,5 la sută) (amortizorul O-SII).

Concomitent, pe parcursul anului 2021, Comitetul executiv al BNM a aprobat rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor, cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci, în funcție de profilul de risc individual, care au fost respectate de toate băncile.

Dinamica fondurilor proprii de nivel 1 de bază și a fondurilor proprii totale în perioada analizată este reprezentată în graficul 4.2.

Modificarea structurii fondurilor proprii ale sectorului bancar, din punctul de vedere al concentrării pe grupuri de bănci, este redată în graficul 4.3.

Cota fondurilor proprii totale a băncilor mari în fondurile proprii totale ale sectorului bancar a constituit 75,5 la sută, fiind în creștere cu 2,0 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

Totodată, cota fondurilor proprii totale a băncilor medii și a băncilor mici a constituit 20,8 la sută și corespunzător 3,7 la sută, fiind în descreștere cu 1,8 puncte procentuale și respectiv cu 0,2 puncte procentuale.

În perioada analizată s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31.12.2021 a constituit 86,6 la sută (Graficul 4.4), fiind la același nivel ca și la finele anului precedent.

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor din Republica Moldova sunt: bănci din Italia, Ungaria, România, precum și Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare și investitori corporativi din Germania, Olanda, Bulgaria, Austria, Regatul Unit al Marii Britanii, Grecia, Irak, Rusia.

Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 3 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine: B.C. „EXIMBANK” S.A., BCR Chișinău S.A. și B.C. „ProCredit Bank” SA), 6 bănci – de capital format din investiții străine și autohtone și o bancă – de capital format complet din investiții autohtone.

Activele și calitatea acestora

Activele totale pe sector au constituit 118 534,2 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 14 760,6 milioane lei (14,2 la sută). Sursa principală de finanțare a activelor sunt datorii, care s-au majorat cu 13 208,2 milioane lei (15,4 la sută) până la 99 104,8 milioane lei, preponderent, din contul majorării depozitelor atrase cu 10 446,7 milioane lei (13,1 la sută) până la 90 145,8 milioane lei. O altă sursă de finanțare a activelor este capitalul, care a crescut cu 1 552,3 milioane lei (8,7 la sută) până la 19 429,4 milioane lei, ca urmare a obținerii în perioada de referință a profitului.

Pe parcursul anului 2021, ponderea activelor în PIB s-a micșorat cu 3,0 puncte procentuale de la 52,0 la sută până la 49,0 la sută (Graficul 4.8).

Concentrarea activelor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.5.

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari (determinat astfel de către BNM). La finele anului 2021, în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., OTP Bank S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 80,1 la sută la 31.12.2021, fiind în creștere cu 1,8 puncte procentuale față de finele anului 2020. Ponderea activelor băncilor din grupul băncilor medii (BC „ProCredit Bank” S.A., BC „EXIMBANK” S.A., „FinComBank” S.A., BC „ENERGBANK” S.A., BCR Chișinău S.A.) s-a micșorat cu 1,7 puncte procentuale, constituind 16,9 la sută, iar ponderea activelor băncilor din grupul băncilor mici (BC „COMERȚBANK” S.A., BC „EuroCreditBank” S.A.) s-a micșorat cu 0,1 puncte procentuale, constituind 3,0 la sută. Componenta grupelor la finele anului 2021 a rămas neschimbată față de finele anului 2020.

Este de menționat că limitele poziției dominante pe piața bancară după mărimea activelor au fost respectate. Cea mai mare pondere a activelor totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., constituind 31,4 la sută (limita <35 la sută), fiind urmată de BC „Moldindconbank” S.A. – 20,6 la sută (Graficul 4.6).

În urma analizei concentrării sectorului bancar al Republicii Moldova, a fost calculat indicele Herfindahl-Hirschmann (valoarea căruia nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în totalul activelor pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

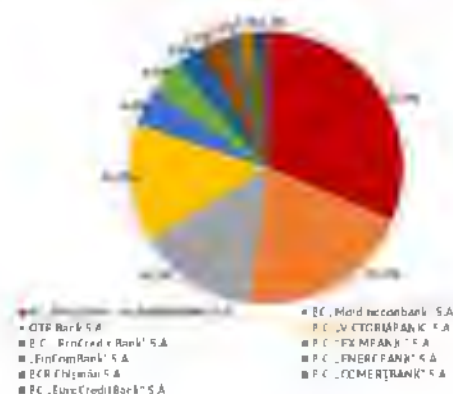
- HHI sub 100 indică o piață cu concurență perfectă;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

Graficul 4.5: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)

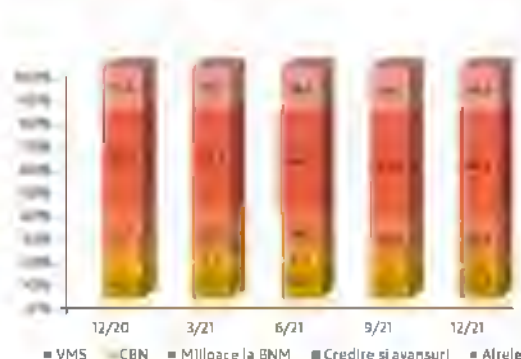
Sursa: BNM

Graficul 4.6: Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.7. Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

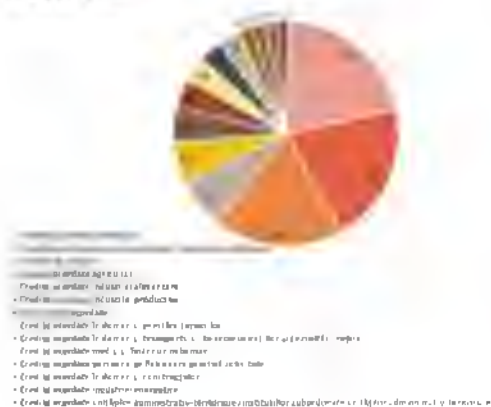
Graficul 4.8: Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)*

Sursa: BNM

*Pentru anul 2014 din calcul au fost excluse B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A., Banca de Economii S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Graficul 4.9: Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

Astfel, în urma calculelor efectuate, obținând $HHI=1\ 870,6$ concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată.

În structura activelor, ponderea cea mai mare a revenit articolului din bilanț „Credite și avansuri la cost amortizat”, care a constituit 46,1 la sută (54 646,8 milioane lei), fiind în creștere cu 2,8 puncte procentuale față de perioada corespunzătoare a anului precedent. Ponderea mijloacelor la BNM a constituit 19,2 la sută (22 725,5 milioane lei), fiind în descreștere cu 2,5 puncte procentuale. Ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și certificatele Băncii Naționale (CBN) a constituit 15,9 la sută (18 823,2 milioane lei), fiind în descreștere cu 1,7 puncte procentuale. Restul activelor, care constituie 18,8 la sută (22 338,7 milioane lei), sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale etc. Ponderea acestora s-a majorat cu 1,4 puncte procentuale.

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este redată în graficul 4.7.

Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudentiale) la 31.12.2021 a constituit 56 359,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului cu 10 716,0 milioane lei (23,5 la sută). Creșterea portofoliului de credite a fost înregistrată lunar, cu excepția lunii ianuarie.

Concomitent, ponderea în PIB a portofoliului de credite brut s-a majorat cu 0,4 puncte procentuale, constituind 23,3 la sută la 31.12.2021 (Graficul 4.8).

În contextul distribuirii riscurilor pe ramuri, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 21,5 la sută (12 136,6 milioane lei), fiind urmată de ponderea creditelor pentru procurarea/construcția imobilului – 20,3 la sută (11 427,5 milioane lei) și ponderea creditelor de consum – 18,6 la sută (10 483,8 milioane lei).

Structura detaliată a portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova, conform ramurii în care activează debitorul, este reflectată în graficul 4.9.

Cea mai mare creștere în anul 2021 a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului, care au crescut cu 3 547,1 milioane lei (45,0 la sută) până la 11 427,5 milioane lei și la creditele de consum – cu 3 003,7 milioane lei (40,2 la sută) până la 10 483,8 milioane lei.

Este de menționat că, creșterile semnificative ale ponderilor acestor ramuri pe sector pot genera în viitor anumite riscuri legate de concentrare inclusiv recuperare a acestora, mai ales în cazul creditelor de consum care, în mare parte, sunt acordate fără existența garanțiilor.

Pe parcursul anului 2021, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au majorat cu 90,8 milioane lei (2,7 la sută), constituind 3 460,5 milioane lei.

Totodată, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a micșorat cu 1,2 puncte procentuale față de finele anului 2020, constituind 6,1 la sută la 31.12.2021. Îmbunătățirea indicatorului calității portofoliului de credite s-a datorat ritmului de creștere a portofoliului de credite mai mare decât a creditelor neperformante.

Ponderea creditelor neperformante nete³³ în fondurile proprii s-a majorat cu 0,2 puncte procentuale, constituind 8,1 la sută la 31.12.2021.

Comparativ cu finele anului precedent a fost înregistrată următoarea migrare a portofoliului de credite pe categoriile de clasificare, care este reflectată în graficele 4.10 și 4.11:

- ponderea creditelor clasificate „standard” (categoria de risc 2,0 la sută) s-a majorat cu 4,4 puncte procentuale până la 67,4 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „supravegheate” (categoria de risc 5,0 la sută) s-a micșorat cu 3,3 puncte procentuale până la 26,0 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „substandard” (categoria de risc 30,0 la sută) a rămas la același nivel, constituind 2,7 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „dubioase” (categoria de risc 60,0 la sută) s-a micșorat cu 0,6 puncte procentuale până la 0,9 la sută;
- ponderea creditelor clasificate „compromise” (categoria de risc 100,0 la sută) s-a micșorat cu 0,7 puncte procentuale până la 2,6 la sută.

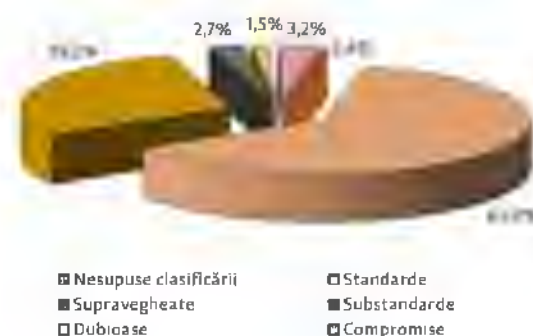
Nivelul de provizionare a creditelor neperformante (ponderea reducerilor calculate la credite neperformante în totalul creditelor neperformante) a fost înalt, constituind 62,5 la sută, variind în bănci de la 38,1 la sută până la 94,4 la sută și fiind în micșorare cu 3,0 puncte procentuale față de anul precedent.

Ponderea reducerilor calculate pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31.12.2021 a constituit 6,4 la sută, micșorându-se comparativ cu finele anului 2020 cu 1,1 puncte procentuale. E de menționat că, reducerile calculate la toate activele și angajamentele condiționale la 31.12.2021 au constituit 4 788,5 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au constituit 3 217,0 milioane lei, diferența înregistrată – 1 571,5 milioane lei. Ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite (reduceri IFRS) în reducerile calculate la credite (reduceri prudentiale) pe sectorul bancar a constituit 73,0 la sută, variind de la 15,3 la sută până la 120,5 la sută în funcție de bancă și fiind în majorare cu 1,3 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi nesemnificative în totalul creditelor – 1,3 la sută (media

³³Credite neperformante nete=suma supusă clasificării la creditele neperformante minus reducerile la acestea.

Graficul 4.10: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2020* (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.11: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

pe sectorul bancar). Indicatorul „Raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul eligibil” (limita pentru fiecare bancă ≤ 20 la sută din capitalul eligibil) la 31.12.2021 era respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 4,8 la sută).

La 31.12.2021, indicatorul „Raportul dintre suma celor mai mari zece datorii nete și portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale (limita maximă pentru fiecare bancă – 30 la sută din totalul creditelor nete) a fost respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 18,7 la sută). Totodată, doar la o bancă a fost înregistrată depășirea indicatorului sus-menționat care, conform capitolului IV pct. 26 din Regulamentul cu privire la expunerile mari nr.109 din 5 aprilie 2019, nu se consideră încălcare în cazul când banca menține o cerință suplimentară de fonduri proprii privind excedentul respectiv.

Indicatorul privind suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă ≤ 30 la sută din capitalul eligibil) a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector a indicatorului nominalizat a constituit 2,6 la sută.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare, față de persoanele fizice, atasate la cursul valutei și capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută din capitalul eligibil), de asemenea, a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector a indicatorului nominalizat a constituit 0,4 la sută.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și fondurile proprii totale pe sector a constituit 18,8 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 50 la sută) și a fost respectat de către toate băncile.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și a cotelor de participare în capitalul persoanelor juridice și fondurile proprii totale pe sectorul bancar a reprezentat 19,9 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 100 la sută) și, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile.

Veniturile și evoluția profitabilității

La situația din 31.12.2021, profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 2 301,9 milioane lei. Comparativ cu sfârșitul anului precedent, profitul s-a majorat cu 800,7 milioane lei (53,3 la sută).

Majorarea profitului a fost determinată de majorarea veniturilor din dobânzi cu 739,2 milioane lei (16,9 la sută), a veniturilor din onorarii și comisioane – cu 545,5 milioane lei (27,6 la sută), precum și de micșorarea deprecierei activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere în sumă de 386,6 milioane lei (75,6 la sută).

Veniturile din dobânzi s-au majorat cu 739,2 milioane lei (16,9 la sută) până la 5 107,0 milioane lei ca urmare a majorării

considerabile a portofoliului de credite pe parcursul perioadei analizate. Veniturile neaferele dobânzilor s-au majorat cu 440,6 milioane lei (12,8 la sută) până la 3 875,3 milioane lei, în principal ca urmare a majorării veniturilor din onorarii și comisioane cu 545,5 milioane lei (27,6 la sută) până la 2 519,2 milioane lei. Totodată, au fost înregistrate pierderi din diferențele de curs valutar în sumă de 96,2 milioane lei (7,6 la sută) până la 1 171,7 milioane lei.

Concomitent, s-au micșorat și cheltuielile cu dobânzi cu 71,0 milioane lei (5,4 la sută) până la 1 244,3 milioane lei, ca urmare a micșorării ratei medii la depozitele în moneda națională de la 3,96 la sută la 31.12.2020 până la 3,74 la sută la 31.12.2021 și respectiv la depozitele în valută de la 0,72 la sută până la 0,43 la sută. Totodată, a fost înregistrată majorarea cheltuielilor neaferele dobânzilor cu 449,6 milioane lei (9,0 la sută) până la 5 435,6 milioane lei, preponderent ca urmare a majorării cheltuielilor administrative cu 445,4 milioane lei (18,7 la sută) până la 2 828,9 milioane lei.

Dinamica veniturilor și cheltuielilor băncilor este prezentată în graficul 4.12.

Veniturile totale au constituit 8 982,3 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 1 179,8 milioane lei (15,1 la sută). Dintre care veniturile din dobânzi au constituit 56,9 la sută (5 107,0 milioane lei), iar veniturile neaferele dobânzilor – 43,1 la sută (3 875,3 milioane lei).

Concomitent, cheltuielile totale au constituit 6 679,9 milioane lei, majorându-se comparativ cu anul precedent cu 378,6 milioane lei (6,0 la sută). Dintre care cheltuielile cu dobânzile au constituit 18,6 la sută (1 244,3 milioane lei) din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile neaferele dobânzilor – 81,4 la sută (5 435,6 milioane lei) din totalul cheltuielilor. Ponderi semnificative în cheltuielile neaferele dobânzilor ocupă cheltuielile administrative – 52,0 la sută (2 828,9 milioane lei) și cheltuielile privind onorariile și comisioanele – 19,9 la sută (1 079,6 milioane lei).

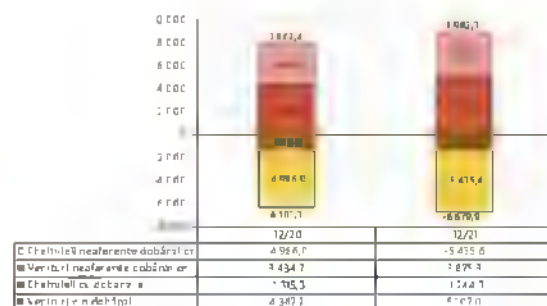
Structura veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2021 este redată în graficele 4.13 și 4.14.

Pentru anul 2021, rentabilitatea activelor³⁴ și a capitalului³⁵ băncilor a înregistrat valori de 2,0 la sută și corespunzător 12,3 la sută, fiind în creștere respectiv cu 0,5 puncte procentuale și 3,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Marja netă a dobânzii³⁶ a constituit 4,1 la sută la 31.12.2021, fiind în creștere cu 0,3 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020-31.12.2021 este redată în graficul 4.15.

Graficul 4.12: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2020* – 2021 (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 4.13: Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2021 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.14: Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2021 (%)

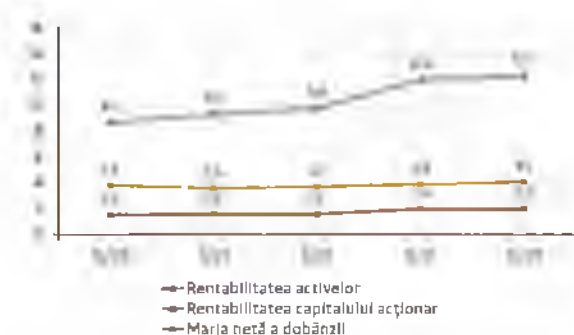
Sursa: BNM

³⁴Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

³⁵Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar

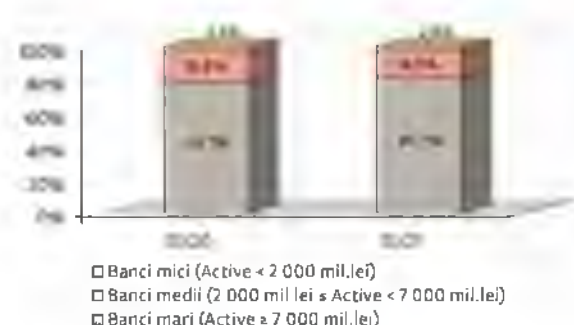
³⁶Marja netă a dobânzii = venitul net aferent dobânzilor anualizat/ media activelor generatoare de dobândă

Graficul 4.15: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.16: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)

Sursa: BNM

Valoarea medie lunară a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2021 cu 12 038,6 milioane lei sau 13,5 la sută, constituind 101 179,7 milioane lei la 31.12.2021. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar, care a constituit 85,3 la sută, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

Datorii, lichiditatea și respectarea cerințelor legale

Datoriile băncilor la situația din 31.12.2021 au constituit 99 104,8 milioane lei, majorându-se cu 13 208,2 milioane lei (15,4 la sută) comparativ cu 31.12.2020. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor la situația din 31.12.2021 este deținută de datoriile financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, alte datorii financiare) – 97,8 la sută (96 944,2 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 12 786,6 milioane lei (15,2 la sută) comparativ cu sfârșitul anului precedent.

Depozitele clienților au constituit 90 145,8 milioane lei sau 91,0 la sută din totalul datoriilor, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31.12.2020 cu 10 446,7 milioane lei (13,1 la sută). De asemenea, s-au majorat alte datorii financiare cu 2 339,9 milioane lei (52,5 la sută) până la 6 798,4 milioane lei (inclusiv împrumuturile (overnight, pe termen scurt și mediu) de la BNM, de la Guvern, de la organizații financiare internaționale etc.), alte datorii – cu 263,2 milioane lei (23,6 la sută) până la 1 377,4 milioane lei (se includ sumele de tranzit și clearing, operațiuni cu carduri de plată, decontări cu salariații băncii, cu alte persoane fizice și juridice, decontări cu bugetul, decontări privind procurarea/vânzarea valorilor mobiliare și a valutei etc.), datoriile privind impozitele – cu 106,1 milioane lei (180,2 la sută) până la 165,0 milioane lei, provizioanele – cu 27,0 milioane lei (4,8 la sută) până la 590,9 milioane lei (se includ provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente pensiilor și beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane), datoriile financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere – cu 26,0 milioane lei (100,0 la sută) până la 26,0 milioane lei. Concomitent, s-au micșorat ne semnificativ datoriile financiare deținute în vederea tranzacționării cu 0,6 milioane lei (31,3 la sută), constituind 1,3 milioane lei (Tabelul A.14).

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31.12.2021 constituia 80,7 la sută, fiind în majorare cu 2,0 puncte procentuale față de 31.12.2020. Respectiv, ponderea datoriilor băncilor medii s-a micșorat cu 1,9 puncte procentuale, alcătuiind 16,5 la sută la 31.12.2021, iar ponderea datoriilor băncilor mici s-a micșorat ne semnificativ cu 0,1 puncte procentuale, constituind 2,8 la sută în totalul datoriilor pe sector.

Concentrarea datoriilor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.16.

Soldul depozitelor, conform rapoartelor prudenciale la 31.12.2021, a constituit 90 081,9 milioane lei, majorându-se comparativ cu

31.12.2020 cu 10 443,2 milioane lei (13,1 la sută), în urma creșterii depozitelor persoanelor juridice cu 5 294,0 milioane lei (18,4 la sută) până la 34 015,4 milioane lei, a depozitelor persoanelor fizice cu 5 148,9 milioane lei (10,1 la sută) până la 55 918,4 milioane lei și a depozitelor băncilor cu 0,2 milioane lei (0,2 la sută) până la 148,1 milioane lei.

Ponderea totală a depozitelor în PIB a descrescut de la 39,9 la sută în anul 2020 până la 37,2 la sută în anul 2021.

La situația din 31.12.2021, în totalul depozitelor, 42,6 la sută (echivalentul a 38 386,4 milioane lei) sunt depozite în valută, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 5 070,9 milioane lei (15,2 la sută), inclusiv din contul atragerii mijloacelor – cu 5 900,3 milioane lei, iar din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului valutar acestea s-au micșorat cu 901,9 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hrivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind ne semnificativă). Depozitele în lei moldovenești au consemnat 57,4 la sută din totalul depozitelor sau 51 695,5 milioane lei, majorându-se față de anul precedent cu 5 372,3 milioane lei (11,6 la sută).

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0,74 (media pe sector), variind de la 0,35 până la 0,89, fiind practic la același nivel ca și la finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă <1).

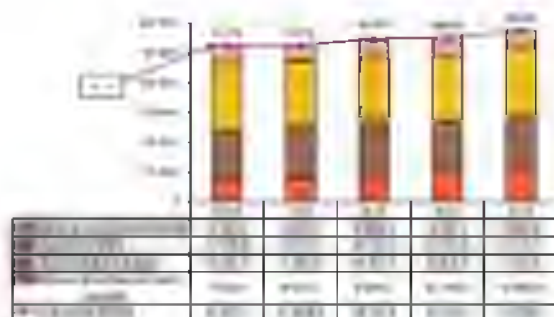
Valoarea indicatorului lichidității curente pe sector – principiul II al lichidității (active lichide, exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active x 100 la sută) a constituit 48,6 la sută (media pe sector), variind de la 34,6 la sută până la 63,3 la sută, fiind în micșorare cu 2,1 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥20 la sută).

La situația din 31.12.2021, principiul III al lichidității, care prezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1), a fost respectat de către toate băncile, variind de la 1,69 pe banda de scadență până la o lună inclusiv până la 120,89 pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv.

Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 358,5 la sută și a variat de la 187,1 la sută până la 792,7 la sută, fiind în majorare cu 40,5 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent. Indicatorul dat, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile (limita ≥ 70 la sută – începând cu 1 ianuarie 2021).

Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților de lichidități atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Graficul 4.17. Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

Activele lichide au înregistrat la 31.12.2021 valoarea de 57 558,1 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2020 cu 4 932,4 milioane lei (9,4 la sută). Cea mai mare creștere a fost înregistrată la mijloacele interbancare nete curente, care a constituit 4 169,0 milioane lei (55,5 la sută) și a atins valoarea de 11 683,4 milioane lei, fiind urmată de valori mobiliare lichide, care s-au majorat cu 771,9 milioane lei (4,7 sută) până la 17 312,8 milioane lei.

În structura activelor lichide pe sectorul bancar, ponderea cea mai mare a revenit depozitelor la BNM – 39,5 la sută, fiind urmată de ponderea valorilor mobiliare lichide – 30,1 la sută, ponderea mijloacelor interbancare nete curente – 20,3 la sută și ponderea numerarului în casă și alte valori monetare – 10,1 la sută, detaliile sunt prezentate în graficul 4.17.

Comparativ cu finele anului precedent, ponderea depozitelor la BNM s-a diminuat cu 3,4 puncte procentuale, urmare micșorării normei rezervelor obligatorii deținute de bănci de la 32,0 la sută până la 26,0 la sută, ponderea valorilor mobiliare lichide a descrescut cu 1,3 puncte procentuale și ponderea numerarului – cu 1,3 puncte procentuale. Totodată, a crescut ponderea mijloacelor interbancare nete cu 6,0 puncte procentuale.

Sensibilitatea la riscul de piață

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutei în totalul activelor la 31.12.2021 a constituit 35,8 la sută, fiind egală cu ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutei în totalul activelor. Ponderile egale ale activelor și obligațiunilor în valută denotă faptul că riscul valutar este bine gestionat de către bănci și respectiv este minim.

Plasările în străinătate ale băncilor din Republica Moldova la 31.12.2021, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 12 412,1 milioane lei, majorându-se cu 3 394,5 milioane lei (37,6 la sută) comparativ cu finele anului precedent și reprezintă 10,5 la sută din totalul activelor (la 31.12.2020 – 8,7 la sută) și 81,9 la sută din fondurile proprii (la 31.12.2020 – 66,2 la sută). Cel mai mult s-au majorat plasările în Germania cu 2 356,4 milioane lei (58,3 la sută), în Franța – cu 455,2 milioane lei (84,1 la sută), în Austria – cu 356,5 milioane lei (19,2 la sută) și în SUA – cu 235,9 milioane lei (17,1 la sută). Totodată, cel mai mult s-au micșorat plasările în Italia cu 119,5 milioane lei (14,9 la sută).

Detaliile sunt prezentate în tabelul A.15.

La situația din 31.12.2021, cea mai mare pondere în totalul plasărilor în străinătate a revenit Germaniei – 51,5 la sută, fiind urmată de Austria – 17,8 la sută, SUA – 13,0 la sută și Franța – 8,0 la sută. Plasările sunt efectuate, preponderent, în țările și băncile cu un rating înalt, ceea ce denotă o activitate prudentă.

Conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, băncile micșorează fondurile proprii cu mărimea reducerilor formate, luând în considerare ratingul atribuit de agențiile internaționale pe țări și bănci.

4.2 Activitatea de supraveghere a BNM

În scopul protejării intereselor deponenților, precum și al asigurării stabilității și viabilității sistemului bancar, Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea prudențială a băncilor din Republica Moldova, urmărind respectarea cerințelor legale pentru prevenirea și limitarea riscurilor specifice activității bancare.

Efectele negative ale pandemiei de COVID-19 declanșate la începutul anului 2020 au fost resimțite în anul 2021 în majoritatea sferelor economiei. În pofida faptului că pe parcursul anului 2021 anumiți indicatori ai sectorului bancar au înregistrat o dinamică pozitivă, a persistat riscul unor efecte adverse.

Imprevizibilitatea efectelor economice ale pandemiei de COVID-19 asupra băncilor, precum și supravegherea bazată pe risc au determinat Banca Națională să își revizuiască acțiunile întreprinse în procesul de supraveghere a activității băncilor, în vederea axării preponderent pe acele domenii în care pot surveni cele mai mari riscuri.

Domeniile principale pe care a fost axat procesul de supraveghere bancară în anul 2021, conform priorităților setate, au fost: riscul de credit, riscul asociat tehnologiilor informațiilor și comunicațiilor (TIC), guvernanta internă, managementul riscului și procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, sistemele de plăți.

În anul 2021, BNM a continuat supravegherea băncilor în baza procesului de supraveghere și evaluare SREP. Astfel, de către Comitetul executiv al BNM au fost aprobate rezultatele procesului de supraveghere și evaluare (SREP) cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci în funcție de profilul de risc individual.

Controale din oficiu

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudențială. Pentru anul 2021, programul de supraveghere prudențială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernantei și a controlului intern, evaluarea planurilor de redresare etc.).

În anul 2021, riscul de credit a rămas unul din domeniile importante ale priorităților de supraveghere. BNM a examinat din oficiu portofoliul de credite al fiecărei bănci în baza Registrului Riscului de Credit, cu scopul supravegherii și identificării practicilor imprudente. În cazul clasificării creditelor contrar reglementărilor în vigoare, BNM a solicitat înlăturarea încălcărilor depistate.

Banca Națională va acționa în continuare în conformitate cu legislația în vigoare și cu cele mai bune practici internaționale, aplicând toate instrumentele atribuite prin lege și statut, în vederea sporirii nivelului de transparență a structurii de proprietate și asigurării unui management prudent și sănătos al băncilor licențiate.

Controale pe teren

Pe parcursul anului 2021, la băncile licențiate au fost efectuate 7 controale tematice pe teren planificate. În vederea înlăturării încălcărilor și deficiențelor constatate în cadrul controalelor, față de două bănci au fost dispuse măsuri de supraveghere și o bancă a fost sancționată cu avertisment.

În general, încălcările și deficiențele identificate în cadrul controalelor tematice se referă la gestiunea riscului de credit, guvernanta internă și funcțiile de control intern, riscul asociat TIC și domeniului de activitate aferent sistemelor de plăți.

Deciziile de aplicare a sancțiunilor și prescripțiilor au fost adoptate ca rezultat al constatării încălcărilor și deficiențelor, în principal, ce tin de următoarele:

- nerespectarea unor cerințe ale legislației cu privire la activitatea de creditare, inclusiv clasificarea activelor și angajamentelor condiționale;
- neconformarea cerințelor de raportare către Banca Națională a Moldovei;
- lipsa cadrului riguros aferent simulărilor de criză;
- nerealizarea integrală a tuturor măsurilor stabilite în Planul de măsuri privind încetarea și lichidarea încălcărilor și a altor neajunsuri constatate ca rezultat al controlului precedent;
- nerespectarea cerințelor actelor normative și alte deficiente, ce tin de guvernanta corporativă în bancă, inclusiv funcțiile de control intern.

Controlul unităților de schimb valutar

În conformitate cu prevederile art. 57 alin. (3) lit. a¹ și art. 62 alin. (1) din Legea nr.62/2008 privind reglementarea valutară, BNM efectuează controlul asupra respectării de către unitățile de schimb valutar a prevederilor legislației valutare.

Pe parcursul anului 2021 au fost efectuate 23 controale planificate și 2 controale inopinate asupra activității unităților de schimb valutar, urmare cărora au fost constatate încălcări precum:

- raportarea cu erori/neraportarea/nerespectarea frecvenței de modificare a cursurilor valutare;
- divergențe între cursul stabilit prin dispoziție și cel afișat pe panou sau cel aplicat de facto, evidența incorectă a dispozițiilor de curs;

- utilizarea formularelor neactualizate în conformitate cu cerințele legale;
- neafișarea informației necesare la loc vizibil pentru persoane fizice;
- neînștiințarea BNM cu privire la modificarea datelor prezentate la licențiere;
- neasigurarea dispunerii/păstrării mijloacelor bănești circulante la nivelul stabilit de legislație;
- lipsa aparatului pentru verificarea autenticității bancnotelor;
- prezentarea la BNM a datelor neautentice.

Ca rezultat al încălcărilor și deficiențelor constatate în cadrul controalelor pe teren efectuate la unitățile de schimb valutar, au fost adoptate următoarele hotărâri privind aplicarea sancțiunilor, și anume:

- 1 hotărâre a Comitetului executiv prin care a fost dispusă retragerea licenței unității de schimb valutar;
- 5 hotărâri ale Comitetului executiv prin care a fost dispusă suspendarea activității unității de schimb valutar;
- 10 hotărâri ale Comitetului executiv prin care i-a fost aplicată o amendă unității de schimb valutar;
- 8 avertismente în scris.

Intervenția timpurie și acțiuni de transparentizare a acționariatului

La situația din 31.12.2021, B.C. „ENERGBANK” S.A. este supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie aplicat la data 11.01.2019, ca urmare a constatării activității concertate a unui grup de acționari cu deținere calificată în mărime de 52,55 la sută în capitalul băncii, fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM, devenind incidente efectele legii privind suspendarea exercițiului unor drepturi ale acționarilor. Ulterior, prin Hotărârile Comitetului executiv al BNM a fost prelungită perioada de desemnare a administratorilor temporari ai B.C. „ENERGBANK” S.A. până la 29.04.2022.

Pe parcursul anului 2021 nu au fost înregistrate modificări semnificative în structura acționariatului băncilor licențiate din Republica Moldova.

Băncile aflate în proces de lichidare

La situația din 31.12.2021, în proces de lichidare silită erau 4 bănci.

Cu privire la procesul de lichidare a Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și BC „UNIBANK” S.A., inițiat în anul 2015, menționăm că, având ca scop recuperarea mijloacelor bănești ale acestor bănci, pe parcursul anului 2021, lichidatorii au raportat că au conlucrat cu organele de urmărire penală, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor și au continuat lucrul cu debitorii băncilor.

În activitatea sa lichidatorul băncii are atribuții depline și exclusive de a conduce, a gestiona și a controla banca și de a lua orice măsuri în vederea lichidării ei eficiente și obținerii sumei maxime din vânzarea activelor.

Ca urmare, la sfârșitul anului 2021, erau în derulare 49 de acțiuni în instanțele de judecată, în vederea recuperării mijloacelor acordate anterior de bănci, în valoare totală de 3 934,1 milioane lei. Totodată, în gestiunea organelor de urmărire penală erau 72 de cauze penale intentate în baza sesizărilor lichidatorilor.

Ca rezultat al acțiunilor întreprinse de lichidatori pe parcursul procesului de lichidare a celor trei bănci, au fost încasate mijloace bănești în sumă totală de 2 745,7 milioane lei, inclusiv în anul 2021 – 144,8 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 53,3 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 66,4 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 25,1 milioane lei).

Mijloacele obținute în procesul de lichidare a băncilor au fost utilizate pentru efectuarea cheltuielilor aferente procesului de lichidare, precum și pentru onorarea creanțelor aferente creditelor de urgență acordate Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., până la numirea lichidatorilor băncilor respective. Astfel, până la data de 31.12.2021, au fost rambursate mijloace în mărime de 2 665,9 milioane lei, inclusiv în anul 2021 – 108,5 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 44,0 milioane lei, BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. – 51,0 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 13,5 milioane lei).

Mecanisme de finanțare a rezoluției

În anul 2020 a devenit funcțional fondul de rezoluție bancară. Acesta a fost constituit pentru acoperirea necesităților legate de aplicarea eficace a instrumentelor de rezoluție în conformitate cu prevederile Legii nr.232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor.

Fondul de rezoluție bancară se constituie din:

- contribuții anuale, în vederea atingerii nivelului-țintă stabilit în lege;

- contribuții extraordinare, în cazul în care contribuțiile anuale sunt insuficiente în opinia autorității de rezoluție;
- împrumuturi și alte forme de sprijin.

Resursele fondului de rezoluție bancară sunt administrate de către Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, care, în calitate de administrator al fondului de rezoluție bancară, are obligația de a investi resursele financiare disponibile ale fondului în active cu risc redus. Utilizarea resurselor fondului de rezoluție bancară se decide de BNM, în calitate de autoritate de rezoluție, pentru scopurile descrise în Legea nr.232/2016, iar calculul și plata contribuțiilor de către bănci este efectuată în conformitate cu Regulamentul privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară, aprobat la 30.04.2020.

Potrivit legii, resursele financiare ale fondului de rezoluție bancară urmează să atingă 3,0 la sută din suma depozitelor garantate ale tuturor băncilor licențiate pe teritoriul Republicii Moldova. La momentul calculării ultimelor contribuții anuale, pentru 2022, această sumă constituia aproximativ 515,5 milioane lei. La situația din 31.12.2021, băncile au achitat integral contribuțiile anuale calculate de BNM pentru anii 2020 și 2021. Astfel, la sfârșitul anului 2021, resursele fondului de rezoluție constituiau 186,8 milioane lei.

La fel, Banca Națională a notificat băncile licențiate referitor la cuantumurile, tranșele, termenele-limită și forma de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară, ce urmează să fie plătite până la sfârșitul anului 2022. Astfel, cuantumul contribuțiilor anuale ce urmează a fi plătite pe parcursul anului 2022 de toate băncile a fost calculat în mărime de 146,3 milioane lei.

Constituirea fondului de rezoluție contribuie la consolidarea sectorului bancar și a credibilității acestuia, în sprijinul intereselor deponenților.

4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar

Supravegherea macroprudențială

Pe parcursul anului 2021, Banca Națională a Moldovei a promovat supravegherea macroprudențială determinată de evoluțiile sectorului financiar autohton, în contextul macroeconomic din Republica Moldova și statele din regiune, precum și în condițiile situației epidemiologice COVID-19.

Pentru neadmiterea acumulării excesive de risc sistemic și în vederea asigurării stabilității sectorului bancar în condițiile adverse cauzate de situația epidemiologică COVID-19, pe parcursul anului 2021, Banca Națională a Moldovei a continuat efectuarea periodică a testărilor la stres și a studiilor de sensibilitate a sectorului bancar. Aceste instrumente de analiză macroprudențială au contribuit la evaluarea rezilienței băncilor din Republica Moldova la potențialele șocuri generate de incertitudinea evoluțiilor macroeconomice din perioada de raportare.

Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe scenarii privind riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii, riscul ratei de schimb valutar și riscul de contagiune, precum și combinațiile dintre acestea. Testările la stres se efectuează în baza informațiilor raportate de bănci și estimează impactul șocurilor simulate la nivel de sector bancar și la nivelul băncilor individuale.

Rezultatele testărilor la stres privind riscul de credit efectuate la nivelul sectorului bancar nu indică asupra acumulării unor vulnerabilități sistemice semnificative. Totodată, simularea șocurilor la nivel de bănci individuale indică asupra unui nivel suficient al fondurilor proprii ale băncilor, iar majoritatea șocurilor simulate nu au condus la încălcări ale nivelurilor minime prudențiale stabilite pentru capitalul băncilor.

În anul 2021, rezultatele testărilor la stres au confirmat nivelul înalt de lichiditate a sectorului bancar, băncile fiind capabile să reziste în scenariile care simulează retrageri de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate sau încălcări ale cerințelor prudențiale, pentru scenariile de stres aplicate, nu au fost înregistrate.

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului și a fiecărei bănci, Banca Națională efectuează studiul privind identificarea vulnerabilităților sectorului bancar. Pe parcursul anului 2021, rezultatele studiului au indicat o evoluție favorabilă a gradului de vulnerabilitate a sectorului bancar. La nivel individual, majoritatea băncilor au continuat procesul de consolidare și îmbunătățire a gradului de reziliență. Deși unele bănci au înregistrat acumulări ne semnificative de vulnerabilități pentru anumite elemente bilanțiere, acestea se mențin sub pragul de alertă.

Pentru sondarea opiniei managerilor de riscuri din cadrul băncilor, Banca Națională a Moldovei realizează semestrial sondajul privind riscul sistemic. Conform opiniei respondenților, în sistemul financiar persistă atât riscurile-cheie tradiționale (macroeconomice), cât și riscuri specifice (COVID-19, geopolitice). În același timp, la finele anului 2021, băncile au estimat cu un nivel mediu spre înalt probabilitatea de apariție în următoarele 12 luni a unui eveniment cu impact ridicat asupra sistemului financiar. Așteptările pe termen mediu (1-3 ani) privind producerea unui eveniment advers, de asemenea, se estimează la nivelul mediu spre înalt.

În scopul determinării condițiilor de finanțare și a profilului de risc al sectoarelor finanțate de către băncile din Republica Moldova, BNM efectuează trimestrial sondajul privind creditarea bancară. La finele anului 2021, rezultatele sondajului au indicat o relaxare a standardelor de creditare pentru persoanele juridice și o înăsprire a standardelor pentru persoanele fizice. Anticipările pe termen scurt ale băncilor s-au referit la o relaxare ușoară a standardelor de creditare pentru persoanele juridice și o înăsprire a standardelor de creditare pentru persoanele fizice.

Instrumente de politică macroprudențială

În vederea creșterii rezilienței băncilor la eventuale evoluții adverse, în cadrul obiectivului strategic de consolidare a funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială, Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere, aplică setul de instrumente de supraveghere macroprudențială pentru băncile din Republica Moldova.

Astfel, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a stabilit ratele amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova la situația de la finele anului 2021, după cum urmează:

- Rata amortizorului de conservare a capitalului, aplicată tuturor băncilor, a fost stabilită la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor. În decembrie 2021, BNM a decis revocarea măsurilor temporare aferente cerințelor față de amortizorul de conservare a capitalului pentru bănci, introduse în aprilie 2020, prin care băncilor li s-a permis utilizarea amortizorului de conservare a capitalului constituit anterior, și revenirea la cerințele prepandemice față de amortizorul de conservare a capitalului.
- Rata amortizorului anticiclic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor.
- Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 1,0 la sută sau 3,0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor, în funcție de structura acționariatului băncii respective.
- În vederea asigurării unei tratări adecvate a riscurilor structurale ale sectorului bancar din Republica Moldova, Banca Națională stabilește băncile care sunt societăți de importanță sistemică (O-SII). În baza rezultatelor studiului de identificare a băncilor care sunt societăți de tipul O-SII și în conformitate cu punctul 53 din Regulamentul nr.110/2018 cu privire la amortizoarele de capital ale băncilor, Banca Națională a stabilit ratele amortizorului de capital aferent societăților de importanță sistemică, pentru băncile identificate ca societăți de tip O-SII din Republica Moldova, după cum urmează:
 1. 1,5 la sută pentru BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A.,
 2. 1,0 la sută pentru BC „Moldindconbank” S.A.,
 3. 1,0 la sută pentru B.C. „VICTORIABANK” S.A.,
 4. 0,5 la sută pentru OTP Bank S.A.

Prin urmare, la finele anului 2021 cerința totală aferentă amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova a variat între 3,5 la sută și 7,0 la sută, în funcție de structura acționariatului și de importanța sistemică a băncii.

4.4 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională a Moldovei asigură supravegherea aplicării cadrului normativ aferent domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, în conformitate cu prevederile Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, pentru următoarele entități raportoare: bănci, societăți de plată, societăți emitente de monedă electronică și furnizori de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică și unități de schimb valutar.

În anul 2021, Banca Națională a Moldovei a continuat să își îmbunătățească procesele de supraveghere bazată pe risc, din perspectiva riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la care sunt expuse entitățile cuprinse în aria sa de responsabilitate. În acest context, a fost elaborat și aprobat *Ghidul privind abordarea bazată pe risc în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului*, care reprezintă un document de politici ce descrie mecanismul destinat identificării și evaluării riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în sectoarele supravegheate de BNM, dar și modul de aplicare eficientă a supravegherii bazate pe risc.

Concomitent, în contextul epidemiologic specific perioadei de referință, procesul de evaluare și de supraveghere bazată pe risc a fost continuu ajustat în funcție de expunerea entităților supravegheate la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Astfel, în decursul anului 2021 activitatea de supraveghere a entităților cuprinse în aria de responsabilitate a BNM a inclus un șir de inspecții off-site, a căror obiectiv a constituit atât evaluarea programelor și sistemelor de control intern la nivelul entităților supravegheate, dedicate PCSBFT, cât și verificarea operațiunilor cu risc sporit, cum ar fi transferuri externe, operațiuni derulate prin intermediul sistemelor de plăți cu carduri și aplicațiilor digitale (peste 35 verificări efectuate la distanță) etc. În acest mod, în anul 2021 au fost desfășurate 21 inspecții, dintre care 2 controale la bănci, 2 controale la prestatorii de servicii de plata nebancași și 17 controale la unitățile de schimb valutar (altele decât băncile). Ca rezultat al inspecțiilor desfășurate, în cazurile de identificare a situațiilor de neconformitate cu prevederile legislației incidente domeniului prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, au fost dispuse sancțiuni și/sau măsuri de remediere a deficiențelor, în conformitate cu legislația în vigoare, inclusiv cu prevederile Legii nr. 75/2020 privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor. Totodată, fiecare entitate raportoare a setat și implementat, prin propriile planuri de măsuri, acțiuni menite să înlăture deficiențele sistemelor de control intern și să consolideze funcția de conformitate pe domeniul de referință.

Procesele și verificările de profil desfășurate pe domeniul supravegherii sectorului dat au inclus, de asemenea, fluxuri

informaționale continue între Banca Națională și entitățile supravegheate, a căror cantitate și intensitate a fost determinată de tipul entității supravegheate, modelul de afaceri, guvernanta internă și, bineînțeles, de nivelul riscului de spălare a banilor și finanțare a terorismului, caracteristic segmentului supravegheat.

În planul reglementării în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și în acord cu recomandările Comitetului MONEYVAL (Consiliul Europei), consemnate în Raportul de evaluare a sistemului național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului al Republicii Moldova adoptat în cadrul celei de a V-a runde de evaluare din iulie 2019³⁷, pe parcursul anului 2021, au fost aprobate un șir de modificări la regulamentele aferente cerințelor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor, a prestatorilor de servicii de plată nebankare, a caselor de schimb valutar și a hotelurilor (Regulamentul nr. 200/2018, Regulamentul nr. 201/2018, Regulamentul nr. 202/2018). Modificările aprobate au vizat măsurile de precauție obligatorii în raport cu clientela, cerințele cu privire la păstrarea datelor, cu privire la executarea măsurilor de precauție de către entități terțe, cerințele specifice sistemului de control intern și programului la nivelul grupurilor financiare.

În anul 2021, BNM în colaborare cu partenerii săi externi a continuat procesul de implementare a soluției informatice cu privire la monitorizarea transparenței acționarilor în bănci și analiza la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Implementarea soluției informatice va permite consolidarea capacității operaționale a BNM pe linia supravegherii la distanță a băncilor, din perspectiva monitorizării riscurilor asociate activității acestora, inclusiv prin utilizarea unor indici de alertă calitativi cu o eficiență înaltă privind conformarea băncilor cu cerințele în vigoare de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului.

Întrucât eficiența măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului este determinată, inclusiv de existența unei abordări mulți-institutionale, pentru a asigura contribuția de rigoare la efortul general al Republicii Moldova de combatere a criminalității economice, Banca Națională a Moldovei a susținut un schimb continuu de informații cu privire la riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului cu alte autorități de supraveghere din țară, dar și cu organisme internaționale cu competență în materie. În acest mod, în anul 2021 BNM a contribuit în continuare la procesul de evaluare națională a riscurilor, prin evaluarea și transmiterea informațiilor de rigoare autorității competente, responsabile de procesul de evaluare națională a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

În aceeași ordine de idei, în anul 2021 Banca Națională a participat activ la activitățile legate de evaluarea Forumului Global privind Transparența și Schimbul de Informații în scopuri fiscale (OECD), în special în ceea ce privește acțiunile de supraveghere din sectorul bancar și implementarea de către entitățile

³⁷<https://rm.coe.int/moneyval-2019-6-5th-round-mer-repmoldova/168097a396>

raportoare a cerințelor aferente prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Eforturile BNM pentru consolidarea capacității sectorului supravegheat în ceea ce ține de gestionarea eficientă a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului caracteristice au cuprins și organizarea sau participarea autorității în calitate de co-organizator al unor evenimente dedicate domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, în anul 2021 au fost desfășurate instruirii, ateliere de lucru și conferințe dedicate identificării și evaluării riscurilor asociate sectorului financiar, tipologii de operațiuni, care pot fi circumscrise operațiunilor suspecte de spălarea banilor/finanțarea terorismului, prevenirea proliferării armelor de distrugere în masă etc.

Capitolul 5

Infrastructurile pieței financiare

5.1 Reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare

În conformitate cu *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

În vederea modernizării sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) al BNM și implementării schemei de plăți instant, prevăzute în Conceptul privind dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova, pe parcursul anului 2021 a fost demarată realizarea a două proiecte de implementare.

Aceste proiecte sunt orientate spre dezvoltarea sistemului de plăți din Republica Moldova și modernizarea serviciilor de plăți, pentru a oferi comunității financiare din țara noastră un sistem de plăți cu infrastructuri de o performanță potrivită așteptărilor și solicitărilor prestatorilor de servicii de plată, dar și instrumente de plată moderne, care ar corespunde necesităților consumatorilor individuali și corporativi.

Primul proiect de implementare este dedicat modernizării SAPI și include separarea logică a modulelor DBTR (sistemul de decontare pe baza brută în timp real) și CDN (sistemul de compensare cu decontare pe bază netă) ale SAPI, trecerea la un format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022), crearea unui model funcțional de gestiune a limitelor de lichiditate de către participanții SAPI. Lucrările de modernizare s-au desfășurat pe parcursul anului 2021 fără abateri de la termenii stabiliți în planul proiectului, astfel lansarea sistemului nou este prevăzută pentru luna mai 2022.

Al doilea proiect este dedicat implementării unei noi scheme de plată (plăți instant). Pe parcursul anului au fost realizate activități ce țin de procedura de achiziție a soluției software: a fost organizată licitația publică, evaluate ofertele depuse și desemnat furnizorul câștigător.

Măsurile vizate vor consolida sistemul de plăți din Republica Moldova, vor îmbunătăți administrarea riscurilor operaționale și de lichiditate și vor facilita implementarea unor noi instrumente

de plată. De asemenea, vor fi create premise pentru dezvoltarea eficientă a plăților inovative, inclusiv a celor mobile, cu decontarea finală imediată și posibilitatea reutilizării imediate a mijloacelor bănești primite. Ca urmare, circuitul fluxurilor economice va deveni mai facil, sectorul plăților inovative va avea o capacitate mai bună de atragere a investițiilor și va crește viteza de circulație a banilor în economie. Acestea vor aduce beneficii la mai multe niveluri – prestatorilor de servicii de plată și consumatorilor finali (persoane fizice), de asemenea, operatorilor economici și autorităților.

Pe parcursul trimestrului III al anului 2021, a fost organizat în comun cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova un atelier de lucru cu reprezentanții Consiliului European al Plăților (European Payment Council) pe subiectul includerii Republicii Moldova în aria geografică a zonei SEPA, în vederea abordării unor aspecte de natură strategică în sensul aderării prestatorilor de servicii de plată bancari și nebankari din Republica Moldova la schemele SEPA, precum și alte aspecte aferente criteriilor de extindere a ariei geografice a zonei SEPA.

Conform art. 5 din *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, BNM supraveghează infrastructurile pieței financiare, în condițiile stabilite de lege, și promovează funcționarea stabilă și eficientă a acestora. În contextul obiectivului de bază, sunt supuse supravegherii de către Banca Națională sistemele de plăți și decontări din Republica Moldova, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul supravegherii sistemelor de plăți și de decontări, supravegherii sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;
3. Remiterile de bani;
4. Instrumentele de plată;
5. Sistemele automatizate de deservire la distanță.

La exercitarea funcției de supraveghere, BNM acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare. Totodată, BNM asigură atenția corespunzătoare tuturor componentelor sistemelor de plăți supuse supravegherii.

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice

Conform Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitentilor de monedă electronică.

Procesul de licențiere a prestatorilor de servicii de plată nebankari (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale) și cel de înregistrare a agenților de plată are loc cu respectarea unui set de cerințe, ce asigură o abordare uniformă și competitivă de acces la activitatea de prestare a serviciilor de plată și de desfășurare a acestora pe teritoriul Republicii Moldova.

La situația din 31.12.2021, în Republica Moldova activau șapte prestatori de servicii de plată nebankari, dintre care o societate de plată, un furnizor de servicii poștale și cinci societăți emitente de monedă electronică.

Cadrul normativ elaborat de BNM, în contextul activității de prestare a serviciilor de plată, vine să alinieze reglementările interne de profil la regulile europene, concretizându-se în adoptarea actelor normative necesare desfășurării activității pe piața de prestare a serviciilor de plată. Acest cadru reprezintă un sprijin esențial pentru sporirea numărului serviciilor de plată moderne și sigure, creșterea gradului de concurență pe piața serviciilor de plată datorită accesului pe piață a prestatorilor nebankari, favorizând astfel eficiența și o calitate mai bună, reducerea costurilor serviciilor, precum și atingerea unui nivel înalt de efectuare a plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație.

În anul 2021, Banca Națională a Moldovei, în comun cu Ministerul Finanțelor, a parcurs o serie de etape ale procesului de legiferare a proiectului de lege nr. 199/MF/BNM/2020, care își propune transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (conform uzanțelor internaționale – PSD2), precum ar fi consultarea cu autoritățile competente a proiectului în vederea emiterii expertizelor corespunzătoare, examinarea expertizelor recepționate, organizarea sedințelor cu participarea tuturor autorităților participante la expertizare, în vederea abordării diferitelor aspecte ale proiectului. De asemenea, la finele anului proiectul de lege a fost definitivat pentru a fi promovat de către Guvern în sensul aprobării acestuia și, ulterior, prezentat în Parlamentul Republicii Moldova.

Transpunerea directivei europene (PSD2) în legislația națională reprezintă un exercițiu de continuare a alinierii cadrului de reglementare aferent serviciilor de plată la noile reglementări UE în domeniu și constituie un act important pentru inovațiile în

domeniul serviciilor de plată, urmând cele mai bune practici și experiențe din regiune.

Printre principalele amendamente ale proiectului de transpunere a PSD2, enumerăm următoarele: noi metode și soluții în materie de plăți, mai multă claritate juridică a cadrului legal actual cu privire la serviciile de plată, setarea noilor reguli atât pentru prestatorii de servicii de plată existenți, cât și pentru cei care urmează să apară și, nu în ultimul rând, mai multă protecție a utilizatorilor serviciilor de plată.

La fel, la 26.03.2021 a fost supus consultării publice proiectul HCE „Pentru modificarea Regulamentului cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancari nr. 217/2019”, în contextul necesității optimizării cadrului normativ aplicabil activității prestatorilor de servicii de plată nebancari, fiind adoptate și îmbunătățite normele ce se referă la procesul de licențiere/înregistrare prin intermediul Sistemului informatic al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la licențiere, autorizare și notificare, înscrierea agenților în Registrul societăților de plată/furnizorilor de servicii poștale/Registrul societăților emitențe de monedă electronică și gestionarea eficientă a capitalului.

În conformitate cu art. 93 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 114/2012, Banca Națională supraveghează activitatea societăților de plată, a societăților emitențe de monedă electronică, a furnizorilor de servicii poștale în calitate de prestatori de servicii de plată, a băncilor în calitate de prestatori de servicii de plată și de emitențe de monedă electronică.

În anul 2021 au fost efectuate controale tematice la șase bănci licențiate, în cadrul cărora a fost supusă verificării activitatea băncilor privind respectarea legislației aferente sistemelor de plăți.

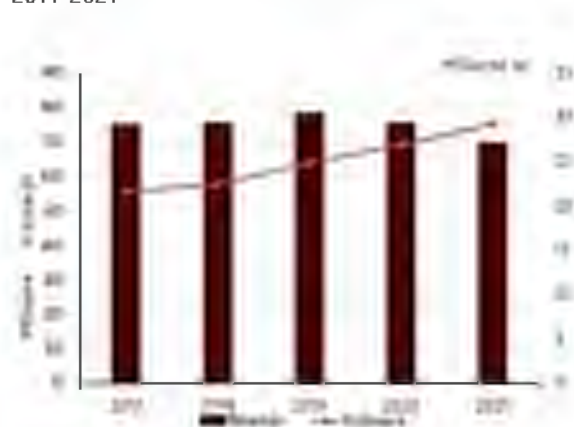
De asemenea, pe parcursul anului 2021, la prestatorii de servicii de plată nebancari licențiați au fost efectuate patru controale tematice și un control complex din oficiu, în cadrul cărora a fost supusă verificării activitatea acestora.

Urmare a controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări privind acțiunile necesare a fi întreprinse în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni.

De asemenea, BNM a efectuat monitorizarea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată, examinarea informațiilor publicate pe paginile web etc.

Pe parcursul anului 2021, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, au fost efectuate 69,8 milioane de operațiuni de plată, în scădere cu 7,7 la sută față de 2020, în valoarea totală de 29,3 miliarde lei, cu 8,9 la sută mai mult față de 2020 (Graficul 5.1).

Graficul 5.1: Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, 2017-2021

Sursa: BNM

5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) reprezintă sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate în mod automatizat plățile în lei moldovenești ale/prin intermediul participanților pe teritoriul Republicii Moldova. SAPI este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

La finele anului 2021, în SAPI erau înregistrați 20 participanți și anume:

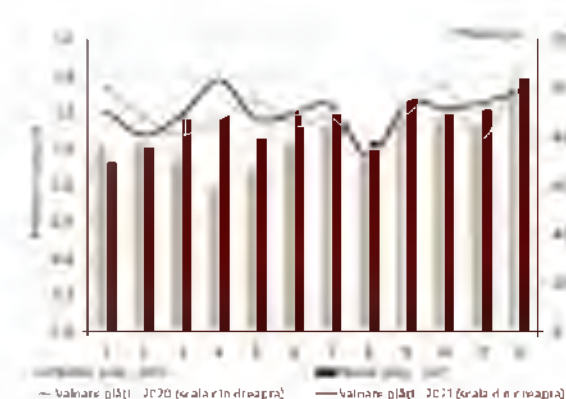
- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- 3 prestatori de servicii de plată nebankari;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat;
- Depozitarul central unic al valorilor mobiliare S.A.;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

În anul 2021, prin intermediul SAPI a fost procesat un volum total de 13,8 milioane tranzacții în valoare de 1,1 bilioane lei, majorându-se atât ca număr (9,8 la sută), cât și ca valoare (0,7 la sută) comparativ cu anul 2020. Volumul mediu zilnic³⁸ al operațiunilor a constituit 54,6 mii de tranzacții în valoare de 4,3 miliarde lei. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în SAPI a fost atins pe 25 octombrie 2021, fiind decontate 103,0 mii plăți.

În medie pe zi, prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 5,9 mii de plăți, în valoare de 3,9 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 48,6 mii plăți, în valoare de 397,1 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 656,0 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 8,2 mii lei (Tabelul A.16).

În ceea ce privește structura plăților efectuate prin SAPI în anul 2021, s-a constatat că tranzacțiile de plată efectuate de către participanți în numele clienților au fost preponderente (99,9 la sută din numărul tranzacțiilor decontate), însă valoarea totală a acestora rămâne a fi relativ scăzută (doar 40,0 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate).

Graficul 5.2: Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, 2020-2021

Sursa: BNM

³⁸În anul 2021 au fost 253 zile operaționale.

Din punctul de vedere al structurii plăților efectuate *în numele clienților* de către participanții la SAPI, constatăm următoarea reprezentare:

- transferuri ordinare ale clienților – 57,9 la sută din numărul total al plăților;
- transferurile aferente plăților bugetare – 39,2 la sută;
- alte tipuri de plăți – 2,9 la sută.

Sub aspect valoric, tranzacțiile în SAPI efectuate *în numele clienților* au următoarea structură:

- transferuri ordinare ale clienților – 64,5 la sută din valoarea totală a plăților;
- transferurile bugetare – 27,6 la sută;
- alte tipuri de plăți – 7,9 la sută.

Pe parcursul anului 2021, disponibilitatea medie a sistemului pentru participanți a constituit 99,9 la sută, ceea ce ilustrează capacitatea participanților de a utiliza SAPI, fără discontinuități sau incidente, pe durata programului de funcționare.

5.4 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare

Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU) este operațional din 31 iulie 2018 și este administrat (gestionat și operat) de către S.A. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Sistemul DCU reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, care asigură prestarea de către Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare și, după caz, a serviciilor auxiliare. Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

La finele anului 2021, în cadrul sistemului DCU erau înregistrați 20 de participanți, dintre care:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- 7 societăți de investiții nebancale.

Servicii de înregistrare a valorilor mobiliare prestate de DCU

La finele anului 2021, în sistemul DCU erau înregistrate 336,5 milioane valori mobiliare de tip VMS și CBN la valoarea nominală de 37,0 miliarde lei.

Totodată, conform datelor prezentate de DCU la finele anului 2021, în sistemul DCU erau înregistrate 897,4 milioane valori mobiliare corporative (VMC), dintre care 895,1 milioane acțiuni ordinare, 2,3 milioane acțiuni preferențiale și 7,5 mii obligațiuni municipale. Valoarea totală a VMC a constituit pentru perioada de referință 12,1 miliarde lei, dintre care 98,6 la sută din valoarea totală a VMC reprezentau acțiunile ordinare.

Servicii de decontare

Pe parcursul anului 2021, în sistemul DCU au fost decontate 6,3 mii ordine de transfer în valoare de 313,3 miliarde lei.

Supravegherea activității DCU

În anul de raportare a fost efectuat controlul tematic din oficiu asupra activității DCU, în cadrul căruia au fost supuse verificării măsurile întreprinse de acesta în vederea remedierii deficiențelor depistate de BNM anterior, urmare a controlului complex desfășurat pe teren în anul 2020.

5.5 Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemelor de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată. De menționat că BNM întreprinde măsuri relevante, de comun acord cu alte autorități și instituții naționale, în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și transparentizării circulației mijloacelor bănești.

Cardurile de plată

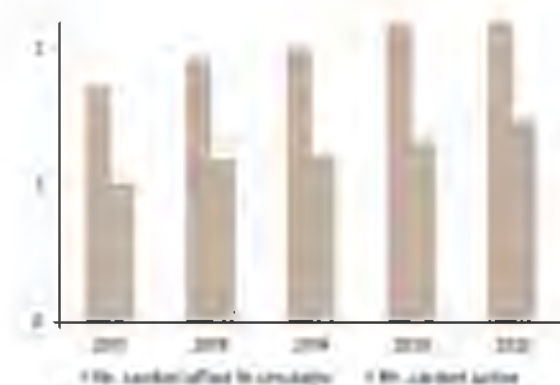
Numărul cardurilor³⁹ aflate în circulație la finele anului 2021 a constituit 2,35 milioane unități și a înregistrat o creștere de 7,4 la sută comparativ cu finele anului 2020 (Graficul 5.3).

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor *active*⁴⁰ a crescut cu 11,9 la sută față de finele

³⁹ Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

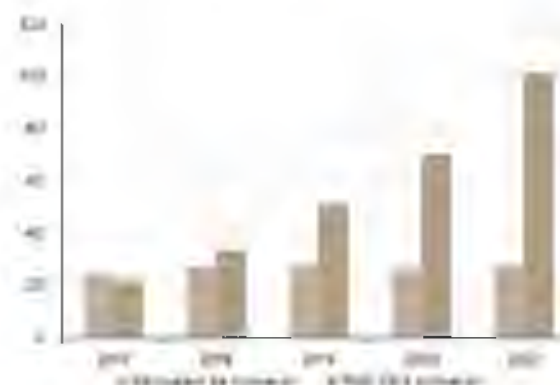
⁴⁰ Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune.

Graficul 5.3. Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2017-2021 (milioane unități)

Sursa: BNM

Graficul 5.4: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2017-2021 (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

anului 2020, iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 63,0 la sută. De menționat că această rată a utilizării cardurilor a fost practic constantă pe parcursul ultimilor ani.

Referitor la soluția tehnică a cardurilor de plată, numărul cardurilor de proximitate (contactless) a înregistrat o creștere de 24,6 la sută față de anul 2020. Creșterea rapidă a ponderii acestor tipuri de carduri în numărul total de carduri în circulație a contribuit la înlocuirea treptată a cardurilor hibride care, la rândul lor, au substituit anterior cardurile cu bandă magnetică. Astfel, la sfârșitul anului 2021 *cardurile contactless* au deținut ponderea majoră (92,7 la sută) din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. *Cardurile hibride* (card cu microprocesor și bandă magnetică), al căror număr a înregistrat o scădere de 60,4 la sută față de finele anului 2020, au deținut o pondere de 7,2 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. *Cardurile cu bandă magnetică* dețin o cotă tot mai neînsemnată, ajungând la nivelul de doar 0,02 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație, cu toate că la finele anului 2014 aceste tipuri de carduri aveau ponderea cea mai semnificativă (55,1 la sută). *Cardurile virtuale* dețin o cotă modestă de 0,1 la sută, fără variații majore pe parcursul ultimilor ani.

Pe parcursul anului 2021, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, 129,5 milioane operațiuni în valoare de 98,8 miliarde lei, în creștere față de anul 2020 cu 34,9 la sută ca număr și cu 30,6 la sută ca valoare.

Din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară, 78,4 la sută au reprezentat plăți fără numerar, iar 21,6 la sută – retrageri de numerar. Numărul plăților fără numerar a înregistrat o creștere de 44,6 la sută față de anul precedent, în timp ce numărul retragerilor de numerar s-a majorat cu 8,6 la sută față de aceeași perioadă.

Zilnic, cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate în medie 76,7 mii retrageri de numerar și circa 278,3 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins cifra de 2 377 lei, în creștere cu 13,7 la sută față de anul 2020. Totodată, o plată fără numerar a avut în medie valoarea de 317 lei, majorându-se cu 2,5 la sută față anul 2020.

Operațiunile domestice⁴¹ efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată reprezintă 86,7 la sută (112,3 milioane operațiuni) din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova.

Din totalul operațiunilor domestice, ponderea plăților fără numerar a constituit ca număr 75,3 la sută (69,5 la sută pentru anul 2020) și ca valoare 27,0 la sută (23,4 la sută pentru anul 2020).

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în medie 76,1 mii retrageri de numerar și circa 231,7 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei operațiuni

⁴¹Operațiune de plată efectuată la un prestator acceptant din Republica Moldova cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova.

domestice de retragere de numerar a atins cifra de 2 370 lei, în creștere cu 14,0 la sută față de anul 2020. Totodată, o plată fără numerar, în medie, a avut o valoare de 288 lei, majorându-se cu 3,2 la sută față de 2020.

Din numărul total de operațiuni domestice, 57,8 la sută au constituit plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 17,5 la sută fără prezența fizică a cardului (CNP) (Graficul 5.5).

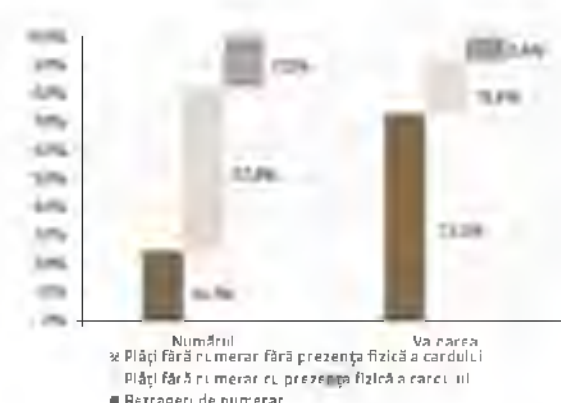
Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate pe parcursul anului 2021 (17,2 milioane de operațiuni) a indicat o majorare de 42,3 la sută comparativ cu anul precedent, tendință determinată, în principal, de relaxarea restricțiilor de călătorie existente în anul 2020. Totuși, numărul operațiunilor efectuate în străinătate este de aproximativ 6 ori mai mic decât numărul de operațiuni efectuate domestic cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare, 98,8 la sută reprezintă plăți fără numerar, în creștere față de cele efectuate pe parcursul anului 2020 cu 42,8 la sută. De menționat că 76,0 la sută din numărul total de operațiuni realizate peste hotare reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului, iar 22,8 la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (Graficul 5.6). Aceste cifre indică faptul că aproximativ 3 din 4 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă comoditatea și încrederea consumatorilor în utilizarea electronică a acestui instrument de plată.

În ceea ce privește evaluarea situației privind fraudele cu cardurile de plată, indicatorul de bază aplicat este ponderea valorii totale a fraudelor comise, în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate atât în țară, cât și în străinătate cu cardurile de plată emise de prestatorii locali. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0,0138 la sută pentru anul 2021, fiind de circa 2,6 ori mai mic față de nivelul mediei europene (0,036 la sută pentru anul 2019⁴²).

Tendențele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2021 au fost următoarele:

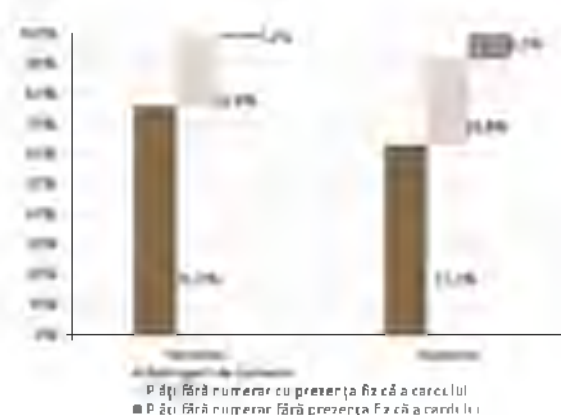
- Numărul și valoarea plăților cu carduri emise în Republica Moldova efectuate la locațiile fizice ale comercianților autohtoni au înregistrat o creștere de 47,3 la sută și, respectiv, de 48,9 la sută față de anul precedent;
- Numărul și valoarea plăților domestice cu cardul efectuate fără utilizarea fizică a acestuia (în cadrul platformelor de comerț electronic, sistemelor automatizate de deservire la distanță etc.) au crescut cu 37,4 la sută și, respectiv, cu 51,0 la sută față de anul 2020;
- 68,9 la sută din numărul operațiunilor fără numerar efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic;

Graficul 5.5. Structura operațiunilor domestice, anul 2021

Sursa: BNM

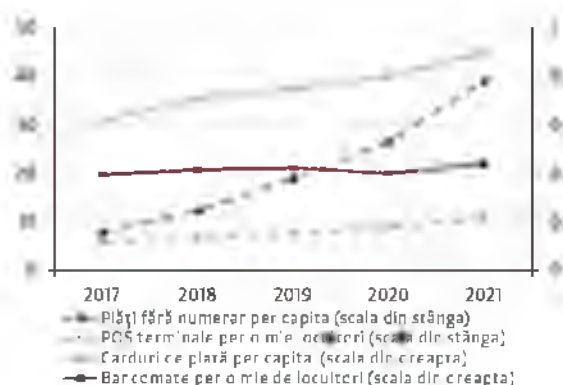
Graficul 5.6: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova, anul 2021

Sursa: BNM

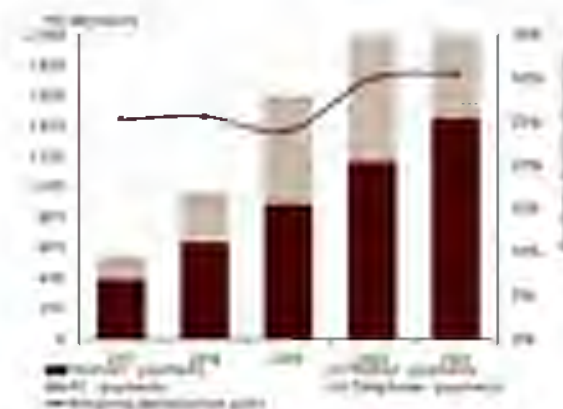
⁴²Raportul privind fraudele cu cardurile de plată, publicat de Banca Centrală Europeană în anul 2021 <https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport202110~cac4c418e8.en.html>

Graficul 5.7: Indicatori de dezvoltare a rețelei cardurilor de plată din Republica Moldova, anii 2017-2021

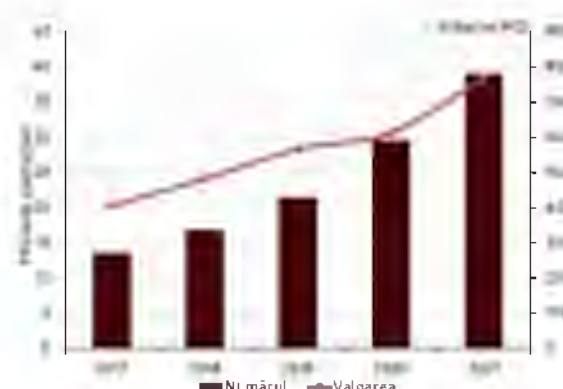
Sursa: BNM

Graficul 5.8. Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor, finele anilor 2017-2021

Sursa: BNM

Graficul 5.9: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD, 2017-2021

Sursa: BNM

- Rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova s-a extins pe parcursul anului 2021, numărul POS terminalelor a crescut cu 4,7 mii de unități față de anul precedent, constituind la finele anului de raportare 28 463 POS terminale;
- Ponderea cardurilor *contactless* aflate în circulație a înregistrat o creștere continuă, de la 80,2 la sută la finele anului 2020 la 92,7 la sută la finele anului 2021, datorită înlocuirii treptate a cardurilor *hibride* cu cele de tip *contactless*.

Sistemele automatizate de deservire la distanță

Sistemele automatizate de deservire la distanță (SADD) reprezintă soluții informatice și/sau echipamente, puse la dispoziția deținătorilor de către prestatorii de servicii de plată, ce permit acestora prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la distanță la mijloacele aflate în contul de plăți în scopul obținerii de informații privind starea contului de plăți și a tranzacțiilor realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul mijloacelor aflate în contul de plăți.

Numărul total al deținătorilor SADD a constituit 2 572,6 mii la finele anului 2021, majorându-se cu 23,3 la sută față de anul 2020. Numărul deținătorilor activi⁴³, de asemenea, a consemnat o tendință de creștere de 25,7 la sută, ajungând la cifra de 787,8 mii, ceea ce denotă interesul și încrederea tot mai mare a clienților prestatorilor de servicii de plată de a utiliza SADD. Din totalul deținătorilor SADD, cei activi dețin o pondere de 30,6 la sută (Graficul 5.8).

Distribuția deținătorilor SADD după tipul sistemelor utilizate relevă că 56,5 la sută dintre ei sunt înregistrați în sistemele internet-payments (cu 0,5 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2020); 43,4 la sută din numărul lor total sunt deținători de mobile-payments (cu 2,3 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2020); 0,06 la sută utilizează PC-payments (deținători ai PC-payments sunt doar persoane juridice), această cotă diminuându-se cu 0,01 puncte procentuale față de finele anului 2020. Totodată, pentru sfârșitul anului 2021 se constată că prestatorii de servicii de plată au sistat oferirea sistemelor de telephone-payments.

În anul 2021, prin intermediul SADD, au fost efectuate 39,0 milioane tranzacții, cu 32,2 la sută mai multe față de 2020. Creșterea numărului operațiunilor prin intermediul SADD poate fi argumentată prin faptul că, clienții prestatorilor de servicii de plată achită, tot mai des, diverse servicii/bunuri prin intermediul SADD, datorită comodității pe care o oferă, fenomen care a luat o amploare mai mare în perioada pandemiei de COVID-19.

Valoarea tuturor tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD de către persoanele fizice și juridice a însumat 769,3 miliarde lei pe parcursul anului 2021, fiind în creștere cu 25,5 la sută față de anul precedent, ceea ce indică o sporire a încrederii clienților de

⁴³Deținător SADD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestune printr-un sistem automatizat de deservire la distanță

a efectua tranzacții prin intermediul SADD (Graficul 5.9). Circa 96,5 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin SADD au fost efectuate de către persoanele juridice.

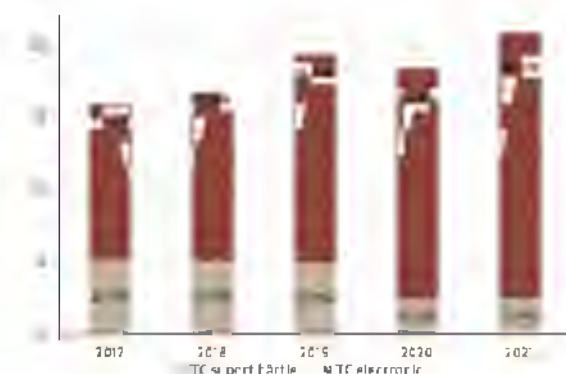
Transferul de credit

Din numărul total de operațiuni de plată efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor (20,8 milioane operațiuni), 88,3 la sută au fost în format electronic prin intermediul SADD. Pe parcursul ultimilor 5 ani se înregistrează o îmbunătățire a acestui indicator, de la 67,5 la sută pentru anul 2017 la 88,3 la sută pentru anul 2021, ceea ce indică o majorare a gradului de digitalizare a serviciilor de plată în Republica Moldova. De asemenea, în termeni relativi, numărul transferurilor de credit inițiate electronic a crescut comparativ cu anul precedent cu 15,1 la sută, iar numărul celor pe suport hârtie a înregistrat o majorare nesemnificativă de 0,2 la sută față de 2020. Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții prestatorilor a atins cifra de 539,9 miliarde lei, dintre care 89,4 la sută au fost efectuate în format electronic, iar 10,6 la sută pe suport hârtie.

Debitarea directă

Pe parcursul anului 2021, prin intermediul debitării directe, au fost efectuate 193,9 mii tranzacții în sumă totală de 151,1 milioane lei, majorându-se ca număr cu 13,6 la sută și ca valoare cu 29,6 la sută față de anul 2020. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit la finele anului 2021 circa 9,2 mii, cu 72,6 la sută mai mult comparativ cu anul precedent.

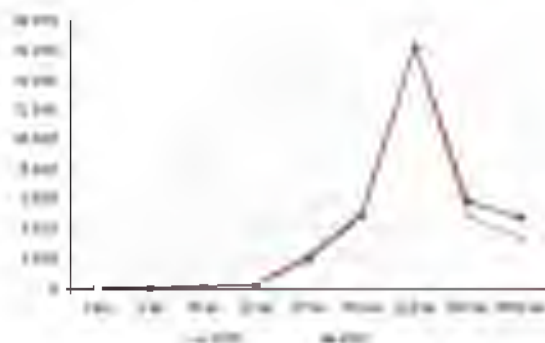
Graficul 5.10. Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, 2017-2021 (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

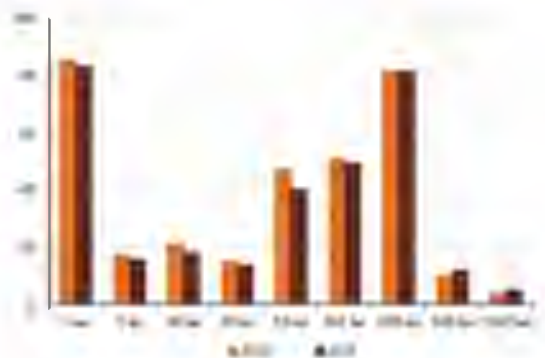
Capitolul 6

Graficul 6.1: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

Sursa: BNM

Graficul 6.2: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Graficul 6.3: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2021

Sursa: BNM

Activitatea de emisie a numerarului

În anul 2021, valoarea numerarului aflat în circulație și-a continuat trendul ascendent, cu un ritm de creștere (+5,1 la sută, până la o valoare de 34 761,0 milioane lei), dar inferior cu 22,8 puncte procentuale celui înregistrat în 2020.

6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)

Bancnotele în circulație, la sfârșitul anului 2021, din punct de vedere valoric, au constituit 34 494,9 milioane lei, cu circa 5,0 la sută mai mult față de finele anului 2020. Evoluția valorică a bancnotelor în circulația monetară este prezentată în graficul 6.1.

La finele anului 2021 se aflau în circulație circa 317,9 milioane bancnote, cu 4,2 la sută mai puțin decât la sfârșitul anului 2020. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, pe fiecare valoare nominală, este reprezentată în graficul 6.2.

Bancnotele cu valoarea nominală de 1 leu au constituit în continuare o pondere majoră, de 26,3 la sută, în numărul de bancnote aflate în circulație, urmate de bancnotele cu valoarea nominală de 200 lei, cu o pondere de 25,6 la sută, și de 100 lei, cu o pondere de 15,6 la sută. Cea mai mică pondere în numărul total de bancnote aflate în circulație a revenit bancnotelor cu valorile nominale de 500 lei (3,7 la sută) și 1 000 lei (1,5 la sută).

Conform structurii pe valori nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, cantitatea bancnotelor în circulație constituia circa: pentru 1 leu – 83,5 milioane bancnote, 5 lei – 15,5 milioane bancnote, 10 lei – 17,8 milioane bancnote, 20 lei – 13,5 milioane bancnote, 50 lei – 40,0 milioane bancnote, 100 lei – 49,5 milioane bancnote, 200 lei – 81,5 milioane bancnote, 500 lei – 11,8 milioane bancnote și 1 000 lei – 4,8 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2021 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.3.

La sfârșitul anului 2021, în circulație se aflau 912,8 milioane monede metalice divizionare, care au constituit 133,1 milioane lei, iar valoarea cantitativă fiind cu 3,1 la sută și cea valorică cu 3,4 la sută mai mare față de anul 2020 (Graficele 6.4 și 6.5).

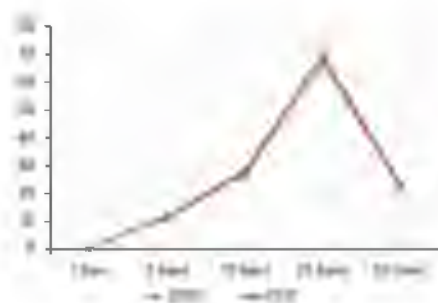
Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu

valoarea nominală de 5 bani, 10 bani și 25 bani. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de referință, monedele de 1 ban dețineau o pondere de 7,8 la sută, 5 bani – 25,9 la sută, 10 bani – 30,8 la sută, 25 bani – 30,5 la sută și 50 bani – 5,0 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv 0,5 la sută, 8,9 la sută, 21,1 la sută, 52,5 la sută și 17,0 la sută (Graficul 6.6).

La sfârșitul anului 2021, în circulație se aflau 57,7 milioane de monede metalice lei, de 1,5 ori mai multe față de anul 2020 (+52,7 la sută), valoarea acestora constituind 116,3 milioane lei – de 1,8 ori mai mare față de anul anterior (+81,6 la sută) (Graficele 6.7 și 6.8).

Creșterea cantitativă a monedelor metalice lei în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu valoarea nominală de 1 leu, 2 lei și 5 lei. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de referință, monedele de 1 leu dețineau o pondere de 55,3 la sută, 2 lei – 31,0 la sută, 5 lei – 10,6 la sută și 10 lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ – 3,1 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv, 27,4 la sută, 30,8 la sută, 26,2 la sută și 15,6 la sută (Graficul 6.9).

Graficul 6.4: Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

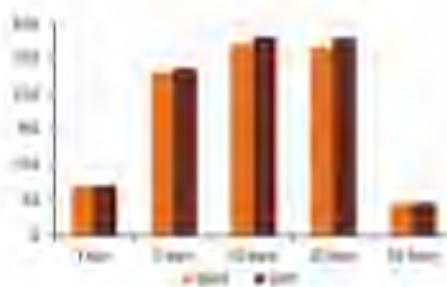
Sursa: BNM

Graficul 6.7: Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

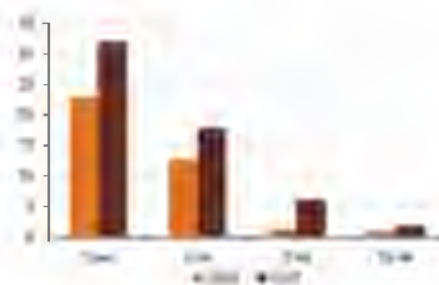
Sursa: BNM

Graficul 6.5: Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

Sursa: BNM

Graficul 6.8: Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

Sursa: BNM

Graficul 6.6: Structura pe valori nominale a monedelor divizionare în circulație la finele anului 2021

Sursa: BNM

Graficul 6.9: Structura pe valori nominale a monedelor LEI în circulație la finele anului 2021

Sursa: BNM

6.2 Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2021, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar, în valoare totală de 5 467,1 milioane lei, cu circa 43,6 la sută mai puțin comparativ cu anul 2020.

Bancnotele emise în anul 2021, din punct de vedere valoric, au însumat 5 410,4 milioane lei (dintre care 3 860,6 milioane lei constituie bancnote modernizate), cu circa 44,0 la sută mai puțin în comparație cu anul 2020, iar din punct de vedere cantitativ – 43,6 milioane bancnote, cu circa 52,4 la sută mai puțin decât în anul 2020.

Cantități în scădere au fost consemnate la bancnotele de 5 lei și 10 lei, ca urmare a circulației în paralel cu monedele metalice cu aceleași valori nominale, precum și la bancnotele de 20 lei, 50 lei, 100 lei și 200 lei, în baza solicitărilor reduse pe piața interbancară. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, bancnotele puse în circulație au constituit: 5 lei – 0,5 milioane bancnote, 10 lei – 6,9 milioane bancnote, 20 lei – 7,5 milioane bancnote, 50 lei – 11,7 milioane bancnote, 100 lei – 6,1 milioane bancnote, 200 lei – 7,4 milioane bancnote, 500 lei – 2,1 milioane bancnote și 1000 lei – 1,4 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor puse în circulație este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.10 și, respectiv, în graficul 6.11.

Monedele metalice divizionare emise în anul 2021, din punct de vedere valoric, însumau 4,4 milioane lei, cu circa 26,5 la sută mai mult față de anul 2020, iar din punct de vedere cantitativ – 27,1 milioane monede (+34,5 la sută).

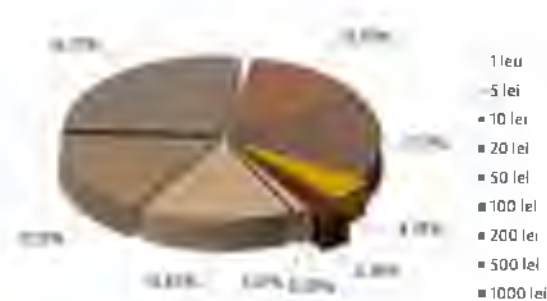
Din punct de vedere cantitativ, structura monedelor divizionare s-a modificat față de anul 2020 și a constituit: pentru 5 bani – 4,3 milioane monede, 10 bani – 10,2 milioane monede, 25 bani – 12,6 milioane monede și 50 bani – 0,03 milioane monede.

Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor divizionare emise este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.12 și, respectiv, în graficul 6.13.

Monedele metalice lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ, emise în anul 2021, din punct de vedere valoric, au constituit 52,2 milioane lei, cu circa 94,6 la sută mai mult față de anul 2020, iar din punct de vedere cantitativ – 19,9 milioane monede (+34,4 la sută).

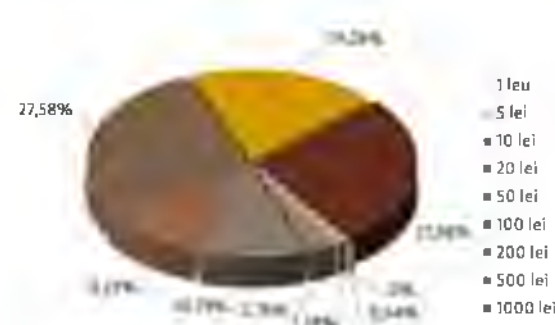
Structura cantitativă pe valori nominale a monedelor metalice lei emise în anul 2021 este: pentru 1 leu – 8,9 milioane monede, 2 lei – 5,3 milioane monede, 5 lei – 4,8 milioane monede, 10 lei – 0,7 milioane monede, iar pentru monedele cu caracter comemorativ – 0,2 milioane monede.

Graficul 6.10: Bancnote emise în cursul anului 2021 din punct de vedere cantitativ

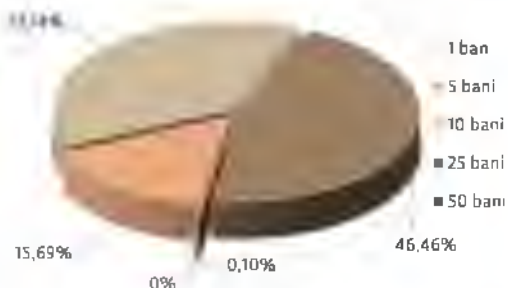
Sursa: BNM

Graficul 6.11: Bancnote emise în cursul anului 2021 din punct de vedere valoric

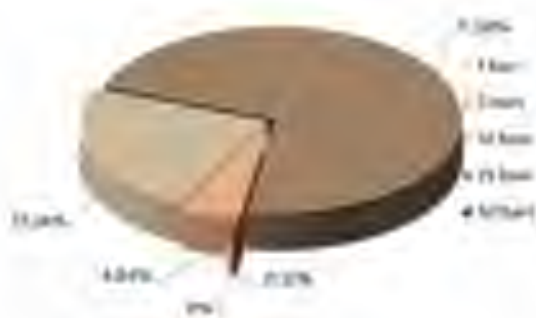
Sursa: BNM

Graficul 6.12: Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2021 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.13: Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2021 din punct de vedere valoric

Sursa: BNM

Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor lei emise este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.14 și, respectiv, în graficul 6.17.

Începând cu data de 4 iunie 2021, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație ca mijloc de plată pe teritoriul Republicii Moldova o monedă cu valoarea nominală de 10 lei, cu ocazia împlinirii a 30 de ani de la înființarea Băncii Naționale a Moldovei, ce completează, în ansamblu, seria monedelor de circulație cu caracter comemorativ, care mai include trei emisiuni de acest gen. Monedele cu caracter comemorativ circulă în paralel cu bancnotele și monedele metalice cu aceeași valoare nominală.

Pe parcursul anului 2021, prin intermediul depunerilor efectuate de către băncile licențiate, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație bancnote în sumă de 3 771,2 milioane lei (cu 51,7 la sută mai mult față de anul 2020), ceea ce a constituit cantitativ 57,1 milioane bancnote (+28,3 la sută). Ponderea cantitativă și valorică a bancnotelor pe valori nominale retrase din circulație este prezentată în graficul 6.15 și, respectiv, graficul 6.18.

Banca Națională a Moldovei s-a preocupat constant de menținerea calității bancnotelor aflate în circulație, în corespundere cu criteriile stabilite de BNM, respectiv în anul 2021 în cadrul băncii centrale au fost procesate 61,8 milioane bancnote, prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității. Urmare procesării, circa 32,4 milioane bancnote au fost sortate ca fiind necorespunzătoare circulației.

Contrafacerea de monedă națională

Pe parcursul anului 2021, în sistemul bancar au fost înregistrate 0,4 mii bancnote lei contrafăcute sau false, cu circa 46,0 la sută mai puțin față de anul 2020. Raportat la numărul bancnotelor autentice aflate în circulație la finele perioadei de referință, care constituia 317,9 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă circa o bancnotă falsificată la 1 milion bancnote autentice aflate în circulație.

Cele mai multe falsuri au fost înregistrate în cazul bancnotei cu valoarea nominală de 100 lei, 207 bucăți, urmată de bancnota cu valoarea nominală de 20 lei, cu un număr de 143 falsuri, bancnota de 50 lei, cu 19 falsuri, bancnota de 200 lei, cu 14 falsuri și bancnota de 1 000 lei, cu 10 falsuri.

Ca bază de comparație, în anul 2020, numărul contrafacerei de monedă națională a totalizat 0,7 mii bancnote, iar cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 569 bancnote, 20 lei – 108 bancnote, 50 lei – 8 bancnote, 200 lei – 27 bancnote și 1 000 lei – 16 bancnote.

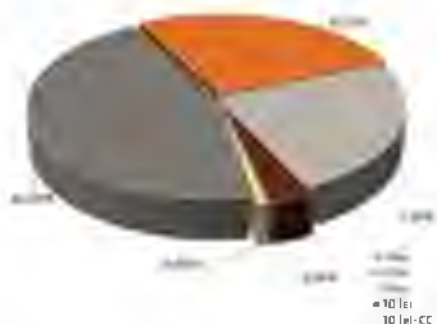
Ponderea bancnotelor false pe valori nominale, identificate în cursul anilor 2021 și 2020, este prezentată în graficul 6.16 și, respectiv, în graficul 6.19.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei recomandă în continuare publicului să

studieze elementele de siguranță ale bancnotelor descrise pe pagina web a BNM (accesați link-ul aici <https://www.bnm.md/ro/content/elementele-de-siguranta-pe-leul-moldovenesc>) și la efectuarea plăților zilnice în numerar să fie vigilent în privința fenomenului contrafacerii, verificând autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul unor suspiciuni, să informeze imediat Ministerul Afacerilor Interne.

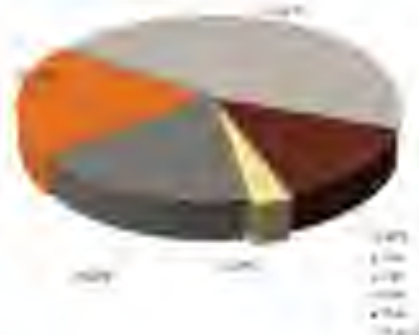
În același timp, BNM cooperează în mod regulat cu Ministerul Afacerilor Interne în ceea ce privește retragerea din circulație a bancnotelor false, descurajarea și menținerea fenomenului contrafacerii la un nivel cât mai scăzut și asigură informarea operativă a mediului bancar despre metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

Graficul 6.14: Monede metalice lei emise în cursul anului 2021 din punct de vedere cantitativ

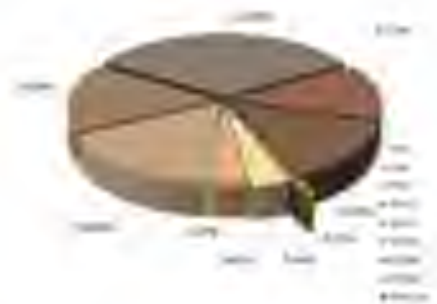
Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.17: Monede metalice lei emise în cursul anului 2021 din punct de vedere valoric

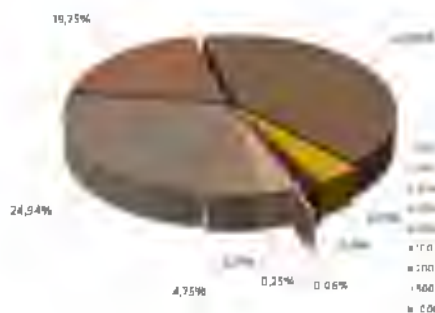
Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.15: Bancnote retrase din circulație în anul 2021 din punct de vedere cantitativ

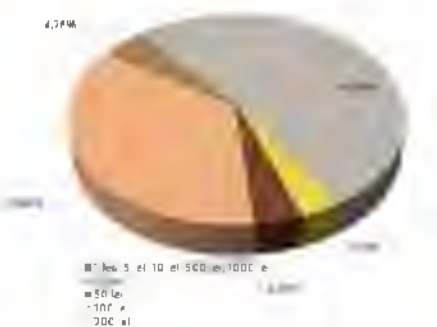
Sursa: BNM

Graficul 6.18: Bancnote retrase din circulație în anul 2021 din punct de vedere valoric

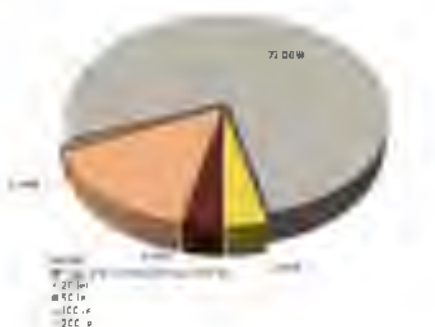
Sursa: BNM

Graficul 6.16: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2021 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.19: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2020 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

6.3 Emisiunea numismatică

În temeiul Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995, Banca Națională a Moldovei a lansat în anul 2021 o nouă emisiune numismatică de 8 monede jubiliare și comemorative cu diverse tematici, dintre care un set din 3 monede comemorative dedicate aniversării a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, care reflectă titluri celebre de versuri devenite șlagăre – „O libertate, sfântă libertate”, „Inima mea e Moldova”, „Cât trăim pe acest pământ”. Tirajele au fost diferențiate, în funcție de tematica și metalul din care au fost confectionate monedele, respectiv, au fost emise 2 550 monede din argint și 150 monede din aur.

Tabelul A.17 include detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative aferente emisiei anului 2021.

Capitolul 7

Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci

Pe parcursul anului 2021, întru aplicarea Legii privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei a operat modificări:

- la Regulamentul nr.109/2018 cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital. Modificările la regulament au avut ca scop concretizarea unor aspecte aferente includerii profiturilor intermediare sau de la sfârșitul exercițiului financiar în fondurile proprii de nivel 1 de bază. Astfel, a fost specificat că pentru profiturile intermediare și cele de la sfârșit de exercițiu financiar neauditate rezultatele verificării să fie consemnate într-un raport de audit al situațiilor financiare din care să rezulte că profiturile date au fost reflectate în mod adecvat de către bancă în conformitate cu principiile prevăzute de cadrul contabil. Totodată, au fost ajustate prevederile aferente aprobării BNM în contextul distribuirilor, și anume a fost prevăzută necesitatea obținerii aprobării pentru distribuirile de profit către acționari și/ori plata dobânzii către deținătorii de instrumente de fonduri proprii de nivelul 1 suplimentar, dacă BNM consideră că aceasta nu va conduce la nerespectarea cerințelor aferente fondurilor proprii sau a altor indicatori prudențiali sau la periclitarea stabilității băncii.
- la Regulamentul nr. 322/2018 privind cadrul de administrare a activității băncilor, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei. Aceste modificări au fost condiționate de necesitatea stabilirii unui cadru normativ comprehensiv pentru implementarea procesului de evaluare a adecvării lichidității interne în bănci (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process, ILAAP), stabilirea prevederilor aferente metodologiei de calcul privind modificările potențiale ale valorii economice a băncii ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii (IRRBB), precum și de stabilirea modalității de informare a Băncii Naționale a Moldovei cu privire la convocarea adunării generale a acționarilor.
- la Regulamentul nr.127/2013 cu privire la deținerile în capitalul social al băncii și Regulamentul nr.292/2018 cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces

de lichidare.

Aceste modificări vizează modalitatea de obținere a aprobărilor BNM pentru achiziționarea acțiunilor unei bănci sau pentru numirea de către bancă a membrilor organului de conducere al băncii, a conducătorilor sucursalei băncii din alt stat și a persoanelor care dețin funcții-cheie. Astfel, aprobările respective pot fi obținute nu doar pe suport de hârtie, dar și în formă electronică, prin intermediul portalului WEB al Sistemului Informatic al BNM.

Depunerea documentelor necesare pentru obținerea acestor aprobări ale BNM în formă electronică este posibilă în cazul deținerii de către solicitant a certificatului cheii publice, potrivit Legii privind semnătura electronică și documentul electronic. Pentru a obține dreptul de a depune cererea, documentele și informațiile necesare, solicitantul sau persoana autorizată urmează să se înregistreze prin intermediul portalului WEB al BNM în calitate de utilizator în conformitate cu Ghidurile de utilizare a portalului WEB al Sistemului Informatic al BNM.

Posibilitatea de a obține în formă electronică aprobările BNM pentru achiziționarea acțiunilor unei bănci, la fel, pentru numirea de către bancă ori sucursala din alt stat a membrilor organului de conducere al băncii, a conducătorilor sucursalei băncii din alt stat și a persoanelor care dețin funcții-cheie va reduce costurile, eforturile, timpul alocat și va eficientiza procesul atât pentru solicitant, cât și pentru BNM.

Forma electronică de depunere a solicitărilor va face procesul mai prietenos mediului ambiant, dar și va asigura măsuri sporite de protecție a sănătății solicitanților și angajaților BNM în condiții de pandemie.

- la Regulamentul nr.46/2020 cu privire la activitățile și operațiunile externalizate de către bancă și Regulamentul nr.118/2018 cu privire la auditul extern al băncilor. Modificările au fost condiționate de eficientizarea procesului de efectuare a auditului activităților de importanță materială externalizate ce țin de procesarea plăților cu cardurile de plată (pct.44 subpct.4) din Regulamentul nr.46/2020 cu privire la activitățile și operațiunile externalizate de către bancă, ajustarea actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei la norma prevăzută la art.50 alin.(7) din Legea nr.271/2017 privind auditul situațiilor financiare și a Regulamentului nr.118/2018 cu privire la auditul extern al băncilor la norma prevăzută la art.88 alin.(6) din Legea nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni.

Astfel, modificările operate au inclus:

- modificările ce țin de criteriile de agreare a societății de audit în cadrul desfășurării auditului anual al activităților de procesare a plăților cu cardurile de plată în contextul pct.44 subpct.4) din Regulamentul nr.46/2020;
- ajustarea actelor normative ale Băncii Naționale a Moldovei în contextul art.50 alin.7) din Legea nr.271/2017 privind auditul situațiilor financiare ce ține de excluderea certificatelor de calificare a auditorului instituțiilor financiare (abrogarea Regulamentului cu privire la eliberarea

certificatului de calificare a auditorului instituțiilor financiare și pct.5 subpct.3) lit.b) din Regulamentul nr.118/2018);

- ajustarea Regulamentului nr.118/2018 (modificarea pct.23 din regulament) în contextul art.88 alin.(6) din Legea nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni ce ține de limitarea societăților de audit care desfășoară auditul situațiilor financiare anuale ale băncii de a încheia cu banca alte contracte în ceea ce privește auditul în alte scopuri;
- completările la Regulamentul nr.118/2018 în ceea ce privește facilitarea de către bancă a prezentării în termen la Banca Națională a Moldovei, de către societatea de audit, a documentelor și informațiilor complete ca urmare a efectuării auditului financiar anual la bancă.

Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor va contribui la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditori ai băncilor, precum și pentru deponenți și clienți, la dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

Capitolul 8

Relatii internaționale

8.1 Colaborarea internațională

Fondul Monetar Internațional (FMI)⁴⁴

Fondul Monetar Internațional este unul dintre principalii parteneri strategici ai Republicii Moldova care acordă suport valoros și continuu țării noastre, promovând și susținând reformele necesare pentru asigurarea stabilității financiare și creșterii economice sustenabile.

Pe parcursul anului 2021, în contextul inițiativei de a sprijini țările sale membre, în eforturile sale de relansare a economiilor și de înlăturare cât mai rapidă a consecințelor economice negative ale crizei generate de pandemia COVID-19, Consiliul Guvernatorilor FMI a aprobat cea mai mare alocare a Drepturilor Speciale de Tragere (DST)⁴⁵ din istoria FMI, de circa 650 miliarde dolari SUA, decizie care a intrat în vigoare la 23 august 2021. Astfel, Republicii Moldova i-au fost alocate 165,3 milioane DST (echivalentul a 233,3⁴⁶ milioane dolari SUA), aceste mijloace fiind transferate de către BNM în conturile Ministerului Finanțelor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 138 din 14.10.2021 privind utilizarea Drepturilor Speciale de Tragere alocate de Fondul Monetar Internațional Republicii Moldova.

În perioada 27 septembrie – 15 octombrie 2021, luând în considerare consultările prevăzute de articolul IV al Statutului FMI⁴⁷ și solicitarea autorităților din Republica Moldova privind convenirea cu FMI asupra unui nou program de politici economice și financiare, au avut loc discuții între echipa de experți ai FMI și autoritățile din Republica Moldova, inclusiv BNM. La finele consultărilor, experții FMI și autoritățile din Republica Moldova au ajuns la un acord privind un program de reforme economice, care

⁴⁴<http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-fondul-monetar-international-fmi>

⁴⁵Dreptul Special de Tragere (DST) este un activ internațional de rezervă creat de FMI. Valoarea DST se determină pe baza unui coș valutar format din 5 valute: dolarul SUA, euro, lira sterlină, yuanul Renminbi chinezesc și yenul japonez. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/14/51/Special-Drawing-Right-SDR>

⁴⁶Volum recalculat în dolari SUA la cursul din data transferului mijloacelor de către BNM în conturile Ministerului Finanțelor

⁴⁷FMI se angajează anual (de regulă) în discuții bilaterale cu statele-membre, în conformitate cu prevederile articolului IV al Statutului FMI. O misiune a FMI vizitează statul-membru, colectează informații de ordin economic și financiar și discută cu autoritățile politice despre evoluțiile economice din țara respectivă. În urma vizitei, misiunea elaborează un raport care stă la baza discuțiilor din cadrul Consiliului Executiv al FMI.

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf>

ulterior a fost aprobat de către Consiliul Executiv al FMI⁴⁸. Valoarea asistenței financiare prevăzute de FMI pentru a sprijini realizarea programului respectiv este de 400 milioane DST (ceea ce constituie 232 la sută din cota Republicii Moldova la FMI), echivalentul a circa 558,3 milioane dolari SUA, iar durata de realizare a programului este de 40 luni. Programul este finanțat în baza Mecanismului extins de creditare (ECF)⁴⁹ și a Mecanismului de finanțare extinsă (EFF)⁵⁰. Imediat după aprobarea deciziei Consiliului Executiv al FMI de a susține financiar implementarea noului program de reforme, a fost debursată prima tranșă de credit pentru suport bugetar prin ECF și EFF în sumă de 79,8 milioane de dolari SUA.

Printre obiectivele noului program de reforme menționat mai sus se numără continuarea consolidării independenței BNM, a cadrului de supraveghere a sectorului financiar, a cadrului de gestionare a crizelor financiare, a cadrului de politici macroprudențiale și reformarea și consolidarea sectorului financiar nebanca în conformitate cu bunele practici europene și internaționale, prin atribuirea din anul 2023 BNM a unor atribuții noi de licențiere/autorizare/emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, reglementare și supraveghere a activității unor entități din sectorul financiar nebanca.

Odată cu adoptarea deciziei de a susține noul program, Consiliul Executiv al FMI a aprobat și raportul privind consultările cu Republica Moldova prevăzute de articolul IV al Statutului FMI pentru anul 2021, în care s-a menționat despre progresele realizate de către BNM în reabilitarea sectorului bancar și consolidarea stabilității macrofinanciare, drept urmare a implementării cu succes în perioada 2016-2019 a reformelor susținute de către FMI în cadrul programului precedent de politici economice și financiare.

În anul 2021 plățile totale aferente deservirii creditelor acordate BNM de către FMI au constituit 32,7 milioane DST (echivalentul a 46,6 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 31,96 milioane DST (echivalentul a 45,58 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile la credite au constituit 0,7 milioane DST (echivalentul a 1,0 milioane dolari SUA).

⁴⁸Consiliul Executiv al FMI este unul din organele FMI, fiind compus din 24 de directori executivi (aleși de țările membre) și directorul general al FMI, care prezidează întrunirile acestui consiliu. Consiliul Executiv este responsabil pentru desfășurarea activității de zi cu zi a FMI și se întrunește, de obicei, de mai multe ori în fiecare săptămână și își desfășoară activitatea, în mare parte, pe baza documentelor pregătite de conducerea și personalul FMI. <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.aspx>

⁴⁹Mecanismul extins de creditare (Extended Credit Facility – ECF) este un instrument de finanțare al FMI prin intermediul căruia țările eligibile (cu venituri mici) pot beneficia de asistență financiară în condiții concesionale, într-o formă mai flexibilă și mai bine ajustată la diversele lor necesități, inclusiv în timpul crizelor (de exemplu, în cazul problemelor de durată legate de balanța de plăți). <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/21/04/Extended-Credit-Facility>

⁵⁰Mecanismul de finanțare extinsă (Extended Fund Facility – EFF) este un instrument de finanțare al FMI destinat statelor cu dezechilibre mari în balanța de plăți cauzate de unele impedimente de ordin structural sau de ritmul lent al creșterii economice și de anumite stări inerent precare ale balanței de plăți. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/20/56/Extended-Fund-Facility>

La data de 31 decembrie 2021 soldul angajamentelor financiare ale BNM față de FMI a constituit 66,01 milioane DST (92,39 milioane dolari SUA) dintre care: angajamente aferente EFF: 55,13 milioane DST (77,16 milioane dolari SUA); angajamente aferente ECF: 10,88 milioane DST (15,23 milioane dolari SUA).

Având în vedere că Republica Moldova este reprezentată în Consiliul Governorilor FMI de guvernatorul și prim-viceguvernatorul BNM, care dețin în acest Consiliu funcțiile de guvernator și, respectiv, guvernator supleant, pe parcursul anului 2021 reprezentanții BNM au participat la reuniunile de primăvară și cele anuale desfășurate în regim online în perioadele 5-11 aprilie 2021 și 11-17 octombrie 2021. În cadrul acestor reuniuni au fost abordate subiecte referitoare la trecerea la o recuperare verde, digitală și durabilă, precum și răspunsul macropolitic la pandemie, necesități de finanțare, inclusiv pentru țările cu venituri mici, politici pentru menținerea sustenabilității datoriei și îmbunătățirea transparenței, politici pentru combaterea riscurilor climatice și alocarea DST.

De asemenea, la 25 martie 2021 guvernatorul BNM a participat la teleconferința de nivel înalt „Statul de drept în UE: situația actuală și implicațiile acestuia asupra țărilor candidate și învecinate”, organizată de Banca Națională a Belgiei ca o platformă de discuții, schimb de experiență și viziuni pentru guvernatorii din constituența FMI din care face parte și Republica Moldova⁵¹.

Uniunea Europeană (UE)⁵²

În anul 2021, în contextul implementării obiectivelor comune stabilite de Republica Moldova și UE în cadrul Acordului de Asociere, BNM a continuat fortificarea relațiilor de cooperare cu băncile centrale din UE care sunt responsabile de supravegherea instituțiilor de credit din UE ce au filiale în Republica Moldova.

Astfel, la data de 11 iunie 2021 a fost semnat Acordul de cooperare între Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a României, care urmărește dezvoltarea și extinderea cooperării într-un spectru larg de domenii, inclusiv: licențierea și supravegherea băncilor; licențierea și supravegherea prestatorilor de servicii de plată și a emitentilor de monedă electronică; infrastructurile pieței financiare; prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului; operațiunile cu numerar; gestiunea situațiilor de criză etc.

⁵¹În cadrul FMI, Republica Moldova face parte din grupa de țări (constituentă) care include: Andora, Armenia, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Croația, Georgia, Israel, Luxemburg, Republica Macedonia de Nord, Muntenegru, Regatul Țărilor de Jos, România, Republica Moldova și Ucraina. Directorul Executiv în cadrul FMI, care reprezintă țările din acest grup, din luna noiembrie a anului 2020, este Paul Hilbers, ales pentru o perioadă de 4 ani.

⁵²Relațiile de colaborare dintre Republica Moldova și UE se dezvoltă în baza Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles, pe data de 27 iunie 2014, în vigoare din 1 iulie 2016 (fiind aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014).

În contextul procesului de integrare europeană, pe parcursul anului 2021 BNM a examinat și a prezentat autorităților Republicii Moldova propuneri cu privire la proiectul Agendei de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2021-2027, care a fost elaborată în scopul de a prioritiza implementarea angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere și include acțiuni de reformă pe termen scurt și lung în domeniul justiției, combaterii corupției, asigurării statului de drept, cooperării economice, transformării digitale, fortificării independentei băncii centrale, consolidării reglementării sectorului financiar etc.

De asemenea, în legătură cu monitorizarea evoluțiilor macroeconomice și financiare pe durata implementării Memorandumului de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, semnat în anul 2017, BNM a raportat trimestrial autorităților competente informația aferentă unor indicatori financiari prevăzuți în Anexa 2 la memorandumul menționat.

Luând în considerare activitățile Guvernului Republicii Moldova de coordonare și monitorizare la nivel național a procesului de integrare europeană, reprezentanții BNM, pe parcursul anului 2021, au participat la reuniunile Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană. În cadrul acestor reuniuni au fost abordate subiecte privind progresele în procesul de negocieri al Agendei de Asociere RM-UE pentru perioada 2021-2027, pregătirea pentru reuniunile periodice cu partenerii din UE și Planul de recuperare economică pentru Republica Moldova pentru perioada 2021-2023 elaborat de Comisia Europeană, care are ca obiectiv redresarea socială și economică pe termen lung după pandemia de COVID-19, susținerea tranziției verzi și digitale, precum și dezvoltarea potențialului economic nevalorificat al Republicii Moldova.

În vederea asigurării unei comunicări eficiente dintre Republica Moldova și UE privind progresele aferente realizării angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere, reprezentanții BNM pe parcursul anului 2021 au participat la reuniunile platformelor instituționale de cooperare – Subcomitetul RM-UE pentru cooperare economică și în alte sectoare (Cluster I) (3-4 martie 2021) și Comitetul de asociere RM-UE în configurația comerț (16 decembrie 2021). În cadrul acestor reuniuni au fost examinate o serie de subiecte referitoare la măsurile întreprinse de Republica Moldova în contextul pandemiei COVID-19; progresele privind reformele din sectorul financiar și bancar în domeniul guvernantei băncilor, stabilității financiare și combaterii spălării banilor, alinierii legislației privind activitatea băncilor la reglementările UE și cele internaționale; progresele din cadrul cooperării RM-UE în domeniul statisticii și alte progrese înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a Acordului de Asociere RM-UE.

De asemenea, reprezentanții BNM au participat la avizarea documentului de lucru al Comisiei Europene „Redresare, reziliență și reformă: prioritățile Parteneriatul Estic de după 2020”, care conține obiectivele de cooperare în cadrul Parteneriatului Estic.

Pentru a sprijini Republica Moldova să răspundă la impactul economic și social al pandemiei de COVID-19, Comisia Europeană

a debursat 49,7 milioane euro (echivalentul a 57,4 milioane dolari SUA) sub formă de asistență macrofinanciară, drept ultima tranșă de împrumut în cadrul Memorandumului de Înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, semnat la data de 21 iulie 2020 la Chișinău. Fondurile respective au fost eliberate ca urmare a întreprinderii de către Republica Moldova a următoarelor măsuri: îmbunătățirea finanțelor publice în sectorul sănătății, combaterea corupției, consolidarea bunei guvernante și a statului de drept, precum și îmbunătățirea climatului de afaceri.

Totodată, din partea Comisiei Europene a fost debursat un grant de 60 milioane euro (echivalentul a 67,9 milioane dolari SUA) în cadrul Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind „Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru Republica Moldova”, semnat la data de 15.12.2021, la Bruxelles, pentru a sprijini reformele structurale în sectorul energetic din Republica Moldova. Este de menționat că BNM a colaborat cu Ministerul Finanțelor în vederea raportării către UE a informației privind realizarea condițiilor generale necesare pentru debursarea grantului respectiv.

De asemenea, pentru redresarea Republicii Moldova după criza provocată de COVID-19, UE a debursat mijloace financiare sub formă de granturi pe conturile Ministerului Finanțelor deschise la BNM, după cum urmează:

- 21,4 milioane de euro (echivalentul a 24,8 milioane dolari SUA) pentru susținerea reformei poliției în Republica Moldova, în cadrul Addendumului nr. 2⁵³ din 23.12.2020 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind Programul de suport bugetar pentru reforma poliției în Republica Moldova pentru anii 2017-2020 semnat la 14.12.2016;
- 15 milioane de euro (echivalentul a 17,4 milioane de dolari SUA) în cadrul Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Comisia Europeană privind „Contractul de Reziliență COVID-19 pentru Republica Moldova” semnat la 19.02.2021⁵⁴, pentru sprijinirea combaterii impactului socio-economic al pandemiei de COVID-19 în sistemul sănătății și redresarea întreprinderilor mici și mijlocii în urma crizei economice provocate de pandemie.

În vederea asigurării debursării mijloacelor financiare aferente programelor de finanțare bugetară din partea UE, pe parcursul anului 2021 BNM a prezentat Ministerului Finanțelor informația necesară pentru raportul de progres privind statutul realizării condițiilor generale, conform prevederilor acordurilor sus-menționate.

⁵³Semnarea Addendumului nr. 2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind Programul de suport bugetar pentru reforma poliției în Republica Moldova pentru anii 2017-2020, semnat la 14 decembrie 2016, a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 990/2020 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124577&lang=ro

⁵⁴Semnarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Comisia Europeană privind „Contractul de reziliență COVID-19 pentru Republica Moldova” a fost aprobată prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 34/2021 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125458&lang=ro

Banca Mondială

Banca Mondială este un partener important pentru Republica Moldova din perspectiva impactului proiectelor finanțate în vederea stimulării creșterii economice și a reducerii sărăciei.

Pe parcursul anului 2021, BNM a menținut dialogul cu Banca Mondială, în cadrul căruia a fost prezentată toată informația necesară pentru evaluarea obiectivă a situației din sistemul financiar autohton, în vederea facilitării luării deciziilor de către această instituție financiară internațională de a acorda în continuare finanțare în diferite domenii prioritare pentru Republica Moldova.

Instituțiile Băncii Mondiale (Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională de Dezvoltare) au alocat în cadrul mai multor proiecte, pe conturile Ministerului Finanțelor deschise la BNM, echivalentul a 78,1 milioane dolari SUA, dintre care 43,6 milioane dolari SUA sub formă de suport bugetar. Din aceste proiecte s-au evidențiat:

- Proiectul de răspuns de urgență la COVID-19 – credite în sumă totală de 27,9 milioane euro (echivalentul a 33,2 milioane dolari SUA, dintre care echivalentul a 26,1 milioane dolari SUA sub formă de suport bugetar) și grant în sumă de 3,5 milioane dolari SUA;
- Proiectul de modernizare a administrării fiscale – debursări de credite în dolari SUA și euro în sumă totală echivalentă cu 16,2 milioane dolari SUA, dintre care 16,1 milioane dolari SUA sub formă de suport bugetar.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)⁵⁵

BERD este unul dintre partenerii de dezvoltare de importanță sporită pentru Republica Moldova, având o contribuție valoroasă atât în îmbunătățirea mediului de afaceri prin sprijinirea sectorului privat prin proiecte de finanțare și de consultanță, cât și în dezvoltarea dialogului privind politicile menite să sporească transparența sectorului bancar.

În contextul implementării Strategiei de țară a BERD pentru Republica Moldova pentru anii 2017-2022, BNM în mod constant conlucrează cu BERD la restructurarea și sporirea rezilienței sectorului bancar autohton.

Prezența BERD în calitate de acționar în sectorul bancar al Republicii Moldova contribuie la îmbunătățirea guvernantei corporative, ceea ce completează eforturile BNM de admitere în sector doar a acționarilor de calitate, care corespund în totalitate criteriilor de onorabilitate și profesionalism.

⁵⁵<http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-banca-europeana-pentru-reconstrucție-si-dezvoltare-berd>

Pe parcursul anului 2021, guvernatorul BNM, deținând funcția de guvernator supleant în Consiliul Guvernatorilor BERD, a participat la cea de-a 30-a Reuniune Anuală a BERD și la masa rotundă a guvernatorilor BERD, care s-au desfășurat în format online la 1 iulie 2021, în cadrul cărora au fost abordate următoarele subiecte: evaluarea activității BERD pentru anul 2020; ambițiile climatice ale BERD; Planul de implementare a Strategiei pentru perioada 2021-2023 din Cadrul Strategic și de Capital pentru perioada 2021-2025 aprobat în anul 2020; construirea unor economii mai bune; posibila extindere a BERD în Africa Subsahariană și Irak etc. De asemenea, BNM a prezentat poziția Republicii Moldova pe marginea subiectelor puse în discuție în cadrul acestor reuniuni.

Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA)⁵⁶

În anul 2021, BNM a continuat colaborarea cu EACHA, prin schimbul de informații și experiență în domeniul activității caselor de procesare a plăților.

În perioada 25-27 mai 2021, reprezentanții BNM au participat la forumul anual „EACHA payments forum 2021” și la Ședința plenară EACHA. Participarea BNM la aceste evenimente are loc în contextul realizării obiectivelor strategice ale BNM, precum: aderarea sectorului bancar la zona unică de plăți în euro (Single European Payment Area – SEPA) și implementarea plăților instant⁵⁷.

Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (IORWG)⁵⁸

În anul 2021, BNM a continuat să participe în cadrul activităților desfășurate de IORWG, prin oferirea de răspunsuri la solicitările și studiile inițiate de acest grup de lucru, cele mai importante fiind:

- „Survey Maturity Model Trends Best Practices 2021” – informația cu privire la modelul de maturitate al gestiunii riscurilor operaționale în BNM și practicile în domeniu;

⁵⁶Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA) este o organizație non-profit a administratorilor sistemelor de compensare și a centrelor de procesare a plăților. În cadrul EACHA sunt organizate mai multe grupuri de lucru din sectorul plăților pentru a fi abordate aspecte precum interoperabilitatea în cadrul spațiului unic de plăți în euro (SEPA). În prezent, EACHA este formată din 26 de membri din 23 de țări. BNM, în calitate de administrator al Sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI), a devenit membru al EACHA în anul 2014.

⁵⁷Plățile instant sunt plăți electronice de mică valoare care sunt procesate în timp real, 24 din 24 de ore, 365 de zile pe an, unde fondurile sunt puse la dispoziția destinatarului/ beneficiarului în mod imediat pentru a fi utilizate.

⁵⁸Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (International Operational Risk Working Group – IORWG) este un grup de lucru destinat băncilor centrale și autorităților monetare și de supraveghere, care are drept scop schimbul de experiență, inovarea cadrului metodologic și partajarea celor mai bune practici între băncile centrale în domeniul gestiunii riscului operațional. BNM a devenit membru al IORWG în anul 2015.

- participarea la cea de-a 16-a Conferință anuală, organizată de Banca Centrală a Irlandei, unul din subiectele principale fiind reziliența în perioada de COVID-19;
- „Survey on Benchmarking” – studiu privind cadrul normativ, procesele și practicile de gestionare a riscurilor în domeniul managementului riscului întreprinderii; continuității activității; securității informației și de conformitate;
- sondaj, inițiat de BNM, cu privire la practicile de gestionare a riscurilor de executare neconformă a contractului de achiziție și limitarea răspunderii furnizorului.

Centrul de Excelență în Finanțe (CEF)⁵⁹

Având în vedere calitatea de membru în cadrul Consiliului de Conducere al CEF, guvernatorul și prim-viceguvernatorul BNM au participat la Reuniunea Anuală a Consiliului de Conducere al CEF, care s-a desfășurat în format online la 8 iunie 2021. În cadrul acesteia, au fost abordate și supuse votării următoarele subiecte: raportul anual pentru anul 2020 și raportul directorului CEF, programul pentru anul 2021 și foaia de parcurs pentru perioada 2022-2023, direcțiile prioritare ale CEF pentru perioada 2022-2026, metodologia privind modul în care o instituție poate gestiona sistematic cunoștințele și poate deveni o organizație de învățare, alegerea Președintelui Consiliului de Conducere al CEF etc.

La data de 21 septembrie 2021, prim-viceguvernatorul BNM a participat la cea de-a 16-a reuniune a Consiliului de Conducere al CEF, care s-a desfășurat în format online, în cadrul căreia a avut loc desemnarea directorului CEF pe un termen de 5 ani.

De asemenea, reprezentanții BNM au participat la ședințele periodice ale coordonatorilor CEF.

Pe parcursul anului 2021, reprezentanții BNM au participat la mai multe instruirii organizate în format online de către CEF, atât în domeniile profesionale ce țin de activitatea de bază a BNM, precum și în domeniile activităților de guvernanță și suport. La solicitarea CEF, angajații BNM au participat în calitate de formatori la câteva instruirii organizate de CEF.

⁵⁹Centrul de Excelență în Finanțe (CEF) este o organizație internațională cu misiunea de a sprijini implementarea reformelor în domeniile finanțelor publice și financiar-bancar în Europa de Sud-Est prin activități de instruire. CEF a fost înființată în anul 2001 în cadrul Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est de către guvernul Slovaciei, la inițiativa Ministerului de Finanțe din Slovenia și în strânsă cooperare cu alte ministere de finanțe ale fostelor țări iugoslave și Albania. În anul 2015, CEF a devenit o organizație internațională după 14 ani de succes în calitate de instituție regională. Republica Moldova a devenit membră CEF prin aprobarea Legii nr. 115 pentru ratificarea Acordului privind constituirea CEF la data de 28 mai 2015. În Consiliul de Conducere CEF, Republica Moldova este reprezentată de către BNM și Ministerul Finanțelor, fiecare deținând câte un drept de vot în procesul decizional.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)⁶⁰

În anul 2021, BNM, în calitate sa de membru al BSCEE, a continuat colaborarea cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare, în special cu Armenia în contextul cerințelor față de membrii organului de conducere al băncilor și cerințelor privind adecvarea capitalului băncilor și cu Belarus în domeniul implementării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară.

Merită a fi remarcat că reprezentanții BNM participă cu regularitate la evenimentele organizate de BSCEE, care oferă posibilitatea de a comunica cu autoritățile de reglementare și supraveghere din alte state.

Cooperarea cu alte organizații regionale

Pe parcursul anului 2021, membrii Comitetului executiv al BNM au continuat consolidarea relațiilor interinstituționale și bilaterale cu organismele internaționale și regionale partenere.

În perioada 12-14 ianuarie 2021, guvernatorul BNM a participat la „Forumul Europei Centrale și de Est 2021”, organizat de Euromoney⁶¹, care s-a desfășurat în format online.

La 8 decembrie 2021, guvernatorul BNM a participat la cea de-a 45-a Reuniune a Clubului Guvernatorilor Băncilor Centrale din Asia Centrală, Bazinul Mării Negre și Balcani, organizată de Banca Centrală a Republicii Turcia și Banca Centrală a Federației Ruse, care a avut loc în format virtual și în cadrul căreia au fost abordate subiecte privind analiza stabilității economice și financiare în contextul pandemiei de COVID-19 și agenda băncilor centrale în domeniul climei.

De asemenea, guvernatorul și prim-viceguvernatorul BNM au participat alături de prim-ministrul Republicii Moldova la evenimentul „Moldovan Capital Markets Day”, care s-a desfășurat la 15 noiembrie 2021 la Bursa de Valori din Londra. La eveniment au participat investitori de top și au fost prezentate oportunitățile investiționale ale Republicii Moldova pe plan internațional.

Merită a fi menționată și participarea reprezentanților BNM pe parcursul anului 2021 la mai multe instruirii desfășurate în format online de către centrul regional de instruire Joint Vienna Institute (JVI)⁶² și de către Departamentul de Stat al SUA.

⁶⁰Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) este o organizație regională, fără personalitate juridică, care promovează cooperarea dintre instituțiile de supraveghere bancară ale țărilor din Europa Centrală și de Est. Banca Națională a Moldovei a devenit membră a BSCEE în anul 1996, în urma semnării Acordului privind regulile de organizare și dirijare ale Grupului BSCEE.

⁶¹Euromoney Institutional Investor PLC („Euromoney”) este o companie globală de informații cu mai multe mărci, care oferă date critice, rapoarte asupra prețurilor, informații, analize și organizează evenimente la care participă reprezentanți din domeniile serviciilor financiare, telecomunicațiilor și pieței juridice.

⁶²JVI este un centru regional de instruire, în primul rând, pentru oficialii din

Cooperarea cu alte bănci centrale și autorități de supraveghere bancară din alte state

În anul 2021, BNM a continuat negocierile cu Agenția de Reglementare și Supraveghere Bancară din Republica Turcia pentru încheierea unui memorandum de înțelegere, care are ca obiectiv cooperarea în domeniul supravegherii bancare și efectuării schimbului de informații în acest sens.

În vederea consolidării colaborării în domeniul supravegherii bancare cu Banca Națională a Bulgariei, BNM, a inițiat negocierile pentru încheierea unui memorandum de înțelegere cu această instituție.

De asemenea, BNM a inițiat dialogul cu Comisia de Supraveghere Financiară din Bulgaria în scopul încheierii unui memorandum de înțelegere având ca obiectiv colaborarea și schimbul de informații în domeniul licențierii, autorizării, reglementării și supravegherii entităților care intră în aria de competență a BNM și a comisiei respective.

Pe parcursul anului 2021, în cadrul îndeplinirii atribuțiilor de licențiere a activității băncilor, BNM a colaborat cu autorități de supraveghere financiară și bancară din alte state precum: Banca Centrală a Republicii Azerbaidjan, Banca Națională a Georgiei, Banca Centrală a Republicii Uzbekistan, Banca Națională a Ucrainei, Banca Italiei, Banca Națională a României, Ministerul de Finanțe al Republicii Macedonia de Nord, Agenția Bancară a Federației Bosnia și Herțegovina, Comisia de Supraveghere Financiară a Bulgariei, Banca Națională a Bulgariei, Banca Centrală a Federației Ruse. Adicional, menționăm că BNM cooperează în scop de autorizare bancară cu autoritățile de supraveghere financiară din alte state, în funcție de statul de origine al persoanelor supuse evaluării prudentiale – achizitorilor potențiali/beneficiarilor efectivi/candidaților pentru funcția de membru al organului de conducere, precum și în funcție de statele în care persoanele supuse evaluării au desfășurat/desfășoară activitate supravegheată.

În contextul externalizării de către prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova a activității aferente procesării operațiunilor efectuate prin intermediul cardurilor de plată, a fost solicitată opinia Băncii Centrale a Ungariei cu privire la determinarea nivelului de conformitate a activității unui centru de procesare din Ungaria cu legislația în domeniul plăților.

De asemenea, în cadrul exercitării funcției de licențiere a prestatorilor de servicii de plată nebankari, în anul 2021, BNM a obținut anumite informații în acest domeniu din partea Băncii Naționale a Ucrainei.

sectorul public din țările din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, Caucaz și Asia Centrală. A fost înființat în 1992 de autoritățile austriece (reprezentate de Ministerul Federal al Finanțelor și Banca Centrală a Austriei), Fondul Monetar Internațional și alte câteva organizații internaționale. Seminarele și ateliere de lucru oferite de JVI se concentrează pe formularea și gestionarea politicilor macroeconomice, politica monetară și sistemul cursului de schimb, stabilitatea sectorului financiar, statistici macroeconomice și financiare și multe alte subiecte specializate.

Pe parcursul anului 2021, reprezentanții BNM au participat la un șir de evenimente și seminare, care s-au desfășurat în format virtual, din cauza restricțiilor la călătorii impuse de răspândirea pandemiei COVID-19, organizate de următoarele bănci centrale: Banca Angliei, Banca Centrală Europeană, Banca Centrală a Franței, Banca Centrală a Germaniei, Banca Centrală a Poloniei, Banca Națională a României, Banca Centrală a Rusiei și Banca Națională a Ucrainei.

Reprezentanții BNM au participat, de asemenea, la Forumul privind Finanțele Sustenabile, organizat de Banca Națională a Georgiei în format virtual, în cadrul căruia au fost abordate subiecte privind factorii de mediu, sociali și de guvernantă, în calitate de componente indispensabile pentru finanțele sustenabile, fluxurile financiare sustenabile etc.

Cooperarea tehnică externă cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

Pe parcursul anului 2021, BNM a continuat cooperarea tehnică cu partenerii săi externi de dezvoltare în scopul consolidării capacităților sale instituționale în diverse domenii de activitate specifice unei bănci centrale.

În acest context, întru fortificarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială, în premieră pentru țara noastră, cu suportul **Fondului Monetar Internațional (FMI)**, acesta continuând să fie unul dintre principalii săi parteneri de dezvoltare, a fost efectuată Analiza stabilității sectorului financiar al Republicii Moldova (**Financial Sector Stability Review, FSSR**).

Acest exercițiu de anvergură a presupus implicarea, pe lângă BNM, a altor instituții – cheie, a căror activitate are impact asupra sectorului financiar, precum: Comisia Națională a Pieței Financiare, Ministerul Finanțelor, Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, Depozitarul Central Unic al Valorilor Mobiliare, Ministerul Economiei, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și unele bănci comerciale. Astfel, în cadrul misiunii au fost evaluate cinci domenii, după cum urmează:

- supravegherea sectorului financiar;
- mecanismul de siguranță financiară;
- stabilitate financiară, politică macroprudențială și testarea la stres;
- infrastructura piețelor financiare;
- incluziunea și integritatea financiară.

Urmare exercițiului de evaluare, experții FMI au elaborat o foaie de parcurs privind necesitățile de asistență tehnică pentru îmbunătățirea activităților care stau la baza asigurării funcției de stabilitate financiară.

La fel, cu suportul FMI, au fost desfășurate în continuare activitățile practice privind compilarea statisticilor aferente conturilor financiare, bilanțurilor sectoriale (CFBS) și statisticilor bilanțiere la nivel de stocuri anuale pentru anii 2015-2020 și a fost revizuită și actualizată informația care urmează a fi utilizată pentru compilarea CFBS. Totodată, pentru sectorul societăților nefinanciare, au fost elaborați și testați indicatorii pentru a estima compilarea statisticilor aferente conturilor financiare și bilanțurilor sectoriale trimestriale.

Printre partenerii de dezvoltare esențiali ai BNM se regăsește stabil **Uniunea Europeană** (UE). Pe parcursul anului 2021, BNM a beneficiat în continuare de asistența Înaltului Consilier al UE pentru sectorul serviciilor financiare în contextul Misiunii Înaltilor Consilieri ai Uniunii Europene 2019-2021 pentru Republica Moldova⁶³, proiect prelungit până în 2022. Înaltul expert acordă consultanță BNM în domeniile supravegherii bancare și implementării supravegherii bazate pe risc, comunicării eficiente, stabilității financiare, sistemelor de plăți, transferului de competențe specifice sectorului nebancaar, precum și pentru facilitarea cooperării cu diverse autorități locale și internaționale.

Totodată, grație suportului oferit de UE prin intermediul instrumentului de cooperare **Twinning**⁶⁴, la 18 octombrie 2021 a demarat proiectul **Twinning** „Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”. Perioada de implementare a proiectului este de 2 ani, iar beneficiarii acestuia sunt BNM și Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF).

Astfel, până în octombrie 2023, BNM și CNPF vor beneficia de experiența și expertiza valoroasă a unor instituții partener din UE. Banca Națională a României, în calitate de partener senior, precum și Banca Centrală a Regatului Țărilor de Jos și Banca Centrală a Lituaniei, în calitate de parteneri juniori, în colaborare cu Autoritatea de Supraveghere Financiară din România și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor din România, s-au reunit

⁶³Proiectul dat este finanțat de Uniunea Europeană cu o perioadă de implementare de trei ani, din ianuarie 2019 până în decembrie 2021. Obiectivul său principal este de a acorda suport Guvernului Republicii Moldova în implementarea agendei sale de reforme, în speță, asistență în consolidarea capacităților necesare pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – UE, inclusiv punerea în aplicare a prevederilor aferente Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, precum și de a asigura următoarele acțiuni post-liberalizare a regimului de vize. În mod special, proiectul are drept scop:

- consolidarea elaborării politicilor la nivel sectorial, inclusiv a capacităților de planificare strategică și management al politicilor autorităților publice care funcționează în sectoarele selectate pentru asistență;
- consolidarea cunoștințelor și a conștientizării factorilor vizați cu privire la politicile, legislația și regulamentele UE;
- oferirea consilierii în scopul asigurării sustenabilității politice, instituționale și financiare a reformelor planificate în aceste sectoare întru implementarea eficientă a acestora.

Pentru a afla mai multe informații despre Misiunea UE a Înaltilor Consilieri pentru Republica Moldova vă rugăm să accesați pagina web: <http://www.eu-advisers.md>.

⁶⁴Instrumentul de asistență **Twinning** urmărește scopul de a dezvolta capacitățile instituționale ale autorităților beneficiare și se derulează pe parcursul unui an sau mai mult, timp în care experți din sectorul public din UE sunt detașați pentru a oferi asistență autorităților beneficiare în vederea atingerii unor obiective specifice. Mai multe informații privind instrumentul **Twinning** sunt disponibile pe pagina web a Comisiei Europene: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/tenders/twinning_en.

într-un consorțiu pentru a ajuta BNM și CNPF să își dezvolte în continuare capacitățile, urmând cele mai bune practici din UE pentru a asigura un nivel înalt de stabilitate a sectorului financiar în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor.

Obiectivul general al proiectului **Twinning** este sprijinirea Republicii Moldova în implementarea unor reforme legate de Acordul de Asociere dintre Moldova și UE și Agenda de Asociere dintre Moldova și UE și consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și a managementului riscului în sectorul financiar.

Proiectul **Twinning** este structurat în cinci componente majore, cu rezultate corespunzătoare și activități, după cum urmează:

Componenta 1: Consolidarea cadrului macroprudential pentru a face față acumulării de riscuri sistemice;

Componenta 2: Alinierea cadrului legal privind supravegherea sectorului de asigurări și a asigurărilor de răspundere civilă auto la acquis-ul UE;

Componenta 3: Elaborarea și punerea în aplicare a unui nou cadru legal care să consolideze supravegherea organizațiilor de creditare nebancaară;

Componenta 4: Revizuirea, dezvoltarea și îmbunătățirea reglementărilor interne ale BNM privind activitățile de monitorizare a infrastructurii pieței financiare și a serviciilor de plăți;

Componenta 5: Alinierea legislației și a cadrului de reglementare din Republica Moldova la cerințele schemei Zonei unice de plăți în euro (SEPA) și pregătirea de aderare la SEPA.

La fel, datorită suportului UE, BNM alături de alte 15 instituții din Republica Moldova cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului au beneficiat în perioada 2018-2021 de asistență tehnică în cadrul unui alt proiect **Twinning** „Eficientizarea sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în Republica Moldova”, perioada de implementare fiind prelungită până în iunie 2022. Acest proiect are obiectivul principal de a contribui la consolidarea și dezvoltarea mecanismului de supraveghere a entităților raportoare, având în vedere și prevederile *Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*, inclusiv prin implementarea unor proceduri interne robuste, evaluarea riscurilor la care se expun aceste entități, instruirea continuă și informarea privind noile tendințe și tipologii aferente domeniului respectiv.

Un alt donator de asistență tehnică important pentru BNM este **Banca Mondială**. În anul 2021, reprezentanții Centrului consultativ pentru sectorul financiar al Băncii Mondiale (FinSAC) au continuat să acorde suport BNM în contextul consolidării cadrului de rezoluție bancară. Experții FinSAC au oferit consultanță pentru operaționalizarea prevederilor Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, aferente instrumentului de recapitalizare internă, precum și îmbunătățirea activităților de planificare a rezoluției.

De asemenea, cu suportul Băncii Mondiale, reprezentanții BNM au beneficiat în continuare de oportunități de instruire și certificare internațională în domeniile profesionale în cadrul programului Acordului de consultanță și management investițional (Reserves

Advisory & Management Partnership⁶⁵ (RAMP)), fapt ce contribuie la dezvoltarea continuă a angajaților BNM și la aplicarea celor mai noi standarde în domeniile respective.

La fel, în cadrul programului RAMP, reprezentanții BNM au beneficiat și de suport tehnic în vederea consolidării capacității de evaluare a riscului de credit.

În contextul necesității reformării și consolidării sectorului financiar nebancaar în conformitate cu bunele practici europene și internaționale, experții FMI și ai Băncii Mondiale, în parteneriat cu Înalțul Consilier al UE pentru sectorul serviciilor financiare, au contribuit la elaborarea unui plan de tranziție armonios și eficient de preluare a noilor atribuții specifice sectorului financiar nebancaar de către BNM. Această reformă a fost dictată de aprobarea de către Parlamentul Republicii Moldova a unor amendamente la legislația în vigoare, care stabilesc preluarea de către BNM de la CNPF, începând cu 1 iulie 2023, a competențelor de licențiere, autorizare, precum și de emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, de reglementare și supraveghere a activității asigurătorilor, reasigurătorilor și a intermediarilor în asigurări și/sau în reasigurări, a Biroului Național al Asigurătorilor de Autovehicule din Republica Moldova, a asociațiilor de economii și împrumut, a birourilor istoriilor de credit și a organizațiilor de creditare nebancaară.

Respectiv, pe parcursul anului 2021 au fost elaborate și prezentate spre consultare un set de principii pentru viitoarea cooperare între BNM și CNPF și un proiect de Plan de acțiuni comun privind preluarea de la CNPF a competențelor sus-menționate.

Asigurarea stabilității sistemului bancar prin consolidarea funcției și a cadrului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului este una din prioritățile BNM. Astfel, în cadrul proiectului de asistență tehnică din partea **Agenciei Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID)**, cu perioada de implementare 9 septembrie 2019 – 9 august 2022, BNM beneficiază de suport în procesul de achiziție și implementare a unei soluții informatice de detectare și monitorizare operațională pentru transparența acționarilor și prevenirea și combaterea spălării banilor. Pe parcursul anului 2021, reprezentanții USAID și experții companiei International Development Group LLC (implementator al proiectului „Moldova Financial Sector Transparency Activity” finanțat de USAID) împreună cu BNM au inițiat procesul de implementare a acestei soluții informatice, au fost elaborate și acceptate documentele funcționale de specificații pe domeniul transparenței acționarilor și prevenirii și combaterii spălării banilor. De asemenea, a fost semnat și acordul de licențiere de către BNM. În mod sincron, au fost organizate un șir de ateliere de lucru pentru toate persoanele implicate cu scopul de a înțelege mai bine necesitățile funcționale și de desfășurare a unor activități ale BNM și elaborarea documentelor privind specificațiile tehnice ale soluției respective.

De asemenea, în cadrul proiectului „Moldova Financial Sector Transparency Activity”, cu suportul USAID, BNM beneficiază de

⁶⁵Pentru a afla mai multe informații despre programul RAMP vă rugăm să accesați pagina web: <https://treasury.worldbank.org>

asistență consultativă în procesul achiziționării soluției de plăți instant (Instant Payment, IPS) și de suport pentru implementarea și post-implementarea acesteia.

În vederea obținerii certificării internaționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, precum și a îmbunătățirii cunoștințelor și a expertizei profesionale, **Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)** a acordat suport pentru participarea reprezentanților BNM în cadrul programului de instruire și certificare 2020-2021.

BNM se implică activ în acțiuni de promovare a educației financiare la nivel național, alături de alte instituții. În acest sens, începând cu anul 2018, anumite autorități din Republica Moldova, alături de cele din alte țări (Bulgaria, Croația, Georgia, Republica Macedonia de Nord, Muntenegru și România) beneficiază de expertiza tehnică a platformei Money Wise din **Regatul Țărilor de Jos**, în contextul Proiectului cincinal (2018-2022) de asistență tehnică în domeniul educației financiare din cadrul Programului de circumscripție al Ministerului Finanțelor al Regatului Țărilor de Jos, condus de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și rețeaua sa internațională privind educația financiară (INFE).

Un alt partener în domeniul promovării educației financiare pe parcursul anului 2021 a fost Fondul pentru Buna Guvernare (Good Governance Fund, GGF), finanțat de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Datorită sprijinului acordat de GGF, **BNM** a contribuit considerabil la creșterea nivelului de educație financiară și a Incluziunii financiare cu scopul de a îmbunătăți bunăstarea financiară a populației. În acest sens, datorită asistenței tehnice de care **BNM** a beneficiat în perioada de referință s-a amplificat accesul beneficiarilor de educație și incluziune financiară la produse digitale inovative, a fost îmbunătățit procesul de comunicare externă a **BNM** prin intermediul comunicării digitale și prin adaptarea conținutului informațional existent pentru diverse grupuri-țintă. Totodată, au sporit capacitățile de a crea produse multimedia pentru a promova conținutul informațional ce urmează a fi publicat pe canalele de comunicare ale **BNM** în scop de educație financiară a publicului larg.

O contribuție la fel de importantă a avut și suportul GGF pentru domeniul de gestiune a resurselor umane în cadrul **BNM**. În acest context, a fost oferită consultanță pentru constituirea centrului intern de instruire, care presupune crearea capacității interne de formare a managementului, dezvoltarea competențelor manageriale și de leadership pentru managerii de nivel mediu ai **BNM**.

În aceeași ordine de idei, cu scopul de a consolida capacitatea și eficiența instituțională, în special de a continua seria de eforturi pentru implementarea unui nou sistem integrat de management al resurselor umane și pentru optimizarea utilizării resurselor de dezvoltare profesională, Ministerul Finanțelor al Slovaciei prin intermediul **Centrului de Excelență în Finanțe (CEF)** cu sediul în orașul Ljubljana a oferit **BNM** oportunitatea de a se familiariza cu experiența sa în domeniul managementului și dezvoltării

resurselor umane. Experții BNM și-au perfecționat cunoștințele privind gestiunea, dezvoltarea și recrutarea resurselor umane și au definitivat planul de acțiuni pentru consolidarea capacității instituționale a BNM în colaborare cu CEF.

Totodată, reprezentanții BNM au participat la mai multe instruirii organizate online de către CEF, atât în domeniile profesionale ce țin de activitatea de bază a BNM, cât și în domeniile activităților de guvernantă și suport. În același timp, la solicitarea CEF, angajații BNM au participat în calitate de formatori la câteva instruirii organizate de CEF.

În anul 2021, BNM și-a consolidat în continuare relațiile bilaterale cu alte bănci centrale, în ceea ce privește asistența tehnică, cu scopul de a asimila cele mai bune practici în domeniile gestionate, precum și de a partaja experiența sa instituțională cu colegii din alte țări, cu atribuții similare.

De menționat cooperarea tehnică constantă dintre BNM și **Banca Centrală a Germaniei**. Pe parcursul anului 2021, în vederea dezvoltării cadrului conex facilităților de creditare de urgență, BNM a beneficiat de consiliere din partea experților germani cu scopul determinării potențialelor arii de îmbunătățire a acestui domeniu. La fel, reprezentanții BNM au participat la o serie de sesiuni de instruire online în domeniul emisiunii monetare, organizate de Banca Centrală a Germaniei, pentru angajații din mai multe bănci centrale europene, fiind abordate aspectele ce țin de buna gestiune a numerarului, procesarea efectivă, echipamente și aplicații IT, metode, riscuri operaționale etc.

Un alt partener permanent rămâne a fi **Banca Națională a Belgiei**. Pentru determinarea gradului de conformitate a activității auditului intern în cadrul BNM cu standardele internaționale și Codul de etică al auditorilor interni, în anul 2021, cu sprijinul experților Băncii Naționale a Belgiei, a fost efectuată evaluarea respectivă aferentă practicii profesionale în domeniul auditului intern și a fost obținut calificativul „Conformare generală”, care reprezintă cel mai înalt grad de conformitate.

Pe lângă suportul tehnic valoros de care a beneficiat BNM, aceasta continuă să acorde asistență tehnică altor bănci centrale prin schimbul de experiență și bunele practici în domeniile conexe sectorului bancar.

În acest sens, experții BNM au participat la seminarul online organizat de Banca Centrală a Franței privind *transformarea băncii centrale*, unde au relatat despre *psihologia muncii: provocări post-pandemie pentru resursele umane*. La fel, reprezentanții BNM au acordat asistență tehnică în cadrul mesei rotunde organizate de Banca Națională a Ucrainei, unde au prezentat informații despre *provocările cu care se confruntă autoritățile de supraveghere în timpul implementării evaluării bancare în cadrul SREP*.

Capitolul 9

Cadrul instituțional și de organizare

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei asigură autoritatea legală și cadrul de guvernanță al Băncii Naționale.

Structura guvernării corporative cuprinde organele de conducere, comitetele ce acordă suport organelor de conducere, gestiunea riscurilor și nivelurile de control (extern și intern). Această structură este completată cu planificarea strategică, cadrul de conformitate și etică, ce cuprinde Codul de conduită al salariaților BNM, politica antifraudă a Băncii Naționale a Moldovei, politica de securitate informațională, gestiunea datelor cu caracter personal, precum și accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM.

Organele de conducere ale Băncii Naționale

Guvernatorul

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea președintelui Parlamentului.

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*, guvernatorul este responsabil de formularea inițiativelor în domeniul politicii monetare și valutare pentru a fi prezentate Comitetului executiv, precum și executarea lor. De asemenea, guvernatorul organizează și conduce activitatea băncii și o reprezintă în relațiile cu orice persoană juridică sau fizică atât în Republica Moldova, cât și în afara ei, emite ordine și dispoziții obligatorii pentru salariații Băncii Naționale, controlează executarea lor.

Consiliul de supraveghere

Consiliul de supraveghere este constituit din 7 membri numiți de Parlament pentru un mandat de 7 ani: 4 membri non-salariați ai BNM și 3 membri din structura executivă a Băncii Naționale: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și un viceguvernator. Președintele Consiliului de supraveghere este guvernatorul BNM. În perioada ianuarie-noiembrie 2021, Consiliul de supraveghere a funcționat fără un membru din structura executivă a BNM. La 3 decembrie 2021, în componența Consiliului de supraveghere a fost numit al treilea membru din structura executivă a BNM.

În exercitarea competențelor atribuite prin lege, Consiliul de supraveghere (i) aprobă raportul anual și situațiile financiare

anuale; (ii) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern; (iii) numește în funcție controlorul general, la propunerea Comitetului de audit și stabilește condițiile de remunerare a acestuia, (iv) adoptă normele de etică profesională; (v) determină fondul de salarizare al Băncii Naționale, nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv și cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv; (vi) înaintează propuneri vizând majorarea capitalului Băncii Naționale; (vii) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora; (viii) selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern; (ix) stabilește modul de creare și funcționare a comitetelor Băncii Naționale; (x) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație; (xi) aprobă regulamentele interne aferente exercitării atribuțiilor. Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puțin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfășurată.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2021 au fost convocate 15 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au adoptat 47 hotărâri, cu următoarea tematică:

- Selectarea organizației de audit extern al situațiilor financiare, conturilor și registrelor Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2020-2024;
- Aprobarea designelor grafice, valorilor nominale și punerii în circulație a monedelor jubiliare și comemorative și a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ emisia 2021;
- Aprobarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2020;
- Aprobarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei și a rapoartelor privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei;
- Aprobarea rapoartelor asupra nivelului de implementare în anul 2020 a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei;
- Aprobarea Raportului cu privire la gestiunea riscurilor operaționale în anul 2020 în Banca Națională a Moldovei;
- Examinarea intereselor financiare directe sau indirecte ale membrilor organelor de conducere și ale membrilor familiilor lor;
- Aprobarea Raportului Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2020;
- Aprobarea Raportului Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2020;
- Aprobarea Raportului Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2020;

- Numirea în funcție a Controlorului general al Băncii Naționale a Moldovei – director al Departamentului Audit Intern;
- Aprobarea Situațiilor financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2020;
- Aprobarea Raportului consolidat anual pentru anul încheiat la 31 decembrie 2020;
- Aprobarea Planului anual de audit intern 2022;
- Aprobarea programului de activitate orientativ al Consiliului de supraveghere pentru anul 2022.

Pe parcursul anului 2021 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 4 hotărâri ale Consiliului de supraveghere (conform anexei A.18).

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a colaborat permanent cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun. Consiliul de supraveghere a promovat transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referire la atribuțiile legale.

Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din 5 membri numiți de Parlament: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și trei viceguvernatori. Președintele Comitetului executiv este guvernatorul Băncii Naționale.

Pe parcursul anului de referință, 2 viceguvernatori au activat ca membri ai CE cu mandatele expirate **până la numirea noilor membri**, conform Legii nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, art. 23 alin. (8). În noiembrie și decembrie 2021, Parlamentul a adoptat hotărâri privind numirea a 3 membri noi ai Comitetului executiv (o funcție de viceguvernator al CE era vacantă): dl Constantin Șchendra, dna Tatiana Ivanicichina și dl Arcadie Albul. Mandatul viceguvernatorului Arcadie Albul intră în vigoare la 1 martie 2022.

Potrivit Legii nr. 548/1995, principalele atribuții ale Comitetului executiv sunt: (i) stabilirea politicii monetare în stat, inclusiv a nivelului ratelor dobânzii la instrumentele politicii monetare, condițiilor de acordare a creditelor, tipului și nivelului rezervelor pe care băncile sunt obligate să le mențină la Banca Națională; (ii) stabilirea politicii valutare în stat și regimului cursului de schimb al monedei naționale; (iii) decizia asupra modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor ce urmează a fi eliberate de Banca Națională; (iv) examinarea rezultatelor controalelor efectuate la entitățile supravegheate de Banca Națională și adoptarea hotărârilor aferente acestora; (v) hotărârea asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emisie a lor; (vi) adoptarea actelor normative ale Băncii Naționale; (vii) asigurarea implementării hotărârilor Consiliului de supraveghere; (viii) planificarea și organizarea activității curente a Băncii Naționale.

Ședințele Comitetului executiv se convoacă de președintele acestuia cel puțin o dată pe lună.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2021 au fost convocate 98 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 271 hotărâri.

Hotărârile menționate au vizat următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei
- Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova
- Politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei
- Reglementarea și supravegherea bancară
- Evidența contabilă
- Balanța de plăți
- Aprobarea și modificarea actelor interne ale Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2021 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 29 de hotărâri ale Comitetului executiv (conform anexei A.18 și A.19).

Comitetul executiv a promovat în continuu aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor; asigurarea economiei cu moneda națională și promovarea credibilității monedei naționale; reglementarea și supravegherea băncilor și menținerea stabilității financiare; reglementarea și supravegherea activității infrastructurilor pieței financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterul inovator al plăților.

Structura organelor de conducere la situația din 31 decembrie 2021:

Octavian ARMAȘU
Guvernator, președinte al Consiliului de supraveghere (CS) și al Comitetului executiv (CE)

Vladimir MUNTEANU
Prim-viceguvernator, vicepreședinte al CS și al CE

Tatiana IVANICICHINA
Viceguvernator, membru al CS și CE

Constantin ȘCHENDRA
Viceguvernator, membru al CE

Dumitru URȘU
membru al CS

Alexandru PELIN
membru al CS

Valeriu IAȘAN
membru al CS

Vadim ENICOV
membru al CS

Comitete

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează Comitetul de audit, Comitetul de investiții și Comitetul de risc. Aceste comitete permanente au regulamente proprii de funcționare prin care sunt detaliate scopul, componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de audit

Comitetul de audit este constituit din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale. Comitetul de audit asistă Consiliul de supraveghere prin acordarea de consultanță cu privire la: (i) monitorizarea procesului de raportare financiară a BNM; (ii) monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor; (iii) monitorizarea și direcționarea funcției de audit intern; (iv) monitorizarea independenței și activității auditului extern.

Pentru asigurarea activității și îndeplinirii atribuțiilor, în anul 2021, Comitetul de audit a întreprins un șir de măsuri și acțiuni practice, dintre care cele mai importante se referă la:

- Examinarea rezultatelor evaluărilor prezentate de către grupul de lucru privind selectarea organizației de audit extern și prezentarea către Consiliul de supraveghere a propunerii de selectare pentru efectuarea auditului extern al situațiilor financiare anuale, conturilor și registrelor BNM pentru anii 2020-2024;
- Elaborarea procedurii de selectare, examinare și aprobare a candidaturii controlorului general al BNM, propunerea Consiliului de supraveghere pentru numire pentru următorii 5 ani și aprobarea fișei de post a controlorului general al BNM - director al Departamentului audit intern;
- Examinarea rapoartelor de activitate și coordonarea planurilor de activitate ale Departamentului audit intern al BNM;
- Evaluarea rezultatelor activității controlorului general pentru anul 2021;
- Examinarea împreună cu reprezentanții auditului extern a Situațiilor financiare și conformarea lor cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară;
- Examinarea procedurilor de monitorizare și de control al expunerilor la risc și al aspectelor referitoare la conformitate, care ar putea avea un impact semnificativ asupra Situațiilor financiare ale BNM;
- Formularea propunerilor de perfecționare.

Pe parcursul perioadei de raportare, Comitetul de audit a elaborat și prezentat CS al BNM recomandări pentru eficientizarea activității Departamentului audit intern, îmbunătățirea și dezvoltarea proceselor de activitate ale BNM, inclusiv privind procesul de raportare financiară a Băncii Naționale; procesul de consolidare a noului cadru normativ și metodologic de gestiune a riscurilor operaționale ale BNM și crearea unui sistem centralizat de gestiune a tuturor riscurilor; implementarea recomandărilor înaintate de către evaluatorul extern prin *Raportul de evaluare externă a calității funcției de audit intern* ce țin de elaborarea unor planuri de dezvoltare profesională a angajaților DAI, dezvoltarea abordării strategice în cadrul misiunilor de audit, elaborarea unei strategii a auditului intern.

Comitetul de investiții

Comitetul de investiții (CI) este instituit în scopul de a asista Comitetul executiv al BNM în vederea revizuirii politicilor și strategiilor investiționale aferente gestionării rezervelor valutare ale statului. Comitetul de investiții este format din 10 membri, salariați ai BNM, inclusiv 2 membri ai Comitetului executiv, unul din aceștia fiind președintele comitetului.

Sedințele CI sunt convocate, de regulă, lunar, iar în cazul unor subiecte de importanță majoră, sunt organizate ședințe extraordinare. Comitetul de investiții s-a întrunit în anul 2021 în 12 ședințe ordinare. În cadrul fiecărei ședințe s-a discutat despre performanța portofoliului de investiții pentru luna anterioară de raportare, evoluția și prognozele aferente pieței valutare interne și piețelor financiare internaționale, evoluția ratingurilor contrapartidelor autorizate și riscurile aferente portofoliului de investiții. Totodată, periodic, au fost puse în discuție aspecte ce țin de strategia investițională pe termen scurt și mediu aferentă alocării strategice a activelor (ASA).

De asemenea, în luna decembrie 2021, a fost convocată o ședință extraordinară a CI în vederea revizuirii cadrului ASA. Suplimentar, au fost examinate decizii investiționale tactice în scopul optimizării indicatorilor de cost/rentabilitate, în contextul mediului de rate scăzute, cu condiția asigurării siguranței și lichidității investițiilor.

Comitetul de risc

Comitetul de risc, ca parte a liniei a doua de apărare, este instituit pentru asistarea Comitetului executiv în vederea asigurării supravegherii directe obiective asupra managementului sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în Banca Națională. Comitetul de risc este format din 8 membri cu drept de vot, inclusiv un membru al Comitetului executiv – președintele Comitetului de risc.

Comitetul de risc se reunește trimestrial în ședințe ordinare. La necesitate sau la solicitarea guvernatorului, a oricărui alt membru al Comitetului executiv se poate convoca ad-hoc.

În 2021, Comitetului de risc s-a întrunit în 4 ședințe ordinare și o ședință ad-hoc.

Deciziile de bază luate au vizat:

1. avizarea **raportului anual** de gestiune a riscurilor operaționale în anul **2020** în Banca Națională a Moldovei, a **tabloului de bord și profilului de risc pentru anul 2020**;
2. acceptarea nivelului de maturitate evaluat al sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în BNM către 31.12.2020 și obiectivelor de dezvoltare ale acestuia pentru anul 2021;
3. luare act de rapoartele *trimestriale* cu privire la rezultatele autoevaluării riscurilor operaționale pe procese de activitate ale BNM;
4. luare act de profilul de risc operațional al BNM pentru procesele evaluate în 2021;
5. aprobarea măsurilor de tratare propuse pentru răspunsul la riscurile din zona galbenă a profilului de risc;
6. luare act de informația aferentă incidentelor cu impact mare și major asupra proceselor de activitate și validarea nivelului de impact al acestora;
7. luare act de măsurile aplicate pentru gestiunea riscului de continuitate a activității generat de factorul extern – epidemia cauzată de virusul COVID-19;
8. luare act de informația cu privire la activitatea de membru al International Operational Risk Working Group – IORWG.

Nivelurile de control

Control extern

Auditul extern

Auditul extern al Băncii Naționale se efectuează anual pentru situațiile financiare, conturile și registrele BNM, în conformitate cu standardele internaționale de audit, de către o companie de audit independentă, cu renume și experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale și al instituțiilor financiare internaționale, selectată de Consiliul de supraveghere pe bază de licitație. Raportul auditorului extern se publică împreună cu situațiile financiare anuale ale Băncii Naționale. Aceeași organizație de audit extern nu poate fi numită consecutiv pentru o perioadă ce depășește 5 ani.

Pentru anii 2020-2024, Consiliul de supraveghere a desemnat „KPMG Moldova” SRL în calitate de auditor extern al situațiilor financiare ale BNM. Pentru anii 2020 și 2021 au fost emise rapoarte cu opinii fără rezerve.

Evaluarea de către FMI a credibilității și siguranței BNM

Periodic, credibilitatea și siguranța băncilor centrale este evaluată de experții FMI pentru a primi asigurare în implementarea și operarea de către BNM a unor sisteme de control, contabile, de raportare și audit referitoare la gestionarea resurselor, adecvate integrității operațiunilor desfășurate. Evaluarea acoperă cinci domenii – cheile relevante controlului și guvernării în cadrul băncilor centrale conform acronimului ELRIC:

- *E* – mecanismul auditului extern;
- *L* – cadrul legal și independența băncii centrale;
- *R* – raportarea financiară;
- *I* – mecanismul auditului intern;
- *C* – sistemul controalelor interne.

Auditul Curții de Conturi a RM

Auditul public extern cu privire la legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții este realizat de Curtea de Conturi, limitându-se, conform Legii nr. 548/1995, la examinarea eficienței operaționale a deciziilor luate de conducerea Băncii Naționale, cu excepția celor ce țin de implementarea politicii monetare și valutare a Băncii Naționale și de gestionarea rezervelor valutare ale statului.

Gestiunea riscurilor și controlul intern

Banca Națională aliniază guvernarea gestiunii riscurilor și sistemului de control intern la standardele internaționale COSO⁶⁶, ISO 31000⁶⁷, la bunele practici în domeniu (inclusiv ale Grupului Internațional de lucru privind riscul operațional în băncile centrale (IORWG), Banca Națională fiind membru al acestuia).

În contextul gestiunii riscurilor operaționale, odată cu aprobarea *Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei*, Consiliul de supraveghere a stabilit apetitul și toleranța la risc în Banca Națională.

Gestiunea riscurilor și controlul intern în cadrul BNM sunt instituite conform celor **trei linii de apărare**.

Prima linie de apărare gestionează riscurile și este reprezentată de subdiviziunile BNM, care sunt și „proprietarii” riscurilor. Șefii subdiviziunilor (managerii de linie) poartă responsabilitate pentru identificarea și gestionarea riscurilor inerente proceselor de activitate și sistemelor informatice ale căror proprietari sunt, stabilind corespunzător activitățile de control în procesul de gestiune a riscurilor. În anul 2021 au continuat activitățile de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate cu stabilirea măsurilor de control pentru a menține riscurile în zona de toleranță, cu raportarea rezultatelor către funcția de gestiune a riscurilor operaționale. Subdiviziunile aplică zilnic un set de proceduri de control pentru procesele de activitate și sistemele pe care le gestionează, asigurând eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în organizarea procesului, asigurarea cadrului metodologic, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de gestiune a riscurilor și control intern.

⁶⁶COSO – The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway).

⁶⁷ISO 31000 – Risk Management – Guidelines, International Organization for Standardization (Ghidul managementul riscului, Organizația Internațională de Standardizare)

Funcțiile celei de-a doua linii de apărare includ mecanisme și procese specifice în vederea implementării sistemului adecvat de gestiune a riscurilor financiare și operaționale și exercitării unui control intern. Linia a doua de apărare este reprezentată de structurile cu *funcții dedicate gestiunii riscurilor* financiare și operaționale, *Comitetul de investiții* și *Comitetul de risc*. La nivelul acestei linii este elaborat cadrul metodologic pentru desfășurarea unui proces eficient de gestiune a riscurilor în BNM: cadrul intern privind modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, gestiunea riscurilor operaționale pe procese de activitate, asigurarea continuității activității și securității informației, protecției datelor cu caracter personal, standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele, care perturbă sau amenință funcțiile operaționale din Banca Națională. La nivelul Băncii Naționale există un sistem de gestiune a incidentelor, unde se ține evidența incidentelor, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Funcția de gestiune a riscurilor operaționale a asigurat în anul 2021 organizarea și desfășurarea ședințelor de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate. În baza autoevaluării riscurilor operaționale, a fost elaborat profilul de risc operațional, raportat trimestrial către Comitetul de risc. Totodată, au fost efectuate instruirii interne pentru reprezentanții subdiviziunilor (șefii de subdiviziuni, responsabilii de risc operațional și participanții în procesele evaluate).

Pentru gestiunea *riscului de asigurare a continuității activității*, generat de factorul extern – epidemia COVID-19, în 2021 au fost întreprinse un șir de măsuri de protecție a angajaților și asigurare a continuității activității BNM, fapt care a contribuit la desfășurarea continuă a proceselor de activitate ale BNM, cu îndeplinirea tuturor atribuțiilor de bază. Măsurile respective au fost raportate trimestrial la ședințele Comitetului de risc.

Totodată, funcția de gestiune a riscurilor operaționale reprezintă BNM la IORWG în calitate de membru.

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și obiectivă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernantei, gestiunii riscurilor și controlului intern, inclusiv modul în care prima și a doua linie de apărare ating obiectivele de gestiune a riscurilor. De menționat că, a fost revizuit cadrul normativ intern privind funcționarea auditului intern, care este aprobat la nivelul Consiliului de supraveghere, racordându-l la elementele obligatorii ale Cadrului Internațional de Practici Profesionale (IPPF)⁶⁸, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA). Conform raportului de evaluare externă din 14.03.2021 funcția de audit intern a obținut calificativul „Conformare generală” cu Standardele IIA și Codul de etică, care reprezintă cel mai înalt grad de conformitate.

Controlul intern în cadrul BNM funcționează, de asemenea, printr-un șir de reglementări aprobate de organele de conducere și asigură administrarea resurselor într-un mod eficace pentru realizarea misiunii și obiectivelor strategice ale BNM.

⁶⁸International Professional Practices Framework

Cadrul de conformitate și etică

Codul de conduită al salariaților Băncii Naționale

În Banca Națională funcționează Codul de conduită al salariaților BNM, care stabilește cerințe către toți angajații să respecte cele mai înalte standarde de etică profesională. În acest scop, Codul de conduită abordează etica și conduita profesională a salariaților Băncii Naționale, inclusiv comportamentul legat de gestiunea conflictelor de interese, confidențialitate, securitatea și gestiunea informațiilor.

Politica antifraudă

Politica antifraudă a Băncii Naționale promovează conștientizarea și gestiunea riscului de fraudă.

Aceasta are drept scop de a identifica ariile de activitate supuse riscului de fraudă și de a implementa măsuri adecvate de control la toate nivelurile Băncii Naționale, care vor contribui la prevenirea și detectarea fraudelor, monitorizarea riscului de fraudă și promovarea conduitei organizaționale consecvente. Politica antifraudă stabilește, de asemenea, condițiile de desfășurare a investigațiilor în materie de prevenire și examinare a suspiciunilor de fraudă.

Implementarea politicii antifraudă, instruirea personalului cu privire la riscul de fraudă și gestiunea acestuia, raportarea suspiciunilor de fraudă – toate acestea stabilesc și dezvoltă *cultura antifraudă*, ce descurajează potențialii autori și întăresc angajamentul personalului Băncii Naționale în combaterea fraudei. Responsabilitatea întregului personal al Băncii Naționale are o contribuție majoră la crearea unui mediu propice pentru sporirea gradului de conștientizare a riscului și consecințelor de fraudă.

Organele de conducere ale Băncii Naționale promovează o politică de toleranță zero referitoare la fraudă și corupție.

Măsuri de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională are instituite norme interne, aliniate la standardele internaționale, privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în cadrul operațiunilor efectuate. Scopul acestor norme este neadmiterea implicării Băncii Naționale în operațiuni sau activități cu risc de spălare a banilor și finanțare a terorismului, precum și stabilirea cerințelor privind organizarea, aplicarea și controlul respectării de către subdiviziunile băncii a măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

În acest context, pe parcursul anului 2021, au continuat acțiunile de consolidare a conformării băncii centrale cu cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, și anume, instruirea personalului implicat în aplicarea cerințelor de cunoaștere a clienților, conlucrarea cu subdiviziunile responsabile în vederea determinării riscurilor și a suspiciunilor aferente tranzacțiilor și relației cu clienții, sesizarea

autorităților competente în scopul determinării caracterului suspect la acordarea permisiunilor și înregistrării notificărilor aferente împrumuturilor externe ș.a. În anul 2021, personalul BNM, cu atribuții de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, a beneficiat de expertiză internațională, prin participarea la instruirii și ateliere de lucru, inclusiv online, organizate în cadrul mai multor proiecte de asistență tehnică furnizate de organizațiile internaționale. În scopul îmbunătățirii sistemului intern de conformitate cu cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor, Banca Națională a implementat un serviciu de screening al plăților în timp real, care are ca scop asigurarea implementării măsurilor restrictive internaționale cu referire la plățile clienților săi. De asemenea, a fost fortificat sistemul de conlucrare și raportare internă în scopul asigurării centralizării activităților BNM de combatere a spălării banilor și finanțării actelor de terorism, inclusiv prin informarea în timp optim a membrului Comitetului executiv, care coordonează activitatea dată, despre riscurile identificate, precum și recomandările de minimizare relevante. Pentru operațiunile cu risc înalt raportarea este realizată către Comitetul executiv.

Politica de securitate a informației

Politica de securitate a informației Băncii Naționale stabilește contextul organizațional de nivel general care să asigure atingerea obiectivelor cu privire la asigurarea securității informației și securității cibernetice în cadrul BNM. De asemenea, stabilește cerințe pentru asigurarea gestionării securizate a informației în cadrul BNM și minimizarea impactului ce poate apărea ca rezultat al incidentelor de securitate.

Membrii Consiliului de supraveghere și membrii Comitetului executiv, precum și orice salariat al Băncii Naționale sunt obligați să asigure securitatea informației aflate în posesie și la care au acces oricare ar fi forma ei. Totodată, sunt stabilite și divizate clar responsabilitățile în procesul de asigurare a securității informației, în partea ce ține de gestiunea informației, monitorizarea utilizării și distribuirii informației, raportarea incidentelor de securitate a informației, precum și modul de investigare a acestora.

În același context, în scopul asigurării securității informației în cadrul BNM, în conformitate cu Politica de securitate a informației este desemnat ofiterul de securitate a informației al BNM.

Gestiunea datelor cu caracter personal

Banca Națională prelucrează datele cu caracter personal în conformitate cu Legea nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal. Banca Națională dispune de politici, proceduri și sisteme informaționale eficiente pentru asigurarea protecției datelor cu caracter personal. În cadrul Băncii Naționale este desemnat ofiterul pentru protecția datelor cu caracter personal care este responsabil de informarea și consilierea personalului BNM, membrilor CE în cadrul prelucrării datelor cu caracter personal, monitorizarea respectării reglementărilor în vigoare, realizarea acțiunilor de sensibilizare și formare a personalului implicat în operațiuni de prelucrare a datelor cu caracter personal, cooperarea cu Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile Băncii Naționale asigură un grad sporit de transparență, respectând în același timp independența și confidentialitatea anumitor aspecte legate de îndeplinirea atribuțiilor Băncii Naționale. Publicarea diverselor date și analize legate de atribuțiile Băncii Naționale, precum și promovarea unui caracter deschis al relației cu grupurile-țintă sunt aspecte de importanță majoră în comunicarea externă a băncii.

Banca Națională acordă o atenție sporită conexiunii inverse în schema de comunicare. Astfel, prin transmiterea regulată și frecventă a mesajelor, Banca Națională oferă explicațiile de rigoare asupra activității sale și a funcționării sectorului bancar. Funcționarea bazei de date interactive pe pagina web a Băncii Naționale asigură accesul publicului la informație, date și analize elaborate și are drept scop oferirea de informații corecte, actuale, clare și transparente pentru formarea unei opinii publice asupra deciziilor Băncii Naționale, dar și pentru efectuarea diverselor studii și cercetări.

9.2 Perspective de dezvoltare

Perspectivile de dezvoltare ale Băncii Naționale sunt corelate cu implementarea obiectivelor sale strategice.

Reformarea și consolidarea sectorului financiar nebancaar în conformitate cu bunele practici europene și internaționale, prin atribuirea BNM a unor atribuții noi de licențiere autorizare/emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, reglementare și supraveghere a activității unor entități din sectorul financiar nebancaar, constituie unul din noile obiective de dezvoltare ale Băncii Naționale a Moldovei, considerând intrarea în vigoare a prevederilor legale respective din 1 iulie 2023.

Principalele proiecte ale Băncii Naționale a Moldovei și ale Depozitarului central unic al valorilor mobiliare preconizate pentru lansare sau continuare în 2022:

- *Demararea proiectului privind preluarea de către BNM a atribuției de reglementare/ supraveghere a sectorului financiar nebancaar.*
- *Demararea proiectului privind migrarea la standarde noi SWIFT – ISO 20022.*
- *Continuarea proiectului Twinning „Consolidarea supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”, implementat în Republica Moldova cu suportul Uniunii Europene.*
- *Continuarea proiectului privind implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, cu asistența din partea USAID.*
- *Continuarea ajustării cadrului normativ aferent proceselor de licențiere, autorizare și notificare, modernizarea și incorporarea noilor module și procese în Soluția pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare.*
- *Continuarea proiectului privind implementarea soluției informatice de operațiuni bancare (CBS), de gestionare a resurselor corporative (ERP) și de gestionare a operațiunilor cu numerar.*
- *Continuarea proiectului privind implementarea unei scheme de plăți instant.*
- *Continuarea proiectului privind modernizarea sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR (Sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă).*
- *Continuarea proiectului privind digitizarea arhivei BNM.*
- *Continuarea proiectului privind extinderea conexiunilor cu platforme de tranzacționare (DCU).*

9.3 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2021, Banca Națională a Moldovei a continuat implementarea celor cinci obiective strategice, inclusiv a 25 (douăzeci și cinci) de obiective operaționale/complementare/transversale, din ciclul de planificare strategică precedent.

Elementele fundamentale ale Planului strategic se referă la misiune, viziune, valori și obiective strategice.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină dezvoltarea economică a țării.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei este o instituție proactivă, performantă și credibilă, ghidată de practici de bună guvernare.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei

Credibilitate – politici, reforme, comunicare și atitudine care inspiră încredere și siguranță publicului și piețelor.

Responsabilitate – preocupare continuă aferentă impactului economic și social al lucrului efectuat și al deciziilor luate.

Fiabilitate – resurse umane, proceduri interne și tehnologii informaționale care mențin siguranța și diligența funcționării instituției.

Profesionalism – competență, integritate, sârguință, asumarea deciziilor, perfecționare continuă.

Cooperare – muncă în echipă pentru realizarea obiectivelor comune ale băncii.

Obiectivele strategice derivă din domeniile de activitate de bază, iar ultimul obiectiv se referă la domeniul de suport și guvernanță:

1. Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare.
2. Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudentială.
3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc.
4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar.
5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale.

Pe parcursul anului 2021, au fost înregistrate realizări în vederea implementării reformelor în cinci domenii-cheie: politică monetară și piețe financiare, stabilitate financiară, supravegherea băncilor, sisteme de plăți și operațiuni cu numerar, guvernanță și suport. Realizările se referă la cele 25 (douăzeci și cinci) de obiective operaționale/complementare/transversale continuate spre implementare, unele dintre cele mai importante fiind incluse în tabelul de mai jos. De asemenea, în anexa A.31 „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2021” se regăsesc realizările cele mai importante aferente proiectelor BNM, care derivă din obiectivele strategice.

Obiectiv strategic	Realizări majore înregistrate pe parcursul anului 2021
Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inițierea activităților în vederea demarării proiectului privind migrarea mesajelor SWIFT de tip MT aferent plăților transfrontaliere la mesaje SWIFT de tip MX, conform standardelor noi ISO 20022; ▪ Revizuirea cadrului de alocare strategică a activelor, cu ulterioara aprobare a modificărilor la Regulamentul cu privire la gestionarea rezervelor internaționale; ▪ Aprobarea deciziilor cu privire la structura valutară și pe instrumente a rezervelor internaționale.
Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudentială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Continuarea activităților cu privire la consolidarea cadrului normativ aferent asistenței de lichiditate în situații de urgență (ELA); ▪ Definitivarea proiectului Regulamentului aferent implementării instrumentelor loan-to-value ratio (LTV) și debt-to-income ratio (DSTI) pentru bănci; ▪ Definitivarea proiectului Regulamentului privind grupul de lucru pentru stabilitate financiară; ▪ Elaborarea raportului de examinare a programei de transformare a datelor pentru calcularea indicatorului indicelui privind prețul imobilului rezidențial (RPPI).
Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aprobarea de către Comitetul executiv al BNM a actelor normative în vederea consolidării sectorului bancar prin punerea în aplicare a Legii privind activitatea băncilor, care este armonizată la reglementările Uniunii Europene, și anume privind: <ul style="list-style-type: none"> <i>deținerile în capitalul social al băncii;</i> <i>cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții-cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare;</i> <i>modificarea cadrului de administrare a activității băncilor în contextul suplínirii cu normele aferente ILAAP¹;</i> ▪ Analiza exhaustivă în cadrul procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor (SREP), a guvernantei interne și a procedurilor de control intern și gestionare a riscurilor, precum și evaluarea adecvării capitalului și a lichidității, cu setarea, la necesitate, a cerințelor de capital suplimentar; ▪ Inițierea utilizării sistemului informatic al BNM cu privire la licențiere, autorizare și notificare pentru următoarele module: <ul style="list-style-type: none"> <i>Eliberarea confirmării persoanelor în funcția de administrator al băncilor;</i> <i>Eliberarea aprobărilor pentru dobândirea deținerilor în capitalul social al băncilor;</i> ▪ Aprobarea de către Comitetul executiv al BNM a modificărilor la Regulamentele care stabilesc cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea entităților supravegheate, în vederea implementării recomandărilor Comitetului MONEYVAL și standardelor internaționale de domeniu; ▪ Aprobarea Ghidului privind abordarea bazată pe risc în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, care descrie mecanismul ce urmează a fi utilizat la identificarea și evaluarea riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în sectoarele supravegheate de BNM, dar și a modului de aplicare eficientă a abordării bazate pe risc în acest domeniu; ▪ Desfășurarea proiectului privind implementarea soluției informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, cu suportul U.S. Agency for International Development (USAID) Derularea primelor 2 etape din cadrul proiectului: „Inițiere” și „Analiză și Design”.

¹ ILAAP - Procesul de evaluare a adecvării lichidității interne.

<p>Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Derularea procedurii de achiziție și selectarea ofertantului câștigător urmare evaluării ofertelor, în cadrul proiectului aferent soluției informatice cu privire la implementarea unei scheme de plăți instant; ▪ Inițierea și derularea proiectului privind modernizarea sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR (sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (sistemul de compensare cu decontare pe bază netă). Finalizarea etapelor de inițiere, de analiză și design, de construcție și inițierea etapei de testare; ▪ Definitivarea proiectului de lege aferent transpunerii Directivei (UE) 2015/2366, privind serviciile de plată în cadrul pieței interne PSD2 (Directiva privind serviciile de plată 2), în colaborare cu Ministerul Finanțelor și remiterea spre avizare/ expertizare repetată către autoritățile/ instituțiile din RM; ▪ Inițierea dialogului cu reprezentanții Consiliului European al Plăților pe subiectul aderării Republicii Moldova la Zona Unică de Plăți în Euro (SEPA); ▪ Definitivarea proiectului Regulamentului de funcționare a Consiliului Național de Plăți.
<p>Consolidarea capacității și a eficienței instituționale</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Consolidarea cadrului legal de guvernanță al BNM și de asigurare a independenței băncii; ▪ Consolidarea structurii organizatorice în domeniul supravegherii bancare în vederea creșterii capacității instituționale în implementarea supravegherii bazate pe risc; ▪ Crearea structurii organizatorice responsabile de educația financiară; ▪ Consolidarea competențelor manageriale și de leadership ale managerilor de linie, precum și dezvoltarea capacităților instituționale de realizare a instruirilor interne, în cadrul unui proiect de lungă durată dedicat dezvoltării profesionale, realizat în contextul misiunii de asistență tehnică acordată de către Guvernul Marii Britanii; ▪ Stabilirea conceptului de livrare a sesiunilor de instruire internă în format online la nivelul BNM și derularea pe parcursul anului a circa 42 de sesiuni în domeniile de activitate de bază, suport și guvernanță ale băncii; ▪ Elaborarea și consultarea cu subdiviziunile BNM a proiectului noului Cod de etică și conduită profesională al Băncii Naționale a Moldovei; ▪ Continuarea implementării noului cadru de gestiune a riscurilor operaționale prin evaluarea a circa 50 la sută din totalul proceselor de activitate ale băncii, cu accent pe procesele din domeniul supravegherii, reglementării și autorizării, rezoluției etc.; ▪ Continuarea activităților de inițiere a procedurii de achiziție din cadrul proiectului privind implementarea unui nou sistem informatic de operațiuni bancare (Core-banking), de gestionare a resurselor interne (ERP) și de gestionare a operațiunilor cu numerar; ▪ Consolidarea capacităților interne urmare beneficiarii de asistență tehnică din partea partenerilor externi de dezvoltare în domeniul supravegherii bancare, rezoluției bancare, stabilității financiare, combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, managementul resurselor umane, educației financiare etc.; ▪ Inițierea proiectului de asistență Twinning „Consolidarea supravegherii, guvernanței corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar”, finanțat de Uniunea Europeană, care urmează a fi implementat pe parcursul a 2 ani cu suportul unor autorități partenere din România, Regatul Țărilor de Jos și Lituania; ▪ Demararea proiectului privind digitizarea arhivei BNM, inclusiv elaborarea cadrului normativ intern aferent și inițierea acțiunilor privind arhivarea dosarelor în format electronic; ▪ Consolidarea capacităților de protecție cibernetică și de lucru la distanță, prin dotarea cu echipamente portabile suplimentare și facilitarea accesului mai securizat la serviciile din cadrul BNM; ▪ Dezvoltarea capacităților tehnologice prin realizarea unor lucrări complexe de redesign și optimizare a arhitecturii infrastructurii tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) din centrul de rezervă, cu scopul de a crește performanța și reziliența serviciilor și aplicațiilor TIC din cadrul BNM, precum și crearea a două noi platforme de infrastructură, necesare

	<p>pentru implementarea proiectelor majore derulate la nivelul BNM;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Consolidarea culturii instituționale prin organizarea unui șir de evenimente interne pentru angajații BNM (în mediu online și fizic), dedicate recunoașterii rezultatelor activității profesionale, realizării unor inițiative de responsabilitate socială, întăririi spiritului de echipă și colaborare.
<p>Alte realizări majore aferente obiectivelor transversale</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Demararea acțiunilor de cooperare dintre Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare în privința transferului unor atribuții către BNM; ▪ Încheierea un nou acord de cooperare între Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a României, în scopul dezvoltării și extinderii cooperării dintre instituții, pentru a promova siguranța și buna funcționare a sistemelor financiar-bancare din Republica Moldova și din România; ▪ Participarea în continuare a BNM la proiectul internațional al FMI de revizuire a metodologiei de compilare a conturilor internaționale (CI) pe diferite sectoare; ▪ Organizarea evenimentelor cu ocazia celebrării a 30 ani de la fondarea BNM (proiectul aniversar „Oamenii BNM” în format video; conferința de nivel înalt „Recuperarea economică în post-pandemie: realități și perspective”); ▪ Organizarea evenimentelor de educație financiară cu ocazia Zilei Europei la BNM, Zilei Internaționale a Copilului, Zilei Internaționale a Economisirii, Săptămânii Internaționale de Educație Financiară (Global Money Week), aniversării a 28-a de la introducerea leului moldovenesc, precum și a vizitelor la sala de expoziții a BNM; ▪ Lansarea proiectului de educație financiară “Generația I” (pentru mai multe generații) în Republica Moldova, orientat spre cultivarea abilităților, atitudinii și comportamentului membrilor societății pentru dobândirea independenței financiare; ▪ Desfășurarea campaniei de informare a publicului “Educația financiară - un beneficiu personal, social și economic”, inclusiv prin elaborarea și diseminarea produselor multimedia: videografice, podcasturi, videoghiduri.

9.4 Management și organizare

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei, din totalul celor 5 obiective strategice, unul este conexe domeniului de resurse umane, și anume:

Consolidarea capacității și a eficienței instituționale – ce presupune eficientizarea activității operaționale a BNM prin modernizarea instituțională și consolidarea capacităților interne în vederea realizării atribuțiilor de bază. Unul din obiectivele operaționale care derivă din cel strategic este implementarea unui nou sistem integrat de gestiune a resurselor umane.

Respectiv, prioritățile-cheie în managementul și dezvoltarea resurselor umane, în anul 2021, au fost axate anume pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Evoluții organizatorice

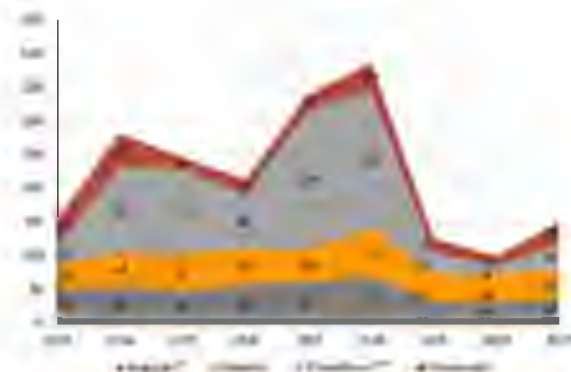
În anul 2021, au avut loc modificări ale structurii organizatorice ale Băncii Naționale a Moldovei, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acesteia prin diminuarea nivelurilor ierarhice. În același timp, aceste modificări au drept scop creșterea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului economic prin redefinirea responsabilităților, restructurarea activităților, precum și consolidarea capacității instituționale pe termen lung.

Astfel, au fost dezvoltate funcții ce țin de atribuțiile de bază ale BNM prin optimizarea subdiviziunilor specializate în domeniul supravegherii bancare, stabilității financiare, sistemelor de plăți, dar și optimizate unele subdiviziuni aferente ariei de suport și guvernanta, un accent special fiind pus pe funcția de comunicare și educație financiară. În același timp, mai multe funcții de execuție au fost adaptate la necesitățile curente ale subdiviziunilor, fără impact asupra numărului total de unități de personal.

Modificările realizate pe parcursul anului 2021 au adus la o ușoară creștere a domeniului de control la 4,9 executori la un manager comparativ cu 4,7 în anul 2020. Datorită modificărilor operate în 2022 în cadrul subdiviziunilor aferente activității de bază ale Băncii Naționale raportul dintre numărul de unități aferente atribuțiilor de bază ale BNM față de numărul de unități aferente ariei de suport și guvernanta în 2021 atestă o creștere față de cel din 2020, fiind de 55 la sută la 45 la sută în 2021 comparativ cu 53 la sută la 47 la sută în 2020. Optimizările realizate pe parcursul anului 2021 au avut un impact pozitiv asupra valorificării eficiente a resurselor de personal ale băncii.

9.5 Managementul resurselor umane

Graficul 9.1: Procese management resurse umane

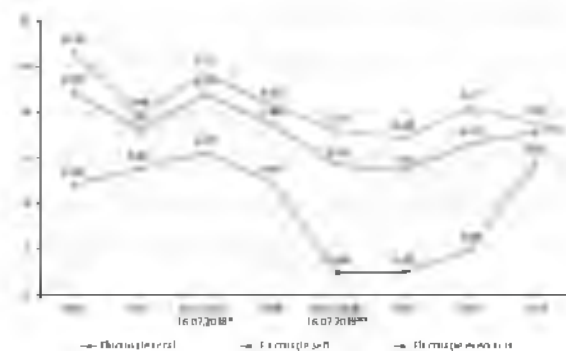

Sursa: BNM

*În numărul de angajări sunt incluse toate tipurile de angajări (prin concurs (27), prin testare pentru funcțiile tehnice (3), reangajările pentru pensionarii ce au atins limita de vârstă etc.)

**În numărul total al transferurilor se includ și cele efectuate în contextul reorganizărilor

Graficul 9.2: Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)

Sursa: BNM

*Anul de implementare al noului sistem de salarizare

**Anul după implementarea noului sistem de salarizare

Nota: Demisiile precedate de suspendarea CIM nu au fost incluse în calcul

Graficul 9.3: Informații generale privind angajații BNM

Sursa: BNM

Sistemul de salarizare

În anul 2018, în cadrul proiectului de implementare a unui sistem integrat de management al resurselor umane realizat cu ajutorul companiei de consultanță cu experiență internațională în domeniul băncilor centrale și organizațiilor financiare internaționale Korn Ferry (Hay Group) a fost implementat sistemul de salarizare utilizat în prezent pentru remunerarea angajaților BNM. Astfel, sistemul de salarizare al angajaților BNM prevede stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului, ce comportă următoarele beneficii: alinierea salarizării la piața de referință; echitatea internă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare); competitivitate externă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare cu piața de referință); angajator atractiv (sporirea atractivității BNM în calitate de angajator pe piața muncii); reguli clare (sistemul prevede reguli clare de promovare în trepte de salarizare); îmbunătățirea climatului organizațional.

Informație statistică

În anul 2021, fluctuația voluntară de personal a fost de 7,13 la sută, fiind în creștere comparativ cu anul 2020 când aceasta a înregistrat un nivel de 6,63 la sută, tendința ascendentă constituind inclusiv o consecință a pandemiei COVID-19, care a influențat tendințele comportamentale ale pieței muncii, dar și a necesității de ajustare a politicii de resurse umane a Băncii Naționale la cerințele în schimbare ale pieței de referință. Analizând fluctuația voluntară pe niveluri ierarhice, pentru funcțiile manageriale în anul 2021 aceasta a fost în creștere față de 2020 atingând nivelul de 5,83 la sută, iar pentru funcțiile de execuție fiind în diminuare atingând rata de 7,55 la sută. Menționăm că fluctuația voluntară cuprinde doar persoanele demisionate din proprie inițiativă, din calcul fiind excluse persoanele angajate sezonier și cele plecate din alte motive (pensionare, încetarea termenului contractului de muncă, reducerea statelor de personal ș.a.), adițional au fost excluse și demisiile angajaților BNM ale căror contracte de muncă au fost suspendate în anul anterior celui în care au demisionat efectiv.

Vârsta medie a colectivului băncii la 31 decembrie 2021 este de 41 ani 7 luni. Aproape două treimi sunt femeile (61,12 la sută) și mai mult de o treime (38,88 la sută) sunt bărbați. Menționăm și faptul că femeile sunt reprezentate cu o rată de 50 la sută în componența posturilor de conducere.

Formarea profesională

Dezvoltare profesională

Pe parcursul anului 2021, în vederea asigurării dezvoltării competențelor și creșterii capitalului uman al BNM, circa 63,4 la

sută dintre angajații activi au beneficiat de diverse forme de perfecționare. Considerând restricțiile impuse de situația pandemică, formarea profesională a angajaților a fost desfășurată preponderent online, evenimentele de instruire fiind selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională, pornind de la programele de instruire furnizate de partenerii de dezvoltare, precum și prin asigurarea transferului intern de cunoștințe.

În 2021, BNM a implementat cu suportul Guvernului Marii Britanii și al Fondului pentru Buna Guvernare un proiect de consolidare a capacităților manageriale pentru 70 de angajați în pozițiile de conducere din cadrul BNM. Proiectul a fost implementat pe o perioadă de 12 săptămâni, în sesiuni cu durata totală de 60 de ore. Domeniile de instruire fiind: management și leadership, gestiunea echipei, inteligență emoțională, managementul schimbării și gândire strategică. O altă latură a proiectului a fost consolidarea capacității de transfer intern de cunoștințe. În acest context, în cadrul proiectului au fost instruiți 10 angajați ai BNM care au participat la facilitarea și livrarea programului de instruire managerială, precum și la pregătirea și livrarea instruirilor interne.

Transferul de cunoștințe pe intern a fost efectuat prin organizarea seminarelor și prezentărilor realizate de către experți din cadrul BNM, fiind dictate în mod special de obiectivele de dezvoltare ale BNM și de noile nevoi de dezvoltare profesională în contextul pandemic și al muncii la domiciliu. Totodată, fiind organizate în regim online, instruirile interne au facilitat transferul de cunoștințe din partea subdiviziunilor de specialitate către angajații din alte subdiviziuni pe diverse domenii de activitate ale băncii (Graficul 9.4).

În același timp, pe parcursul anului 2021, angajații BNM au participat la instruirii pe diverse domenii, organizate de partenerii băncii și organizațiile specializate, după cum este prezentat în graficul 9.5.

Managementul performanței

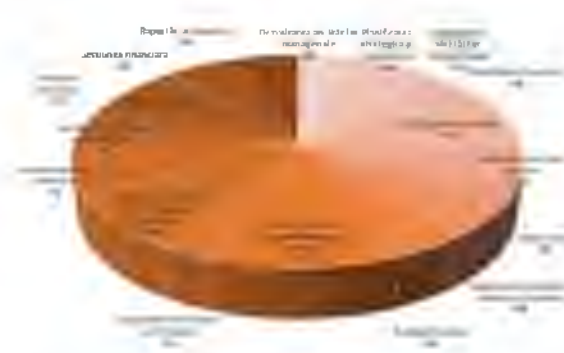
Sistemul de management al performanței reprezintă un instrument aplicat de Banca Națională a Moldovei începând cu anul 2016 pentru a spori eficiența activității angajaților. Astfel, în urma evaluării rezultatelor activității angajaților pentru anul 2021, s-a constatat o dinamică în creștere comparativ cu anii 2017 – 2020 a nivelului de performanță al angajaților BNM.

Mediul de muncă și cultură organizațională

BNM, în calitate de angajator, în contextul pandemiei COVID-19 a fost în situația de a face față, ca de altfel și alte instituții, unor provocări deosebite, și anume, de a lua măsuri sporite de protecție a sănătății angajaților, de asigurare a continuității activității, de adaptare la schimbările impuse de noul mod de organizare a muncii.

În acest sens, BNM s-a adaptat rapid circumstanțelor create de pandemia COVID-19 și cu scopul protejării sănătății angajaților, dar și asigurării continuității activității BNM, angajaților li s-a stabilit, în

Graficul 9.4: Participările angajaților BNM la instruirile interne

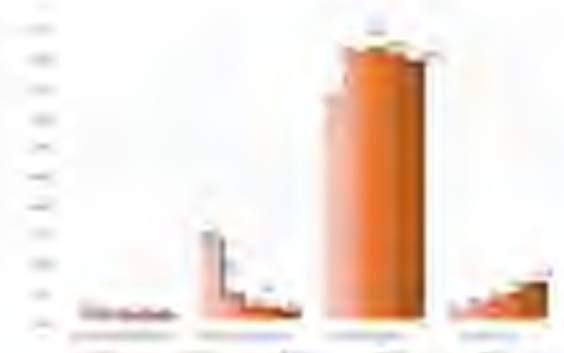
Sursa: BNM

Graficul 9.5: Participările angajaților BNM la instruirile prestate de furnizorii externi

Sursa: BNM

Graficul 9.6: Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM

Sursa: BNM

mare parte, regim de muncă la domiciliu, cu pregătirea mediului de lucru la distanță necesar. Excepție au făcut angajații ce desfășoară activități care presupun prezența critică la sediul BNM, cum ar fi operațiunile cu numerar, deservirea sistemului automatizat de plăți interbancare, gestiunea rezervelor valutare, securitatea fizică, administrarea serviciilor de suport pentru utilizatorii TI etc. Astfel, în funcție de nivelul de răspândire a infecției la nivel de țară și de restricțiile impuse de Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică în contextul pandemiei COVID-19, angajații BNM au activat în regim de muncă la domiciliu în proporție de la 50 la sută la 70 la sută, cu aplicarea ciclurilor periodice cu rotație bilunară. În vederea asigurării unui mediu de lucru sigur și protejat, pentru angajații cu regim de activitate cu prezență fizică la sediu au fost implementate cu strictețe măsuri și oferite mijloace sporite de protecție și igienizare, atât în organizarea spațiilor de lucru, cât și a activității și interacțiunii angajaților: limitarea ședințelor cu prezență fizică, respectarea distanței sociale, purtarea măștii de protecție. Aceste și alte măsuri au permis menținerea ratei infectărilor angajaților la un nivel jos, cazurile de transmitere a infecției între angajații cu regim de muncă la sediu fiind de natură singulară.

Astfel, este de menționat că pe parcursul anului, cu toate provocările pandemice, BNM a reușit să-și realizeze în deplină măsură atribuțiile sale stabilite prin lege, fiind asigurată continuitatea activității atât în domeniile de activitate de bază, cât și în cele de suport și guvernantă. Este de menționat că un factor important în acest sens a constituit gradul înalt de automatizare a proceselor de activitate, precum și circuitul electronic al documentelor, amplificat la începutul perioadei pandemice cu implementarea semnăturii electronice și digitalizarea sporită a proceselor de activitate. Aceste circumstanțe au permis trecerea rapidă și relativ ușoară la regimul de muncă la domiciliu în condiții de securitate informațională necesară, considerând specificul de activitate al băncii.

Suplimentar la măsurile întreprinse pentru protecția sporită a sănătății angajaților, pe parcursul anului au fost organizate activități și acțiuni menite să contribuie la consolidarea culturii organizaționale și menținerea sentimentului de apartenență la instituție, având în vedere lipsa de comunicare și interacțiune prin prezența fizică la locul de muncă, dictată de pandemie. Deși organizate preponderent online, aceste inițiative au reușit să creeze o atmosferă deosebită de comunitate și echipă, fiind alături, deși la distanță. Astfel, au fost organizate evenimentele dedicate împlinirii a 30 de ani de la fondarea BNM, raportării activității anuale etc. Pe parcursul acestor evenimente au fost lansate mai multe inițiative noi, cum ar fi concursurile „Cadoul meu pentru BNM la 30 de ani”, „Subdiviziunea mea peste 10 ani”, „Amintiri mai noi și mai vechi”, „Concursul desenelor copiilor” etc. Dar o adevărată realizare a fost concursul intern care a implicat mai multe echipe de angajați ai BNM, unde au răspuns la întrebări curioase referitor la BNM.

Totodată, a fost menținută frumoasa tradiție a Târgului de caritate, angajații având o implicare foarte activă și social responsabilă.

Recrutare

Procesul de recrutare în Banca Națională a Moldovei este caracterizat printr-un efort continuu de atragere a candidaților pentru participarea la concursurile de ocupare a funcțiilor vacante ale BNM. Considerând specificul posturilor vacante ale băncii, caracterizate prin cerințe sporite privind nivelul de studii, complexitate și expertiză, dar și deficitul de forță de muncă calificată pe piața muncii din Republica Moldova, BNM aplică măsuri diversificate de atragere a candidaților. Astfel, au fost antrenate mai multe agenții de specialitate pentru publicarea anunțurilor privind posturile vacante și a fost intensificată utilizarea rețelelor de socializare în acest scop.

Restricțiile impuse de pandemie au necesitat adaptarea procesului de recrutare la regimul preponderent online de desfășurare a concursurilor, cu o creștere de efort în asigurarea realizării acestora.

Astfel, aplicarea măsurilor diversificate de atragere a candidaților, dar și trecerea procesului de recrutare în regim online au diminuat semnificativ impactul negativ al crizei pandemice. Anul 2021 este caracterizat prin menținerea, iar uneori chiar creșterea indicatorilor ce țin de procesul de recrutare, comparativ cu anii precedenți. Menționăm că Banca Națională a Moldovei susține încadrarea și dezvoltarea profesională a tinerilor specialiști, dar și a specialiștilor cu experiență în domeniile economic, juridic, tehnologii informaționale, evidență contabilă și raportare etc.

Stagii de practică

Pentru contribuția la dezvoltarea profesională a specialiștilor cu profil bancar, și nu doar, BNM este deschisă pentru a accepta studenți din instituțiile de învățământ superior din țară și de peste hotare pentru desfășurarea stagiului de practică în cadrul BNM. Numărul stagiarilor a înregistrat o ușoară creștere în anul 2021 față de anul 2020. Având în vedere situația pandemică, activitățile aferente au fost desfășurate, în continuare, preponderent în regim de activitate la distanță.

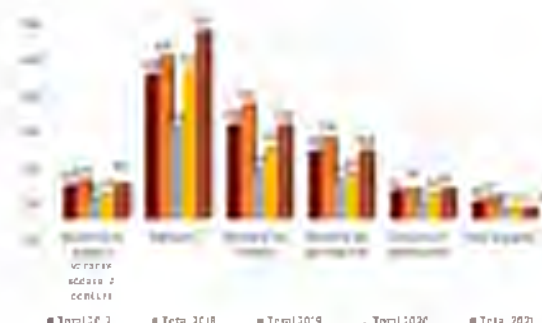
9.6 Auditul intern

Scopul general al activității Departamentului audit intern (DAI) este de a da asigurări și a oferi servicii de consiliere independente și obiective, menite să aducă o valoare adăugată și să contribuie la optimizarea activităților BNM. Misiunea auditului intern este de a spori și proteja valorile BNM prin oferirea unor asigurări obiective bazate pe risc, consiliere și abordare de perspectivă. Auditul intern (AI) ajută BNM în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistematică și disciplinată în cadrul evaluării și îmbunătățirii eficacității proceselor de guvernare, management al riscurilor și a proceselor de control.

DAI se conduce în activitatea sa de elementele obligatorii ale Cadrului Internațional de Practici Profesionale (IPPF)⁶⁹, elaborat de

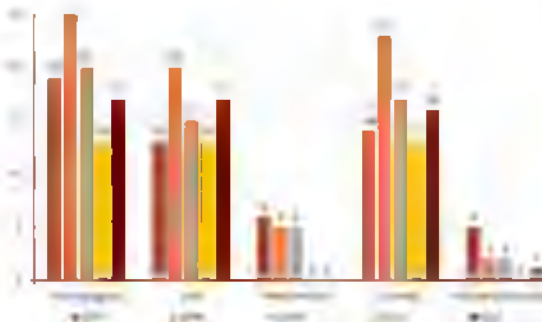
⁶⁹International Professional Practices Framework

Graficul 9.7. Evoluția procesului de recrutare în BNM

Sursa: BNM

Graficul 9.8: Stagii de practică a studenților în BNM

Sursa: BNM

Institutul Auditorilor Interni (IIA), inclusiv Principiile de bază ale practicii profesionale în domeniul auditului intern, Codul de etică al Institutului Auditorilor Interni (în continuare Cod de etică), Standardele internaționale aferente practicii profesionale în domeniul auditului intern și Definiția auditului intern (în continuare Standarde IIA). DAI activează în baza cadrului normativ⁷⁰, alineat la Îndrumarul auxiliar „Statutul model al activității de audit intern”, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA)⁷¹. Conform Standardelor de Calificare, programul de asigurare și îmbunătățire a calității are rolul de a asigura o evaluare a conformității activității de audit intern cu Standardele IIA, precum și evaluarea aplicării Codului de etică. Conformitatea cu Standardele menționate și Codul de etică a fost confirmată prin Raportul din 17 martie 2021 privind evaluarea externă a calității auditului intern. Pornind de la bunele practici din domeniu, independența AI este realizată prin subordonarea funcțională Consiliului de supraveghere al BNM/Comitetului de audit (CA) și subordonarea administrativă guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2021 a fost revizuit Manualul de audit⁷² în vederea realizării acțiunilor din Planul⁷³ privind implementarea recomandărilor înaintate de către evaluatorul extern⁷⁴, precum și a eficientizării unor procese aferente derulării misiunilor de audit.

În anul 2021, activitatea de audit s-a desfășurat conform planului de audit aprobat, care a fost elaborat aplicând abordarea bazată pe risc, și priorităților trasate. Situația pandemică condiționată de COVID-19 nu a creat impedimente în realizarea planului de audit pentru 2021. DAI în activitatea sa nu a întâmpinat limitări în expunerea opiniei independente. Directorul DAI a raportat cu regularitate rezultatele activității de audit organelor de conducere ale BNM: Comitetului de audit, Comitetului executiv și Consiliului de supraveghere.

Planul anual de audit intern pentru anul 2021 a fost realizat în proporție de 100 la sută⁷⁵. DAI a realizat misiuni de asigurare, avizări ale situațiilor financiare și executării bugetului BNM, a desfășurat activități de verificare și monitorizare a ariilor cu risc sporit.

Au fost realizate mai multe tipuri de audit – financiar/de conformitate/operational (50 la sută), integrat (29 la sută), audit al tehnologiilor informaționale (7 la sută), de monitorizare (7 la sută) și de consiliere (7 la sută). Prin activitățile de audit au fost acoperite 45 la sută din procesele evaluate de DAI ca fiind cu risc rezidual înalt și 31 la sută cu risc mediu. În anul 2021, responsabilii DAI au participat cu rol de consultant tehnico-analitic la monitorizare și consiliere în cadrul a 5 proiecte majore ale BNM.

⁷⁰Regulament cu privire la funcționarea Departamentului audit intern al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin HCS al BNM nr. 32 din 12.12.2019.

⁷¹Supplemental Guidance „Model Internal Audit Activity Charter” Institute of Internal Auditors, martie 2017

⁷²Manualul de audit aprobat pe data de 10.11.2020.

⁷³Planul privind implementarea recomandărilor aprobat la 12.11.2021

⁷⁴Raportul de evaluare externă a calității din 17.03.2021 (evaluarea externă a fost efectuată de un reprezentant al Băncii Naționale a Belgiei certificat în domeniu).

⁷⁵O misiune a fost realizată inclusiv cu suportul altor subdiviziuni din BNM. Au fost utilizate 16 la sută din bugetul timpului disponibil pentru anul 2022.

9.7 Tehnologia informației

Pe parcursul anului 2021, în domeniul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (în continuare TIC), au fost înregistrate realizări importante atât pe dimensiunea legată de implementarea proiectelor majore la nivel de BNM, cât și pe dimensiunea tehnologică legată de modernizarea și consolidarea infrastructurii și serviciilor TIC.

În cadrul proiectelor majore la nivel de BNM, progrese importante au fost constatate pe proiecte cheie precum cele legate de modernizarea sistemului automatizat de plăți și implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analizei la distanță în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. De asemenea, un efort considerabil a fost depus pentru a reuși inițierea proiectului de implementare a unui sistem pentru plăți instant, care va acționa drept catalizator al dezvoltării instrumentelor de plată din Republica Moldova. Descrierea tuturor acestor proiecte este prezentată în anexa A.26 *„Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2021”*.

Pe dimensiunea tehnologică, au fost derulate și implementate proiecte care au implicat îmbunătățiri importante pe partea arhitecturii de rețea și a modului în care sunt balansate resursele TIC, pe partea de modernizare a platformei de virtualizare, pe partea de extindere a capacităților de infrastructură, cât și pe partea de îmbunătățire a capabilităților de protecție cibernetică etc. În acest context, putem menționa că modernizarea platformei de virtualizare reprezintă un element cheie în contextul implementării cu succes a proiectelor noi și menținerea serviciilor virtualizate existente la un nivel înalt de performanță. Spre exemplu, pe parcursul anului 2021 au fost extinse resursele de procesare în proporție de 35 la sută pentru platformele de virtualizare, fapt care a permis să aliniem capacitățile de procesare la necesitățile venite din proiectele majore în proces de implementare, în special fiind vorba de noua platformă pentru Sistemul Automatizat de Plăți. De asemenea, ca parte a procesului de îmbunătățire a rezilienței și utilizării cât mai optimizate a resurselor, au fost efectuate lucrări de rebalansare a resurselor de procesare dintre centrele de date ale BNM. Pe partea de securitate au fost operate mai multe îmbunătățiri la nivelul mecanismelor de protecție antispam, antivirus, protecție web, servicii VPN etc. pentru a răspunde mai eficient la noile amenințări din spațiul cibernetic.

Tot în acest context, este important de menționat și despre efortul susținut depus pentru a asigura corespunderea continuă a serviciilor existente cu necesitățile de business. Astfel, pentru ajustarea și dezvoltarea aplicațiilor business existente, pe parcursul anului au fost realizate de către echipa de dezvoltatori circa 92 de solicitări de schimbare pentru dezvoltare soft.

Capitolul 10

Activitatea de cercetare

În esența sa, activitatea de cercetare a unei bănci centrale servește drept bază conceptuală și empirică pentru formularea politicilor și deciziilor băncii centrale. Rolul cercetării este de a asigura că banca centrală are la îndemână informația necesară pentru gestionarea eficientă a provocărilor ce apar în domeniile sale de activitate. În acest scop, Departamentul cercetării economice și aplicate (DCEA) coordonează activitățile de cercetare în cadrul Băncii Naționale și efectuează cercetări originale, analize, elaborează materiale analitice bazate pe cercetări, pe subiecte legate de sarcinile și funcțiile Băncii Naționale care servesc drept suport în formularea deciziilor Băncii Naționale în domeniile sale de competență.

Activitatea de cercetare în Banca Națională este coordonată între două grupuri de lucru: cercetări economice și cercetări aplicate, fiecare axându-se pe diverse domenii de actualitate.

În anul 2021, activitatea de cercetare a fost orientată spre oferirea unui suport teoretic și practic subdiviziunilor Băncii Naționale în domeniile relevante sarcinilor, funcțiilor și politicilor acesteia, care au inclus lucrări privind infrastructurile pieței financiare, dezvoltarea tehnologiilor financiare, gestiunea numerarului, incluziunea financiară și consultări tematice ad-hoc pe aspecte macroprudențiale și de stabilitate financiară în condiții interne influențate de consecințele post-pandemice, integrarea financiară și legăturile financiare internaționale. Schimbările structurale economice la nivel global, regional și național cauzate de efectele crizei sanitare și ale crizei energetice asupra economiei și sectorului financiar condiționează revizuirea politicilor și instrumentelor băncii centrale prin crearea fundamentărilor teoretice și practice adaptate la noile condiții. În acest context, crește rolul analizelor, studiilor și cercetărilor în realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază ale Băncii Naționale.

Pentru a atinge nivelul de eficiență așteptat sub aspect de excelență academică și utilitate practică, dar și pentru a aduce cercetarea științifică a Băncii Naționale la un nivel de recunoaștere internațională prin asigurarea calității la cele mai înalte standarde în cercetare, este necesară investirea permanentă în dezvoltarea colaboratorilor pentru a le spori abilitățile de expertiză, de cunoaștere a situațiilor curente și a evoluțiilor pe piețele financiare.

Astfel, pe parcursul anului 2021, DCEA a monitorizat în permanență evoluția conjuncturii economice naționale, dar și internaționale pentru a avea capacitatea de a oferi în orice moment o opinie fundamentată și bazată pe cercetare și pentru a fi pregătit de a dezvolta noi instrumente analitice cu scop de setare a politicilor băncii centrale.

DCEA participă activ la grupurile de lucru tematice organizate la inițiativa altor subdiviziuni sau organizații terțe. În 2021, DCEA a participat la o serie de ședințe de lucru privind dezvoltarea finanțării durabile cu focusarea pe riscul climatic.

DCEA susține cooperarea în domeniul cercetării în bancă și în afara acesteia, întrucât schimbul de informații, discuțiile și dezbaterile sunt vitale pentru procesul de cercetare.

Capitolul 11

Comunicarea externă

Realitatea epidemiologică și economică actuală manifestată la nivel global a pus în evidență necesitatea susținerii sub aspect comunicațional a populației, a mediului de afaceri etc., pentru a mări accesul la informația despre deciziile autorităților și evoluțiile pieței, utilă pentru membrii societății în special în noile condiții.

În acest sens, transparența, accesibilitatea, previzibilitatea și alte principii prevăzute în Strategia de comunicare a Băncii Naționale constituie repere importante în realizarea interacțiunii cu grupurile-țintă: mass-media, publicul larg, participanții la piața financiară ș.a. Conexiunea inversă cu acestea are loc prin intermediul paginii oficiale, mass-media, platformelor instituționale din rețele de socializare și al altor canale de informare.

Astfel, pe parcursul anului 2021, institutia a publicat zece comunicate referitoare la deciziile de politică monetară și patru rapoarte asupra inflației. Acestea din urmă, pentru o mai bună înțelegere de către cetățeni, au fost asociate cu organizarea on-line și transmisiunea live a trei briefing-uri de presă susținute de guvernatorul Băncii Naționale, la fel, cu desfășurarea unor întruniri a conducerii BNM cu membrii Clubului Presei Economice, care au redat ulterior subiectul în mass-media, și cu reprezentanții ai societății civile din domeniul economic.

Deschiderea către public a băncii centrale și transparența sa decizională se reflectă, de asemenea, în consultările publice care, în anul ce s-a scurs, au vizat 19 anunțuri și proiecte de acte normative. Acestea sunt accesibile pe pagina <https://www.bnm.md/> – principala sursă de informare a Băncii Naționale.

În total, pe parcursul anului 2021, pe pagina web a instituției au fost publicate și actualizate în limbile română, engleză și rusă 1 783 de materiale informaționale (comunicate, interviuri pentru mass-media, materiale analitice, acte normative, articole explicative etc.) și 2 712 rapoarte statistice.

Analiza vizualizărilor denotă creșterea în continuare a navigabilității pe pagina web și interesul utilizatorilor față de teme precum politica monetară și valutară, supravegherea sectorului bancar, situația financiară și evoluția acestuia, actele normative elaborate de BNM, evenimentele de educație financiară (Tabelul A.20).

Totodată, datele publicate pe pagina Băncii Naționale sunt preluate și se regăsesc în materialele jurnalistice care constituie o sursă de informație cuprinzătoare pentru întreaga societate. Astfel, menținerea relațiilor cu reprezentanții presei este foarte importantă în procesul de comunicare a băncii centrale, deoarece

cunoașterea și înțelegerea analizei macroeconomice și a argumentelor ce stau la baza deciziilor autorității monetare fac mai accesibile și mai clare pentru public mesajele transmise. De asemenea, Banca Națională manifestă deschidere față de mass-media atât sub aspect proactiv, cât și sub aspect reactiv, oferind, în limita competențelor, informațiile solicitate.

În acest sens, pe parcursul anului 2021, s-au prezentat răspunsuri la peste 340 de solicitări, au fost acordate 18 interviuri pentru reviste, portaluri informaționale, emisiuni radio/TV și au fost realizate opt transmisiuni live de la diverse evenimente publice organizate de Banca Națională. Acestea din urmă au vizat lansarea Săptămânii Internaționale de Educație Financiară, semnarea Acordului de cooperare între Banca Națională a Moldovei și Banca Națională a României, conferința internațională de nivel înalt „Recuperarea economică în post-pandemie: realități și perspective”, masa rotundă internațională de nivel înalt „Rolul unei bănci centrale în modernizarea societății – provocări în economiile emergente”, evenimentul dedicat aniversării a 28-a de la introducerea leului moldovenesc, două evenimente la tema „Educația financiară – un beneficiu personal, social și economic”, precum și o serie de instruirii pe subiecte din domeniul financiar-bancar desfășurate pentru publicul larg etc.

Evenimentele publice respective, organizate în formate on-line și hibrid, au fost concepute drept o modalitate de comunicare externă digitalizată și, respectiv, cu accesibilitate înaltă. Migrarea spre mediul on-line a evenimentelor, cu transmisiune live, a permis atât o participare mai amplă a vorbitorilor, cât și extinderea auditoriului.

BNM și-a sporit eforturile de pregătire a specialiștilor care scriu pe teme economice. Astfel, alături de Clubul Presei Economice, a organizat un curs de instruire pentru tinerii care studiază jurnalismul economic în cadrul Facultății de jurnalism și științe ale comunicării a Universității de Stat din Moldova, inclusiv prin desfășurarea unui atelier de lucru pe tema „Cum se elaborează un articol jurnalistice despre sectorul financiar-bancar”.

Drept un eveniment comunicațional a fost abordată și consemnarea Zilei Europei, când, pe parcursul a câteva zile, la dispoziția publicului au fost puse mai multe informații referitoare la integrarea europeană, activitățile derulate în acest sens, implementarea Acordului de Asociere RM – UE și rolul BNM în procesul respectiv.

Un loc aparte, de asemenea, în procesul de comunicare al Băncii Naționale îl ocupă subiectul cu privire la punerea în circulație a monedelor comemorative și jubiliare ce trezește interes pentru numismații autohtoni și de peste hotare, în susținerea imaginii țării. În acest sens, pe parcursul anului 2021, banca centrală a comunicat publicului despre lansarea unei monede cu un caracter comemorativ și a opt monede comemorative și jubiliare, prin intermediul comunicatelor de presă, abordării multimedia (elaborarea unui produs video) și al organizării unui eveniment în transmisiune directă, cu prezență fizică, organizat la Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Tematica financiară de ordin și de interes general adresată publicului indiferent de pregătirea profesională este reflectată în

Tabelul 11.1: Redirecționarea de pe rețele de socializare către pagina web a Băncii Naționale

Rețele și accesări în anul 2021	
Facebook	17 680
LinkedIn	2 123
Vkontakte	448
Twitter	200
Instagram	92
OK.ru	80
Youtube	21
Messenger	50
Blogger	8
Skype	4
Reddit	32
Scribd	8

Sursa: BNM, calcule BNM

special pe platformele Băncii Naționale din rețelele de socializare. Adaptarea mesajelor aferente acestui canal de informare are drept scop extinderea percepției în societate la toate nivelurile a deciziilor băncii centrale și a evoluției mediului financiar-bancar. Astfel, Banca Națională, în comunicarea pe profilurile sale a informațiilor multiple la acest subiect, a optat și pentru publicarea produselor multimedia care au un grad înalt de accesibilitate. Respectiv, în anul 2021, au fost puse la dispoziția utilizatorilor 88 de materiale de acest gen, între care o serie de videografice, podcasturi și videoghiduri cu scopul de a crește nivelul de educație și incluziune financiară în Republica Moldova.

Totodată, în contextul aniversării a 30-a de la înființare, Banca Națională a considerat important să transmită către public nu numai mesajul despre asumarea instituțională profesională, dar s-a deschis în fața cetățenilor și ca o echipă formată din oameni responsabili, studiosi și cu aspirații personale – proiectul „Oamenii BNM”.

La fel, sunt de menționat redirecționările de pe rețele de socializare către pagina web a Băncii Naționale, inclusiv de pe cele pe care BNM nu are profiluri, fapt ce relevă interesul utilizatorilor față de informația publicată de banca centrală.

Astfel, Banca Națională realizează comunicarea externă către grupuri-țintă bine determinate, pe diverse canale de informare, și cuprinde tematici ample corespunzătoare activității complexe a băncii centrale. În acest sens, adresarea către public este orientată spre o abordare largă, transparentă și explicită pentru a promova un nivel adecvat de înțelegere și analiză a informației oferite, inclusiv în rândul cetățenilor ce activează în alte domenii decât cel financiar.

Capitolul 12

Educația financiară

Educația financiară a devenit o cerință a timpului, fiind un domeniu de preocupare pentru publicul larg din toată lumea. Astăzi, concepte financiare precum economiile, creditele, asigurările, investițiile și multe altele pătrund tot mai accentuat în aria de interes a omului modern, indiferent de vârstă și profesie.

În acest sens, Banca Națională a Moldovei, la fel ca și alte bănci centrale, întreprinde măsuri de valorificare a resurselor educaționale, pentru a le oferi cetățenilor acces la mai multe informații cu tematică financiară. Scopul acestor măsuri e de a sprijini publicul în documentarea sa pentru a-și gestiona veniturile cu optimizarea cheltuielilor, pentru a cunoaște avantajele familiarizării cu mediul financiar și a lua decizii financiare în cunoștință de cauză.

Astfel, Banca Națională a Moldovei desfășoară mai multe proiecte de educație financiară adresate preponderent tinerilor, dar și altor grupuri-tintă deschise să dobândească ori să-și aprofundeze cunoștințele financiare. Totodată, BNM depune eforturi de cultivare în rândul publicului larg a interesului față de cunoștințele respective, care să-l ajute să se orienteze mai ușor în spațiul financiar și să înțeleagă evoluțiile acestuia.

Contextul epidemiologic a pus în evidență digitalizarea proceselor în toate domeniile. Noile provocări au stimulat inovația și în sectorul serviciilor financiare, ceea ce necesită adaptarea continuă și implicită a consumatorului la schimbările permanente. Respectiv, orientarea Băncii Naționale către comunicarea on-line a făcut posibilă extinderea interacțiunii cu publicul preocupat de acest subiect în întreaga țară. Astfel, evenimente precum „Săptămâna Internațională de Educație Financiară”, „Tabăra de educație financiară” și „Drumul banilor” au trezit interesul în special al tinerilor și au eliminat limitele participării cu prezență fizică, facilitând accesul doritorilor din toate localitățile Republicii Moldova.

În aceeași ordine de idei, Banca Națională a Moldovei a elaborat și a diseminat pentru public produse multimedia (zece videografice, două videoghiduri și opt podcasturi), care sunt disponibile pe pagina web a instituției și pe profilurile sale din rețele de socializare, inclusiv pe canalul Youtube, în orice moment potrivit pentru utilizatori. Tematica abordată cuprinde aspecte importante și utile despre deciziile de politică monetară, rezervele valutare ale țării, utilizarea în siguranță a cardului de plată, economisire, creditare și investire, verificarea securității comerțanților on-line ș.a.

Difuzarea produselor respective, alături de alte activități de educație financiară, și-a găsit reflectare și în campania de

informare a publicului desfășurată de Banca Națională pe parcursul anului 2021 cu genericul „Educația financiară – un beneficiu personal, social și economic”.

Totodată, Banca Națională a menținut colaborarea cu societatea civilă, promovând în continuare proiectul „Dă sens banilor” lansat în anul 2019 în parteneriat cu Centrul Analitic Independent „Expert-grup”.

Evoluțiile rapide actuale ce marchează în special mediul financiar accentuează necesitatea educației financiare pentru cetățenii de toate categoriile de vârstă. Familiarizarea cu noțiuni elementare de la o vârstă fragedă înlesnește înțelegerea ulterioară a conceptelor financiare. Astfel, un demers social în acest sens a reprezentat și evenimentul „În lumea lui Bănuț” organizat on-line de Banca Națională pentru preșcolari cu prilejul Zilei Internaționale a Copiilor.

Educația financiară pentru membrii societății de toate vârstele a fost considerată și în demararea proiectului „Generația I” în Republica Moldova, lansat de către BNM în cadrul unui eveniment, pe care l-a organizat la nivel internațional. Proiectul a fost inițiat de Asociația CFA România și s-a afirmat cu succes în țara vecină. Acest demers are drept scop să încurajeze responsabilizarea financiară individuală, oferind publicului larg resurse educative. În special, proiectul va susține cetățenii în crearea unei viziuni pe termen lung pentru realizarea independenței lor financiare.

De asemenea, Banca Națională își propune să unifice eforturile autorităților și ale societății civile în procesul de educație financiară a publicului. În acest scop, la finalul anului 2021, banca centrală a lansat la nivel de țară inițiativa de a elabora conceptul și proiectul unei strategii care să vină în sprijinul populației și al dezvoltării economiei naționale. Astfel, a fost creat un grup de lucru, reprezentat de 15 instituții.

Educația financiară constituie o prioritate atât individuală, cât și a societății per ansamblu. Aceasta este o componentă importantă a unui set complex de măsuri necesare la nivel de stat orientate spre incluziunea financiară, fără de care o țară contemporană nu poate să se dezvolte.

Capitolul 13

Analiza situației financiare la nivel individual și consolidat pentru anul 2021

13.1 Considerații generale

În conformitate cu *Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei* (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.554), obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării activelor oficiale de rezervă ale statului, prestării serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice etc.

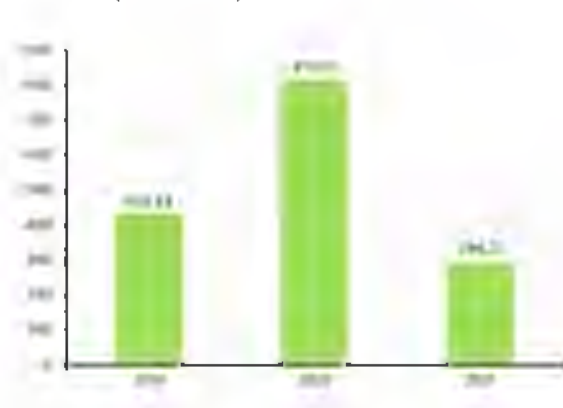
Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază ale Băncii.

Banca Națională a Moldovei deține 480 acțiuni cu valoarea nominală de 50 mii lei, ceea ce reprezintă o cotă de 98,36 la sută din capitalul Societății pe acțiuni „Depozitarul central unic al valorilor mobiliare” (în continuare DCU sau filială), entitate fondată și înregistrată pe 4 aprilie 2018. Activitatea DCU este reglementată prin *Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare nr. 234/2016*.

Obiectivul înființării DCU a fost crearea unui depozitar central care să reprezinte un centru nodal pentru activitatea de depozitare și decontare pe piața financiară a Republicii Moldova și care să asigure cele mai bune condiții pentru dezvoltarea acesteia, încrederea investitorilor în plată fiind determinată de încrederea în depozitarul central.

13.2 Analiza rezultatului financiar la nivel individual

Graficul 13.1: Evoluția profitului disponibil pentru distribuire (milioane lei)

Sursa: BNM

Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale băncii. Evoluția profitului disponibil pentru distribuire, pe parcursul anilor 2019-2021, este reflectată în graficul 13.1.

Conform situației financiare, la data de 31 decembrie 2021, Banca Națională a înregistrat un profit în mărime de 294,27 milioane lei (2020: 813,97 milioane lei), 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuire fiind alocat pentru majorarea capitalului autorizat, până la atingerea nivelului de 1/3 din capitalul statutar, și a fondului general de rezervă, până la nivelul de 2/3 din capitalul statutar, iar 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuire vor fi transferate la bugetul de stat (Tabelul A.21).

Principalii factori care au determinat înregistrarea unui rezultat inferior perioadei precedente de raportare au fost:

- **înregistrarea unor venituri nete din gestionarea rezervelor valutare mai mici cu circa 365 milioane lei**, în mare parte ca urmare a diminuării rentabilității rezervelor valutare de la 0,81 la sută în anul 2020 până la 0,13 la sută în anul 2021 generate de scăderea graduală începând cu trimestrul 1, 2020 în contextul pandemic, a ratelor de referință stabilite de către băncile centrale ale statelor în care Banca Națională a Moldovei investește rezervele valutare, efect compensat cu creșterea rezervelor valutare cu circa 19 la sută;
- **suportarea unor costuri mai mari aferente producerii monedei naționale cu circa 104 milioane lei**, în contextul executării programului de imprimare a monedei naționale pentru anul 2021 pentru suplینirea necesităților în creștere de monedă națională;
- **diminuarea veniturilor nete din relația cu Guvernul privind activitatea monetar-valutară cu circa 112 milioane lei** determinată, în principal, atât de diminuarea veniturilor din dobânzi la VMS cu circa 45,69 milioane lei ca urmare a modificărilor în structura portofoliului și a scăderii graduale a ratelor dobânzii în anul 2021 pentru instrumentele pe termene scurte, cât și de majorarea cheltuielilor cu dobânzi la depozitele la vedere atrase de la Ministerul Finanțelor cu circa 24,00 milioane lei în contextul creșterii disponibilităților păstrate la Banca Națională a Moldovei.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Modificarea ratelor aferente instrumentelor de politică monetară s-a decis în funcție de identificarea premiselor de configurare urgentă a conduitei politicii monetare pe fondul evoluției pandemice din economia globală și cea națională. Astfel, au fost adoptate măsuri de politică monetară capabile să atenueze parțial impactul efectelor generate de pandemia COVID-19 asupra economiei naționale și în vederea prevenirii riscului de lichiditate și consolidării stabilității sectorului bancar din Moldova.

Pe parcursul anului 2021, Banca Națională a Moldovei a continuat să utilizeze instrumente de absorbție a excesului de lichiditate. Cheltuielile din operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au diminuat, constituind circa 152 milioane lei în anul 2021 față de circa 217 milioane lei în anul 2020, fiind influențate atât de evoluția ratei medii a dobânzii la CBN, care pe parcursul perioadei de raportare a constituit 3,29 la sută, comparativ cu 3,56 la sută în anul 2020, cât și de înregistrarea unui sold mediu al CBN cu 1,4 miliarde lei mai mic decât în anul precedent.

Totodată, efectul acestor economii a fost influențat de majorarea cheltuielilor aferente remunerării rezervelor obligatorii cu 37,81 milioane lei, drept rezultat al creșterii ratei medii anuale de remunerare a rezervelor obligatorii în MDL până la 1,3 la sută (2020: 0,7 la sută).

Ratele de remunerare a rezervelor obligatorii în valută au rămas la același nivel de 0,01 la sută.

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2021 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat un profit net în mărime de 325,97 milioane lei, comparativ cu profitul net de 408,64 milioane lei din anul 2020 (Tabelul A.22).

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de Banca Națională a Moldovei, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2021 față de 31 decembrie 2020 cu 3,13 la sută sau cu circa 118,34 milioane dolari SUA (de la 3 783,54 milioane dolari SUA până la 3 901,88 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline.

Totodată, pe parcursul anului 2021, s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu circa 609,71 milioane dolari SUA (de la 3 217,03 milioane dolari SUA până la 3 826,74 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării activelor oficiale de rezervă au constituit 246,79 milioane lei, diminuându-se cu circa 364,84 milioane lei față de anul precedent, când acestea au constituit

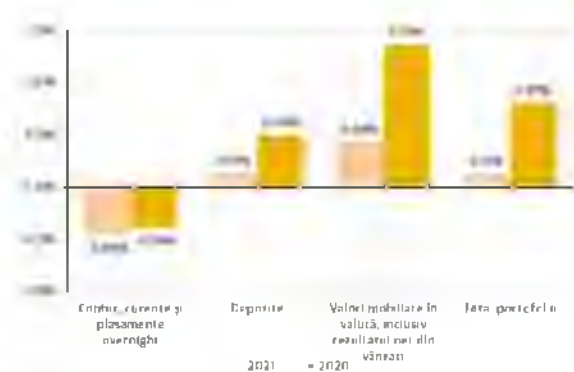
611,63 milioane lei. Acest rezultat a fost determinat, în mare parte, de diminuarea rentabilității activelor oficiale de rezervă de la 0,81 la sută în anul 2020 până la 0,13 la sută pentru anul 2021, efect compensat parțial de creșterea volumului activelor oficiale de rezervă cu circa 19 la sută.

Diminuarea rentabilității activelor oficiale de rezervă se explică prin diminuarea ratelor dobânzilor de remunerare a activelor financiare aferente rezervelor valutare ca urmare a măsurilor implementate de autoritățile monetare ale valutei componente.

Pe parcursul anului 2021, în scopul combaterii efectelor adverse ale pandemiei COVID-19, rata de referință a Rezervei Federale din SUA s-a poziționat în intervalul 0-0,25 la sută, iar cea a Băncii Angliei la 0,10 la sută, fiind majorată la 0,25 la sută abia la 15 decembrie 2021, în contextul presiunilor inflaționiste. O diminuare în proporții similare a fost înregistrată și de ratele de remunerare a mijloacelor în GBP și USD plasate la termen.

Totodată, diminuarea rezultatului din gestiunea activelor oficiale de rezervă a fost parțial compensată de înregistrarea unor venituri realizate din vânzările de valută superioare perioadei comparative (+6,78 milioane lei). Veniturile înregistrate au fost generate de diferența pozitivă dintre cursul de vânzare și costul stocului valutei. În perioada analizată, BNM a înregistrat vânzări de valută în sumă de circa 371,8 milioane dolari SUA, dintre care intervenții de vânzare de 360,78 milioane dolari SUA, ce cumulativ au dus la înregistrarea unor venituri realizate de circa 171,15 milioane lei, față de perioada similară din 2020 în care veniturile au însumat 164,37 milioane lei (în 2020 au fost efectuate vânzări de valută în sumă de circa 198,32 milioane dolari SUA, dintre care intervenții de vânzare de circa 170,47 milioane dolari SUA).

Graficul 13.2: Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2021 în comparație cu anul 2020 (pp)

Sursa: BNM

Informații adiționale privind gestionarea activelor oficiale de rezervă sunt prezentate în capitolul 3, Politica monetară, Activele oficiale de rezervă.

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.23.

În conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite activele oficiale de rezervă ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute activele oficiale de rezervă a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei (și anume, în anul 2021 a fost înregistrată deprecierea cursului USD/MDL în mărime de 3,1 la sută, față de deprecierea de 0,03 la sută în anul 2020) (Tabelul A.24).

Totodată, la finele anului 2021, ca rezultat al deprecierei leului moldovenesc față de unele valute componente ale stocurilor

valutare, au fost înregistrate venituri nete nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de circa 778,39 milioane lei. La finele anului 2020, veniturile nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare au constituit 656,31 milioane lei.

13.3 Analiza poziției financiare la nivel individual

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2021, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului Băncii Naționale a Moldovei, fapt reflectat în tabelul A.25.

Obiectivele și politicile în gestiunea riscului financiar pentru fiecare tip portofoliu și instrumente financiare, precum și gradul de expunere a Băncii la riscurile financiare sunt prezentate în Nota 4 a Situațiilor financiare anuale consolidate și individuale pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2021, anexate la acest Raport.

13.4 Rezultatul financiar al filialei

DCU operează, începând cu 31 iulie 2018, Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, care reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, ce asigură prestarea de către Depozitarul central unic a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare, după caz, a serviciilor auxiliare, corporative. DCU operează cu valori mobiliare de stat și creanțele Băncii Naționale a Moldovei, cu instrumente financiare corporative și asigură în totalitate funcțiile de decontare a tranzacțiilor bursiere. Operațiunea se efectuează prin înscrierea valorilor mobiliare în Sistemul DCU și deschiderea conturilor pentru emitent și primii proprietari. DCU efectuează decontări cu valorile mobiliare înregistrate de DCU. DCU ține evidența valorilor mobiliare, a drepturilor și restricțiilor asupra drepturilor oferite de valorile mobiliare.

Evoluția rezultatului financiar al DCU, pe parcursul anilor 2020-2021, este reflectată în tabelul A.26.

13.5 Analiza poziției financiare a filialei

Activitățile desfășurate de către DCU pe parcursul anului 2021, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului filialei, fapt reflectat în tabelul A.27.

13.6 Analiza comparativă a poziției financiare și a rezultatului financiar consolidat

Ca urmare a consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei se prezintă în tabelul A.28.

Ca rezultat al consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, la 31 decembrie 2021 poziția financiară consolidată a Băncii Naționale a Moldovei a crescut cu 2,46 milioane lei, efect determinat de investirea activelor de rezervă acumulate de DCU în valori mobiliare de stat și parțial în disponibilități păstrate la Banca Națională a Moldovei.

Ca urmare a consolidării rezultatului financiar al filialei Băncii Naționale a Moldovei, rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei se prezintă în tabelul A.29.

Obiectivele și politicile în gestiunea riscului financiar pentru fiecare tip portofoliu și instrumente financiare, precum și gradul de expunere a Grupului la riscurile financiare sunt prezentate în Nota 4 a Situațiilor financiare anuale consolidate și individuale pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2021, anexate la acest Raport.

13.7 Capital și rezerve

În conformitate cu art. 19 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, capitalul băncii include capitalul statutar, conturile de rezervă create în conformitate cu prevederile art. 66 și conturile de rezervă ale veniturilor nerealizate. Capitalul statutar include capitalul autorizat și fondul general de rezervă, este dinamic și se formează din profitul anului disponibil pentru distribuție, din veniturile obținute conform art. 64 alineatul (3) și/sau din contribuțiile Guvernului Republicii Moldova, până când mărimea acestuia va atinge 10 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale a Moldovei. Fondul general de rezervă poate fi utilizat în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor realizate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar, în cazul în care se înregistrează un rezultat negativ.

Conform mecanismului de alocare a profitului, în cazul în care mărimea capitalului statutar al Băncii Naționale a Moldovei la finele anului financiar constituie de la 4 la sută până la 10 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale a Moldovei, pentru majorarea capitalului statutar se alocă doar 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuție, în modul prevăzut la art.19 alin.(3).

Considerând că nivelul capitalului la 31 decembrie 2021, până la distribuția profitului, constituie 5,24 la sută din totalul obligațiunilor monetare, 50 la sută din profitul disponibil pentru

distribuire a fost alocat pentru majorarea capitalului autorizat, până la atingerea nivelului de $\frac{1}{3}$ din capitalul statutar, și a fondului general de rezervă, până la nivelul de $\frac{2}{3}$ din capitalul statutar, iar 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuire vor fi transferate la bugetul de stat.

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.30.

Astfel, la 31 decembrie 2021, fondul general de rezervă a fost majorat cu 98 090 mii lei, până la 2 248 745 mii lei, iar capitalul autorizat s-a majorat cu 49 044 mii lei, până la 1 124 372 mii lei.

Capitolul 14

Depozitarul central unic al valorilor mobiliare

S.A. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare este filiala Băncii Naționale a Moldovei.

Banca deține 480 acțiuni cu valoarea nominală de 50 mil lei, ceea ce reprezintă o cotă de 98,36 la sută din capitalul Societății pe acțiuni „Depozitarul central unic al valorilor mobiliare” (în continuare DCU sau filială), entitate fondată și înregistrată pe 4 aprilie 2018.

Activitatea DCU este reglementată prin Legea cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare nr. 234/2016.

Obiectivul înființării DCU a fost crearea unui depozitar central care să reprezinte un centru nodal pentru activitatea de depozitare și decontare pe piața financiară a Republicii Moldova și care să asigure cele mai bune condiții pentru dezvoltarea acesteia, încrederea investitorilor în piață fiind determinată de încrederea în depozitarul central.

În conformitate cu legea menționată și licența acordată de către Banca Națională a Moldovei, începând cu 31 iulie 2018, DCU desfășoară activități de înregistrare inițială a valorilor mobiliare în formă de înscriere în cont, deschidere și administrare a conturilor de valori mobiliare, gestionare a sistemului de decontare a valorilor mobiliare, de clearing și decontare a valorilor mobiliare de stat și a certificatelor emise de către Banca Națională a Moldovei. Începând cu 1 mai 2019, DCU efectuează și decontarea valorilor mobiliare corporative ale societăților pe acțiuni.

Rigorile și principiile sistemului de control intern al filialei sunt prescrise în Legea 234/2016 și este organizat și gestionat în baza politicilor de control intern, aprobate de Consiliul de supraveghere al DCU, periodic revizuite.

Principalul instrument al controlului intern sunt procedurile, care stabilesc și descriu responsabilitățile persoanelor implicate în desfășurarea procesului sau activității ce face obiectul procedurii. În scopul minimizării riscurilor operaționale, DCU aplică mecanismul „patru ochi”.

Pentru fortificarea cadrului de control intern sunt elaborate și puse în aplicare hărțile proceselor principale de business, care stabilesc pașii și măsurile care trebuie întreprinse de colaboratorii DCU la executarea operațiunilor.

Sistemul de control intern al filialei aliniază guvernarea sistemului de control intern și gestiunea riscurilor operaționale la standardele internaționale COSO, ISO 31000, la bunele practici în domeniu.

În domeniul conformității, filiala dispune de o unitate internă, independentă în exercitarea funcțiilor și care raportează Consiliului de supraveghere al filialei. Se aplică Politici de conformitate ale DCU și se efectuează evaluări periodice în domeniul conformității.

Filiala are implementate funcții de audit intern și extern. Auditul intern în domeniul IT este externalizat pentru perioada 2020-2023 către Grant Thornton. Auditul intern pe alte domenii este realizat de o unitate internă, independentă și care raportează direct Consiliului de supraveghere al filialei. Serviciile de mentenanță și suport IT în domeniul operării Sistemului Depozitarului central unic (Depo/x) și securității informației sunt externalizate către Banca Națională a Moldovei.

Pentru 2020-2024, AGA a desemnat BAKER TILLY MOLDOVA în calitate de auditor extern al situațiilor financiare ale DCU. Pentru anii 2020-2021, au fost emise rapoarte de audit cu opinii fără rezerve.

Supravegherea și reglementarea Depozitarului central sunt efectuate de Banca Națională a Moldovei. În 2021 de către BNM a fost efectuat controlul tematic al DCU, în cadrul căruia a fost evaluată implementarea Planului de activitate pe anul 2020 și a unor hotărâri ale BNM.

CNPF reglementează și supraveghează activitatea filialei în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Adunarea generală a acționarilor este organul suprem de conducere al DCU. În anul 2021 au fost desfășurate 2 adunări generale: ordinară și extraordinară.

DCU dispune de organele colegiale de conducere: Consiliul de supraveghere și Comitetul executiv. Consiliul de supraveghere al Depozitarului central este format din 7 membri, numiți de adunarea generală a acționarilor, dintre care 4 membri sunt desemnați de Banca Națională, 1 membru de Ministerul Finanțelor, 1 membru de Comisia Națională a Pieței financiare și 1 membru de Bursa de Valori a Moldovei.

Pentru executarea atribuțiilor sale, pe parcursul anului 2021 au fost convocate 15 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 56 hotărâri și convocate 9 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au aprobat 56 hotărâri. Deciziile organelor de conducere au fost luate în baza competențelor atribuite prin lege și statut.

În anul 2021, DCU a reușit atingerea unor indicatori de performanță în privința activităților desfășurate. În această privință pot fi remarcate următoarele realizări principale ale DCU:

- elaborarea și aprobarea a 12 reglementări inteme noi, inclusiv proceduri de reconciliere, proceduri aplicate în cazul insolvenței, planuri de continuitate, Regulamentul privind procedurile în domeniul PCSBFT etc.;

Comitetul executiv 2021:

- **Alexandru Savva** – *președinte, director*
- **Carmelia Palamari** – *membru, director-adjunct*
- **Andrei Zacon** – *membru, director-adjunct*

Consiliul de supraveghere din 11.08.2021

- **Daniel Savin** – *președinte*
- **Corina Turcan** – *membru*
- **Victor Ciubotaru** – *membru*
- **Gheorghe Dadia** – *membru*
- **Elena Pui** – *membru*
- **Victor Martinenco** – *membru*
- **Corneliu Dadu** – *membru*

Consiliul de Supraveghere până la 11.08.2021

- **Adriana Tănăsoli** – *președinte*
- **Victor Colța** – *membru*
- **Corina Turcan** – *membru*
- **Daniel Savin** – *membru*
- **Elena Pui** – *membru*
- **Victor Martinenco** – *membru*
- **Corneliu Dadu** – *membru*

- extinderea activităților de colaborare internațională, inclusiv obținerea de către DCU a calității de membru cu drepturi depline al ECSDA și inițierea colaborărilor cu depozitarul central din România în vederea creării conexiunilor;
- crearea și implementarea mecanismului de înregistrare a obligațiunilor corporative și înregistrarea a 3 emisiuni de obligațiuni corporative în Sistemul DCU;
- integrarea cu platforma mPay, cu acordarea posibilității de achitare online a serviciilor oferite de DCU persoanelor fizice;
- fortificarea cadrului intern de conformitate și de audit intern, inclusiv angajarea ofiterului de conformitate, auditorului intern și crearea comitetelor pe lângă Consiliul de Supraveghere al DCU;
- fortificarea cadrului intern ce ține de tehnologiile informaționale și de continuitate (evidența drepturilor și resurselor TI, implementarea planurilor de continuitate);
- crearea registrului grevări (intern) și a cadrului relevant în scopul ținerii evidenței măsurilor de asigurare aplicate valorilor mobiliare înregistrate în Sistemul DCU;
- creșterea volumului operațiunilor de decontare cu VMS și CBN, creșterea numărului de servicii și operațiuni cu VMC, realizarea operațiunilor în Sistemul DCU în condiții de siguranță.

Valori mobiliare de stat și CBN

În anul 2021, DCU a realizat înregistrări și alocări de coduri ISIN pentru un număr total de 174 valori mobiliare de stat și certificate BNM, răscumpărări a 194 valori mobiliare. A fost asigurată decontarea tuturor operațiunilor realizate de BNM, precum și a tranzacțiilor pe piața secundară efectuate de către participanții DCU și clienții acestora.

Pe parcursul perioadei de gestiune, în Sistemul DCU au fost decontate 6 253 ordine de transfer, care au avut la bază atât principiul livrare contra plată (DvP), cât și principiul livrare fără plată (FoP). În ce privește valoarea tranzacțiilor decontate, suma totală a acestora s-a ridicat la circa 313 274 milioane lei, depășind cu 11,10 la sută suma tranzacțiilor decontate în anul 2020.

Valori mobiliare corporative

Pe parcursul anului 2021 au fost înregistrate 7 instrumente corporative. 3 instrumente au fost înregistrate cu menținerea codului ISIN alocat anterior, 4 instrumente au fost înregistrate cu alocarea codului ISIN conform ISO 6166, dintre care, în premieră pentru piața de capital din Republica Moldova și DCU, au fost înregistrate 3 instrumente corporative de tipul obligațiunilor municipale. Au fost efectuate operațiuni de emisiuni suplimentare a valorilor mobiliare pentru 8 emitenți și operațiuni de plasare a valorilor mobiliare pentru 3 emitenți, inclusiv înregistrarea și plasarea obligațiunilor municipale.

Operațiunile de emisiune suplimentară și plasare a valorilor mobiliare nu au implicat decontarea mijloacelor bănești prin Sistemul DCU.

În anul 2021, au fost decontate 178 tranzacții încheiate la BVM, în valoare de 39,37 milioane lei (tranzacțiile au fost decontate conform mecanismului DvP2, la T+2) și 770 tranzacții OTC, dintre care 121 au fost efectuate prin intermediul participanților la DCU, iar alte 649 decontări au fost efectuate nemijlocit de către DCU.

Perspectivă de dezvoltare

Dezvoltarea continuă a Sistemului DCU și oferirea unor noi facilități la efectuarea operațiunilor cu valori mobiliare este o prioritate de dezvoltare a Depozitarului central. Depozitarul central preconizează o serie de proiecte care inovează, adaptează și satisfac necesitățile de dezvoltare a pieței financiare.

Depozitarul central își concentrează eforturile spre consolidarea domeniilor de activitate de bază, precum și cel de guvernare și suport, per ansamblu acordând prioritate:

1. Dezvoltării și fortificării funcțiilor-cheie;
2. Optimizării cadrului de decontare a operațiunilor cu valori mobiliare;
3. Cooperării internaționale și colaborării cu mediul de afaceri;
4. Dezvoltării proiectelor și direcțiilor noi de afaceri;
5. Dezvoltării și extinderii activității operaționale.

Analiza activității financiare a DCU pentru anul financiar încheiat la 31 decembrie 2021 este prezentată în Capitolul 13.

Capitolul 15

Alte aspecte de răspundere socială

Protecția mediului

Acțiunile BNM în domeniul protecției mediului se regăsesc în acțiunile sale de reducere a cantității de hârtie consumată prin digitalizarea proceselor și semnarea electronică a documentelor, reducerea deșeurilor și reciclarea acestora, promovarea achizițiilor publice sustenabile, achiziționarea doar a echipamentelor electrice și electronice de la producători care sunt înregistrați în „Lista producătorilor” de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorilor, deținută de Agenția de Mediu, modernizarea instalațiilor electrice, utilizarea rațională a resurselor energetice, reparații ale clădirii ce vor asigura o eficiență energetică mai ridicată, utilizarea consumabilelor chimice de întreținere a clădirii care sunt certificate ECOLABEL sau echivalentul, utilizarea tehnicii de calcul cu cerința de eficiență energetică Energy Star; etc.

Activități culturale

Banca Națională emite monede comemorative în seriile „Personalități”, „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”, „Monumentele Moldovei” și „Evenimente istorice”. Acestea relevă figuri marcante ale culturii naționale, locuri de importanță istorică sau tradițiile locale.

În anul 2021, un set special de monede comemorative au fost puse în circulație, dedicate aniversării a 30-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. Acestea vor completa seria „Evenimente istorice”. Monedele au semnificația unui parcurs istoric de 30 de ani: trecutul, prezentul și viitorul. Fiecare monedă reflectă titluri celebre de versuri devenite șlagăre: „O libertate, sfântă libertate” (autorul poeziei „Libertate” – Ion Hadârcă; compozitor – Anatol Dumitraș; interpretă – Angela Bucico), „Inima mea e Moldova” (versuri – Simion Ghimpu; compozitor – Ion Aldea-Teodorovici; interpret – Ion Suruceanu) și „Cât trăim pe acest pământ” (versuri – Nicolae Dabija; compozitor – Tudor Chiriac; interpret – Alex Calancea Band).

Responsabilitate față de comunitate

BNM își încurajează angajații să participe la acțiuni caritabile sau de voluntariat. Angajarea la Banca Națională a Moldovei se efectuează în bază de concurs. În acest sens, instituția recrutează angajați talentați și pasionați, prin intermediul târgurilor de cariere, a anunțurilor publicate pe pagina web a BNM, a portalurilor specializate, a rețelelor sociale și de socializare sau în presa scrisă, oferindu-le oportunități de creștere a competențelor la locul de muncă.

Listă de figuri

1.1	Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2020 și 2021 (%)*	11
1.2	Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF	12
1.3	Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%)	13
1.4	Oferta și consumul mondial de petrol, milioane de barili pe zi	13
2.1	Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (puncte procentuale)	16
2.2	Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (puncte procentuale)	17
2.3	Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% față de anul precedent)	17
2.4	Evoluția surselor de finanțare a consumului populației (% față de anul precedent) și contribuțiile componentelor (puncte procentuale)	17
2.5	Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	18
2.6	Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (puncte procentuale)	18
2.7	Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (puncte procentuale)	18
2.8	Evoluția producției industriale (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	19
2.9	Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% față de anul precedent) și contribuția componentelor (puncte procentuale)	19
2.10	Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% față de anul precedent) și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)	19
2.11	Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% față de anul precedent)	20
2.12	Evoluția comerțului cu ridicata (% față de anul precedent), preturi curente	20
2.13	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe categorii de țări (puncte procentuale)	20
2.14	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (puncte procentuale)	21
2.15	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. după origine (p.p.)	22
2.16	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)	22
2.17	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)	22
2.18	Populația economic activă și populația ocupată	22
2.19	Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)	22

2.20	Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului (%)	22
2.21	Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)	23
2.22	Salariul mediu real (% față de anul precedent)	23
2.23	Rata anuală a IPC (%)	25
2.24	Ritmii anual a subcomponentelor inflației (%)	25
2.25	Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (puncte procentuale)	25
2.26	Contribuția subcomponentelor (puncte procentuale) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	26
2.27	Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (puncte procentuale)	27
2.28	Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (puncte procentuale)	28
2.29	Contribuția componentelor (puncte procentuale) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)	30
2.30	Rata anuală a prețurilor în industrie (%)	30
2.31	Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (puncte procentuale)	30
2.32	Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)	31
2.33	Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)	31
2.34	Indicatorii bugetului public național	32
2.35	Contul curent – componente principale	34
2.36	Exportul de bunuri, pe zone geografice (milioane USD)	34
2.37	Importul de bunuri, pe zone geografice, prețuri CIF (milioane USD) (%)	35
2.38	Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)	35
2.39	Exportul și importul de servicii (milioane USD)	35
2.40	Veniturile primare, pe componente (milioane USD)	36
2.41	Veniturile secundare, pe componente (milioane USD)	36
2.42	Distribuția geografică a remiterilor personale (milioane USD)	36
2.43	Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	37
2.44	Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)	37
2.45	Poziția investitională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)	38
2.46	Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)	38

2.47 Investitiile directe, pasive, componentele de bază, pozitia* la sfârșit de perioadă (milioane USD)	38
2.48 Investitiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2021, pe activități economice (conform CAEM 2), %	39
2.49 Datoria de stat ca pondere în PIB (%)	39
2.50 Datoria externă brută în dinamică	40
2.51 Structura datoriei externe – prezentare sectorială, (milioane USD)	40
3.1 Evoluția instrumentelor politicii monetare	42
3.2 Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	44
3.3 Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii	46
3.4 Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2019-2021 (%)	46
3.5 Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2019-2021 (medii pe perioade de observare)	46
3.6 Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anii 2019-2021	47
3.7 Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de anul precedent)	48
3.8 Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de anul precedent)	49
3.9 Soldul creditelor acordate în economie (% creștere la sfârșit de an)	49
3.10 Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (% creștere la sfârșit de an)	49
3.11 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL	50
3.12 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei	50
3.13 Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (% creștere la sfârșit de an)	50
3.14 Dinamica soldului depozitelor atrase la vedere și la termen (% creștere la sfârșit de an)	51
3.15 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL	51
3.16 Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalulate în MDL	51
3.17 Ratele medii ale dobânzilor în MDL (% anual)	52
3.18 Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (puncte procentuale)	52
3.19 Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (% anual)	52

3.20 Viteza de circulație a banilor	53
3.21 Indicatorii multiplicatorului monetar	53
3.22 Coeficient al monetizării economiei	53
3.23 Coeficientul creditării economiei și gradul de îndatorare	54
3.24 Gradul de dolarizare în economie (%)	54
3.25 Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	55
3.26 Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	55
3.27 Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2020	55
3.28 Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2021	56
3.29 Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	56
3.30 Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)	56
3.31 Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	57
3.32 Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2019-2021	57
3.33 Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2020	58
3.34 Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2021	58
3.35 Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	58
3.36 Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2019-2021	59
3.37 Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2020 (%)	59
3.38 Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2021 (%)	59
3.39 Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute	60
3.40 Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)	60
3.41 Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)	60
3.42 Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	61
3.43 Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)	61
3.44 Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	61
3.45 Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)	62

3.46	Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	62
3.47	Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.21/31.12.20 (%)	62
3.48	Contribuția monedelor principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2021	63
3.49	Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 01/2019 – 12/2021	63
3.50	Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial	63
3.51	Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)	64
3.52	Ratele profitabilității ale valorilor mobiliare guvernamentale cu scadență la 2 ani	66
3.53	Ratele de politică monetară în SUA, UE, Marea Britanie	66
3.54	Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2019-2021 (milioane dolari SUA)	66
3.55	Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2021	67
4.1	Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021	68
4.2	Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021	70
4.3	Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)	70
4.4	Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)	70
4.5	Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)	71
4.6	Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2021 (%)	71
4.7	Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)	72
4.8	Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)*	72
4.9	Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2021 (%)	72
4.10	Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2020* (%)	73
4.11	Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2021 (%)	73
4.12	Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2020* – 2021 (milioane lei)	75

4.13	Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2021 (%)	75
4.14	Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2021 (%)	75
4.15	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)	76
4.16	Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2020* – 31.12.2021 (%)	76
4.17	Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	78
5.1	Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari, 2017-2021	92
5.2	Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, 2020-2021	93
5.3	Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2017-2021 (milioane unități)	96
5.4	Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2017-2021 (milioane operațiuni)	96
5.5	Structura operațiunilor domestice, anul 2021	97
5.6	Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova, anul 2021	97
5.7	Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova, anii 2017-2021	98
5.8	Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor, finele anilor 2017-2021	98
5.9	Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD, 2017-2021	98
5.10	Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, 2017-2021 (milioane operațiuni)	99
6.1	Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	100
6.2	Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	100
6.3	Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2021	100
6.4	Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	102
6.5	Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	102
6.6	Structura pe valori nominale a monedelor divizionare în circulație la finele anului 2021	102
6.7	Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	102
6.8	Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	102
6.9	Structura pe valori nominale a monedelor LEI în circulație la finele anului 2021	102

6.10	Bancnote emise în cursul anului 2021 din punct de vedere cantitativ	103
6.11	Bancnote emise în cursul anului 2021 din punct de vedere valoric	103
6.12	Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2021 din punct de vedere cantitativ	104
6.13	Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2021 din punct de vedere valoric	104
6.14	Monede metalice lei emise în cursul anului 2021 din punct de vedere cantitativ	106
6.15	Bancnote retrase din circulație în anul 2021 din punct de vedere cantitativ	106
6.16	Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2021 din punct de vedere cantitativ	106
6.17	Monede metalice lei emise în cursul anului 2021 din punct de vedere valoric	106
6.18	Bancnote retrase din circulație în anul 2021 din punct de vedere valoric	106
6.19	Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2020 din punct de vedere cantitativ	106
9.1	Procese management resurse umane	146
9.2	Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)	146
9.3	Informații generale privind angajații BNM	146
9.4	Participările angajaților BNM la instruirii interne	147
9.5	Participările angajaților BNM la instruirii prestate de furnizori externi	147
9.6	Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM	147
9.7	Evoluția procesului de recrutare în BNM	149
9.8	Stagii de practică a studenților în BNM	149
13.1	Evoluția profitului disponibil pentru distribuire (milioane lei)	160
13.2	Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2021 în comparație cu anul 2020 (p.p.)	162

Listă de tabele

1.1	Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2021 (%)*	12
1.2	Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț în anul 2021 (%)	14
2.1	Rata medie anuală a IPC	25
3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	57
11.1	Redirecționarea de pe rețele de socializare către pagina web a Băncii Naționale	156
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) – agregate principale (milioane USD)	180
A.2	Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane USD)	181
A.3	Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova (milioane USD)	181
A.4	Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD)	182
A.5	Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)	182
A.6	Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă	183
A.7	Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)	183
A.8	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	184
A.9	Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	184
A.10	Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	185
A.11	Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)	185
A.12	Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	186
A.13	Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	187
A.14	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* - 31.12.2021	188
A.15	Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova	189
A.16	Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare	189

A.17	Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2021	190
A.18	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2021	191
A.19	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2021 (continuare)	192
A.20	Indicatorii de măsurare a navigabilității pe pagina web	192
A.21	Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Băncii Naționale a Moldovei	192
A.22	Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova	193
A.23	Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei	193
A.24	Evoluția cursului oficial de schimb	193
A.25	Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare în poziția financiară a Băncii Naționale a Moldovei (individual) (%)	194
A.26	Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Depozitarului central unic	194
A.27	Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare în poziția financiară a Depozitarului Central Unic (%)	195
A.28	Poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2021	195
A.29	Rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2021	196
A.30	Capital și rezerve	196

Anexa A

Anexe

Tabelul A.1: Balanta de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) – agregate principale (milioane USD)

	2020	2021	2021	2021	2021	2020	2021
	IV	I	II	III*	IV		
CONTUL CURENT	-317,4	-345,3	-502,6	-406,0	-336,3	-892,5	-1 590,1
Bunuri	-896,9	-904,0	-1 113,9	-1 070,3	-1 102,2	-3 094,3	-4 190,4
Servicii	98,9	97,9	113,5	139,1	107,0	382,3	457,5
Venituri primare	55,0	101,3	47,1	83,9	144,6	390,4	376,9
Venituri secundare	425,6	359,5	450,7	441,4	514,2	1 429,1	1 765,8
CONTUL DE CAPITAL	-21,4	-8,4	-12,8	-20,5	-9,3	-65,7	-51,0
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-338,8	-353,7	-515,4	-426,4	-345,6	-958,2	-1 641,1
CONTUL FINANCIAR	-374,6	-406,0	-526,7	-368,4	-301,4	-1 042,1	-1 602,6
Investiții directe, net	-108,8	-48,9	-74,6	-72,6	-42,8	-151,7	-238,9
Investiții de portofoliu, net	0,1	-0,2	2,0	0,0	-6,7	0,9	-4,9
Derivative financiare, net	-0,1	-0,2	-0,3	-0,6	-0,4	-0,4	-1,4
Alte investiții, net	-535,3	-322,2	-504,8	-511,8	-224,3	-1 528,9	-1 563,1
Active de rezervă	268,5	-34,6	51,0	216,6	-27,3	637,4	205,8
Erori și omisiuni nete	-35,8	-52,3	-11,3	58,0	44,2	-84,0	38,5
Informativ: Remiten personale, credit	502,4	472,7	501,5	528,2	525,7	1 810,2	2 028,1
				% la PIB**			
CONTUL CURENT	-9,8	-12,6	-15,7	-10,3	-8,9	-7,7	-11,6
Bunuri	-27,6	-32,9	-34,8	-27,2	-29,1	-26,8	-30,6
Servicii	3,0	3,6	3,6	3,5	2,8	3,3	3,3
Venituri primare	1,7	3,7	1,5	2,1	3,8	3,4	2,8
Venituri secundare	13,1	13,1	14,1	11,2	13,6	12,4	12,9
CONTUL DE CAPITAL	-0,7	-0,3	-0,4	-0,5	-0,2	-0,6	-0,4
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-10,4	-12,9	-16,1	-10,8	-9,1	-8,3	-12,0
CONTUL FINANCIAR	-11,5	-14,8	-16,5	-9,4	-7,9	-9,0	-11,7
Investiții directe, net	-3,4	-1,8	-2,3	-1,8	-1,1	-1,3	-1,7
Investiții de portofoliu și derivate financiare, net	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,2	0,0	0,0
Alte investiții, net	-16,5	-11,7	-15,8	-13,0	-5,9	-13,3	-11,4
Active de rezervă	8,3	-1,3	1,6	5,5	-0,7	5,5	1,5
Informativ: Remiten personale, credit	15,5	17,2	15,7	13,4	13,9	15,7	14,8

*date revizuite

Notă: Pentru contul financiar: (-) – intrări nete de capital, (+) – ieșiri nete de capital

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane USD)

	2020 IV		2021 I*		2021 II*		2021 III*		2021 IV	
	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.
Împrumuturi	275,1	132,4	171,7	127,6	185,0	109,7	104,5	146,6	365,7	141,9
Banca centrală	-	10,9	-	12,9	-	12,0	-	12,8	-	7,9
termen lung		10,9		12,9		12,0		12,8		7,9
Administrația publică	184,1	20,2	61,8	50,5	108,1	21,2	25,4	46,0	183,5	23,5
termen lung	184,1	20,2	61,8	50,5	108,1	21,2	25,4	46,0	183,5	23,5
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	9,5	18,7	31,5	7,7	9,6	21,3	8,8	2,6	34,1	7,4
termen scurt	-	-	2,3	-	-	-	-	-	-	-
termen lung	9,5	18,7	31,5	7,7	9,6	21,3	8,8	2,6	34,1	7,4
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	60,7	64,1	62,2	36,8	42,6	39,4	36,3	61,4	96,1	66,7
termen scurt	2,8	2,7	5,2	2,6	7,9	2,6	6,6	2,9	6,4	6,3
termen lung	57,8	61,4	57,0	34,2	34,7	36,8	29,7	58,5	89,7	60,4
Alte societăți financiare	20,8	18,5	16,2	19,7	24,6	15,8	33,9	23,8	52,0	36,4
termen scurt	0,1	0,1	-	-	0,2	-	-	-	-	-
termen lung	20,7	18,4	16,2	19,7	24,4	15,8	33,9	23,8	52,0	36,4

Notă: GP – gospodăriile populației;
 IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
 * date revizuite
 Sursa: BNM

Tabelul A.3: Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova (milioane USD)

	31.12.2019	31.12.2020	31.03.2021*	30.06.2021*	30.09.2021*	31.12.2021
Poziția Investițională						
Internațională netă	-5 014,0	-5 428,2	-5 283,8	-5 679,4	-5 734,1	-5 661,0
Active	5 292,2	5 852,2	5 787,0	5 702,8	5 962,8	6 266,4
<i>Investiții directe</i>	330,8	337,3	345,1	327,3	326,7	342,5
Participații și acțiuni	257,2	253,6	258,5	263,3	267,4	279,1
Instrumente de natura datoriei	73,6	83,7	86,6	64,0	59,3	63,4
<i>Investiții de portofoliu și derivate financiare</i>	15,2	16,7	16,7	16,7	16,7	9,2
<i>Alte investiții</i>	1 886,6	1 714,7	1 717,6	1 584,5	1 657,7	2 012,9
Alte participații la capital	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Numerar și depozite	1 090,0	886,2	902,8	834,6	900,4	1 241,9
Împrumuturi	118,9	149,9	150,7	148,8	157,7	165,7
Credite comerciale și avansuri	660,2	669,0	654,4	591,6	589,9	595,7
Alte creanțe	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
<i>Active de rezervă</i>	3 059,6	3 783,5	3 707,7	3 774,4	3 961,8	3 901,9
Pasive	10 306,2	11 280,4	11 070,8	11 382,2	11 696,9	11 927,4
<i>Investiții directe</i>	4 737,8	4 747,8	4 571,3	4 660,6	4 759,4	4 800,7
Participații și acțiuni	2 830,9	2 812,7	2 657,3	2 748,8	2 857,6	2 884,9
Instrumente de natura datoriei	1 906,9	1 935,1	1 914,0	1 911,9	1 901,8	1 915,9
<i>Investiții de portofoliu și derivate financiare</i>	29,2	30,3	30,4	28,7	29,4	29,0
<i>Alte investiții</i>	5 539,2	6 502,4	6 469,1	6 692,8	6 908,1	7 097,7
Numerar și depozite	134,6	138,4	136,5	141,1	141,6	145,2
Împrumuturi	3 446,9	4 121,7	4 058,0	4 171,7	4 067,5	4 212,0
Credite comerciale și avansuri	1 704,4	1 986,3	2 022,4	2 127,7	2 215,5	2 262,1
Alte angajamente-alte	90,4	86,4	85,4	84,4	83,4	82,4
Alocări de DST	162,8	169,5	166,8	168,0	400,1	396,2

Notă: DST – drepturi speciale de tragere
 *date revizuite
 Sursa: BNM

Tabelul A 4: Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD)

	31.12.2019	31.12.2020	31.03.2021*	30.06.2021*	30.09.2021*	31.12.2021
Administrația publică	1 718,0	2 255,1	2 201,9	2 309,7	2 257,3	2 606,6
Pe termen scurt	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
Pe termen lung	1 717,9	2 254,9	2 201,6	2 309,6	2 257,1	2 606,5
din care datorită UAT**	13,9	13,4	12,8	13,9	18,7	20,4
Banca centrală	180,5	141,1	126,1	115,0	335,0	92,4
Pe termen lung	180,5	141,1	126,1	115,0	335,0	92,4
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	306,8	316,6	334,2	327,9	329,8	356,9
Pe termen scurt	172,9	177,3	175,3	179,1	177,0	180,7
Pe termen lung	133,9	139,3	158,8	148,7	152,8	176,2
Alte sectoare	3 333,9	3 789,8	3 807,1	3 940,4	3 986,2	4 042,0
Pe termen scurt	1 766,4	2 045,5	2 081,5	2 195,3	2 285,1	2 328,4
Pe termen lung	1 567,5	1 744,3	1 725,6	1 745,1	1 701,1	1 713,6
<i>Alte societăți financiare</i>	<i>270,8</i>	<i>268,7</i>	<i>265,3</i>	<i>274,4</i>	<i>287,1</i>	<i>303,0</i>
Pe termen scurt	25,2	27,4	27,5	28,0	30,6	30,1
Pe termen lung	245,6	241,3	237,8	246,4	256,5	272,9
<i>Societăți nefinanciare</i>	<i>3 014,9</i>	<i>3 466,5</i>	<i>3 485,5</i>	<i>3 608,0</i>	<i>3 638,4</i>	<i>3 676,6</i>
Pe termen scurt	1 740,8	2 017,5	2 053,3	2 166,4	2 253,3	2 296,7
Pe termen lung	1 274,1	1 449,0	1 432,2	1 441,6	1 385,1	1 379,9
din care datorita corporațiilor publice	20,7	34,2	32,6	32,4	31,4	32,0
<i>Gospodăriile populației și IFSLSGP***</i>	<i>48,2</i>	<i>54,5</i>	<i>56,3</i>	<i>58,0</i>	<i>60,7</i>	<i>62,5</i>
Pe termen scurt	0,4	0,6	0,7	0,9	1,2	1,6
Pe termen lung	47,8	53,9	55,6	57,1	59,5	60,8
Investiții directe: creditare intragrup	1 906,9	1 935,1	1 914,0	1 911,9	1 901,8	1 915,9
Pe termen scurt	195,4	203,0	207,3	219,2	228,7	235,0
Pe termen lung	1 711,6	1 732,1	1 706,6	1 692,7	1 673,1	1 680,9
TOTAL	7 446,1	8 437,7	8 383,3	8 604,8	8 810,1	9 013,7

*date revizuite

**UAT – unități administrativ-teritoriale

***IFSLSGP – institutii fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Sursa: BNM

Tabelul A 5: Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)								Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă			
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice	și case de schimb valutar	diverse	total		virament	numerar	total	
	Rulaj												
2020	475,0	505,2	61,5	7 616,2	2 403,1	731,5	3 134,6	926,0	12 718,5	1 395,2	10 315,4	3 798,3	14 113,7
2021	473,3	710,4	148,6	9 830,0	2 789,0	926,7	3 715,7	1 143,6	16 021,6	1 903,0	13 232,6	4 692,0	17 924,6
2021/2020, %	-0,4	40,6	141,6	29,1	16,1	26,7	18,5	23,5	26,0	36,4	28,3	23,5	27,0
	Cumpărări												
2020	176,0	252,6	25,6	2 658,8	2 159,0	436,5	2 595,5	643,7	6 352,2	813,6	4 193,2	2 972,6	7 165,8
2021	389,3	355,2	74,6	3 417,3	2 415,4	521,5	2 936,9	807,2	7 980,5	1 063,9	5 565,1	3 479,3	9 044,4
2021/2020, %	121,2	40,6	191,4	28,5	11,9	19,5	13,2	25,4	25,6	30,8	32,7	17,0	26,2
	Vânzări												
2020	299,0	252,6	35,9	4 957,4	244,1	295,0	539,1	282,3	6 366,3	581,6	6 122,2	825,7	6 947,9
2021	84,0	355,2	74,0	6 412,7	373,6	405,2	778,8	336,4	8 041,1	839,1	7 667,5	1 212,7	8 880,2
2021/2020, %	-71,9	40,6	106,1	29,4	53,1	37,4	44,5	19,2	26,3	44,3	25,2	46,9	27,8

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.6: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară internă	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2020	<i>Pondere, %</i>					
USD	46,2	50,3	12,2	25,5	32,1	47,3
EUR	51,6	45,8	75,2	63,9	61,4	47,9
RUB	1,4	2,7	2,9	2,4	2,0	2,7
Alte valute	0,9	1,2	9,7	8,2	4,6	2,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2021	<i>Pondere, %</i>					
USD	50,6	48,3	11,3	24,2	35,5	45,0
EUR	47,4	47,1	71,9	66,5	56,8	49,7
RUB	1,1	3,0	2,8	2,2	1,7	2,9
Alte valute	0,9	1,6	14,0	7,1	5,9	2,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.7: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						TOTAL
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	diverse	
Trimestrul I	114,6	0,0	-7,4	-557,7	373,8	71,9	-4,8
Trimestrul II	7,9	0,0	-9,7	-448,4	378,5	75,7	4,0
Trimestrul III	-105,6	0,0	1,6	-682,9	674,2	112,2	-0,5
Trimestrul IV	-139,9	0,0	5,2	-609,6	629,9	101,6	-12,8
2020	-123,0	0,0	-10,3	-2 298,6	2 056,4	361,4	-14,1
Trimestrul I	12,1	0,0	-4,3	-609,7	500,5	89,7	-11,7
Trimestrul II	-1,0	0,0	25,1	-784,1	628,8	112,1	-19,1
Trimestrul III	20,3	0,0	-9,1	-808,1	639,2	157,6	-0,1
Trimestrul IV	273,9	0,0	-11,1	-793,5	389,6	111,4	-29,7
2021	305,4	0,0	0,6	-2 995,4	2 158,1	470,8	-60,6

Sursa: BNM

Tabelul A.8: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2020*			Sold la 31.12.2021		31.12.2021/ 31.12.2020, %	
	curs fix din 31.12.2021	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2021	curs efectiv
Credite acordate în valută, inclusiv:	738,3	786,6	36,7	817,5	34,1	10,7	3,9
EUR	576,5	624,9	29,2	611,0	25,5	6,0	-2,2
USD	161,8	161,8	7,5	206,5	8,6	27,7	27,7
Disponibilități în valută, inclusiv:	664,0	698,5	32,6	866,9	36,2	30,5	24,1
EUR	410,6	445,1	20,8	645,3	27,0	57,1	45,0
USD	224,8	224,8	10,5	188,2	7,9	-16,3	-16,3
Alte valute	57,2	28,6	1,3	33,3	1,4	-41,7	16,5
Rezerve obligatorii în valută	511,1	542,0	25,3	604,8	25,3	18,3	11,6
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	2,4	1,5	0,1	-5,4	-0,1	-2,3 ori	-3,6 ori
1. Conturi "Nostro" deschise în băncile din RM	6,6	6,6	0,3	6,4	0,3	-2,3	-2,8
2. Alte active	41,0	42,8	2,0	41,9	1,8	2,1	-2,0
3. Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-45,2	-47,9	-2,2	-53,7	-2,2	18,8	12,1
Active atașate la cursul valutei străine	105,1	113,4	5,3	108,1	4,5	2,9	-4,7
Total active valutare bilanțiere	2 020,9	2 142,0	100,0	2 391,9	100,0	18,4	11,7

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2020

Tabelul A.9: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2020	Pondere %	Sold la 31.12.2021	Pondere %	31.12.2021/ 31.12.2020, %
Conturi „Nostro” deschise în străinătate	264,7	37,9	459,4	53,0	73,5
Numerar în valută	160,7	23,0	156,8	18,1	-2,4
Plasări în străinătate	103,6	14,8	52,4	6,0	-49,5
Mijloace plasate overnight	155,5	22,3	187,7	21,7	20,7
Valori mobiliare în valută	14,0	2,0	10,6	1,2	-24,2
Total	698,5	100,0	866,9	100,0	24,1

Sursa: BNM

Tabelul A.10: Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2020*			Sold la 31.12.2021		31.12.2021/ 31.12.2020, %	
	curs fix din 31.12.2021	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2021	curs efectiv
Total conturi curente și de depozit ale clienților nebancari, inclusiv:	1 818,6	1 926,8	90,0	2 155,6	90,1	18,5	11,9
- rezidenți	1 760,6	1 865,6	87,1	2 092,9	87,5	18,9	12,2
- nerezidenți	58,0	61,2	2,9	62,6	2,6	7,9	2,3
Depozite la termen	655,5	692,8	32,4	680,0	28,4	3,7	-1,9
Conturi curente	876,5	928,3	43,4	1 155,4	48,3	31,8	24,5
Depozite la vedere	286,6	305,7	14,3	320,2	13,4	11,7	4,7
Credite primite	133,7	143,2	6,7	166,9	7,0	24,8	16,5
Conturi „LORO” și depozite la termen ale băncilor străine	0,2	0,3	0,0	0,2	0,0	0,0	-7,1
Alte obligațiuni în valută	66,5	70,8	3,3	69,7	2,9	4,9	-1,5
Total obligațiuni valutare bilanțiere	2 019,1	2 141,1	100,0	2 392,5	100,0	18,5	11,7

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2020

Tabelul A.11: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2020*			Sold la 31.12.2021		31.12.2021/ 31.12.2020, %	
	curs fix din 31.12.2021	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv
EUR	1 290,7	1 398,9	72,6	1 606,3	74,5	24,5	14,8
USD	515,8	515,8	26,8	530,5	24,6	2,9	2,9
RUB	4,7	4,7	0,2	6,7	0,3	43,2	42,4
Alte valute	7,5	7,5	0,4	12,1	0,6	62,2	62,2
Total	1 818,6	1 926,9	100,0	2 155,6	100,0	18,5	11,9

Sursa: BNM

Tabelul A.12: Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2020	Pondere %	Sold la 31.12.2021	Pondere %	31.12.2021/ 31.12.2020, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	36,0	81,1	14,2	44,7	39,4
Cumpărări la termen	8,3	18,7	17,6	55,3	2,1 ori
Alte active condiționale	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
Total active condiționale	44,4	100,0	31,8	100,0	28,4
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	36,1	81,1	14,2	44,7	39,3
Vânzări la termen	8,4	18,9	17,6	55,3	2,1 ori
Alte obligațiuni condiționale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Total obligațiuni condiționale	44,5	100,0	31,8	100,0	71,6
Active condiționale minus Obligațiuni condiționale	-0,1		0,0		
(Active condiționale minus Obligațiuni condiționale)/ fonduri proprii (%)	-0,01		0,00		

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> * Investirea în contrapărți sigure, cu bonitate înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard & Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se aplică ratingul mediu al cotațiilor celor trei agenții, estimat în baza a cel puțin două cotații). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor pe instrumente investiționale, contrapărți/emitenți, de deviere față de benchmark și monitorizarea zilnică a respectării acestora. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând probabilitățile de default estimate de către agenția de rating Standard & Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadența reziduală a instrumentelor financiare. * Calculul lunar al pierderilor din credit preconizate în conformitate cu SIRF 9.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> * Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin intermediul evaluării la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor valorilor mobiliare. * Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este evaluat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVaR), care estimează potențialele pierderi financiare, în baza unor parametri setați și asumărilor cu privire la evoluțiile adverse ale condițiilor pieței. * Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este realizată aplicând indicatorul PV01. * Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corelație adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare ale statului. Structura valutară normativă se determină în baza unei analize ample a compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, a datoriei externe, a valutei în care se efectuează intervențiile, etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limitele de +/-10 puncte procentuale de la structura valutară normativă. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile. * Respectarea compoziției valutare normative și structurii valutare a fiecărui subportofoliu în limitele de deviere admisibile.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> * Asigurarea lichidității prin cota substanțială a depunerilor la vedere și investițiile în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Stabilirea limitelor de durată pe subportofolii și a scadenței maxime a investițiilor în funcție de instrument. * În cazul subportofoliilor de investiții indexate, monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin aplicarea unor benchmark-uri în funcție de tipul instrumentului și valută. Benchmark-urile sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. * Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri limitate de instrumente și de durată față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A 14: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2020* - 31.12.2021

Denumirea articolului	31.12.2020	31.12.2021	Dinamica	
	mil. lei	mil. lei	mil. lei	%
Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării	1,9	1,3	-0,6	-31,3
Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0,0	26,0	26,0	100,0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat, inclusiv:	84 157,6	96 944,2	12 786,6	15,2
<i>depozite</i>	79 699,0	90 145,8	10 446,7	13,1
<i>alte datorii financiare</i>	4 458,6	6 798,4	2 339,9	52,5
Provizioane	563,9	590,9	27,0	4,8
Datorii privind impozitele	58,9	165,0	106,1	180,2
Alte datorii	1 114,3	1 377,4	263,2	23,6
Datorii incluse în grupurile de cedare clasificate drept deținute pentru vânzare	0,0	0,0	0,0	-
Total datorii	85 896,6	99 104,8	13 208,2	15,4

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2020 sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

Tabelul A.15: Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova

Denumirea țării	31.12.2020		31.12.2021		Dinamica 31.12.2021/ 31.12.2020	
	ponderea		ponderea			
	mil. lei	(%)	mil. lei	(%)	mil. lei	(%)
Germania	4 040,3	44,8	6 396,7	51,5	2 356,4	58,3
Austria	1 856,6	20,6	2 213,2	17,8	356,5	19,2
Statele Unite ale Americii	1 379,0	15,3	1 614,9	13,0	235,9	17,1
Italia	803,4	8,9	683,9	5,5	-119,5	-14,9
Franța	541,3	6,0	996,5	8,0	455,2	84,1
Singapore	118,8	1,3	146,6	1,2	27,8	23,4
Regatul Unit al Marii Britanii	111,7	1,2	158,1	1,3	46,4	41,5
România	71,3	0,8	63,5	0,5	-7,8	-11,0
Rusia	55,7	0,6	76,6	0,6	20,8	37,3
Belarus	10,1	0,1	34,5	0,3	24,4	240,4
Spania	7,4	0,1	2,3	0,0	-5,1	-69,4
Republica Populară Chineză	6,8	0,1	6,0	0,0	-0,8	-11,8
Ungaria	5,9	0,1	0,0	0,0	-5,9	-100,0
Elveția	5,0	0,1	8,7	0,1	3,7	74,3
Georgia	3,4	0,0	3,6	0,0	0,1	3,1
Ucraina	0,7	0,0	7,0	0,1	6,3	840,9
Alte țări (Grecia, Kazahstan, Turcia)	0,02	0,0	0,2	0,0	0,18	900,0
Total pe țări	9 017,6	100,0	12 412,1	100,0	3 394,5	37,6

Sursa: BNM

Tabelul A.16: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mil lei)
		Total	Media zilnică	Total	Media zilnică	
SAPI	2020	12 577,0	49,7	1 076 181,7	4 253,7	85,6
	2021	13 812,0	54,6	1 083 390,1	4 282,2	78,4
Inclusiv						
SDBTR	2020	1 250,7	4,9	1 014 128,7	4 008,4	810,8
	2021	1 498,3	5,9	982 925,8	3 885,1	656,0
SCDN	2020	11 326,3	44,8	62 053,0	245,3	5,5
	2021	12 313,5	48,6	100 464,2	397,1	8,2

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2021

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Aleea clasicilor din grădina publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din mun. Chișinău”					
Vasile Alecsandri - 200 de ani de la naștere	100 lei	Aur 999,9/1000	7,8	24	150
Seria „Evenimente istorice”					
100 de ani de la inaugurarea Teatrului Național din Chișinău (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”)	100 lei	Argint 999/1000	16,5	30	300
Set monede dedicat celor 30 de ani de independență a Republicii Moldova					
Moneda cu genericul „O libertate, sfântă libertate”	50 lei	Argint 999/1000	20,0	32	500
Moneda cu genericul „Inima mea e Moldova”	50 lei	Argint 999/1000	20,0	32	500
Moneda cu genericul „Cât trăim pe acest pământ”	50 lei	Argint 999/1000	20,0	32	500
Seria „Personalități”					
Nicolae Iorga - 150 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30	250
Seria „Știință și Inovare”					
Eugen Coșeriu - 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30	200
Seria „Cartea roșie a Republicii Moldova”					
Popâlnic nobil (<i>Hepatica nobilis</i> Mill)	50 lei	Argint 999/1000	22,0	35	300

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2021

Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	19	25.05.2021	Cu privire la punerea în circulație a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ, emisiă 2021 - Desecretizat	137-141/572	04.06.2021
2	24	17.08.2021	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a monedelor comemorative „30 de ani de la Proclamarea Independenței Republicii Moldova”	203-205/1083	26.08.2021
3	25	17.08.2021	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a monedei comemorative „100 de ani de la inaugurarea Teatrului Național din Chișinău (actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu”)”	209-210/1098	03.09.2021
4	33	08.11.2021	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede jubiliare și comemorative	286-289/1347	26.11.2021
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	2	28.01.2021	Pentru modificarea Regulamentului privind efectuarea operațiunilor pe piața valutară Interbancară a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.8/2013	51-56/224	19.02.2021
2	10	29.01.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	33-41/139	05.02.2021
3	33	04.03.2021	Cu privire la stabilirea băncilor care sunt societăți de importanță sistemică din Republica Moldova și a amortizorului O-SII	77/299	16.03.2021
4	37	05.03.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	77/300	16.03.2021
5	38	11.03.2021	Cu privire la modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	88-95/360	02.04.2021
6	52	25.03.2021	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la deținerile în capitalul social al băncii	96-99/390	09.04.2021
7	54	01.04.2021	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la cerințele față de membrii organului de conducere al băncii, al societății financiare holding sau holding mixte, conducătorii sucursalei unei bănci din alt stat, persoanele care dețin funcții - cheie și față de lichidatorul băncii în proces de lichidare, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.292/2018	100-103/413	16.04.2021
8	60	05.04.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	96-99/391	09.04.2021
9	68	22.04.2021	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	108-110/458	30.04.2021
10	70	22.04.2021	Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către băncile în proces de lichidare a rapoartelor în legătură cu lichidarea băncii	117-121/492	14.05.2021
11	75	30.04.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	112-116/477	07.05.2021
12	93	27.05.2021	Pentru modificarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	142-145/656	11.06.2021
13	107	08.06.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	147-151/704	18.06.2021
14	134	15.07.2021	Cu privire la aprobarea Dării de seamă privind încheierea procesului de lichidare a B.C. „Universalbank” S.A. în proces de lichidare	175-179/896	23.07.2021
15	138	22.07.2021	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	180-185/958	30.07.2021
16	142	30.07.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	186-189/987	06.08.2021
17	151	12.08.2021	Pentru modificarea anexei nr.1 la Instrucțiunea privind modul de prezentare a rapoartelor în formă electronică la Banca Națională a Moldovei, aprobată prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.245/2019	209-210/1099	03.09.2021
18	152	12.08.2021	Pentru modificarea anexei nr.10 la Instrucțiunea privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.279/2011	209-210/1100	03.09.2021
19	161	26.08.2021	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la fondurile proprii ale băncilor și cerințele de capital, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.109/2018	212-218/1122	10.09.2021
20	162	26.08.2021	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	212-218/1123	10.09.2021
21	169	03.09.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	212-218/1124	10.09.2021

Tabelul A.19: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2021 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
22	190	23.09.2021	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont	280-284/1329	19.11.2021
23	196	05.10.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	239-248/1205	08.10.2021
24	198	07.10.2021	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	266-272/1285	05.11.2021
25	208	28.10.2021	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	266-272/1286	05.11.2021
26	215	29.10.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	266-272/1287	05.11.2021
27	238	03.12.2021	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	302-306/1404	10.12.2021
28	248	16.12.2021	Cu privire la revocarea măsurilor temporare aferente cerințelor față de amortizorul de conservare a capitalului	313/1417	21.12.2021
29	268	30.12.2021	Cu privire la menținerea majorării cu 2 puncte procentuale a ratei amortizorului de risc sistemic pentru unele bănci	1-5/19	07.01.2022

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Indicatorii de măsurare a navigabilității pe pagina web

	Anul 2021	Anul 2020	Anul 2019	Anul 2018
Numărul de utilizatori ai paginii https://www.bnm.md/	804 477	667 610	584 605	505 738
De câte ori s-a intrat pe https://www.bnm.md/(nr. sesiuni)	2 533 983	2 327 089	2 235 312	2 087 457
Câți utilizatori noi au intrat, din total utilizatori de pe site	765 203	63 0342	547 329	470 590

Notă: DST – drepturi speciale de tragere

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Băncii Naționale a Moldovei

Activități gestionate de bancă:	2021	2020	Diferența 2021/2020	Diferența absolută
	Rezultat financiar	Rezultat financiar		
	mil lei	mil lei		
Relațiile cu Guvernul din activitatea monetar-valutară	610 079	722 398	(15,55)	(112 319)
Instrumente monetare aplicate	(284 111)	(313 754)	(9,45)	29 643
Relația BNM cu FMI	19 799	(18 409)	(207,55)	38 208
Gestionarea activelor oficiale de rezervă	246 791	611 629	(59,65)	(364 838)
Moneda națională	(92 937)	11 048	(941,21)	(103 985)
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(205 353)	(198 945)	3,22	(6 408)

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce tin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova

	2021	2020	Diferența 2021/2020	Diferența absolută
	mli lei	mii lei	%	mil lei
Rezerve obligatorii	(132 411)	(94 599)	39,97	(37 812)
Operațiuni de plată monetară	(152 087)	(217 282)	(30,00)	65 195
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(75 778)	(56 212)	34,81	(19 566)
Depozite overnight	(3 449)	(2 350)	46,77	(1 099)
Activitatea de creditare și deținerea portofoliului de VMS	683 543	775 503	(11,86)	(91 960)
Alte venituri din activități cu Ministerul Finanțelor	6 150	3 584	71,60	2 566
Rezultat net	325 968	408 644	(20,23)	(82 676)

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei

	2021	2020	Diferența 2021/2020	Diferența absolută
	mii lei	mil lei	%	mil lei
Valori mobiliare în valută	157 855	446 006	(64,61)	(288 151)
Depozite	(69 686)	17 436	(499,67)	(87 122)
Diferențe de curs valutar realizat	170 046	159 830	6,39	10 216
Comisioane și taxe	(11 424)	(11 643)	(1,88)	219
Rezultat net	246 791	611 629	(59,65)	(364 838)

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Evoluția cursului oficial de schimb

	2021		2020	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	17,6816	17,7452	17,3201	17,2146
EUR/MDL	20,9255	20,0938	19,7436	21,1266
GBP/MDL	24,3281	23,9321	22,2142	23,4343
XDR/MDL	25,1895	24,8361	24,1158	24,7936
XAU/MDL	1022,8484	1024,8562	982,6855	1037,1329

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare în poziția financiară a Băncii Naționale a Moldovei (individual) (%)

	2021		2020	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100,00	-	100,00	-
Active externe	83,16	0,13	82,05	0,81
Valori mobiliare de stat	16,68	6,54-5,00	17,78	6,20-5,00
Alte active	0,16	-	0,17	-
PASIVE	100,00	-	100,00	-
Moneda națională în circulație	39,30	-	39,08	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	16,32	-	11,67	-
- la vedere, MDL	7,64	1,32	6,33	1,37
- la termen, MDL	-	4,56	-	6,14
- la vedere, VLC	8,69	-	5,35	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	25,76	-	26,68	-
- conturi LORO, inclusiv:	13,58	-	15,64	-
- rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	1,30	-	0,70
- rezerve obligatorii în VLC remunerate	12,13	0,01	11,03	0,01
- depozite overnight	-	1,57	0,01	0,90
CertIFICATELE BNM (plasate)	4,19	3,29	7,55	3,56
Obligațiuni față de organizații financiare internaționale, inclusiv	6,73	-	7,93	-
- disponibilități ale FMI	4,87	-	5,06	-
- credite FMI (EFF/ECF)	1,86	1,05/0,00	2,88	1,20/0,00
Alte obligațiuni	0,50	-	0,63	-
Capital și rezerve	7,20	-	6,46	-

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Analiza rezultatului financiar pe activități principale ale Depozitarului central unic

Activități gestionate de DCU	2021	2020	Diferența 2021/ 2020	Diferența absolută
	Rezultat financiar	Rezultat financiar		
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Depozitarea valorilor mobiliare	3 240	2 640	22,73	600
Procesarea și decontarea VMS și CBN	6 596	5 114	28,98	1 482
Decontarea tranzacțiilor cu valori corporative	212	265	(20,00)	(53)
Servicii acordate emitentului	605	556	8,81	49
Venituri din dobânzi la VMS	1 285	1 178	9,08	107
Costuri de funcționare, inclusiv impozite	(10 537)	(9 081)	16,03	(1 456)
Total	1 401	672	108,48	729

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare în poziția financiară a Depozitarului Central Unic (%)

	2021		2020	
	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere, %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100,00		100,00	
Numerar și echivalente	10,86	0,00	15,38	0,00
Valori mobiliare de stat	82,77	4,93-5,94	78,00	4,99-5,3
Alte active	6,37	-	6,62	-
PASIVE	100,00		100,00	
Alte obligațiuni	6,03	-	4,95	-
Capital și rezerve	93,97		95,05	

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Poziția financiară consolidată și individuală a Băncii Naționale a Moldovei la 31 decembrie 2021

	Consolidat	Banca	Efectul consolidării
	Milioane lei	Milioane lei	Milioane lei
ACTIVE			
Numerar și plasamente pe termen scurt	36 355,76	36 355,69	0,07
Valori mobiliare investiționale	32 677,07	32 677,07	-
Active în organizațiile financiare internaționale	4 437,43	4 437,43	-
Valori mobiliare emise de Guvernul RM	14 776,23	14 751,05	25,18
Alte active	200,47	223,26	(22,79)
TOTAL ACTIVE	88 446,96	88 444,50	2,46
OBLIGAȚIUNI			
Moneda națională în circulație	34 754,56	34 754,56	-
Disponibilități ale Guvernului RM	14 435,56	14 435,56	-
Disponibilități ale băncilor	22 783,22	22 783,22	-
Obligațiuni față de organizațiile financiare internaționale	5 955,31	5 955,31	-
Certificate emise de BNM	3 703,83	3 703,83	-
Alte obligațiuni	445,82	447,95	(2,13)
TOTAL OBLIGAȚIUNI	82 078,30	82 080,43	(2,13)

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Rezultatul financiar consolidat și individual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2021

	Consolidat	Banca	Efectul consolidării
	Milioane lei	Milioane lei	Milioane lei
Venituri din dobânzi la rezerve valutare	174,68	174,68	-
Venituri din dobânzi la VMS	731,76	730,48	1,28
Venituri din tranzacții, diferențe de curs și preț	950,07	950,07	-
Alte venituri	91,60	86,08	5,52
Cheltuieli cu deprecierea activelor	(47,93)	(48,00)	0,07
Cheltuieli cu dobânzi	(471,78)	(474,38)	2,60
Cheltuieli operaționale	(354,98)	(347,08)	(7,90)
Alte cheltuieli	(0,27)	(0,10)	(0,17)
PROFIT NET	1 073,15	1 071,75	1,40
<i>Din activitatea Băncii</i>	1 071,75	1 071,75	-
<i>Din activitatea filialei</i>	1,40	-	1,40
Alocarea rezultatelor nerealizate	777,50	777,50	-
PROFIT DISPONIBIL PENTRU DISTRIBUIRE	294,25	294,25	-

Sursă: BNM

Tabelul A.30: Capital și rezerve

	31 decembrie 2021	31 decembrie 2020
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	1 124 372	1 075 328
Fondul general de rezervă	2 248 745	2 150 655
Total capital statutar	3 373 117	3 225 983
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	2 807 006	2 028 617
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	178 427	178 427
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea metalelor prețioase	30 413	31 323
Alte rezerve	(24 896)	3 319
Total capital și rezerve	6 364 067	5 467 669

Sursă: BNM

Tabelul A.31: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2021

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2022
1.	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare	3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	Asigurarea unei gestiuni centralizate, eficiente și transparente a relațiilor BNM cu toate contrapărțile cu care interacționează în cadrul proceselor de licențiere, autorizare și notificare, precum și asigurarea utilizatorilor BNM cu un instrument modern, menit să faciliteze realizarea sarcinilor de bază prin sporirea gradului de automatizare a proceselor	Trim. III, 2015	<p>Pe parcursul anului, în paralel cu ajustarea cadrului normativ relevant, a fost inițiată utilizarea sistemului informatic cu privire la licențiere, autorizare și notificare pentru următoarele module:</p> <p><i>Eliberarea confirmării persoanelor în funcția de administrator al băncilor;</i></p> <p>– <i>Eliberarea aprobărilor pentru dobândirea deținerilor în capitalul social al băncilor.</i></p> <p>Au continuat activități aferente modulului ce ține de licențierea/retragerea licenței caselor de schimb valutar și a birourilor de schimb valutar ale hotelurilor, care urmează a fi transmis în utilizarea terților, după aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (Legii nr 62/2008 privind reglementarea valutară și Legii nr 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei) Este de menționat că proiectul de Lege a fost remis Ministerului Finanțelor spre promovare. Au fost operate ajustări ale sistemului informatic cu privire la licențiere, autorizare și notificare în vederea implementării funcționalităților aferente procesului de înștiințare de către bănci despre deschiderea</p>	<p>Continuarea promovării modificărilor la actele normative, în principal a proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (Legii nr 62/2008 privind reglementarea valutară și Legii nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei) care conțin prevederi privind utilizarea documentelor electronice;</p> <p>Transmiterea în utilizare către părțile terțe a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - funcționalităților aferente înștiințărilor de către bănci despre deschiderea birourilor de schimb valutar și instalarea aparatelor de schimb valutar; - modulului privind licențierea/retragerea licenței caselor de schimb valutar și a birourilor de schimb valutar ale hotelurilor.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2022
					birourilor de schimb valutar și instalarea aparatelor de schimb valutar.	
2.	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	Eficientizarea procesului de monitorizare, consolidarea capacității Băncii Naționale în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu, precum și automatizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor. De asemenea, identificarea și evaluarea promptă de către Banca Națională a riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului în cadrul supravegherii desfășurate asupra băncilor.	Trim. III, 2014	A fost semnat Contractul și acordurile aferente dintre compania responsabilă de implementarea proiectului, desemnată din partea USAID, și furnizorul soluției informatice. Totodată, au fost derulate și finalizate etapele de inițiere a proiectului și analiză și design a soluției informatice. Au fost elaborate documentele specifice aferente conceptului de testare a soluției și cele tehnice, determinarea surselor de date care vor fi utilizate și mapearea acestora în modelul de date al soluției informatice. Totodată, au fost deschise și evaluate ofertele în cadrul procedurii de achiziție prin licitație deschisă pentru procurarea infrastructurii hard.	Inițierea și derularea etapei de construcție a soluției informatice, etapei de training și testare, precum și pregătirea etapei de exploatare experimentală; Implementarea infrastructurii hard pentru derularea proiectului.
3.	Implementarea soluției informatice de operațiuni bancare (CBS), de gestionare a resurselor corporative (ERP) și de gestionare a operațiunilor cu numerar	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferent operațiunilor bancare, gestionării resurselor financiare, materiale și umane, precum și modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, întru eficientizarea activității operaționale a BNM	Oct. 2013	Pe parcursul anului, având în vedere aprobarea de către Ministerul Finanțelor a noului model al Documentației standard de atribuire, au fost derulate acțiuni de restructurare a Documentației de licitație la noul model aprobat. În același timp, pe parcursul elaborării Documentației de licitație s-a accentuat o dependență/factor de temporizare care necesită soluționare la nivel de cadru normativ național: acceptarea	Conlucrarea cu Ministerul Finanțelor privind necesitatea modificării cadrului legal aferent achizițiilor în privința limitării răspunderii furnizorilor în cadrul contractelor de achiziție publică, Aprobarea modificărilor la conceptul proiectului, inițierea și derularea

Nr. d/a	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2022
					Limitării răspunderii operatorilor economici în cadrul contractelor încheiate urmare finalizării procedurilor de achiziție. Subiectul este unul critic pentru derularea cu succes a procedurii de licitație, în acest sens fiind realizat un studiu la băncile centrale privind modul și condițiile de acceptare a limitării răspunderii în cadrul contractelor de achiziție. De asemenea, la acest subiect a fost solicitată opinia/implicarea Ministerului Finanțelor pentru abordarea aspectului la nivel legislativ.	proceduri de licitație
4	Implementarea soluțiilor pentru fortificarea securității informației la accesarea resurselor BNM	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Diminuarea expunerii la riscurile de compromitere a securității informației, la accesarea de către utilizatori a resurselor BNM.	Trim. IV, 2018	A avut loc procedura de achiziție publică pentru achiziționarea echipamentelor auxiliare, urmare a revizuirii perimetrului proiectului în contextul condițiilor impuse de pandemie (faza a II-a a proiectului). Respectiv, a fost încheiat contractul cu furnizorul, iar ulterior au fost livrate/implementate echipamentele și prestate serviciile aferente. Urmare a realizărilor pentru faza a II-a a proiectului, precum și considerând cele implementate în faza I – derulată și raportată în anul 2021, proiectul a fost închis, fiind atins scopul de diminuare a expunerii la riscurile de compromitere a securității informației, la accesarea resurselor informaționale ale BNM, prin <ul style="list-style-type: none"> • <i>Implementarea autentificării</i> 	Proiect realizat cu succes.

Nr. d/a	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2022
					<i>bifactoriale la accesarea stațiilor de lucru de către utilizatorii BNM;</i> - Implementarea autentificării multifactoriale la accesul fizic (facială, amprentă, card, scanare temperatură corporală).	
5	Implementarea unei scheme de plăți instant	4 Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Implementarea soluției (platformei) de plăți instant (în regim 24/7/365), ce va duce la crearea premiselor pentru dezvoltarea plăților inovative/mobile, cu decontarea finală imediată a acestora și posibilitatea reutilizării imediate a fondurilor primite de către beneficiari, facilitarea circuitului fluxurilor economice.	Trim. I, 2020	Pe parcursul anului a fost inițiată și derulată procedura de achiziție prin licitație deschisă a soluției de plăți instant. Considerând importanța și complexitatea proiectului, în cadrul etapei de evaluare a ofertelor depuse, au fost atrași experți din partea USAID. În acest sens, pe tot parcursul procesului, au fost organizate ședințe cu membrii grupului de lucru din extern din partea USAID și cu expertul de rang înalt al UE. În trimestrul IV 2021 a fost desemnat ofertantul câștigător și inițiată procedura de încheiere a contractului de achiziție.	Semnarea contractului de achiziție cu ofertantul câștigător; Derularea, conform planificării, la etapa de inițiere a proiectului.
6.	Modernizarea sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR (Sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (Sistemul de compensare cu	4 Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Modernizarea SAPI prin separarea la nivel de software și hardware a modulelor DBTR și CDN, crearea unui funcțional de gestiune a limitelor de lichiditate, migrarea la un format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022), ceea ce va duce la posibilitatea implementării STP (straight through processing) pe întregul	Trim. I, 2020	Urmare a semnării contractului cu furnizorul, pe parcursul anului au fost derulate, finalizate și acceptate etapele de inițiere, analiză și design și de construcție. De asemenea, au fost realizate instruirii pentru personalul BNM și pentru participanții la SAPI, în același timp, fiind inițiate și activități aferente testării funcționalităților de modernizare a SAPI. A fost pus la dispoziția participanților	Continuarea etapei de testare (UAT) funcțională și tehnică cu utilizatorii finali, precum și testarea de integrare; Acceptarea etapei de UAT, demararea etapei de exploatare experimentală, urmate de etapa de acceptanță finală a proiectului

Nr. d/a	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2022
	decontare pe bază netă)		lanț de procesare a mesajelor de plată (inclusiv pe partea participanților la SAPI), consolidând gestiunea riscurilor operaționale și de lichiditate.		SAPI mediul de testare, fiind acordat suportul necesar pe parcursul întregii perioade de testare.	
7.	Digitizarea arhivei Băncii Naționale a Moldovei		Valorificarea serviciului de arhivare electronică a documentelor Băncii Naționale a Moldovei, care să acopere necesitățile BNM în gestiunea întregului ciclu de viață al documentelor, pe toată perioada de păstrare a acestora.	Trim. I 2021	<p>În condițiile digitalizării intensive a proceselor de activitate ale BNM, pe parcursul anului 2021, au fost inițiate acțiuni de creare a unei arhive electronice în cadrul băncii. Astfel, inițierea proiectului a fost formalizată prin instituirea Grupului de gestiune și Grupului coordonator și decizional al proiectului, precum și prin aprobarea unui plan de acțiuni. Ulterior, la nivelul sistemului informatic existent privind arhivarea electronică, a început procesul transpunerii dosarelor/documentelor aferente proceselor de activitate ale BNM.</p> <p>Totodată, în baza unui contract încheiat cu furnizorul soluției informatice a fost implementat fluxul de aprobare a documentelor plasate în arhiva electronică a BNM.</p> <p>În paralel cu aceste activități, au fost derulate acțiuni privind consolidarea cadrului normativ intern aferent arhivării electronice a documentelor.</p>	Plasarea în continuare a documentelor în arhiva electronică a BNM, pe tot fluxul de aprobare, conform termenelor aprobate în planul de acțiuni; Aprobarea ajustărilor la cadrul normativ intern privind arhiva BNM.
8.	Proiectul Twinning Consolidarea		Acordarea suportului necesar Republicii Moldova în implementarea unor reforme	Trim. IV 2021	În cadrul acestui proiect, timp de doi ani Banca Națională a Moldovei (BNM) și Comisia Națională a Pieței Financiare	Organizarea evenimentului de lansare oficială a proiectului;

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2022
	supravegherii, guvernantei corporative și gestionării riscurilor în sectorul financiar		aferește Acordului de Asociere Republica Moldova (RM) - Uniunea Europeană (UE) și a Agendei de asociere RM-UE, privind consolidarea supravegherii, a guvernantei corporative și a gestionării riscurilor în sectorul financiar		(CNPFF) vor beneficia de asistența unor instituții partenere din Uniunea Europeană (UE), reunite într-un consorțiu format din Banca Națională a României, lider de proiect, Banca Centrală a Regatului Țărilor de Jos și Banca Centrală a Lituaniei, în colaborare cu Autoritatea de Supraveghere Financiară din România și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor din România Demararea proiectului a avut loc ca urmare a semnării Contractului Twinning de către părți. Ulterior, pe parcursul trimestrului IV 2021, au avut loc activități privind elaborarea Planului de acțiuni pentru primele 6 luni ale proiectului, fiind inițiate, inclusiv misiuni ale experților străini, conform celor planificate Totodată, la nivelul BNM a avut loc crearea și organizarea echipelor interne de lucru pentru implementarea proiectului.	Derularea misiunilor experților străini, conform planificării; Participarea reprezentanților BNM în misiunile experților dedicate CNPF (în legătură cu transferul atribuțiilor privind licențierea/autorizarea/emiterea avizului pentru înregistrarea de stat, reglementarea și supravegherea activității asigurătorilor, reasigurătorilor și a intermediarilor în asigurări și/sau în reasigurări, a Biroului Național al Asigurătorilor de Autovehicule din Republica Moldova, a asociațiilor de economii și împrumut, a birourilor istoriilor de credit și a organizațiilor de creditare nebancaară, în baza prevederilor Legii pentru modificarea unor acte normative nr. 178 din 11.09, care va intra în vigoare din 1 iulie 2023).